

1864.505

ΣΥΝΟΨΙΣ
ΤΗΣ
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, κοτόδει

Συγγραφεῖσα μὲν γερμανιστή

ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓ. ΟΥΗΒΕΡΟΥ. Δ. Φ.

ΚΛΘΗΓΗΤΟΥ ΚΤΛ. ΕΝ ΕΙΔΕΛΒΕΡΓΗ,

Μεταγλωττισθεῖσα δὲ

ΥΠΟ

Α. Ι. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ,

Πρὸς χρῆσιν τῆς νεολαΐας.

Ἐκδίδεται δαπάνη

Κ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ.

BIBLION ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΗ.

Ιστορία τοῦ Μεσαιῶνος.

« Τάχος ἐπὶ πᾶσι μέγιστον
» Δέγω δὲ εἰ παρθέοις μὲν τὰ
» μικρὰ καὶ ἡττον ἀναγκαῖα, λέγοις
» δὲ ἵκανῶς τὰ μεγάλα· μᾶλλον δὲ
» καὶ παραλειπτέον πολλά ».

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ Π. Δ. Ι. Σ. 86

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Κ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ.

(Όδὸς Περικλέους ἀριθ. 226).

1864.

Εθνικό Μουσείο
Επικαιρότητα

Επικαιρότητα

Επικαιρότητα

Επικαιρότητα

ΒΙΒΛΙΟΝ Β'.

Α'. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ Η ΚΑΘΙΔΡΥΣΙΣ ΤΟΥ ΜΟΝΟΘΕΪΣΜΟΥ.

ά. Ἡ γένη τοῦ χριστιανισμοῦ κατὰ τοῦ ἔθνισμοῦ.

1. Ἡ χριστιανικὴ ἐκκλησία τῶν πρώτων αἰώνων.

§. 1. Οἱ Ῥωμαῖοι ἦσαν πολὺ ἀνεκτικοὶ πρὸς τὰς διαφόρους ἔθνικὰς θρησκείας τῶν ἄλλων λαῶν, ὡς ἐξάγεται ἡδη ἐκ τούτου, δτὶ οὐ μόνον παρέλαθον τοὺς θεοὺς τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ παρεδέχθησαν κατὰ μικρὸν τὰς διαφόρους θρησκείας τῶν ἀνατολικῶν λαῶν, τῶν Χαλδαίων δηλ. Περσῶν, Αἰγυπτίων καὶ Σύρων. Ἐπειδὴ δῆμος; ὁ χριστιανισμὸς ἔκοπτε πάντα δεσμὸν πρὸς τὸν ἔθνισμόν, οἱ χριστιανοὶ ἔφευγον ἐπιμελῶς πᾶσαν μετοχὴν εἰς τὰς ἑορτὰς καὶ τὰ θρησκευτικὰ ἔθιμα τῶν ἔθνηκῶν, κατεφρόνουν τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὰς πολιτικὰς θέσεις, καὶ ἔζων μάλιστα ἀποχωρισμένοι καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιωτικὸν βίον, ἡγέρθη τὸ μῆσος τοῦ λαοῦ καὶ ἡ δυσπιστία τῶν κυβερνώντων, καὶ ἐξεδόθησαν διατάγματα τρομερῶν διωγμῶν κατὰ πάντος δμολογητοῦ τοῦ εὐχαγγελίου, ἐξ οίουδήποτε ἔθνους ή τάξεως καὶ ἀν ἥθελεν εἶσθαι. ΔΕΚΑ τοιοῦτοι ΔΙΩΓΜΟΙ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ μνημονεύονται, ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Νέρωνος, δτὲ λέγεται δτὶ ἐμαρτύρησαν ὁ Πέτρος καὶ Παῦλος, μέχρι τῆς πρώτης δεκαετηρίδος τοῦ τετάρτου αἰώνος, δτὲ ὁ Διοκλητιανὸς καὶ Γαλέριος ἔσυρκαν τοὺς ὁμολογητὸς τοῦ ἐσταυρωμένου Σωτῆρος διὰ βασάνων καὶ πελέκεων εἰς τὰ ἔθνικὰ θυσιαστήρια, κατηδάφισαν τὰς ἐκκλησίας, καὶ παρέδωκαν εἰς τὰς φλόγας τὰς ιερὰς γραφάς. Αὐτὸς ὁ γενναιόφρων Μάρκος Άδριανος ἐνόμιζεν, δτὶ ἐπρεπε νὰ κάμψῃ διὰ τῆς βίας τὸ σκληροτράχηλον τῶν νομιζομένων μανιωδῶν, καὶ ἡ βραχυγρόνιος βασιλεία τοῦ αὐτοκράτορος Δεκίου εἶναι ἀξιομνημόνευτος δι' ἔγα τῶν σφοδροτάτων διωγμῶν τῶν χριστιανῶν (250).

Αλλ' ἡ χαρὰ τῆς πίστεως, μεθ' ἣς ὑπέφερον οἱ μάρτυρες τὰ μαρτύρια καὶ τὸν Θάνατον, ἐπολλαπλασίασε τόσον πολὺ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὄμοιογούντων τὸν Ἐσταυρωμένον, ὥστε δικαῖως ὠνόμασαν τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων « σπόρον τῆς ἐκκλησίας ». Οἱ καταδικόμενοι ἐκρύπτοντο εἰς ὑπογείους στοῖχος (κατακόμης), πλησίον τῶν τάφων τῶν φιλτάτων αὐτῶν, εἰς τὰ κοιλώματα καὶ τὰς φάραγγας τῶν ὁρέων· ἡ ἀνάγκη ηὔξενη τὴν εἰς τὸν Θεὸν πίστιν, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποστατούρτων, οἵτινες παρέδιδον τὴν Ἀγίαν Γραφὴν νὰ καῆ, ἢ ἐθυμίαζον ἔμπροσθεν τῶν ἀνδριάντων τῶν αὐτοκρατόρων, ἦτον ὀλίγος, παραβαλλόμενος πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν σταθερῶν ὄμοιογητῶν, οἵτινες ὡς « μαχηταὶ τοῦ Χριστοῦ » ἔμενον πιστοὶ μέχρι θανάτου εἰς τὸν ὄρκον, δὲν εἶχον ὄρκισθαι βαπτιζόμενοι, νὰ μένωσιν ὑπὸ « τὴν σημαίαν αὐτοῦ ». Πάντες οἱ πέντες καὶ τεθλιμμένοι, πάντες οἱ πεφορτισμένοι καὶ κοπιῶντες ἔξεδέχοντο μετὰ καρδίας περιχαροῦς τὸ εὐαγγέλιον τῆς Σωτηρίας, τὸ διποῖον ἐν μὲν τῷ ἐπιγειῷ έιώ παρεῖχεν ἀνθρώπινα δικαιώματα ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ παραμυθίαν, ἀπὸ δὲ τοῦ θανάτου ἀφήρει τὴν ὁδύνην καὶ ἀπὸ τοῦ "Ἄδου τὴν νίκην". Κατὰ τὰ ἔτη λοιπὸν τῶν διωγμῶν διεδόθη ὁ χριστιανισμὸς ἀπανταχόσει διὰ τῆς ἐν αὐτῷ οἰκουμῆνης δυνάμεως τῆς ἀληθείας καὶ δι' εὐνοϊκῶν ἔξωθεν περιστάσεων, οὕτως ὅστε ἐν τῇ τρίτῃ ἡδη ἐκατονταετηρίδι, πρὶν ἔτι ὑψώσῃ αὐτὸν ὁ Κωνσταντῖνος εἰς θρησκελαρ τοῦ κράτους, εἶχεν ὑπερβῆ τὰ ὅρια τῆς Ρωμαιϊκῆς αὐτοκρατορίας.

*Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας († 337) καὶ Ἰουλιανὸς
ὁ Παραβάτης († 363).*

§. 2. Μοναρχήσας ὁ Κωνσταντῖνος, μετέθηκε τὴν ἔδραν αὐτοῦ εἰς τὸ Βιζάντιον, ὀνομασθὲν ἔκτοτε ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΛΙΣ. Ὁχύρωσε τὴν εὐφύουσα κειμένην πόλιν μὲ τείχη καὶ πύργους, καὶ καθωράξειν αὐτὴν λαμπρότατα μὲ παλάτια καὶ ἐκκλησίας, μὲ ιπποδρόμια καὶ καλλιτεχνήματα. Τότε δ' ἀνήγειρε τὴν παλαιωθείσαν πολιτείαν τοῦ Ρωμαιϊκοῦ κράτους, περιέσχλε τὴν αὐτοκρατορίαν μὲ πᾶσαν δύναμιν, περιεστοιχίσθη ὑπὸ λαμπρᾶς αὐλῆς θαλαμηπόλων, ὑπουργῶν, ὑπαλλήλων καὶ

ὑπηρετῶν, καὶ ἐπέταξε καταθλιπτικὴν φορολογίαν. Καὶ διὰ νὰ δύναται νὰ διοικῇ κάλλιον τὸ μέγα κράτος, διήρεσεν αὐτὸ εἰς τέσσαρας ΕΞΑΡΧΙΑΣ· τὴν ΑΝΑΤΟΛΗΝ, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀνῆκον προσέτι ἡ Θράκη καὶ Αἴγυπτος, τὴν ΙΔΑΥΡΙΑΝ μετὰ τῆς Ἑλλάδος, τὴν ΙΤΑΛΙΑΝ μετὰ τῆς Ἀρριανῆς καὶ τὴν ΔΥΣΙΝ (Γαλλίαν, Ἰσπανίαν, Βρεττανίαν). Ἐκάστη δὲ πάλιν τούτων διηρεῖτο εἰς μεγαλητέρον ἢ μικρότερον ἀριθμὸν (διοικήσων,) καὶ αὗται πάλιν εἰς ἐπαρχίας (*). Τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου αὐτοῦ ἀφιέρωσεν ὁ Κωνσταντῖνος κυρίως εἰς τὰ θρησκευτικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, ἀνέβαλεν ὅμως νὰ δεχθῇ τὸ ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν καθαρίζον βάπτισμα μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν τῆς ζωῆς του. Ἐκτισε πολλὰς ἐκκλησίας, καὶ ἔχάρισεν εἰς αὐτὰς τεμένη ἀπένειψεν εἰς τὸν κληρον ἀτέλειαν καὶ ἄλλα προνόμια, καὶ ἐπέτρεψεν εἰς τὰς ἐκκλησίας νὰ λαμβάνωσι κληροδοσίας. Ἐκτοτε δὲ ἔλαβεν ἡ χριστιανικὴ ἐκκλησία νέαν μορφήν. Ἐνῷ δηλ. πρότερον οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἐπίσκοποι ἔζελέγοντο ὑπὸ τῆς κοινότητος τῶν πιστῶν, καὶ τὸ ἀξιώμα τῆς ἀδελφικῆς ἴσοτητος εἶχε χώραν παρ' ἀπασι τοῖς χριστικοῖς, ἔχωρισθησαν τώρα οἱ κληρικοὶ ἀπὸ τῶν λαϊκῶν, καὶ εἰσήχθη τοιαύτη τις βιθυμολογία, ὡστε οἱ ἐπίσκοποι τῶν πρωτευουσῶν προΐσταντο ὡς μητροπολῖται τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων, καὶ οὕτοι πάλιν εἶχον τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἱερέων τῆς περιοχῆς αὐτῶν. Συγχρόνως δὲ, προστεθείσης τῆς μουσικῆς καὶ ἄλλων ὀρχήσων τεχνῶν ἔγεινε πολὺ λαμπροτέρα ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ, ητις πρότερον συνίστατο ἐξ ἀπλῆς φύσης, προσευχῆς καὶ ἀναγνώσεως τῶν γραφῶν, καὶ ἔληγε μὲ τὴν ἀγάπην.

§. 3. Ἀριστομόρφος. Αἴγυπτοντιρος. Πατέρες τῆς ἐκκλησίας. Ἀλλὰ καὶ τὸ Χριστιανικὸν Δόγμα δὲν ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ ἀπλότητα καὶ καθαρότητα, ἀφ' οὗ πολλοὶ πεπαιδεύμενοι ἔλασθον αὐτὸ ὡς ἀντικείμενον ἐρεύνης καὶ μελέτης. Βέβητουν πρὸ πάντων νὰ ὀρίσωσι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Χριστὸν, καὶ νὰ εἰσδύτωσιν εἰς τὴν μυστικὴν

(*) Ἐθεσμοθέτησε δὲ προσέτι ὁ Κωνσταντῖνος τὸ 312 καὶ τὴν Ἰνδικτιῶνα, γρονικὸν διάστημα 13 ἑτῶν, καθ' ὃ καὶ ἔχρονολόγουν εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστης ἰγνοιτιῶνος ὥριζετο ἡ διανομὴ τῶν φέρων. Σ. M.

οὐσιας τῆς θείας καὶ ἀρθρωπίης αὐτοῦ φύσεως. Περὶ τούτου ἐπὶ Κωνσταντίνου ἡδη ἡγέρθησαν σφυδραὶ ἔριδες μεταξὺ τῶν Ἀλεξανδρινῶν κληρικῶν Ἀρείου καὶ Ἀθανασίου, ὃν δὲ μὲν πρῶτος διῆσχυρίζετο, ὅτι ὁ Χριστὸς, ὡς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, εἶναι κατώτερος τοῦ Θεοῦ, ὡς πατρὸς, καὶ ἀπὸ τούτου ἐξηρτημένος, ὃ δὲ τελευταῖος ἐθεμελίου τὴν περὶ Τριάδος διδασκαλίαν διὰ τοῦ δόγματος, ὅτι Θεὸς ὁ Υἱὸς εἶναι ύμοούσιος πρὸς Θεὸν τὸν Πατέρα. Ἡ δὲ πρώτη οἰκουμενικὴ σύνοδος, τὴν ὅποιαν δὲ Κωνσταντίνος συνεκάλεσεν (325) εἰς τὴν Νίκαιαν, ἐκήρυξε μὲν τὴν δοξισίκην τοῦ Ἀθανασίου ὡς τὴν δρθόδοξην πίστιν τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ τὰ Γερμανικὰ ἔθνη, οἱ Γότθοι, Βαρδάλοι καὶ Λογγοβάρδοι, ἀτινα εἶχον δεχθῆναι τὸν Χριστιανισμὸν παρ' Ἀρειανῶν ιεραποστόλων, διέμειναν αἰῶνας ἔτι εἰς τὸν Ἀρειανισμὸν· καὶ διὰ τοῦτο ἀφωρίσθησαν καὶ κατεδιώχθησαν ὑπὸ τῆς Καθολικῆς ἐκκλησίας ὡς αἱρετικοί. Μέση δέ τις μερὶς πρεσβεύουσα, «ὅτι ὁ Υἱὸς ἐγεννήθη μὲν ἀπ' αἰῶνος ἐκ τοῦ Πατρὸς, ἀλλ' εἶναι ὑποτεταγμένος εἰς τὸν Πατέρα, καὶ τοι δόμοούσιος αὐτῷ», εὑρεν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὑποδοχήν τινα ὑπὸ τὸ δονομα τῶν Ἡμιαριανῶν. Ποταμοὶ αἴματος ἐχύθησαν ἔνθα καὶ τῆς εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἀπροσίτου ταύτης διδασκαλίας. — Ερις δὴ ὀλιγώτερον ὀλεθρία ἀνεφύη τὴν πέμπτην ἐκατονταετήριδα περὶ τῆς ἐμφύτου τῷ ἀρθρώτῳ κακίας καὶ τῆς διὰ τῆς θείας χάριτος ἐκλογῆς (προορισμοῦ), ἐν ᾧ ὁ Αὐγουστῖνος, ἐπίσκοπος τῆς Βορείου Ἀφρικῆς ἐδογμάτιζεν, ὅτι ὁ ἀνθρωπὸς διὰ τοῦ ἀμαρτήματος τοῦ Ἀδὰμ ἐγείνεται ἀνίκανος πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἐξ ιδίας ἐκυροῦ δυνάμεως, καὶ ὅτι ἡ δύναμις αὕτη μόνον διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ γεννᾶται εἰς τὴν σπλαγχνήν. «Οθεν ἐκεῖνοι μὲν εἶναι ἐξ ἀρχῆς προωρισμένοι πρὸς τὴν μακαριότητα, οὗτοι δὲ πρὸς τὴν καταδίκην. Ἡ σκληρὰ αὕτη διδασκαλία ἐποιεμήθη ὑπὸ τοῦ Πελαγίου, Βρεττανοῦ μοναχοῦ, διατρίβοντος ἐν Ἀφρικῇ, ὅτις ἐδογμάτιζεν, ὅτι ὁ ἀνθρωπὸς δύναται διὰ τῆς ἐλευθέρας αὐτοῦ θελήσεως νὰ γείνῃ μέτοχος τῆς μακαριότητος. — Οἱ χριστιανοὶ συγγραφεῖς τῶν ποώτων ἐκατονταετήριδῶν δόνομάζονται Πατέρες τῆς ἐκκλη-

σίας. Τὰ συγγράμματα δ' αὐτῶν εἶναι τοσούτῳ μᾶλλον σπουδαῖα, δσω αἱ παραδόσεις τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας στηρίζονται ἐπ' αὐτῶν. "Οὐεν δσω πλητιέτεροι εἶναι εἰς τοὺς χρόνους τῶν ἀποστόλων, τόσῳ μεγαλήτερον εἶναι τὸ κύρος αὐτῶν· καθότι πιστεύεται, δτι οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ παρεδώκαν προφορικάς τιταὶ διδασκαλίας εἰς τοὺς συγχρόνους αὐτῶν, αἵτινες δὲν εὑρίσκονται μὲν ἐν τοῖς ἀποστολικοῖς συγγράμμασι, δύνανται δμως νὰ γνωρισθῶσιν ἐκ τῶν βιβλίων τῶν Πατέρων τῆς ἐκκλησίας." Εγραψκν δὲ μέρος μὲν ἐλληνιστὲ, μέρος δὲ λατινιστὲ. Καὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων μὲν τῆς ἐκκλησίας Πατέρων διαπρέπουσι μάλιστα οἱ Ἀλεξανδρινοὶ κληρικοὶ Κλήμης καὶ Ὁριγένης, ὁ ιστορικὸς τῆς ἐκκλησίας Εὐσέβιος, καὶ ὁ χρυσορόχμων ῥήτωρ τῆς ἐκκλησίας Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὁ Γρηγόριος καὶ Βασιλείος μεταξὺ δὲ τῶν Λατίνων κατέχουσι μετὰ τὸν Αὐγουστῖνον τὴν πρώτην θέσιν, ὁ Τερτυλίαρδς, ὁ Λακτάρτιος καὶ Ἰερώνυμος. Ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ Ἱερωνύμου γενομένη μετάφρασις τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἀπέκτησεν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Κοινὴ» (*Bouligáta*) κύρος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

§. 4. Ἐκ τῶν τριῶν μοχθηρῶν υἱῶν τοῦ Κωνσταντίνου, οἵτινες, κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν διεμερίσθησαν τὸ κράτος, ἔλαχεν δὲ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ (337—360) μετὰ μακροὺς ἀγῶνας αἰμάτων τὴν μονοκρατίαν. Ὅν δὲ ἀπησχολημένος ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔπειμψε τὸν ἐξάδελφον αὐτοῦ ΙΟΥΑΙΑΝΟΝ εἰς τὴν Γαλλίαν, διὸ καὶ προφυλάξῃ τὰ ὅρια τοῦ κράτους ἐνκυτίον τῶν Γερμανικῶν λαῶν. Ἐν τῇ παλαιᾷ δηλ. Δεκουματίᾳ, κατὰ τὸν ἄνω Ρήνον καὶ τὰς πηγὰς τοῦ Δουνάβεως, εἴχον καταλάθει νικήσαντες οἱ μάχιμοι Ἀλλεμαροὶ χώρας πρὸς κατοικίαν, καὶ ἐξετάθησαν μέχρι τοῦ Λάνα πρὸς ἀρκτον, καὶ πέραν τῆς Βοδαμικῆς λίμνης πρὸς μεσομηρίαν. Φερόμενοι δὲ ὑπὸ τῆς πολεμικῆς αὐτῶν μανίας, ἐζήτησαν νὰ τάξωσιν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν καὶ τὴν πέραν τοῦ Ρήνου χώραν, καὶ εἰσῆκλον πολλάκις εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν Γαλλίαν. Ὁ Ιουλιανὸς δμως ἐνίκησε (357) τοὺς Ἀλλεμανοὺς παρὰ τῷ Ἀργεντοράτορ (Στρασβούργον), διέθη δις τὸν Ρήνον, ἔτρεψεν εἰς φυγὴν τοὺς Φράγκους ἐν ταῖς Κάτω χώραις, καὶ ἀνενέωσε τὴν παλαιὰν

δόξαν τῶν Ῥωμαϊκῶν ὅπλων. Ἀναγορευθεὶς δ' ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν αὐτοκράτωρ ἐν τῇ ἀγαπητῇ αὐτοῦ πόλει τῶν Παρισίων, ἔξεστράτευσεν ὁ Ἰουλιανὸς κατὰ τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ ἥθελεν ἐπέλθει ἐμφύλιος πόλεμος, ἢν δὲν ἀπέθνησκεν ἐν τῷ μεταξὺ ὁ τελευταῖος (360). ἀκωλύτως δὲ κατώκησεν νῦν ὡς μονάρχης τοῦ μεγάλου κράτους ὁ Ἰουλιανὸς (361—363) εἰς τὰ ἐν Κωνσταντινούπολει αὐτοκρατορικὰ ἀνάκτορα. Ἀπεμάρκυνεν εὐθὺς πάντας τοὺς περιττοὺς ὑπαλλήλους τῆς αὐλῆς, ἐπεριόρισε τὴν αὐλικὴν πολυτέλειαν, καὶ ἐπετηδεύθη μεγίστην ἀπλότητα ἔντε τῇ ἐνδυμασίᾳ καὶ τῇ διαίτῃ· ἐφρόντισε περὶ ἀδεκάστου ἀπορομῆς τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἐπανέφερεν εἰς τὸν στρατὸν τὴν πειθαρχίαν καὶ στρατιωτικὴν ἀρετὴν. Καὶ ἐπενύργησε μὲν οὕτως ἴσχυρῶς εἰς τὸ κοιμώμενον ἔθνος, ἀλλ' ἀνέτρεψε τὰ ἀποτελέσματα τῶν προσπαθειῶν αὐτοῦ διὰ τοῦ ζῆτον, διὸ ἔδειξεν εἰς τὸ γὰρ ἀραιῶπυρον πάλιν τὸν ἔθνος. Ἡ κατανάγκασις, ἣν εἶχεν ὑπομείνει ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ ὑπὸ Χριστιανῶν διδασκαλῶν, εἴχε γεννήσει ἐν αὐτῷ μῆσος πρὸς τὸ Εὐαγγέλιον· ἐν ᾧ ἡ Ζωηρὰ αὐτοῦ φαντασία καὶ ἡ πρὸς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Πλάτωνος, τὴν φιλολογίαν καὶ ποίησιν τῆς ἀρχιτεκτος ἀγάπην, εἶχον ἀνάψει ἐν αὐτῷ μέγαν ὑπὲρ τοῦ ἔθνησμου ἐνθουσιασμόν. Διδ καὶ ἀπεδόθη εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν συγγραφέων τὸ ὄνομα τοῦ Ἀποστάτου. Ἐν τούτοις ἦτο λίαν εὐθὺς καὶ φρόνιμος, μὴ θελήσας νὰ διατάξῃ αἰματηρούς κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμούς· ἥρκέσθη νὰ τοὺς ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὰ ἀνάκτορά του, ἀπὸ τὰς δημοσίας θέσεις καὶ τὴν δημοσίου διδασκαλίαν, νὰ καταπολεμήσῃ τὰς δοξασίας αὐτῶν ἐγγράφως, καὶ νὰ ἐπαναγάγῃ πάλιν τὴν ἔθνικὴν λατρείαν τῶν Θεῶν μετὰ τῶν ἑορτῶν καὶ θυσιῶν. Εἰς τὸν Θεόν "H.lioν προσέφερεν ἐνίστε ὁ Ἰδιος πανηγυρικὰς ἐκατόμβας ἐκατὸν μόρσχων. Ἄλλ' ἡ προσπάθειά του αὕτη, τοῦ νὰ ἀναζωογονήσῃ δῆλ. πάλιν τὸ πτῶμα τῆς παλαιᾶς ἔθνικῆς θρησκείας τοῦ λαοῦ, καὶ νὰ ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν ζωὴν ἥθη καὶ ἔθιμα παρελθόντων ἥδη χρόνων, ἦτο μωρὸ τόλμη. Ἐπιχειρήσας δέ ποτε, μετὰ τῆς παλαιᾶς τῷ ὄντι τῶν Ῥωμαίων ἥρωϊκῆς ἀνδρίας, τολμηρὰν κατὰ τῶν νέων Περσῶν ἐκτραπείαν, ἐπροχώρησε μέγκατας φέρων πέραν

τοῦ Εύφρατου καὶ Τίγριδος, ἀλλὰ περιπλεχθεὶς ἔπειτα εἰς ἀνέξόδους ὁρεινοὺς τόπους, ἡναγκάσθη νὰ ἐπιχειρήσῃ δυσχερὴ ὑποχώρησιν, καθ' ἣν ἔλαβε πληγὴν βέλους θανατηφόρου, καὶ ἐξέπνευσε τὰς παραβόλους αὐτοῦ φαντασίας. Ο δὲ διάδοχος αὐτοῦ Ἰοβιαρὸς (363-364) ἀπέδωκε τὰ κατακτηθέντα, ποιήσας αἰσχρὸν εἰρήνην, καὶ ἀνέδειξε πάλιν ἐπικρατοῦσαν θρησκείαν τὸν χριστιανισμόν. Ἀποθανόντος δ' αὐτοῦ, διεμοιράσθη τὸ κράτος, οὗτως, ὥστε ὁ μὲν Ἀρειαρὸς ΟΥΑΛΗΣ (364-378) διώκει τὰς Ἀνατολικὰς χώρας, ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ τραχὺς καὶ πολεμικὸς ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ ὁ Λος (364-374) προΐστατο τῆς Δάσεως.

6'. Η μετανάστασις τῶν ἐθνῶν.

1. Θεοδόσιος ὁ Μέγας.

§ 5. Ἐν ṽ δ' ὁ Οὐάλης διώκει τὴν Ἀνατολὴν, ἥλθεν ἐκ τῶν ἐρήμων πεδίων τῆς μέσης Ἀσίας εἰς τὴν Εύρωπην ἄγριον, δυσειδὲς καὶ εὔπιπον γομαδικὸν ἔθρος, οἱ ΟΥΝΟΙ. Ὅποτέ-ξαντες δηλ. οὗτοι τοὺς Ἀλαροὺς, κατέστησαν ὑποχειρίους τοὺς ἀνδρείους. Οστρογότθους (τῶν ὄποιων ὁ πολιός βασιλεὺς Ἐρμαρόρχος ηύτοχειρίσθη), καὶ προσέβαλον ἔπειτα τοὺς Βησιγότθους. Οἱ τελευταῖοι ὅμως, δεχθέντες ἥδη παρὰ τοῦ ἐπισκόπου Οὐλγίλλα τὴν χριστικινισμὸν τοῦ Ἀρείου, ἔλαβον παρὰ τοῦ Οὐάλεντος τὴν ἀδειαν, νὰ διαβῶσι σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις τὸν Δαύναχειν, καὶ λάβωσι νέας χώρας πρὸς κατοικίαν. Δωροδοκήσαντες δὲ τοὺς Ρωμαίους ἄρχοντας, κατώρθωταν γὰρ διατηρήσωσι τὰ ἔπλακα αὐτῶν παρὰ τὴν συνθήκην, καὶ ἔπειδη, ἔνεκα τῆς σκληρότητος καὶ πλεονεξίας τῶν ἐπάρχων περιέπεσαν μετ' ὀλγον εἰς μέγιστον λιμὸν, κατέψυγον εἰς τὸ σύνηθες αὐτῶν ξίφος, προσέβαλον τὴν Μαρκιαρούπολιν, καὶ διῆλθον ἀρπάζοντες καὶ λεηλατοῦντες τὴν χώραν. Τότε δ' ἐπῆλθε μὲν ὁ Οὐάλης ταχέως κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἥτε ήθη (378) ὅμως εἰς τὴν ἐν ΛΑΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΙ φονικὴν ΜΑΧΗΝ, καὶ φεύγων κατέστρεψε τὸν βίον ἐν τινὶ καιρούμενῃ καλύβῃ. Μετ' ἀκατασχέτου δὲ λύτσης διέδραμον ἥδη οἱ νικηταὶ τὴν ἐρημῶν ὅπλων

χώραν μέχρι τῶν Ἰουλίων "Αλπεων, καὶ ἡπείλησαν μάλιστα τὰ
δρια τῆς Ἰταλίας. Τότε δ' ἐξελεγθη (370) αὐτοκράτωρ τῆς
Ἀνατολῆς ὁ ἀνδρεῖος Ἰσπανὸς ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ. Οὗτος ἐτελέσωσε
τὸν Γοτθικὸν πόλεμον, μέρος μὲν τῶν ἔχθρῶν κατοικίσας εἰς
τὰς μεσημβρινὰς χώρας τοῦ Δουνάβεως, μέρος δὲ παραλαβὼν
ώς μισθοφόρους εἰς τὸν Ῥωμαϊκὸν στρατόν. Μετὰ πολλοὺς δ'
ἀγῶνας καὶ πολεμικές πράξεις, ἔλαβε τέλος ὁ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ,
ἐπονομασθεὶς ἔκτοτε ΜΕΓΑΣ, καὶ τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Δυ-
σεως, καὶ ἦνωσεν (394) οὕτω διὰ τελευταίαν φορὰν τὸ ὄνον
Ῥωμαϊκὸν κράτος ὑπὸ τὸ σκῆπτρον αὗτοῦ. Ὅπηρός δ' ἵσχυρὸς
μὲν ἀλλ' ὀξύτυμος ἡγεμών, δικτάξας ποτὲ νὰ φονεύστωσιν ἐν
Θεσσαλονίκῃ 7,000 πολιτῶν, διότι εἶχον ἀποκτείνει τὸν ἔ-
παρχον αὗτοῦ. Τιμωρηθεὶς δ' ἔνεκα τούτου ἐκκλησιαστικῶς
ὑπὸ τοῦ ἀτρομήτου ἐπισκόπου τῶν Μεδιολάνων Ἀμβροσίου,
ὑπέστη ἔκουσίως τὴν τιμωρίαν. Οὕτως οἱ λειτουργοὶ τοῦ Χριστοῦ
ἡδύνκντο τότε νὰ κολάζωσι τὰς καταχρήσεις τῆς ἔξουσίας, καὶ
νὰ προστατεύωσι τὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ. — Ο Θεοδόσιος
ἥτο σφόδρα ζηλιεῖται τοῦ Καθολικοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἀπηγό-
ρευσε καὶ κατεδίωξε τὸν Ἀρειανισμὸν, ἐμπόδισε τὰς θυσίας καὶ
μαντείας, καὶ ἐπέτρεψε νὰ ἐρημωθῶσι καὶ καταστραφῶσιν οἱ
εἴθινοι ναοί. "Εκτοτε δ' ἐσβέσθη τὸ ιερὸν πῦρ τῆς Ἐστίας, ἐσί-
γησαν τὰ Μαντεῖα καὶ αἱ Σιεύλλαι, καὶ ὁ μυθολογικὸς κόσμος
τῶν ἔθνων ὑπεχώρησεν (395) εἰς τὴν πίστιν τοῦ Ἐσταυρω-
μένου Σωτῆρος. — Αποθνήσκων ὁ Θεοδόσιος κατέλιπε τὴν
ΑΝΑΤΟΛΗΝ μὲν μετὰ τῆς Ἰλλυρίας, εἰς τὸν ὄκτωκαιδεκατῆ
υίδον αὗτοῦ ΑΡΚΑΔΙΟΝ (395—408), τοῦ ὅποίου ἐπιτρόπευεν
ὁ Γάλλος Ρουφένος, εἰς δὲ τὴν ΔΥΣΙΝ τὸν ἐνδεκατῆ ΟΝΩ-
ΠΙΟΝ (395—423) ὑπὸ τὴν ἐπιτροπείαν τοῦ συνετοῦ πολιτι-
κοῦ καὶ ἐμπείρου πολεμικοῦ ΣΤΙΛΙΧΩΝΟΣ τοῦ Βανδάλου.
Ἐκτοτε δ' ἔμεινε τὸ κράτος χωρισμένον.

2. Βησιγότθοι. Βουργούνδιοι. Βάρδαλοι.

§. 6. Φθόνος πρὸς τὸν Στιλίχωνα ἔκαμε τὸν Ῥουφένον νὰ
παρθεμάσῃ τὸν τολμηρὸν τῶν ΒΗΣΙΓΟΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΛΛΑ-
ΡΙΧΟΝ, νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὰς ἐπαρχίας τοῦ Δυτικοῦ κράτους.
Σράζονται λοιπὸν καὶ ἀρπάζονται διέτρεξαν (396) οἱ Γότθοι

τὴν Θεσσαλίαν, Στερεά τῆς Ελλάδα καὶ τὰς χώρας τῆς Πελοποννήσου, καταπατοῦντες ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν τὰ λείψανα τοῦ Ελληνικοῦ πολιτισμοῦ, μέχρις οὗ περικυκλωθέντες ὑπὸ τῶν στρατῶν τοῦ Στιλίχωνος, ἡναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσιν. Ὁλίγον δ' ἔπειτα εἰσέβαλε μὲν ὁ Ἀλάριχος εἰς τὴν ἄκρα Ιταλίαν, καὶ εἰσῆλθε καταστρέφων μέχρι τῶν ὀχθῶν τοῦ Πάδου, ἐπαθεν ὅμως εἰς δύο ἀμφιξύροπους (παρὰ τὴν Πολλερτλαρ καὶ Βερόρα) πρὸς τὸν Στιλίχωνα μάχας τοικύτας ζημίας, ὥστε ὑπέστρεψεν (403) εἰς τὴν Ιλλυρίαν διὸ νὰ περιμένῃ εὔνοϊκωτέρων εὐκαιρίαν.— Μόλις δ' εἰχεν ἀποσυρθῆ ὁ τρομερὸς οὗτος ἔχθρος, ὅτε ισχυρὰ σμήνη ἔθνικῶν Γερμανῶν, ΒΑΝΔΑΛΟΙ, ΒΟΥΡΓΟΥΝΔΙΟΙ, ΣΟΥΕΒΟΙ καὶ ἄλλοι, εἰσέβαλον ὑπὸ τὸν ΔΟΥΝΑΙ ΚΑΙ ΡΑΔΑΓΑΙΖΟΝ εἰς τὴν Ιταλίαν, κατέστρεψαν πόλεις καὶ χωρίς, καὶ ἐνέπλησαν τὸ πᾶν φόνου καὶ ἀσυμπαθοῦς ὀλέθρου. Ἄλλα καὶ τούτους κατέβαλεν (406) ἡ πολεμικὴ τοῦ Στιλίχωνος τέχνη, εἰς τὴν ἐν ΦΑΙΣΟΥΛΑΙΣ ἡ ΦΑΛΩΡΕΝΤΙΑ μάχην. Καὶ ὁ μὲν ἀρχηγὸς αὐτῶν ἔπειτε γιλιάδες δ' ἐξέψυξαν ὑπὸ τὰς ξίφης τῶν νικητῶν, ἡ ἀπωλέσθησαν ὑπὸ τοῦ λοιποῦ καὶ τῆς πείνης. ἄλλοι δ' ἔγειναν μισθοφόροι τῶν Ρωμαίων. Τὰ δὲ λείψανα τοῦ στρατοῦ ὅρμησαν πρὸς τὴν Γαλλίαν, ὅπου μετὰ μακρὰς λεηλασίας, ἀποκατεστάθησαν οἱ Βουργούνδιοι πλησίον τοῦ Ροδανοῦ καὶ Ιουράσσου, καὶ ἐθεμελίωσαν τὸ Βουργουνδικὸν κράτος, ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῆς Μεσογείου μέχρι τοῦ Οἰογέτεου (Βασγάου) Ἑξ ἐναντίας δ' οἱ Βάρδαλοι καὶ Σουέβοι ὑπερέβησαν τὰ Πυρηναῖα, καὶ μετά τινας μάχας κατέλαβον χώρας πρὸς κατοικίαν ἐν Ισπανίᾳ καὶ Πορτογαλίᾳ, τὰς δούλιας ὅμως κατέλιπον πάλιν μετὰ δύω δεκατηρίδας, καὶ μετέβησαν εἰς τὴν Αργοκήρην ὑπὸ τὸν βασιλέα τῷν Βαρδάλων Γιοσερίχον. (430) (§ 8).

§. 7. Ἐν τῇ ἀμυνανίᾳ αὐτοῦ εἶχε συνομολογήσει ὁ ἀγαθὸς Στιλίχων πρὸς τὸν Ἀλάριχον φιλικὴν συνθήκην, καὶ ὑποτεθῆσει εἰς αὐτὸν ἑτήσιον φόρον. Ὁρεληθέντες δ' ἐκ τούτου οἱ ἔχθροι του, κατηγόρησαν αὐτὸν ὡς προδότην τῆς πατρίδος, καὶ ἐνήργησαν τὴν θανάτωσίν του ἐν Ραβέννη. Τότε δ' εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ιταλίαν (408) ὁ Ἀλάριχος, ἐξηγριωμένος διὰ τὴν ἀπο-

στέρησιν τοῦ φόρου, καὶ προσκληθεῖς εἰς βοήθειαν ὑπὸ τῶν ὁ-
παδῶν τοῦ Στιλίχωνος, ἐποιησάκησε τὴν Ῥώμην, καὶ ἡνέγ-
καπε τοὺς περιφόρους κατοίκους νὰ ἔσχαγοράσωσι τὴν χάριν τοῦ
νικητοῦ, προσφέροντες χρυσὸν, ἀργυρὸν καὶ πολύτιμα ἐνδύματα.
'Αλλ' ὅτε ἡ αὐλὴ τῆς Ῥαβέννης ἀπέρριψεν ὑπερηφάνως τὰς
περὶ εἰρήνης προτάσεις τοῦ Ἀλαρίχου, ἐφάνη ἐπανειλημμένως
ὅ ἡγεμὼν τῶν Γότθων πρὸ τῶν τειχῶν τῆς ποτὲ κοσμοκράτο-
ρος πόλεως, ἐξεπόρθησεν αὐτὴν τέλος (410) ἐν καιρῷ νυκτὸς,
καὶ ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς στρατοὺς αὐτοῦ τριήμερον λεηλασίαν.
'Ολιγον δὲ μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν ὁ ἥρως εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλι-
κίας του ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ. Ἡ δὲ τὸ σῶμά του περιέ-
χουσα λάρναξ καὶ οἱ θησαυροὶ αὐτοῦ κατωρύχησαν, ὡς λέγε-
ται, εἰς τὴν κοίτην τοῦ παροχετευθέντος ποταμοῦ Βουζέρτου.
Ο δὲ γκριθρὸς αὐτοῦ ἌΤΑΟΥΓΛΑΦΟΣ ('Ἄδδόρος') συνωμολόγησε
πρὸς τὸν Ὁνδριον συνθήκην, μεθ' ἣν ἀνεχώρησαν οἱ Βησιγότθοι
εἰς τὴν μεσημβρινὴν Γαλλίαν. Ἐνταῦθα δὲ ἵδρυσαν (412) τὸ
Βησιγοτθικὸν κράτος, τὸ ὄποῖν κατ' ἀρχὰς μὲν ἐξετείνετο ἀπὸ
τοῦ Γαρούμνα μέχρι τοῦ Ἐθρου, καὶ πρωτεύουσαν εἶχε τὴν
Τολῶταν. ὅτε δύως ὀλίγα ἔτη μετὰ ταῦτα ἀνεχώρησαν οἱ
Βίνδαλοι εἰς τὴν Ἀφρικὴν, ἐκυρίευσαν μὲν οἱ Βησιγότθοι κατὰ
μικρὸν ὅλην τὴν Ἰσπανίαν, ἡναγκάσθησαν δύως νὰ ἀφίσωσιν
ὕπερον εἰς τοὺς Φράγκους τὴν μεταξὺ Πυρηναίων καὶ Γα-
ρούμνα χώραν.

§. 8. Τὸν Ὁνδριον διεδέχθη ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ ὁ Γ'. (426-455), ἔχων παρ' ἔχυτῷ ὑπουργὸν τὸν ΛΕΤΙΟΝ, μεγάλα
κεκτημένον στρατηγικὰ καὶ πολιτικὰ πλεονεκτήματα. Τὸν Ἀέ-
τιον δὲ τοῦτον ἐχθρεύετο ὁ ἔπαρχος τῆς Βορείου Ἀφρικῆς Βο-
νιγάκιος, καὶ ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο τὴν δργὴν αὐτοῦ, ἀπεστάτησε,
καὶ ἐκάλεσε πρὸς βοήθειάν του ἐκ τῆς Ἰσπανίας τοὺς Βανδά-
λους, ὑπὸ τὸν ἀνδρεῖον καὶ παχνοῦργον αὐτῶν βασιλέα ΓΕΙΣΕ-
ΡΙΧΟΝ. Καὶ μετενόησε μὲν κατὰ τὴν ἔλευσιν αὐτῶν διὰ τὴν
ταχεῖαν αὐτοῦ πρᾶξιν, καὶ ἀντέτη (430) πρὸς αὐτοὺς μετὰ
στρατιωτικῆς δυνάμεως. 'Αλλ' οἱ μάχιμοι Βάνδαλοι κατενίκη-
σαν αὐτὸν, καὶ ἀρπάσαντες ἀπὸ τὴν αὐλὴν τῆς Ῥαβέννης τὴν
ΒΟΡΕΙΟΝ ΑΦΡΙΚΗΝ, καθίδρυσαν ἐνταῦθα τὸ ΒΑΝΔΑΛΙΚΟΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ μὲ πρωτεύουσκν τὴν ΚΑΡΧΗΔΟΝΑ, ἐξεπόρθησαν τὴν Σικελίαν καὶ τὰς Βαλεαρίδας νήσους, καὶ κατέστησαν τρομεροὶ εἰς δῆλας τὰς νήσους καὶ παραλίας διὰ τὴν πειρατείαν αὐτῶν. Ἐκαὶ δὲ ἐτη διήρκεσε τὸ Βανδαλικὸν κράτος εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικήν. Οὐδὲ Γεισερίχος ἀπέθανε τὸ 477.

3. Ἀττίλας ὁ βασιλεὺς τῶν Ούγγρων. (450)

§. 9. Περὶ τὰ μέσα τῆς 5ης ἑκατονταετηρίδος ἀφησεν ὁ ΑΤΤΙΔΛΣ, ὁ ἐπονομασθεὶς θεῖα μάστιξ, τὰ ξύλινα αὐτοῦ ἀνάκτορα, τὰ πυρὰ τὸν Τίβεσκον ἐν Ούγγαρᾳ, διὰ νὰ ἐκπορθήσῃ τὸ πρὸς Δυτικὰς Ῥωμαϊκὸν κράτος μὲ τὴν δεζύτητα τοῦ ξιφους αὐτοῦ. Πλείονες τοῦ ἡμίσεως ἑκατομμυρίου τραχέων πολεμιστῶν, μέρος μὲν Οὔγγων, μέρος δὲ ὑποτεταγμένων ἢ συμμάχων Γερμανῶν, ἐστράτευσαν διὰ τῆς Δύτισίας, Βαυαρίας καὶ Ἀλλεμανίας πρὸς τὸν Ῥηγόν, δπου ἐξωλόθρευσαν τὸν βασιλικὸν οἶκον τῶν Βουργουνδῶν ἐν Βοργατίᾳ, δπερ ἐγένετο ὑπόθεσις τοῦ ἀσματος τῶν Νιβελεούγγων (Nibelungenlied) κατέσκαψαν τὰς Ῥωμαϊκὰς πόλεις, καὶ ἐπίνεγκον ἔπειτα φόνον καὶ καταστροφὴν εἰς τὴν Γαλλίαν. Τότε δυως κατάρθωσεν ὁ ἀνδρεῖος ΑΕΤΙΟΣ, μὲ στρατὸν συγκείμενον ἐκ Ῥωμαίων Βουργουνδῶν, Βησιγότθων καὶ Φράγκων, νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὸν καταστρεπτικὸν οικητήριον δρόμον τοῦ Ἀττίλα, διὰ τῆς εἰς τὰ εὑρέχ ΚΑΤΑΛΑΥΝΙΚΑ ΠΕΔΙΑ (Chalons sur Marne) φονικῆς ΜΑΧΗΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ. (451). 162,000 νεκροὶ, ἐν οἷς καὶ ὁ ἀνδρεῖος βασιλεὺς τῶν Βησιγότθων, ἐκάλυψαν τὸ πεδίον τῆς μάχης αἱ δὲ σκιαὶ τῶν νεκρῶν ἐμάχοντο, ως ἔλεγον, καὶ μετὰ θάνατον εἰς τὸν άέρα. Ὅπο τὸ ὄχυρωμα τῶν ἀμαζῶν αὐτοῦ ἀντέστη ὁ Ούγγνος κατὰ τοῦ ἐφορμῶντος ἐχθροῦ, καὶ ἐπέστρεψεν (452) ἔπειτα εἰς τὴν Ούγγαρίαν (Παννονίαν), διὰ νὰ εἰσβάλῃ τὸ ἐπόμενον ἔτος εἰς τὴν Ἀνω Ἰταλίαν. Ἀνεστατώθη δὲ ἡ Ἀκυλητία, ἐκυριεύθη τὸ Μεδιόλαρο, ἡ Πανία, Βερόρα Πάδονα, καὶ ἐρημώθη ἡ περὶ τὸν Πάδον γόνιμος χώρα. Οἱ δὲ δυστυχεῖς κάτοικοι τῆς Ἀκυλητίας ἐζήτησαν ἀσυλον εἰς τοὺς βράχους καὶ τὰς ἀμμώδεις νήσους τῶν λιμνοθαλασσῶν (Δαγούνων), καὶ ἔθηκαν τὰ θεμέλια τῆς Βενετίας. Ἐπήρχετο δὲ ὁ Ἀττίλας ἥδη κατὰ τῆς Ῥώμης, ὅτε διὰ παρακλήσεων κα-

τώρθωσεν δὲ ἐπίσκοπος τῆς Ῥώμης Λέων δὲ Α'. νὰ πελσῃ αὐτὸν, δπω; συνομολογήσῃ εἰρήνην πρὸς τὸν Οὐαλεντινιανὸν, καὶ στρέψῃ ὅπιστα. Τοῦ Ἀπτίλα δῆμας δὲ αἰφυδίος θάνατος, προξενηθεὶς ὑπὸ αἰμορράχιας ἢ ἐκδικητικῆς πράξεως τῆς Βουργουνδίας αὐτοῦ μνηστῆς, ἐμπόδισε τὴν αὔξησιν τοῦ κράτους τῶν Ούννων. Μετὰ δεινοὺς δ' ἀγῶνας, ἀνέκτησαν οἱ Ὁστρογότθοι, Γέπιδοι καὶ Λογγοβάρδοι, τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν, ἐν ᾧ τὰ λείψανα τῶν νομαδικῶν Ούννων ἀπωλέσθησαν εἰς τὰ ξέρημα μὲν, πλούσια δὲ εἰς νομᾶς πεδία τῆς μεσημβρινῆς Ῥωσίας.

4. Καταστροφὴ τοῦ δυτικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους. (476)

§. 10. Ταχέως ἐθάδιζεν ἥδη τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ. Ὁ Οὐαλεντινιανὸς ἐφόνευσε μὲ τὴν ἴδιαν αὐτοῦ χεῖρα τὸν Ἀέτιον, τὸν τελευταῖον στύλον τοῦ κράτους, φοβούμενος τὸ μέγεθος τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀγανακτῶν διὰ τὴν παρρησίαν αὐτοῦ. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον (455) ἀπώλεσεν αὐτὸς δὲ ἀκόλαστος αὐτοκράτωρ τὴν ζωὴν ὑπὸ τοῦ ΠΕΤΡΩΝΙΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ, τοῦ δποίου εἶχεν ἀποπλανήσει τὴν σύζυγον. Ὁ δὲ Πετρώνιος, ἀναγορευθεὶς ἥδη διάδοχος τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ ἐζήτησε νὰ λάβῃ γυναικα τὴν κήραν αὐτοκράτειραν Εὐδοξίαν ἐξ οὐ παρωρμήθη αὕτη νὰ προσκαλέσῃ τοὺς Bardalίους κατὰ τοῦ φονέως τοῦ συζύγου αὐτῆς. Ὁ Γεισερῆχος λοιπὸν προσωριμοθήτης εἰς τὴν Ὁστίαν, ἐξεπόρθησε τὴν Ῥώμην, καὶ ἐπέτρεψε λεηλασίαν 14 ἡμερῶν εἰς τὴν πόλιν, τῆς ὁποίας τὰ καλλιτεχνήματα ἀνηλεῖ; ἐκολοθώθησαν (Bardalīουσί). Φορτωμένοι λείαν καὶ αιχμαλώτους (ἐν οἷς ἡ αὐτοκράτειρα καὶ αἱ δύο αὐτῆς θυγατέρες), ἐπέστρεψεν οἱ Βάνδαλοι εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς, καὶ εξηκολούθησαν τὰ πειρατικὰ αὐτῶν κακούργηματα μὲ περισσότεραν ἔτι θρατύτητα ἢ πρότερον. Μετά τινα δὲ χρόνον ἀπέκτητεν δὲ Σουέδος PIKIMEΡΟΣ, ἀνδρεῖος μὲν, ἀλλὰ πονηρὸς καὶ μικιοφόνος ἀνὴρ, τοσαύτην ἐπιρρόην, ὡςτε ἥρχε μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ (472) τοῦ κράτους καὶ τοῦ θρόνου, χωρὶς νὰ λάβῃ αὐτὸς τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος. Τρία δὲ ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πικιμέρου ἐκόσμησεν (475) ὁ φιλόδοξος στρατηγὸς Ὀρέστης, τὸν οἰδὸν αὐτοῦ ROMYΛΟΝ ΑΓΓΟΥ-

ΣΤΥΛΟΝ μὲ τὸ ἀσθενὲς τῆς Ῥώμης στέμμα. Τότε δ' ἐγένετο σαν τὰ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων μισθοδοτούμενα μάχιμα Γερμανικὰ στίφη τὸ τρίτον τῶν ἀγρῶν τῆς Ἰταλίας· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο δὲν παρεχωρήθη, διέταξεν δὲ τολμηρὸς ΟΔΟΑΚΡΟΣ νὰ φονεύσωσι τὸν αἰχμαλωτισθέντα Ὀρέστην, καὶ ἐθῆκε τέρμα (476) εἰς τὸ πρός δυσμάς Ῥωμαϊκὸν κράτος, ἐπονομάσας ἔκυτὸν ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ. Εἰς δὲ τὸν ἀλελαβῆ Ῥωμύλον Αὐγουστύλον διώρισεν δὲ Ὁδόσακρος κατοικίαν ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ καὶ σιτηρέσιον ἐνιαύσιον.—Δέκα δὲ την ἀελαβῆ Ῥωμύλον Αὐγουστύλον διώρισεν δὲ Ὁδόσακρος κατοικίαν ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ καὶ σιτηρέσιον ἐνιαύσιον.—Δέκα δὲ την μετὰ ταῦτα (486) ἐπεσεν δὲ τελευταῖος Ῥωμαϊκὸς ἐπαρχος εἰς τὴν Γαλλίαν, ὑπὸ τὸ ξέφος τοῦ Χλωδοβίκου (§. 12), μεθ' δὲ πανηλθεν εἰς τὴν Εύρωπην νέα κατάστασις πραγμάτων, βάσιν ἔχουσα τὸν Χριστιανισμὸν καὶ Γερμανισμόν.

5. Ὁ Οστρογότθος Θεοδωρίχος. (π. 500)

§. 11. Δώδεκα ἡδη ἔτη εἶχε βασιλεύσει ἐνδόξως δὲ Ὁδόσακρος, δτε κατὰ συναίνεσιν τοῦ Βυζαντινοῦ βασιλέως, ἐξεστράτευσε πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἐκ τοῦ Δουνάβεως Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΘΕΟΔΩΡΙΧΟΣ, ΤΩΝ ΟΣΤΡΟΓΟΤΘΩΝ. 200,000 πολεμικοὶ ἀνδρες, μετὰ γυναικῶν καὶ παιδῶν καὶ ἀπάντων τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν, ἡκολούθουν τὸν βασιλέα. Εἰς τὴν δύναμιν ταύτην δὲν ἦδύνατο νὰ ἀντισταθῇ δὲ Ὁδόσακρος. "Οθεν νικηθεὶς (489) παρὰ τὴν Βερόβραν ὑπὸ τοῦ Θεοδωρίχου, (διὸ « Dietrich von Bern ») ἐκρύθη ὅπισθεν τῶν τειχῶν τῆς Ραβέννης, τὴν ὁποίαν μόλις μετὰ τριετῆ ἀνδρείαν ὑπεράσπισεν παρέδωκεν ὑπ' ἐντίμους συμφωνίας. Ὄλιγον δὲ μετὰ ταῦτα ἔσφαξεν. (492) αὐτὸν οἱ Γότθοι εἰς θορυβῶδές τι συμπόσιον. Ἐκ τῆς Ραβέννης λοιπὸν ἥρχεν ἔκτοτε δὲ Θεοδωρίχος σοφῶς καὶ δικαίως τοῦ Οστρογοτθικοῦ κράτους, τὸ ὄποιον ἐξετέίνετο ἀπὸ τῆς μεσημβρινῆς ἀκρας τῆς Ἰταλίας μέχρι τοῦ Δουνάβεως. Ἐεεβάσθη δὲ τοὺς παλαιοὺς νόμους καὶ τὰ καθεστῶτα· καὶ οἱ μὲν παλαιοὶ κάτοικοι τῆς χώρας ἥσχολοῦντο περὶ τὸ ἐμπόριον, τὴν γεωργίαν καὶ τὰς τέχνας, εἰς δὲ τοὺς Γότθους ἔδωκε τὸ πρόνομιον τοῦ φέρειν ὅπλα καὶ πολεμεῖν. Καὶ αὐτὴ μάλιστα ἡ νοητικὴ διάπλασις καὶ παιδεία ἔχαιρον τὴν προστασίαν αὐτοῦ

καὶ πολυμαθεῖς Ἐρωτικοὶ, ὡς ὁ ιστορικὸς Κασσιόδωρος, ἔφθασαν εἰς μεγάλα πολιτικὰ ὑπουργήματα. Εἰς δὲ τὸ ἔξωτερικὸν ἦτον ἡ ὑπόληψις τοῦ Θεοδωρίχου τόσον μεγάλη, ὥστε ἐρέζοντες βασιλεῖς ἔφερον πολλάκις τὰς φιλονεικίας αὐτῶν ἐνώπιον τῆς δικαστικῆς αὐτοῦ ἔδρας. Μόνον δ' ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου ἔφερεν αὐτὸν ἡ δυσπιστία εἰς σκληρότητα, ὅτε διέταξεν καὶ θανατώσωσι τὸν ἄξιον συγκλητικὸν Βοήθιον καὶ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Σύμμαχον, διότι ὑπῆρχεν ὑποψία, ὅτι ἐζήτησαν παρὰ τῆς αὐλῆς τοῦ Βυζαντίου τὴν ἔξωσιν τῶν Γότθων. Ἐν τῇ φυλλκῇ συνέγραψεν ὁ Βοήθιος τὸ περίφημον σύγγραμμα, « παρηγορία τῆς φιλοσοφίας » βιβλίον παραμυθίας καὶ ὑψώσεως διὰ πολλὰς τεθλιμμένας καρδίας. Ὁλίγον δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βασιλέως τῶν Γότθων ἐξερρίφθη ἡ κόνις τοῦ « καταράτου αἵρετικου » ἐκ τοῦ γιγαντώδους τάφου, καὶ ἐσκορπίσθη εἰς τοὺς ἀνέμους.

6. Χλωδοβίκος ὁ βασιλεὺς τῶν Φράγκων καὶ οἱ Μερβίγγοι.

§. 12. Ἀπὸ τὰς παρὰ τὸν Κάτω Ἄρηνον κατοικίας τῆς φυλῆς αὐτῶν μετώκησαν οἱ ΦΡΑΓΚΟΙ, λαὸς Γερμανικὸς, πρὸς τὸν Μόσαν καὶ Σάβιν. Ἡσαν δ' ὠπλισμένοι μὲ δόρατα καὶ ρόπαλα, ήνονον τὴν τόλμην μὲ τὴν πονηρίαν, καὶ εἶχον ἐνωθῆ μετ' αὐτῶν πρότερον πολλοὶ Γερμανικοὶ λαοὶ παρὰ τὰς δύθας τοῦ Ἄρηνου, οἱ Χάττοι, Χερούσκοι, Βρούκτεροι, Σύγαμβροι, καὶ ἄλλοι, εἰς τὴν μεγάλην «Φραγκικὴν συμμαχίαν». Οἱ ἀρχαιότατοι δὲ βασιλεῖς αὐτῶν ὄνομάζονται Φαραμούρδος (δηλ. δούξ) καὶ Μεροβαῖος. Ὅτε δ' ὁ ἐμπειροπόλεμος καὶ πανοῦργος Χλωδοβίκος ἔλαβε τὴν ἀρχὴν, ὡδήγησεν αὐτοὺς πάραυτα εἰς πολέμους καὶ κατακτήσεις. Νικήσας δὲ (486) καὶ φονεύσας τὸν τελευταῖον Ἐρωμαϊκὸν ἔπαρχον Συάγριον (§ 10) ἐν τῇ Αύγουστη τῶν Σουεσσώνων (Soissons), ἐκυρίευσε τὴν μεταξὺ Σηκουάνα καὶ Λίγυρος χώραν, καὶ ἐξεστράτευσεν ἔπειτα κατὰ τῶν Ἀλλεμαννῶν, οἵτινες εἶχον ἐκτεταμένον κράτος ἐκατέρωθεν τοῦ Ἄρηνου. Ἐτρεψε δ' αὐτοὺς εἰς φυγὴν (496) εἰς τὴν ΕΝ ΤΟΛΠΙΑΚΩ ΜΕΓΑΔΗΝ ΜΑΧΗΝ (μεταξὺ Βόνης

καὶ Ἀκυϊσγράνου), καὶ ὑπέταξε τὴν παρὰ τὸν Μοσέλλαν καὶ Λάναν ἐπικράτειαν αὐτῶν. Εἰς τὸν βρασμὸν δὲ τῆς μάχης εἶχεν ὑποσχεθῆ ὁ Χλωδοβίκος δτι, ἃν ἡ ἀμφιρρόπος νίκη στραφῆ πρὸς αὐτὸν, ἥθελε δεχθῆ τὴν πίστιν τῆς Βουργουνδίας χριστιανῆς αὐτοῦ συζύγου Κλωτίλδης· καὶ τὸ αὐτὸ δτος ἐδαπτίσθη μετὰ 3,000 εὐγενῶν ἐκ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ ἐν Ῥήμοις. Ἀλλὰ τὴν ἡγριωμένην αὐτοῦ καρδίαν οὐδόλως ἡδυνήθη νὰ ἔξημερώτηρ ὁ χριστιανισμός. Ἀφοῦ δὲ ἐξέτεινε τὸ ΦΡΑΓΚΙΚΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ πρὸς ἀνατολὰς μὲν μέχρι τοῦ Ροδανοῦ, πρὸς μεσημβρίαν δὲ μέχρι τοῦ Γαρούμνα, ἐζήτησε νὰ βεβαιώσῃ τὴν ἐφ' ὅλου τοῦ κράτους κυριαρχίαν εἰς ἔχυτὸν καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ, φονεύων δλους τοὺς ἡγεμόνας τῶν Φραγκικῶν φυλῶν. Ἐνεκκ δὲ τοῦ ζήλου αὐτοῦ πρὸς ἐπέκτασιν τοῦ δύγματος τῆς Καθολικῆς ἐκκλησίας μεταξὺ τῶν ἀρειανιζόντων Γερμανῶν, ἐνεκωμιάσθη ὁ Χλωδοβίκος ὑπὸ τῶν κληρικῶν ὡς «Χριστιανικώτατος» βασιλεὺς καὶ δεύτερος Κωνσταντῖνος. Αὐτὸς δὲ καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ φέρουσιν ἐν τῇ ιστορίᾳ τὸ ὄνομα Μεροβίγγιοι ἢ Μεροβίγγιοι ἐκ τοῦ γενάρχου Μεροβαίου.

§. 13. Τὸ πονηρὸν ἥθος τοῦ πατρὸς ἐκληρονόμησαν καὶ οἱ τέσσαρες αὐτοῦ μίοι, οἵτινες ἐμοιράσθησαν (511) μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Χλωδοβίκου τὸ Φραγκικὸν κράτος οὔτως, ὥστε δὲ μὲν πρεσβύτερος ἔλαβε τὸ ἀνατολικὸν Φραγκικὸν κράτος, Αὐστροσταλ, μὲ πρωτεύουσαν τὰς Μετας, οἱ δὲ τρεῖς νεώτεροι ἐμοιράσθησαν τὸ Δυτικὸν κράτος Νευστραλ, καὶ τὴν μετ' αὐτῆς ἡνωμένην Βουργουνδα. Ἀπὸ καιροῦ ὅμως εἰς καιρὸν ἐνδυνετο πάλιν δλον τὸ κράτος. Ο βασιλικὸς οἶκος τῶν Μεροβίγγιων παριστᾶ μυσταράν εἰκόνα τῆς ἀνθρωπίνης μολυθρίας. Φύνοις ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν, αἰματηροὶ ἐμφύλιοι πόλεμοι καὶ ὄρμαι παθῶν ἀχαλινώτων, πληροῦσι τὰ χρονικὰ τῆς ιστορίας αὐτῶν. Φρικτὰ δὲ πρὸ πάντων εἶναι τὰ ἄγρια κακουργήματα τῶν δύο βασιλίδων Βρουγχλλῆς καὶ Φρεδεγούνδης. Τὰ δὲ βδελυκτὰ ταῦτα ἔργα κατέστρεψαν τελευταῖον πᾶσαν δύναμιν τοῦ Χλωδοβίκικου γένους, οὔτως ὥστε οὗτοι προσονομαζονται εἰς τὴν ιστορίαν τωθροὶ βασιλεῖς, ἐν ᾧ ὁ ἐπίτροπος τῶν βασιλικῶν κτημάτων, ΜΑΪΟΡΔΟΜΟΣ (major domus) ἐσφετεροβιβαλιον δευτερον.

οθη κατὰ μικρὸν δὲν τὴν ἔξουσίαν τῆς κυβερνήσεως. Ἡ δ' ἐπίσκεψις τῶν ἑτησίων συνελεύσεων τοῦ λαοῦ, (πεδίων τοῦ Μαρτίου) ἐπὶ ἀμάξης συρομένης ὑπὸ τεσσάρων βοῶν, ἵτο τέλος ἡ μόνη ἀσχολία τῶν ἀσθενῶν Μερζίγγιων. Καὶ κατ' ἄρχας μὲν εἶχεν ἔκαστον τῶν τριῶν κρατῶν ἔδιυν Μαιόρδομον, εἴτα δὲ ἐπέτυχεν (687) ὁ ἀνδρεῖος καὶ φρόνιμος ΠΙΠΙΝΟΣ ΕΡΙΣΤΑΛ νὰ ἔνωσῃ τὰ μαγιορδομικὰ ἀξιώματα τῆς Νευστρίας καὶ Βουργουνδίας μετὰ τοῦ Αὐστρασιακοῦ, καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὰ κληρονομικὰ εἰς τὸν οἰκόν του. Ἐκτὸς δ' εἶχον οἱ ἀπόγονοι τοῦ Πιπίνου δοῦκες τῷ Φράγκῳ ὄνομαζόμενοι, τὴν βασιλείαν ἐξουσίαν, ἐνῷ οἱ Μερζίγγιοι ἔφερον μόνον τὸ βασιλικὸν δρομα. Ἐπειδὴ δομῶ; ἡ κλίσις τῶν Γερμανῶν Φράγκων ἥτον ἐστραμμένη μᾶλιστα πρὸς τὸν πόλεμον, ἔλαβε τὸ Ῥωμαϊκὸν στοιχεῖον μετ' ὅλιγον καὶ εἰς τὴν Φραγκικὴν Γαλλίαν τὴν ὑπεροχὴν, οὕτως ὥστε ἡ γλῶσσα, τὰ ἔθιμα καὶ αἱ δικαστικαὶ δικαστάζεις τῶν Ῥωμαίων ἐξηκολούθουν νὰ ὑπάρχωσι, καὶ οἱ «Ξενθοβάστρυχοι» βρισκοῦνται τῶν στρατῶν τῶν Φράγκων κατέλαβον μόνον τὴν θέσιν τῶν «Ρωμαίων στρατηγῶν.

7. Οἱ Ἀγγλοσάξονες.

§. 14. Περὶ τὸ μέσον τῆς 5ης ἐκατονταετηρίδος, ἐγκατέλειψαν οἱ «Ρωμαϊκοὶ σραγτοὶ» τὴν Βρεττανίαν, τὴν δούλιαν δὲν ἔσαν οἰκανοὶ πλέον νὰ φυλάξωσι. Οἱ δὲ κάτοικοι μὴ δυνάμενοι ν' ἀντισταθῶσιν εἰς τὰς προσβολὰς τῶν ἀγρίων Πίκτων καὶ Σκωτῶν, ἐζήτησαν βοήθειαν παρὰ τῶν Ἀγγλῶν καὶ Σαξόνων, οἵτινες κατώκουν παρὰ τὸν κάτω Αλέιν ἐν τῇ ἀντικρὺ ἡπείρῳ, καὶ ἐπροξένοντο τρόμον, ὅντες τότε γνωστοὶ ὡς τολμηροὶ πειραταὶ ἐπὶ καπηλατουμένων λέμβων. Οὗτοι δὲ ἐδέχθησαν τὴν πρόσκλησιν, καὶ διέβησαν (449) εἰς τὰς Βρεττανικὰς υῆσους ὑπὸ τὸν «Εγγυστορ καὶ Ωρσαν» ἀλλ' ἀφοῦ ἀπεδίωξαν τοὺς ἐχθροὺς, ἐστρεψαν τὸ ξίφος κατ' αὐτῶν τῶν ἴδιων Βρεττανῶν, καὶ ἐκυρίευσαν μετὰ τρομερὸν πόλεμον τὴν Βρεττανίαν, ὄνυμασθεῖσαν τοῦ λοιποῦ Αγγλίαν. Ἡ δὲ βαρβαρότης τοῦ ἔθνους καὶ τῶν Γερμανικῶν ἔθιμων ἐξέβαλε τὸν χριστιανικὸν παλιτεισμὸν τῶν «Ρωμαίων, τὴν γομοθεσίαν καὶ γλῶσσαν, αἱ πα-

λαϊκή 'Ρωμαϊκή πόλεις κατέπεσαν ή ἐξηρανθίσαν, καὶ φυσική τις κατάστασις, καθ' ἣν ἐκτὸς τοῦ πολέμου καὶ κυνηγείου γεωργίαν μόνον καὶ κτηνοτροφίαν ἐπεμελοῦντο, ἐλάμβανε κατὰ μικρὸν ρίζας στερεάς. Οἱ δὲ Κελτοὶ κάτοικοι ἔπεσαν κατὰ μέγα μέρος ἐν στόματι μάχαλρας· ὅσοι δὲ ἀδυνάθησαν νὰ σωθῶσι, κατέφυγον εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς Γαλλίας, τὸ δποῖον ὡνομάσθη ἐξ αὐτῶν Μικρὰ Βρεττανία. (Bretagne). Μόνον δὲ εἰς τὰς δρεινὰς χώρας τῆς Ούαλλας καὶ Κορνουβίας διετήρησαν οἱ Κελτοὶ κάτοικοι τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὸν ιδιάζοντα αὐτοῖς ἐθνικὸν χαρακτῆρα μέχρι τῆς 13ης ἑκατονταετηρίδος. Τὴν δὲ λοιπὴν Ἀγγλίαν κατέλαβον οἱ ΑΓΓΛΟΣΑΞΟΝΕΣ, θεμελιώσαντες αὐτόθι 7 μικρὰ βασίλεια. Ταῦτα δὲ ἦσαν χωρισμένα καὶ διηγεικῶς πολεμοῦντα μέχρι τῆς 9ης ἑκατονταετηρίδος, δτε ὁ ΕΙΒΕΡΤΟΣ ἦνωσε τὰ ἐπτά κράτη, καὶ ὠνόμασεν (827) ἑαυτὸν ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ. 'Ο δὲ Γερμανικὸς ἐθνιτμὸς ὑπεχώρησε τὴν 7ην ἥδη ἑκατονταετηρίδα εἰς τὸν Χριστιανισμὸν, δτε δὲ Βενεδεκτῖνος Μοναχὸς Αὐγονοτῆρος ἔφθασε (π. 600) μετὰ πολλῶν ιεραρχοποτόλων εἰς τὸν Κέντιον, ἔπειτε τὸν βασιλέα καὶ τοὺς εὐγενεῖς αὐτοῦ νὰ βαπτισθῶσι, καὶ ἔηγε τὰ θεμέλια τῆς ἀρχιεπισκοπικῆς ἔδρας τῆς Καρτοναρίας. 'Εκ τῶν χρόνων δὲ τούτων τῶν πολέμων τῶν Χριστιανῶν Βρετανῶν κατὰ τῶν ἐθνικῶν Ἀγγλοσαξόνων, προῆλθον οἱ περὶ τοῦ Ἀρθούρου καὶ τῆς περὶ τὴν στρογγύλην αὐτοῦ τράπεζαν ἥρωϊκῆς ὄμηγύρεως λόγοι: (1).

8. Τὸ Βυζαντινὸν κράτος καὶ οἱ λογγοβάρδοι.

§. 15. Τὸ Βυζαντινὸν κράτος παριστᾶ θλιβερὰν εἰκόνα ἥθητῆς δικρανοφορᾶς. Αὐλὴ πλήρης ἀνατολικῆς πολυτελείας καὶ τρυφῆς, ἔνθα γυναικεῖς καὶ εύνοούμενοι ἀνεξίσαζον καὶ κατεβιβαζον μὲ δόλους καὶ ἀνουσιογήματα τοὺς ἀσθενεῖς; Η μοχθηροὺς βασιλεῖς, καὶ ισχυροὶ θεολόγοι τῶν ἀνακτόρων ἔδιδον εἰς τὴν πολιτικὴν θρησκευτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν τάσιν· ἀκόλαστος

(1) Θέλων δηλ. οὗτος νὰ βλέπη καὶ νὰ τιμῇ δλους ἐξίσου, κατεσκεύασε στρογγύλην τράπεζαν, ὡστε γὰ κάθηται μεθ' δλων εἰς τσας ἐπ' αὐτοῦ ἀπέστάσεις. Σ. Μ.

σωματοφυλακή, ητις ἔπαιζε μὲ τὸν θρόνον τόσον αὐθάδως, ὅσον πρότερον οἱ Πραιτωριανοὶ ἐν Ῥώμῃ, καὶ ὅχλος, ὅστις τὰ κατ' αἰσθησιν μόνον ἐπιδιώκων, ἔζη ἐκ διανομῶν σίτου, καὶ εὔρισκεν ἡδονὴν εἰς τὰς ἀγγροίκους ἡδονὰς τοῦ ἐπποδρόμου· ἐνῷ αἱ ἐπαργύτει ἐστέναζον ὑπὸ τὴν καταθλιψιγ τῶν φόρων καὶ τὴν αὐθικρεσίν τῶν ὑπαλλήλων, ἡ γεωργία περιέπιπτεν εἰς παρακμὴν καὶ τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία κατεσφέροντο διὰ δασιῶν καὶ μονοπωλείων. Ἐμπαθεῖς δὲ ἀγῶνες περὶ τοῦ ἀλύτου ζητήματος, ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐρᾶσθενς καὶ ἀμοιβαλας σχέσεως τῆς θείας καὶ ἀνθρωπίνης φύσεως ἐν τῷ Χριστῷ, διήρουν τὴν αὖλὴν καὶ τὸ κράτος εἰς ἔχθρικά κόμματα (*Morognutū στῆται, Morothē. λῆται κ. ἄλ.*), τῶν ὁποίων τὸ μῆτος καὶ διωκτικὸς πόθος ἔξισουται μόνον πρὸς τὴν λύσσαν, μεθ' ἣς ἔχθρεύοντο τὰ κατὰ τὰ χρώματα τῶν ἡνιόχων ἐν τοῖς ἐποδρόμοις ὄνομασθέντα πολιτικὰ κόμματα τῶν Βενέτων καὶ Πρασίων. Ἐνεκα δὲ τῶν θερμῶν αἰσθημάτων τῶν μεσημέρινῶν λκῶν καὶ τῆς εὐεργέτου αὐτῶν φαντασίας, αἱ τοιαῦται ὑψηλαὶ θεωρίαι ἡδυνήθησαν νὰ εισδύτωσιν εἰς τὸν πρακτικὸν βίον τοῦ λκοῦ, καὶ διὰ τὸ ἀναρίθμητον πλῆθος τῶν ἀέργων κληρικῶν καὶ μοναχῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τοῖς ἀγροῖς, εἰς τὰς πεπληρωμένας ὄδους καὶ τὴν πόρρω κειμένην ἐρημίαν, δὲν ἔλειπον ἀρχηγοὶ καὶ φιλέριδες.

Μονοφυσῖται, Μονοθελῆται.

Εἰς μὲν τὴν Ἀλεξανδρινὴν σχολὴν ἔξεδέχοντο τὴν ἔνωσιν τῆς ἐν τῷ Χριστῷ θείας καὶ ἀνθρωπίνου φύσεως τοσοῦτον αὐτηρῶς, ὡστε ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἐφαίνετο διὰ ἔχάνετο ἐν τῇ θεότητι, εἰς δὲ τὴν σχολὴν Ἀρτιοχελας ἔξελάμβανον, ὅπως ἔξασφαλίσωσι τὴν ὑπαρξίαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, «Ἐν καθέαυτῳ εἶναι αὐτῆς, ἐνῷ καὶ αὐτὴ ἡ ἔνωσις ἐφαίνετο διαλελυμένη». Καὶ ἀντιπρόσωπος μὲν τῆς τελευταίας δοξασίας ἦτον ὁ Νεστόρειος, ὑπὲρ τῆς ἐντελοῦς δὲ ἔνώσεως ἐμάχετο Κύραλλος ὁ Ἀλεξινδρείας. Οἱ πρῶτοι, καταδικασθεῖς εἰς τὴν ἐφέσω οἰκουμενικὴν σύνοδον τῆς ἐκκλησίας (431), καὶ μὴ δυνάμενος μὲν ἔνεκα τῆς μοναστηριακῆς παιδείας του νὰ ἀπο-

θυθῇ εἰς τὸν (ὑπὸ τοῦ ἐπιδεξίου καὶ σιωπηροῦ Κυρίλλου ἐγερθέντα) ἀγῶνα τῶν ῥιμιούργιων, ἐγκαταλειφθεὶς δὲ ὑπὸ πάντων τῶν κομμάτων, ἀπέθανεν ἐν ἀθλιότητι, παραγνωρισθέντος τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ, καὶ δυσμορφήσαντος τοῦ δόγματός του. Ἀλλ' αἱ δοξασίαι αὐτοῦ εὗρον ὄπαδοὺς ἐν Περσίᾳ. Ὑπὸ τὸ δόνομα λοιπὸν τῶν Χαλδαίων χριστιανῶν (ὑπὸ τῶν ἔχθρων αὐτῶν Νεστορειανῶν καλούμενοι) ἐξέτειναν οὗτοι εἰς τὰ βάθη τῆς Ἀσίας τὰ εὐεργετήματα τοῦ χριστικισμοῦ καὶ τὴν Ἑλληνικὴν πατιδείκν. Ἐν τούτοις ἡ ἔρις ἐξηκολούθησεν. Ὁτε δηλ. ὁ Εὐτύχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καταδιώκων τὰ ἀξιώματα τοῦ Κυρίλλου, ἐγνωμοδότησεν, «ὅτι ἐξέλιπε πᾶν ἀνθρώπινον εἰς τὴν θείαν οὐτίν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἔγεινε μετ' αὐτοῦ μία φύσις, κατεδικάσθη καὶ καθηρέθη. Καὶ κατώρθωσε μὲν ὁ ὅπας δός αὐτοῦ Διόσκορος ὁ Ἀλεξανδρείας νὰ δικαιολογήσῃ τὸν Εὐτύχην εἰς τὴν ἐν Ἐφέσῳ οἰκουμενικὴν σύνοδον (449), καὶ νὰ καθαιρέσῃ τὸν ἀντίπαλον αὐτοῦ διὰ τῆς βίας, ἐρεθίσας τὸν ὄχλον, ἀλλ' ἡ κοινὴ ἀγινάκτησις διὰ τὸ πραξικόπημα τοῦτο κατέστησεν ἐντελεστέρων τὴν ἡτταν αὐτοῦ. Εἰς τινὰ δὲ ὑπὸ τῆς αὐτοκρατείρας Πουλχερίας καὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς Μαρκιανοῦ εἰς Χαλκηδόρα συγκαλεσθεῖσαν οἰκουμενικὴν σύνοδον (451) τῆς ἐκκλησίας ἡκυρώθη ἡ σύνοδος τῆς Ἐφέσου ὡς « σύνοδος Αηστρική », καθηρέθη ὁ Διόσκορος, ἐκηρύχθη κατάρχος ὁ Εὐτύχης, καὶ ὠρίσθη ὡς δόγμα τῆς ἐκκλησίας « αἱ δύο φύσεις εἶναι μὲν ἀμιτοί, ἀλλὰ καὶ ἀγωρίσως ἡνωμέναι εἰς τὸ διν πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ ». Η Ἀλεξανδρινὴ δύμω; δοξασία δὲν ἐγκατελείφθη ἔνεκκ τούτου. Καθότι οἱ δύο λογοτατοί αὐτῆς, ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων αὐτῶν μονορυτίται (τ. ἔ. εἰ; μίαν φύσιν πιεζόντες), ὄνομαζόμενοι, ἀπέκτησαν τὴν προστασίαν τοῦ Θρόνου, καὶ κατώρθωσαν οὖσας ὥστε ἡ « ἔρις τῆς πίστεως νὰ γείνῃ δογμανὸν τῆς πολιτειᾶς », καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ φρασισμοὶ νὰ ἔχωσι δύναμιν πρὸς τὰς ἐπικαναστάσεις τῶν ἀνακτόρων καὶ τῆς Βασιλευούστης. Καὶ προτετάθησε μὲν ὁ αὐτοκράτωρ Ζήρων νὰ ἀρῃ ἐκ τοῦ μέσου τὸ σχίσμα διὰ τινος δισκήμως καὶ ξορίσως συγγεγραμμένου νόμου τῆς πίστεως (ἐρωτικοῦ), ἀλλὰ λοιδορηθεὶς ὄμοιώς ὑπὸ φύρωσέρων τῶν μερῶν, καὶ ἀποδοκιμασθεὶς ὑπὸ τῶν αὐτοτη-

ρῶν Μονοφυσιτῶν, ἐπολλαπλασίας μόνον τὴν ἔριν καὶ τὰ σχίσματα.³ Εν τούτοις ἡ περὶ μιᾶς φύσεως μονοφυσιτικὴ δοξασία οὐδέποτε ἔλαθεν ἐκκλησιαστικὸν κύρος. Ἀφοῦ δ' ὁ Ιουστινιανὸς προσεπάθησεν εἰς μάτην νὰ ἔξομαλύνῃ τὸ σχίσμα διά τινων πιρυχωρήτεων, ἔχωρίσθησαν οἱ Μονοφυσῖται ἀπὸ τῆς ὥρθοδόξου ἐκκλησίας, καὶ ἀπετέλεσαν ἵδικαν ἐκκλησιαστικὴν κοινότητα, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνῆκον 1) ἡ ἐν Αἴγυπτῳ ἐθνικὴ ἐκκλησία τῶν Κοπτῶν 2) οἱ Ἀρμένιοι. 3) οἱ ἐν Συρίᾳ καὶ Μεσοποταμίᾳ Ἰακωβῖται. Ο δ' Λύτορκάτωρ Ἡράκλειος (ἀπὸ τοῦ 622) προσεπάθησε μὲν νὰ ἐνώσῃ πάλιν μετὰ τῆς ἐκκλησίας τοὺς ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ Συρίᾳ Μονοφυσῖτας, δημοσιεύων γόμον πίσεως, καθ' θν «καὶ τοι ὑπαρχουσῶν δύο φύσεων, ἔχει ὅμως χώραν μία θελησίας ἐν τῷ Χριστῷ». Ἀλλ' ὁ νόμος οὗτος παρήγαγε νέους ἄγῶνας καὶ σχίσματα. Οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ (ΜΟΝΟΘΕΑΗΤΑΙ) κατεκρίθησαν ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ἐρώμης, καὶ ἀν ὁ αὐτοκράτωρ Κώντορας δ' Β'. (648) διέταξε νὰ καθαιρέσωσι τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ἐρώμης Μαρτύρορ, νὰ ἀπαγάγωσιν αὐτὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ νὰ τον ἀφήσωσι νὰ ἀποθάνῃ ἐν ἀθλιότητι, ἢ ἔχει τὸ ὅμως ἐν Κωνσταντινουπόλει οἰκομενικὴ σύνοδος ἐκήρυξεν ὅρθοδόξον τὴν περὶ τῶν δύω θελήσεων δοξασίαν, ὡς ἀνταποκρινομένην εἰς τὰς δύω φύσεις. Ἀφορισθέντες δὲ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων, διετηρήθησαν πιστοὶ εἰς τὴν περὶ μιᾶς θελήσεως ἐν Χριστῷ ὁμολογίαν ἐπὶ τῶν δρεινῶν ὑψῶν τοῦ Διβάνου ὑπὸ Ἰδίου Πατριάρχην, ὀνομαζόμενον Μαρωνῖται.⁴ Ἀλλ' εἰς τὴν ἐκ τῆς Ἐλληνικῆς παιδείας καὶ λεπτολογικας ἀπομεικρυσμένην Δύσιν, ὀλίγον ἡσπάσθησαν τὰς θεωρίας ταύτας. Ὅτε δὲ δύο Ἰσπανοὶ ἐπίσκοποι παρεδέχθησαν καὶ διεμόρφωσαν τὴν Νεστορειανὴν δοξασίαν, «ὅτι δ' Χριστὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην αὐτοῦ φύσιν δι' νιοθετήσεως μόνον εἶναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ», κατηγωνίσθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀλκούντρου, καὶ καταδικασθέντες ἐπὶ Καρόλου τοῦ Μεγάλου εἰς δύω συνόδους, ἡναγκάσθησαν νὰ παλινωδήσουν. Καὶ τοι δ' οὕτε εἰλικρινοῦς οὕτε διαρκοῦς οὕστης τῆς παλινωδίας ταύτης, ἡ δοξασία ὅμως τῶν νιοθετικῶν πολλὰ ὀλίγην εὗρε κατὰ τὸν αἰώνα τοῦτον ἀπήγνωτον, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ μετὰ τῶν δημιουργησάντων.

§. 15. 6'. Πέμπτος διάδοχος τοῦ Μαρκιανοῦ ἦτον ὁ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ (527—565), ἀνὴρ εὐτελοῦς μὲν καταγωγῆς, ἀλλὰ τοῦ ὄποιου ἡ κυβέρνησις ἀπετέλεσεν ἐποχὴν λαμπροτάτην εἰς τε τὸ ἔξωτερικὸν καὶ ἐσωτερικόν. Διότι συνέταξε διὰ τοῦ ὑπουργοῦ αὐτοῦ ΤΡΙΒΩΝΙΑΝΟΥ καὶ τινῶν ἀλλών ἐπισήμων νομομαθῶν τὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα Corpus iuris γνωστὴν συλλογὴν τῶν νόμων καὶ δικαιικῶν ὅρισμάν, καὶ ἀνεμόρφωσε τὰς νομικὰς σχολὰς· κατέβαλε τὴν ἀλαζονείαν τῶν φατριῶν τοῦ ἵπποδρόμου, αἴτινες εἶχον διεγείρει κατ' αὐτοῦ τρομερὰν ἐπανάστασιν, διατάξας τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ Βελισάριον νὰ κατακόψῃ 30,000 ἐπαναστάτας, τοὺς πλείστους ἐκ τῆς φατρίας τῶν Πρασίνων, εἰς τὴν περίφημον ἡμέραν «Νίκα» (20. Ιαν. 532), καὶ κλείσας ἐπ' ἀρόστον χρόνον τὸν Ἰππόδρομον· ἐπορθῆη διὰ πανούργίας μεταξύστρικτος ἐκ τοῦ Σινικοῦ κράτους, καὶ μετέρερες τὴν καλλιέργειαν τῆς μετάξης εἰς τὴν Εὐρώπην· προηγγάγε τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχνίαν, κατασκευάσας ὄδιον; καὶ προσθιθέσας τὴν ἐπιμεῖξιν καὶ δραχμούργητα· ἔτισεν ἐκκλησίας (*Ἄγια Σορ'α*), καὶ πολυτελεῖς οἰκοδομαὶς, ὡχύρωσε, τὸ κράτος διὰ φρουρίων κατὰ μῆκος τοῦ Δωνυχίου, καὶ ἐπροστάτευσε τὴν περὶ τῆς φύτεως τοῦ Χριστοῦ ὁρόδοξον πίστιν ἐνχειτίον τῶν ἐκκλησιούσδεν γιωμῶν τῶν *Μοροφυσιτῶν*, *Ἀρειανῶν* καὶ ἄλλων αἱρετικῶν, οὓς κατεδίωκε. Τείνων δὲ μόνον πρὸς τὴν πλάκωσιν τῆς φιλαραχίας, ὑπερηφνίκες καὶ φιλοδόξιας αὐτοῦ, προτεπάθη νὰ δώτῃ εἰς μόνον τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον πᾶταν δύναμιν καὶ πᾶταν ὑπόληψιν· ἐγ κράτος, μία ἐκκλησία καὶ εἷς νόμος; ἔμελλε νὰ ἐξουσιάζῃ τὸν κόσμον. Ἐξήλειψε τὰ τελεταῖκα λεῖψηνα τῶν δημοκρατικῶν καθιδρυμάτων, ὡς τὴν ὑπατείαν, καὶ μὴ λαμβάνων ὑπόψιν τὴν εὑδαιμονίαν καὶ τοὺς ἀναστεναγμοὺς τοῦ λαοῦ, εἰσήγαγε τὴν μάλιστη ποικίλην καὶ καταθλιπτικὴν φορολογίαν διότι ἡ πολυτελεῖς αὐτοῦ καὶ ἀστεία, ὡς καὶ οἱ πόλεμοί του καὶ δι τρόπος τῆς κυβερνήσεως, καθίσων ἀναγκαῖς ἀμέτρους δημοσίας δαπάνας. Ἀπὸ τούτου δὲ προσέτι τεῦ αὐτοκράτορος ἐπεχρήτησε παντάπαις τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον, ὑπερνικῆσαν τὸ Ρωμαϊκὸν, ὅπερ καὶ πρότερον ἐν τῇ αὐλῇ κυρίως μόνη ἔσχε. — Εὗρε δ' ὁ Ιου-

στινιανδς λαμπρὸν συγγραφέα τῆς αὐτοκρατορίας αύτοῦ, τὸν Προκόπιον, τὸν μυστικὸν γραμματέα τοῦ Βελισαρίου, ὃστις εἰς τὴν ἀφήγησιν τοῦ Περσικοῦ, Βαρδαλικοῦ, καὶ Γοτθικοῦ παλέμου καὶ τὰ περὶ τῆς αὐλῆς « ἀρέκδοτα » (ἀπόκρυψον ιστορίαν τῆς αὐλῆς) ἔγραψε συνάμα τὴν ιστορίαν, τὸν ἔπαινον καὶ τὴν σάτυραν τῆς ἐποχῆς του.

Oἱ πρῶτοι Βυζαντῖοι αὐτοκράτορες.

Ἰουστινιανὸς καὶ Θεοδώρα.

Ἡ κυριαρχία τοῦ Ἀνατολικοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους περιήλθε μετὰ τὴν θλιβερὰν κυβέρνησιν τοῦ Ἀρκαδίου (—408) καὶ τοῦ ἀδυνάτου αύτοῦ υἱοῦ Θεοδοσίου τοῦ Β'. (—450) εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ισχυροῦ Θρακὸς Μαρκιαροῦ (—456), ὃν διεδέχθη ἀνὴρ ἐπίσης μὲν ισχυρὸς, ἀλλ ἐυτελοῦς καὶ βαρβαρικῆς καταγωγῆς, Λέων δ' Α'. (457—474), ὁ Μέγας, ὁ πρῶτος ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου στεφθεὶς αὐτοκράτωρ. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ τελευταίου, ἔλαβε τὴν κυβέρνησιν ὁ γαμβρὸς αύτοῦ Ζήνων (—491), καὶ ἐξησφαλίσθη μέχρι τοῦ θανάτου διὰ πανουργίας, προδοσιῶν καὶ βίας. Ἐγεινε δὲ ἐπειτα κύριος τοῦ κράτους συζευχεῖς τὴν χήραν αύτοῦ, Ἀραστάσιος δ' Α'. (—518), ἀρχχῖος ὑπάλληλος τῆς αὐλῆς. Ὡν δὲ αὗτος ἐχθρὸς τῶν ὀρθοδόξων, εἶχεν ἀδιαλείπτικας ἐστοτερικὰς ἀποταταῖας, ἐν ᾧ συγχρόνως κατηνάλισκον τὰς δυνάμεις τοῦ κράτους πόλεμοι πρὸς τὸν τραχὺν λαὸν τῶν Ἰταύρων, τοὺς Πέρσας καὶ Βουλγάρους. Ὁπως δὲ προτατεύσῃ τὴν πρωτεύουσαν κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν, ἔκτισε πρὸς ἄλινχν τοῦ κράτους τὸ ὄνομασθὲν μακρόν τεῖχος, ὃπερ ἐπὶ λόφῳ καὶ πεδίῳ ἔσαιγε ἐπὶ 16 λεύγας, ἀπὸ τῆς Προποντίδος μέχρι τῆς Μαύρης Θαλάσσης. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Ἀναστασίου, ἔλαβε διὰ δόλου καὶ δωροδοκίας τὸν θρόνον δὲ ζήκοντα καὶ ὀκταετῆς Θρᾷξ στρατηγὸς Ἰουστῖνος δ' Α'. (—527), ἀνὴρ τραχὺς καὶ στερούμενος παντελῶς παιδείας, ὃστις ἦλθε μέν ποτε ὡς νέος καὶ πενόμενος χωρικὸς μετὰ δύω ἀδελφῶν εἰς τὴν νέαν πρωτεύουσαν τοῦ κόσμου, ἀλλὰ λαξέων τὸ αὐτοκρατορικὸν σκῆπτρον ἐνέσχυσε τὸ κράτος διὰ φειδωλίας, αὐστηρὰς ηθικῆς καὶ ισχυρᾶς διοικήσεως καὶ εὔκοσμίας, καὶ κατέσησεν ἔκυτὸν σεβασδγ ἀμα-

καὶ τρομερὸν εἰς τοὺς γείτονας λαοὺς, οὕτως ὥστε ἡδυνήθη νὰ καταλίπῃ λαὸν εὐπειθῆ, θρόνον ἔξησφλισμένον καὶ τακτικὴν οἰκονομίαν εἰς τὸν διάδοχον αὐτοῦ Ἰουστίνιαντο, δοτις, ἐξετέλει καθήκοντα καγκελλαρίου παρὰ τῷ ἀτέκνῳ αὐτοκράτορι. Ὁ Ἰουστίνιανὸς συνεζεύχθη μετὰ τῆς Θεοδώρας, διαβοήτου ποτὲ ἔνεκα ἀννιθικότητος ὑποκριτρίας καὶ ἑταῖρας ἐκ Κύπρου, ἥτις ἦνονε πνεῦμα καὶ σύνεσιν μετὰ καλλονῆς καὶ φιλαρχίας, καὶ προσεπάθει νὰ παραδώσῃ εἰς τὴν λήθην τὸν πρότερον αὐτῆς ἀναίσχυντον βίον δι' ἐξωτερικῆς φευδευλαβείας καὶ ἐκκλησιαστικῆς ὁρθοδοξίας. Ἰσχυε δὲ πάντοτε τὰ μέγιστα παρὰ τῷ συζύγῳ αὐτῆς, δοτις οὐ μόνον διέταξε νὰ τὴν στέψωσιν αὐτοκράτειραν, καὶ νὰ τὴν κηρύξωσιν εἰς δημόσια κηρύγματα «ὅς τὴν τὰ μέγιστα ἀξιότιμον καὶ ἐκ θεοῦ ἀποστάλεῖται αὐτῷ σύζυγον,» ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνύψωτε μάλιστα καὶ συγκυρενήτριαν, οὕτως ὥστε ἐνήργει ὡρισμένως ἐπὶ τῆς πορείας τῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς διευθύνσεως τῶν πραγμάτων τοῦ κράτους. Αἱ σπουδαιόταται γνῶμαι εἰς τὰ πράγματα τῆς πολιτείας, τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐκκλησίας προήργουντο ἀπ' αὐτῆς. Ἡ ἀλλοτε ἑταῖρα ὕριζε τὰ σχήματα καὶ τοὺς νόμους τῆς ὁρθοδοξίας, καὶ ἡνάγκαζε τὰ μέλη τῆς Συγκλήτου νὰ ἐγγίζωσιν εἰς πανηγυρικὰς τελετὰς τὸ ἄκρα τοῦ ποδὸς αὐτῆς μὲ τὰ χελλα. Τρομερὴ ἦτον ἡ ἐκδικησίας αὐτῆς καὶ ὀργή· «οὐδὲ διέταξε σπανίως νὰ ἀφανισθῇ αἴφνης καὶ νὰ τάρηται κατὰ μικρὸν εἰς τὰς ὑπογείους καὶ ὡς τάφος σκοτεινὰς είρητὰς τῶν ἀνακτόρων τὸ ἀντικείμενον τοῦ γεαροῦ αὐτῆς μίσους ἢ τῆς ποτὲ εὐνοίας της.»

‘Π ἐπανάστασις Νίκα.

Ος δ ὁ σύζυγος αὐτῆς, εὐνόει καὶ ἡ Θεοδώρα τὴν μερίδα τῶν «Βενέτων», διότι οἱ «Πράσινοι», «εἶχον ἀλλοτε ἀποδιώξει αὐτὴν χλευαστικῶς, δτε παρεκκλεσεν αὐτοὺς νὰ δώσωσι θέσιν θηριοφύλακος, ἦν εἶχε καὶ δ πατήρ αὐτῆς, εἰς τὸν δεύτερον ἀνδρα τῆς μητρός της. Διὰ τοῦτο ἐπροτιμῶντο ἀπανταχοῦ οἱ Βένετοι. Εἰς αὐτοὺς μόνους ἀπενέμοντο χάριτες· αὐτοὶ μόνοι ἦδύναντο νὰ λάβωσι δημόσια ἀξιώματα· εἰς μόνους αὐτοὺς ἔμενον ἀτιμώρητοι καὶ ἀπαρτήρητοι ἀπειράρχιθμοι παρανομάται,

καὶ μάλιστα ἐγκλήματα. Καθότι δὲ τὰ αὐλικὰ, διοικητικὰ καὶ δικαστικὰ ἀξιώματα κατελαχθένοντο ὑπὸ τῶν Βενέτων. Ἀγναντοῦντες λοιπὸν διὰ τὴν περιφρόνησιν ταύτην, καὶ βοηθούμενοι ὑπὸ τινος ἀντιπάλου μερίδος τῆς αὐλῆς καὶ τῶν δυσηρετημένων Μονορυσιτῶν, διήγειρον οἱ Πράσινοι ἀπειλητικὴν κατὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐπανάστασιν· οἱ δὲ Βένετοι, δυσηρετημένοι διὰ τὴν διαγωγὴν τοῦ αὐτοκράτορος, προστετέλησαν εἰς τοὺς ποτὲ ἀντιπάλους; αὕτων, καὶ ἐπηνέησαν τὴν ἀνταρσίαν εἰς ἐπανάστασιν καὶ ἦγανα ἐν ταῖς ὁδοῖς, καθ' ὃν τὸ ἥμισυ τῆς πόλεως μετὰ τῶν λαμπροτάτων αὐτῆς οἰκοδομῶν (καὶ τῆς Ἀγίας Σοφίας ἐν μέρει) ἔγεινε πνηρανάλωμα τοῦ πυρὸς διά τινος πεντακλῆς πυρκαϊδῆς. Ἀνηγορεύθη δ' αὐτοκράτωρ διεῖδε τοῦ Ἀναστασίου Ὑπάτιος, καὶ δὲ Ἰουστινιανὸς ἐσκέπτετο ἥδην ἀφύγη. πρὸς τὸ δόποιον ἦταν ἥδη ἔτοιμα ἐν Βοσπόρῳ τὰ πλοῖα, ὅτε ἀντίστη ἡ Θεοδώρα, ἐπειποῦτα ὅτι καλὸν ἐντάφιον ἥθελεν εἴσθιει δι' αὐτοὺς δὲ θρόνος. Εἰς εύνοεκὴν δὲ στιγμὴν, καθ' ἣν ἡ πυρὰ φύτιν ἔνωτις τῶν ἀντιπάλων μερίδων ἤρχισεν ἥδη νὺξ διαλύεται, προσέβαλεν αὐτοὺς δὲ Βελισάριος μετὰ Γερμανῶν, Γότθων καὶ Ἐρούλων μισθοφόρων τοσοῦτον αἰφνιδίως, ὅτε οἱ ἀντάρται ἡττήθησαν τρομερώτατα. Φρικώδης δὲ τιμωρία κατέλαβεν ἥδη αὐτούς. 30,000 νεκροὶ ἔκειντο εἰς τὸν ἵπποδρόμον, δὲ Ὑπάτιος εὗρε τὸν θάνατον εἰς τὰ κύματα τοῦ Βοσπόρου, καὶ αἱ δημεύτεις, ἔξορίκι καὶ θανατώσεις διεδέχοντο ἀλλήλας ἀπὸ σιγμῆς εἰς σιγμήν ἀπανταχοῦ δὲ ἐπεκράτει τρόμος καὶ ἀγωνία θνάτου. Τοιοῦτον τέλος ἔλαβεν ἡ ἐπανάστασις «Νίκα.»

§. 16 Τὸν Ἀρειανισμὸν ἐπρέσβευον προσέτι καὶ οἱ Βάρδαλοι καὶ οἱ Γότθοι. «Οὐεν συνέλαβεν ὁ Ἰουστινιανὸς τὸ σχέδιον νὰ καταπολεμήσῃ αὐτοὺς, καὶ κατακτώμενος τὰς χώρας αὐτῶν νὰ δώσῃ πάλιν εἰς τὸ κρήτος του τὴν ἔκτασιν, ἦν εἶχεν ἐπὶ Κωνσταντίνου. ΒΕΛΙΣΑΡΙΟΣ λοιπὸν, ὁ πρῶτος στρατιωτικὸς ζῶας τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, ὑπέταξε (534) τὸ ὑπὸ θρησκευτικῶν ἐρίθιων συνταρασσόμενον Βαρδαλικὸν κράτος, καὶ ἔφερε τὸν τελευταῖον βισιλέα Γελλίμερον αἰχμάλωτον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἡ δὲ χώρα ἐτάχθη ὑπὸ ἐπαρχον τοῦ Ἀγατολικοῦ

Ρώμαιοι κράτους, δ' Ἀρειανισμὸς ἔξεδροι ζώθη, ἡ ξανθοθόστρυ-
χος νεολαία τῶν Βανδάλων διεμερίσθη εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς
στρατοὺς, καὶ οἱ ἀρπαγέντες θησαυρὸι ἀπεκομισθηταν. Περὶ
τοὺς αὐτοὺς δὲ χρόνους ἐφονεύθη ἡ εὐγενὴς θυγάτηρ τοῦ Θεο-
δωρίχου. ΑΜΑΛΑΣΟΥΝΤΑ, ὑπὸ τοῦ ἀνάνδρου αὐτῆς συζύγου,
ἡγεμόνος τῶν Γότθων, Θεοδάτου. Τότε δὲ παρουσιάσθη ὁ Ἰου-
στινικὸς ὡς ἐκδικητὴς αὐτῆς, καὶ ἔπειψε τὸν Βελισαρίου εἰς
τὴν Ἰταλίαν. Οὗτος δὲ ἔξεπόρθησε τὴν Ρώμην, καὶ ὑπερασπισθη
μετὰ πολεμικῆς τέχνης καὶ ἡρωϊκῆς ἀνδρίας ἐπὶ ἐν δῖον ἔτος
(537) αὐτὴν κατὰ τοῦ βασιλέως τῶν Γότθων Βιτιγέσου. Θαυ-
μάζοντες δ' οἱ Γότθοι τὴν ἀνδρείαν τοῦ Βελισαρίου, ἔδωκαν εἰς
αὐτὸν τὴν ἀρχὴν, καὶ τῷ παρέδωσαν τὴν πρωτεύουσαν *Rabén-
rar*. Καὶ κατέλαβε μὲν αὐτὴν ἐν ὀλίγῳ τοῦ Αὐτοκράτορος,
δὲν διέφυγε ὅμως τὸν φθόνον καὶ τὴν συκοφαντίαν τῶν αὐλικῶν
τοῦ Βυζαντίου. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σταδίου τῆς νίκης αὐτοῦ, με-
τεκλήθη (540) διὰ νὰ ὑπερασπισθῇ τὰ Ἀνατολικὰ ὅρια τοῦ
κράτους ἐναντίον τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν *Xosroē*. Ἀναχω-
ρήσαντος δ' αὐτοῦ, ἀνύψωσαν οἱ Γότθοι κατὰ τὸ Γερμανικὸν
ἔθιμον τὸν ἀνδρεῖον ΤΟΤΙΔΑΝ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος, καὶ ἐχαιρέ-
τησαν αὐτὸν βασιλέα. Οὗτος δὲ κατέκτησε πάλιν ἐν Βραχεῖ
ἄπασαν τὴν Ἰταλίαν. Τότε δὲ ἦλθε μὲν ἐκ δευτέρου ὁ Βελισά-
ριος· ἀλλὰ μὴ λαβὼν γράμματα καὶ στρατὸν ἐπαρκῆ παρὰ
τοῦ δυσπιστοῦντος πρὸς αὐτὸν αὐτοκράτορος, δλίγα ἥδυνθη
νὰ κατορθώσῃ, καὶ τοι ἐπιδεῖξες ἡρωϊκὴν ἀνδρίαν. Ὡργισμένος
δὲ ἐκάλεσεν αὐτὸν ὁ Ἰουστινικὸς ὀπίσω, καὶ τὸν ἐτιμώρησε στε-
ρήσας αὐτὸν τὴν εὔνοιάν του. Ή; τυρλὸς δὲ γέρων λέγεται ὅτι
διέσωζε τοῦ λοιποῦ τὴν ζωὴν ἐπικιτῶν ἐλεημοσύνην. Διεδέχθη
δ' αὐτὸν ὁ ΝΑΡΣΗΣ, ἐπιτήδειος μὲν αὐλικὸς, ἀλλὰ καὶ ἡρω-
ῶς Βελισαρίος. Οὗτος δὲ ἵκησε παρὰ τὴν *Taylarar* (552), δχι
μακρὸν τοῦ παλαιοῦ *Sertlou* (§. 110 Ι. Α.), ἔνθα ὁ Τα-
τίλας ἔμεινε μὲ τοὺς ἀνδρειοτάτους τῶν μαχητῶν αὐτοῦ εἰς
τὸ πεδίον τῆς μάχης. Εἰς μάτην ἀνύψωσαν τὰ λείψανα τὸν
στρατοῦ τῶν Γότθων τὸν ἀνδρεῖον ΤΗΙΑΝ ἐπὶ τῆς βασιλικῆς
ἀσπίδος· μετὰ πολλὰς αἰματηρὰς μάχας ἔπεισε (554) καὶ οὗτος
τηλησίον τῆς παλαιᾶς *Κύμης*, ὁδηγῶν τοὺς εὐγενεῖς αὐτοῦ, καὶ

μικρόν τι μόνον μέρος στρατιωτῶν ἐζήτησεν ἀγνώστους κατοίκιας ἐπέκεινα τῶν Ἀλπεων.

§. 17. Ἐκτοτε δὲ διώκει ὁ Ναρροῆς ἐκ τῆς Ῥαβέννης ὡς αὐτοκρατορικὸς ἔπαρχος τὴν κατακτηθεῖσαν χώραν. "Οτε ὅμως ἀπέθυνεν ὁ Ἰουστίνινδος, καὶ διάδοχος αὐτοῦ ἐστέρητε τὸν ἔπαρχον τὴν θέσιν του, ἐκάλεσεν (568) οὗτος, ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, τοὺς ΛΟΓΓΟΒΑΡΔΟΥΣ (longue barbe) ἐκ τῆς Παρροίας (Ούγγαρίας) εἰς τὴν Ἰταλίαν. Οὗτοι δ' ἐσράτευσαν ὑπὸ τὸν ἐπειρωτόλεμον ΛΑΒΟΙΝΟΝ πρὸς τὰς παρὰ τὸν Πάδον χώρας, αἵτινες ἔλαχον ἐξ αὐτῶν τὸ ὄνομα Λομβαρδίαν. "Η Πρωΐχ ἐκ νεούσθη μετὰ τριετῆ πολιορκίαν, καὶ ἀνυψώθη εἰς πρωτεύουσαν τοῦ Λογγοβαρδικοῦ κράτους. 'Ο δ' Ἀλβοῖνος ἀπέθανε διὰ τῆς αἰματηρᾶς ἐκδικήσεως τῆς συγγόνου αὐτοῦ τῆς ψαλίας Ρολαμούρδης. Οὗτος δὴλ. εἶχε φονεύσει πρὸ ἐτῶν ἑνὶ μάχῃ τινὶ τὸν πατέρα αὐτῆς, τὸν βροιλέα τῶν Γεπιδῶν, καὶ εἶχε κατασκευάσει δι' ἔχυτὸν, κατὰ τὰ Γερμανικὰ ἔθιμα, ποτήριον ἐκ τοῦ κρανίου αὐτοῦ. Ηἱέλητε δέ ποτε εἴς τι συμπόσιον ν' ἀναγκάσθη τὴν θυγατέρα του νὰ πίῃ ἐξ αὐτοῦ· τὸ ὄποιον ἐπέκρανεν αὐτὴν τοσοῦτον, ὥστε ἔγεινεν ἡ αἰτία τοῦ φόνου του (573). — Καὶ μετεχειρίζοντο μὲν ὑδριστικῶς οἱ τραχεῖς Λογγοβάρδοι τοὺς ιθαγενεῖς κατοίκους, καὶ ἐστέρητεν αὐτοὺς μέρος τῶν κτημάτων αὐτῶν. 'Αλλ' ὑπὸ τὴν νευρώδη γεῖρα τῶν Γερμανῶν γεωργῶν, ἐκαλλιεργύθησαν μετ' ὀλίγον λαμπρῶς οἱ γόνιμοι ἄγροι. "Η καταπίπουσα δημοσιεκὴ πολιτεία τῶν πόλεων ἀνεμοφράγηκεν νέους καὶ ισχυρῶς ἐπὶ Γερμανικῶν βάσεων. 'Ισχυρὰ δ' εὔγένεια Δουκῶν καὶ Κομήτων προέστατο τοῦ πολεμικοῦ ἔθνους, τὸ ὄποιον ἐξέλεγε τοὺς βροιλεῖς αὐτοὺς εἰς τὰς ἐθνοσυγελεύσεις (Πεδία τοῦ Μαΐου). 'Ο δὲ πολιτισμὸς τῶν ἀρχαίων Ρωμαϊκῶν λαῶν μετεδόθη εἰς τοὺς Λογγοβάρδους, μάλιστα ἡρ' οὖν ἡ τήλλαζεν οὗτοι τὴν Ἀρειανὴν πίστιν πρὸς τὴν Ρωμαϊκὴν. Δύο ἐκτοντατηρίδας ἔμεινε τὸ Λογγοβαρδικὸν κράτος ἀνεξάρτητον, καὶ ἐπειτα ὑπετάγη εἰς τοὺς Φράγκους.

'Η Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία.

§. 18. Η λόγῳψις, ἣν εἶχε δώσει ὁ Ἰουστίνινδος εἰς τὸ Βυζαντινὸν κράτος, παρηλθε μετ' ὀλίγον διὰ τὴν μοχθηρίαν τῆς

αύλης. 'Υπὸ βδελυρώτατα ἀνοσιουργήματα ἀγέβαινον μοχθη-
ροὶ βασιλεῖς τὸν αἰματόρρ̄χαντον θρόνον, δὴ κατάσχοντες ἐπ'
δλίγον περιδεῶς, ἔμελον πάλιν νὰ καταλίπωσιν εἰς ἄλλους.
Τυφλώσεις, κολοθύσεις ῥινὸς καὶ ὕτων, συνεβαίνον καθ' ἡμέραν
εἰς τὴν ἀσεβὴ ταύτην αὐλήν. 'Η ψυχρὰ σκληρότης τοῦ Φωκᾶ
(† 610) ὑπερέβη πάντα τὰ κακουργήματα τοῦ Νέρωνος καὶ
Δομιτιανοῦ, καὶ ἡ φιλαρπαγία τοῦ Κώνσταντος († 668)
ὑπῆρξεν ὀλεθριωτέρα εἰς τὰ καλλιτεχνήματα τῆς Ῥώμης καὶ
τῶν Συριακούσιων ἢ αἱ ἐπιδρόμαι τοῦ Ἀλαρίχου καὶ Γειζερίχου.
'Η δὲ βδερυρὴ αὕτη μονοτονία διεκόπτετο μόνον ὑπὸ τῶν κα-
κιῶν καὶ τῆς φιληδονίας τῆς ἀνθητίκου καὶ ὑπερπολιτισμένης πρω-
τευούσης, ὑπὸ τῆς μοχθητῆς ῥᾳδιουργίας ἀλαζόνων γυναιών καὶ
αὐλικῶν (εὐνούχων), καὶ ὑπὸ σφιδρῶν θρησκευτικῶν ἀγώνων
περὶ ζητημάτων ἀνερευνήσων.—'Ἐν ᾧ δ' ἥριζον μετ' ἐμπαθοῦς
σφοδρότητος, ἀν δὲ Χριστὸς ἔνεκα τῆς διπλῆς αὐτοῦ φύσεως ἔχει
μίαρ ἢ δύω θελήσεις, καὶ ἐκήρυξεν τελευταῖον ως ὀρθόδοξον τὴν
διπλῆν θέλησιν, ἐλεηλάτουν τὰς παρὰ τὸν Λίμον χώρας ἀγριαὶ
ὅρδαι *Bovylagára* καὶ *Σλάβωρ*, ἐξησφαλίσθησαν εἰς τὴν Μο-
σταν καὶ Μακεδονίαν, καὶ κατεπάτησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ
Πελοπόννησον τὰ τελευταῖα ἔχνη τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.
Καὶ αὐτά μάλιστα τὰ ὄνόματα τῶν χωρῶν καὶ πόλεων σχε-
δὸν ἔξελιπον, καὶ ἡ νῦν τῆς βαρβαρότητος ἐπεκάθισεν εἰς τὴν
ἔδραν τῆς παλαιᾶς παιδείας καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Συγχρό-
νως δ' ἡ πείλουν τὰ σύνορα τοῦ κράτους μέχρι τῶν τειχῶν τῆς
πρωτευούσης ἐξ ἀρκτοῦ μὲν οἱ Τάρταροι Αὔδροι, ἐξ ἀνατολῶν
δὲ οἱ μάχιμοι Πέρσαι, καὶ ἐκ μεσημβρίας οἱ ἐπ τοῦ Ισλαμι-
σμοῦ ἐνθουσιῶντες Ἀραβεῖς.

**§. 18. 6'. ΟΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΗΣ ΕΚΑ-
ΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ** Τὸν ἀσθενῆ καὶ καλόκαρδον Ιουστῖνον τὸν
Β'. διεδέχθη ὁ χοηττὸς Θράξ *Tιθέριος* (578—582), καὶ τοῦ-
τον ὁ Ρωμαῖος *Μαυρίκιος* (582—602), τοῦ ὅπαίου αύμπτασε
ἡ κυβέρνησις ὑπῆρξε πλήρης τοῦτο μὲν θεολογικῶν ἐριδῶν,
τοῦτο δὲ πολέμων ἐναντίον τῶν ὑπὸ τῶν Ορμίσδαν τὸν Δ'.
καὶ Χοσρόην τὸν Β'. Περσῶν, καὶ τοῦτο ἀγώνων κατὰ τῶν
Αὐδάρων. Ἀποστασία τις ὅμως τοῦ στρατοῦ κατεβίβασε τὸν

Μαυρίκιον ἀπὸ τοῦ θρόνου. Ὁ δὲ κορυφαῖος τῶν ἀποστατῶν Φωκᾶς ἔρχεται τὴν διὰ τὰ αἰματηρὰ βδελυρουργήματα καὶ τὴν θηλυπρεπῆ φιληδονίαν ἀξιοσημείωτον τρομεράν τοῦτον κυβέρνησιν (602—610), φονεύτας τὸν προκάτοχόν του καὶ δλην αὐτοῦ τὴν οἰκογένειαν. Ἀλλὰ καὶ ὁ διάδοχος αὐτοῦ Ἡράκλειος (610—641) παρεσκεύασεν ὄροικαν τύχην εἰς τὸν βαρεχρικὸν θηριάνθρωπον. Οὗτος δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡγέρασεν εἰρήνην παρὰ τῶν Περσῶν, οἱ δὲ εἶχον ὑποτάξει τὴν Συρίαν, Παλαιστίνην καὶ Αἴγυπτον, καὶ πατήσαντες πόδα στερεὸν εἰς τὴν Ἀραβίαν, εἶχον ἥδη διαδράψει τὴν Μικρὰν Ἀσίαν μέχρι τῶν περιχώρων τῆς Κωνσαντινουπόλεως· ἔπειτα δύμας ὥφεληθῆτοσοῦτον ἀποτελεσματικῶς ἐκ τῆς ειρήνης πρὸς ὅπλισμοὺς καὶ πολεμικὰς ἀσκήσεις. Ὅστε ἐν βραχεῖ ἀπέσπασεν ἐκ τῶν ἐχθρῶν πάσας τὰς κατακτήσεις, καὶ τυκήσας αὐτοὺς εἰς τὴν ἐγγύτησιν τῆς Νικενῆς μάχην (627), ἔξησθενισε τοσοῦτον τὸ κράτος αὐτῶν, ὡς εὐρίγενον ὕστερον ἔγεινε λεία τῶν Ἀράβων. Ἡ δὲ μανία, μεθ' ἣς ὁ Χοσρόης αὐτὸς καὶ μετέπειπα, φονευθέντος αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἴδιου ἔχυτοῦ οὐοῦ καὶ διαδόχου, Κοβάδη τοῦ Β'., κατεδίωκεν οὗτος καὶ ἐθνάτονε τοὺς περὶ αὐτὸν, τοὺς ἐμπιστευμένους καὶ συγγενεῖς του, ἐπηγένησεν ἐν Περσίᾳ τὴν ἔξασθενησιν ταύτην καὶ ἐσωτερικὴν διεγόνοιαν. Ἐπὶ δὲ τῶν δέκα διαδόχων τοῦ Ἡρακλείου, ἐξ ὅν, πλὴν τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων, μάρνος ὁ Κώρστας (641—668), Κωρστάρτεος ὁ Δ' (—685) καὶ Ἰουστικιαρὸς ὁ Γ'. (—711) εἶναι δέξιοι νὺν ἀναφερθῶσιν, πληρούσι τὴν δλην Βυζαντινὴν ιστορίαν οἱ κατὰ τῶν μαχίμων Ἀράβων ἀγῶνες καὶ τὰ ἐσωτερικὰ βδελυρουργήματα.

§. 18 γ'. "Οτε τὸ αὐξανόμενον σέβας τῶν εἰκόνων καὶ ἀγίων λειψάρων, ἄτινα εἶχον εἰσαχθῆ εἰς τὰς ἐκκλησίας ὡς τὰ « βιβλία τῶν ἀνηλίκων », ἡπειλεῖ νὺν ἰδρύσῃ νέαν εἰδωλολατρείαν, διότι ὁ ἀπαλδευτος καὶ εἰς τὰ κατ' αἰσθησιν προσκολλώμενος ὅχλος ἔξελάμβανε τὸ σημεῖον ἀντὶ τοῦ πράγματος, καὶ δεισιδαιμόνως λατρεύων προσεκύνει καὶ προστύχετο εἰς αὐτὰς τὰς εἰκόνας, ἔξεδωκε λέωρδ Ἰσανδρος (717—741) διάταγμα νὺν ἀπομακρύνωσι πᾶσαν εἰκόναν ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν. Τοῦτο δύμας διήγειρε ταραχὴν, κλονίσασαν ὑπὲρ τὰ ἐκατὸν

ἔτη κράτος καὶ θρόνου, ἐπήνεγκε τὴν ἀποστασίαν τοῦ εἰς τὴν Βυζαντινὴν κυριερχίαν εἰσέτι ὑποτεταγμένου μέρους τῆς Ἰταλίας μετὰ τῆς Ρώμης, καὶ ὑπέθιλψε τὴν ἔκρηξιν τῶν μάλιστα ἀγρίων παθῶν. Δύῳ δὲ μερίδες οἱ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΑΙ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ καὶ ΕΙΚΟΝΟΚΛΑΣΤΑΙ ἴσταντο ἐχθρικῶς πρὸς ἄλληλας. Ἐπέδρα δ' ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Λέοντος ὁ δραστήριος μὲν ἄλλα βίκιος υἱὸς αὐτοῦ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ (741—775), δὲν οἱ φίλοι τῶν εἰκόνων ἐπωνόμαζον ΚΟΠΡΩΝΥΜΟΝ. Οὗτος κατέκρινε δι' ἐκκλησιαστικῆς συνόδου τὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων ὡς « ἐφεύρεσιν τοῦ δικενδού », ἐτιμώρασε τοὺς ἀπειθήσαντας μὲν θάνατον καὶ ἔξορίαν, καὶ ἐμπόδισε τὴν ἐπεκτάσην τῶν μοναχῶν καὶ τῆς ἀγαμίας. Συγχρόνως δόμως ἐπολέμησε μετ' ἐπιτυχίας πρὸς τοὺς ἀγρίους Βουλγάρους, Νομαδικὸν λαὸν ἐξ Ἀτίκης, οἵτινες προχωρήσαντες εἰς τὰς παρχθουναθίους χώρας ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῶν Οῦννων ἐνοιχθεισῶν ὁδῶν, εἶχον παραλάβει τὴν γλώσσαν καὶ τὰ ἔθη τῶν γειτόνων Σλαυεῖκῶν φύλων, καὶ περιέστειλε τὰς ἐπιδρομὰς αὐτῶν δι' ὁχυρῶν εἰς τὰ σύνορα φρουρίων. Καὶ δὲν δ' αὐτοῦ Λέων ὁ Δ'. ἀνήκει εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰκονομάχων αὐτοχρατόρων Ἀλλὰ μετὰ τὸν πρόωρον αὐτοῦ καὶ αἰφνίδιον θίνα τον, ἡκύρωσε δι' ἐκκλησιαστικῆς συνόδου (ἐν Νικαίᾳ) τὰ πρίτερα δικτάγματα ἡ σύζυγος αὐτοῦ, ἡ ἐμπαθής καὶ φίλαρχος Ἀττικὴ ΕΙΡΗΝΗ (π. 800), καὶ ἀπέδωκεν εἰς τὰς εἰκόνεις τὸν ποστερὸν αὐτῶν στολισμὸν τῶν εἰκόνων. Ἐκ φιλαρχίας δόμως διετάξεν ἡ κακούργος γυνὴ νὰ τυρλώσωται καὶ ἀφήσωται νὰ μαρτυρῇ ὁ ἰδιος αὐτῆς υἱὸς (Κωρσταρτίνος ὁ Πορφυρογένητος), καὶ ἐσκέπιετο ἐπειτα νὰ συζευχθῇ μετὰ Καρόλου τοῦ Μεγάλου, ὅτε κατέπεσε τοῦ θρόνου ἐκ συνωμοσίας, καὶ καπέλανεν ἐν αθλίοτητι ἐπὶ τῆς νήσου Λέσβου (803). Διεδέχθη δὲ αὐτὴν ὁ κορυφαῖος τῶν συνωμοτῶν Νικηφόρος.

§. 18. δ'. Μετά τινας ὑπὸ φόνων καὶ ἀκρωτηριάσεων συνοδευθείσας δικενδοχάς τοῦ θρόνου, ἔλαβε τὴν κυβέρνησιν ὁ ἵσχυρὸς Λέων Ε., ὁ Ἀρμένιος καὶ ἐπόμαξε διὰ νέων ἀπαγορεύσεων τὴν προσκυνοῦσαν τὰς εἰκόνας μερίδαν ὡπαύτως δὲ καὶ ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν Μιχαὴλ ὁ Β', (820—29),

ὅστις ἀντήλλαξε τὸν θρόνον πρὸς τὸ δεσμωτήριον, φονεύσας τὸν Λέοντα εἰς τὸ ἄγιον βῆμα, καὶ ὁ μετὰ ζήλου προαγαγὼν τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ τῶν σχολείων υἱὸς αὐτοῦ Θεόφιλος (829—842). Ἀλλ᾽ ὅτε ἡ σύζυγος αὐτοῦ ΘΕΟΔΩΡΑ ἐπέτρεψε πάλιν τὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων ἐξ εὐλαβείας καὶ πολιτικῆς συνέσεως, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀνηλικιότητος τοῦ υἱοῦ αὐτῆς (Μιχαὴλ τοῦ Ι'). ἐπαύθη κατὰ μικρὸν ἡ θύελλα. Μὴ ὑπολειπόμενος δὲ ὁ Μιχαὴλ Γ'. (842—867) τῶν φαυλοτάτων αὐτοκρατόρων κατὰ τὴν ἡδυπάθειαν καὶ ἀσωτείαν ὡς καὶ κατὰ τὴν κακουργίαν καὶ σκληρότητα, ἔπειτε τέλος θῦμα συνωμοσίας, διευθυνθείσης ὑπὸ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ. Ἀναβάντος δὲ οὕτως εἰς τὸν θρόνον τοῦ πρωτουργοῦ τοῦ φόνου (867), ἔλαβε τὴν κυβέρνησιν οἶκος βασιλικὸς, ὅστις ἐκτὸς ὀλίγων διακοπῶν, ἔβασιτελευτε περὶ τὰ 200 ἔτη, καὶ ἔδωκε πάλιν εἰς τὸ κράτος ἴσχύν τινα, μάλιστα διὰ τῆς παραδοχῆς ξένων μισθοφόρων εἰς τοὺς Ἑλληνικοὺς στρατούς. Εἰς τὴν δύσιν δὲν ἀνεγνωρίσθησαν τὰ κατὰ τῶν εἰκόνων διατάγματα. Κατὰ τούτους δὲ τοὺς χρόνους προσεπάθησαν οἱ ἀδελφοὶ Μεθόδιος καὶ Κύριλλος νὰ διαδώσωσι τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τοὺς Βουλγάρους καὶ τὰ Σλανϊκὰ φύλα πρὸς μεσημβρίαν καὶ βορρᾶν τοῦ Δουνάβεως.

Καὶ τοι δὲ ἐπικρατούσης μεγάλης ἀνηθικότητος τοῦ λαοῦ καὶ μοχθηρίας τῆς αὐλῆς, διέμεινεν ὅμως ἡ Κωνσταντινούπολις καθ' ἀπαντὰ τὸν μεσαιώνα ἡ ἔδρα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς παιδείας. Ἐνῷ δηλ. ἡ ἐπίλοιπος Εὐρώπη κατὰ μικρὸν μόνον ἐξήρχετο ἐκ τοῦ σκότους τῆς ἀμαθείας, τῆς δεισιδαιμονίας καὶ βαρβαρότητος, διετήρησαν εἰσέτι οἱ ΒΙΖΑΝΤΙΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ φιλεπιστημοσύνην καὶ γνῶσιν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Ἰωάννης δὲ Γραμματικὸς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἑβδόμης ἑκατονταετηρίδος, δὲ λόγιος ἐρμηνευτὴς τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ συγγραφεὺς πολλῶν γραμματικῶν καὶ φιλοσοφικῶν συγγραμμάτων, δὲ ἐκ τῆς ὀγδόνης ἑκατονταετηρίδος Ἰωάννης δὲ Δαμασκηνῆς, δὲ ἰδρυτὴς τῆς συστηματικῆς θεολογίας, καὶ δὲ πατριάρχης Φώτιος († 891), ἀνὴρ περιληπτικῶν γνώσεων εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν φιλολογίαν καὶ τὴν ἀρχαιομάθεταν, ἥσαν

μακράν ἀκτινοβολοῦντα φῶτα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἔκείνην τῆς φιλολογικῆς σκοτίας. Ἀλλ' ἡ ἀρετὴ καὶ ἡθικὴ εἶχον ἐκλείψει. Καὶ αὐτοὶ μάλιστα οἱ ἴσχυρότατοι αὐτοκράτορες ἐκηλίδωσαν τὴν πολεμικὴν αὐτῶν δόξαν δι' ἀπανθρώπου σκληρότητος, ἡ δὲ πολυτέλεια καὶ ἡδυπάθεια ἐθεωροῦντο ὡς τὸ ἀρτυμα τῆς ζωῆς.

Βασίλειον τὸν Μακεδόνα διεδέχθη ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος Ε'. ὁ Πορφυρογέννητος (912—959), ἐφ' οὗ ἔλαβε μεγίστην ἔξουσίαν ὁ ναύαρχος Ρωμανὸς ὁ Α'. (919—44) ἔξαρισθεὶς δῆμως ἐπὶ τέλους ὑπὸ τῶν ἴδιων ἔχυτοῦ φιλοδόξων υἱῶν εἰς νῆσόν τινα, ὃπου ἀπέθυνε. Ἐπὶ δὲ τοῦ Β'. Ρωμανοῦ (959—63), ὅστις κατέλιπε τὴν κυβέρνησιν εἰς τὴν ὑπερήφανον καὶ ὀρχίαν σύγονό του, τὴν Σπαρτιάτιδα ΘΕΟΦΑΝΩ, ἀπέκτησαν μεγίστην πολεμικὴν δόξαν οἱ δύω σρατηγοὶ Νικηφόρος καὶ Λέων Φωκᾶς. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Ρωμανοῦ, ὅστις ἐπεταχύνθη πιθανῶς ὑπὸ δηλητηρίου, ἔδωκεν ἡ Θεοφανὼς τὴν ἐπιτροπείαν εἰς τὸν Νικηφόρο (963—69), ὅστις ἔγεινεν ἔπειτα αὐτογνωμόνως αὐτοκράτωρ, καὶ ἦξεν ἐνδόξως, διότι εἴζεται τὸ κράτος πρὸς ἀνατολάς, καὶ διετήρησε τὴν τιμὴν τῶν ὅπλων πολεμήσας εὐτυχῶς πρὸς Ὀθωνα τὸν Μέγαν ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ. Ἀλλὰ δυσαρεστηθέντων τῶν αὐλικῶν καὶ τοῦ κλήρου εἴξαφάνθη συνωμοσία, ἥς πρωτουργοὶ ἦσαν ἡ σύζυγός του καὶ ὁ περιφρονηθεὶς στρατηγὸς Τζιμισκῆς, ὅστις καὶ ἔλαβε τὸν θρόνον φονευθέντος τοῦ Νικηφόρου εἰς τὸν κοιτῶνά του ἐν καιρῷ νυκτός. Ὁ Τζιμισκῆς (969—976) ἔδειξε σρατιωτικὴν μὲν ἀνδρίαν εἰς τὸ ἔξωτερικὸν, κατανικήτας τοὺς Ἀραβας, Βουλγάρους, Ρώσους καὶ ἄλλους, ἐπιείκειαν δὲ καὶ πραότητα εἰς τὸ ἔσωτερικὸν, καὶ πιθανῶς ἐδηλητηρίασθη. Ο δὲ διάδοχός του Βασιλείος δὲ Β'. ὁ Βουλγαροκτόνος (976—1025), ἡκολούθησε τὰ ἔχην τοῦ προκατόχου του διότι εἴσησφάλισε καὶ ἔζετεινε διὰ μισθοφόρων βαρβάρων τὰ πρὸς ἀνατολάς σύνορα, καὶ ἐτρόμαξε τοὺς ἀδιαλείπτως ἐρημόνοντας τὴν Ἰλλυρίαν καὶ Θράκην Βουλγάρους, τυφλώσας ποτε καὶ ἀποστίλας αὐτοῖς 15 000 λίχμαλώτους. Ἔνεκησε δὲ προσέτι τοὺς Κροάτας καὶ Σέρβους, καὶ διευκόλυνε τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ἐπιμιξιαν. Ὁ δὲ αδελφός αὐτοῦ Κωνσταντίνος ὁ σ'. διώρισε διάδοχον τὸν σύζυγον τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Ζωῆς

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

'Ρωμανὸν τὸν Γ'. (1028—1034), ὅστις κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ψελλοῦ εἶχεν ὡς παράδειγμα τὸν Αὔγουστον καὶ τοὺς Ἀντωνίνους, καὶ ἡσχολεῖτο εἰς τὰ γράμματα ἀλλ' ἡττήθη τρομερὰ ὑπὸ τῶν Ἀράβων. Ἡ δὲ κακοῦργος σύζυγός του Ζωὴ συνεζεύχθη, ἀποθανόντος αὐτοῦ προώρως, μετὰ Μιχαὴλ τοῦ Παφλαγόνος, ὅστις ὅμως ἐταράχθη τὸ πνεῦμα, καὶ ἀπέθανεν εἰς μοναστήριον· μεθ' ὅ μεσθέτησεν αὕτη τὸν ὁμώνυμον ἀνεψιόν της. Ἐλλ' ἐκρήμνισε καὶ τοῦτον, θελήταντα νὰ τῆς ἀφαιρέσῃ τὴν ἀρχὴν, καὶ γρατὶς ἥδη οὖσαν συνεζεύχθη μετὰ Κωνσταντίου τοῦ Μορομάχου (1042—1054), ὅστις δὲν ἦρξεν ἀνευ δόξης, καὶ ἐπρόλαβε πολλὰς συνωμοσίας, ὡς ἐπισημοτάτη εἴναι ἡ τοῦ σρατηγοῦ Μαριάκη, ὅστις ὅμως νικηθεὶς ἀπέθανεν ἐν Βουλγαρίᾳ. Μετ' αὐτὸν ἐβασίλευσεν ἡ ἀδελφὴ τῆς Ζωῆς Θεοδώρα (1054—6) ὁ τελευταῖος βλαστός τοῦ οἴκου Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος. Ἐλλ' ὁ παρ' αὐτῆς διορισθεὶς διάδοχος, ὁ γέρων καὶ ἀπλοὺς Μιχαὴλ ὁ Στρατιωτικὸς, δὲν ἥδυνθη νὰ ἔξασταλίσῃ τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀξίωμα· διότι νικηθεὶς εἰς μάχην ἡναγκάσθη νὰ καταλίπῃ τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν ἀνδρεῖον νικητὴν ΙΣΑΑΚ ΚΟΜΝΗΝΟΝ (1057—9), τὸν γενέρχην τοῦ ἐνδόζου οἴκου τῶν Κουρηπῶν. Ὁ Ἰσαὰκ ἡτον ἀξιος τοῦ θρόνου, διύτε ἔζησε τράλισε τὸ κράτος καὶ ἐπεριόρισε τὰς κτήσεις τῶν κληρικῶν. Ἐπ' αὐτοῦ δ' ἔζη ὁ πολυμαθέστατος καὶ πάσις περιλαβὼν τὰς γνώσεις τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ Ψελλὸς δι Πολυνήστωρ. Ζῶν δ' ἔτις κατέλιπεν ὁ Ἰσαὰκ τὸν θρόνον εἰς τὸν διάδοχον Κωνσταντίορ τὸν Δοῦκα (1059—67), ὃσις ὡς καὶ ἡ λογία σύζυγός του Εὐδοκία (ἡ συγγραφεὺς) ἡσχολεῖτο μάλιστα περὶ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ ἐσωτερικὰ τοῦ κράτους. Ἀποθανόντος δ' αὐτοῦ ἔδωκε μὲν ἡ ἀπιστος σύζυγός του τὴν χεῖρα καὶ τὸ κράτος εἰς 'Ρωμανὸν τὸν Διογένην ἀλλ' αἰγματωτισθέντος τούτου διὰ προδοσίας ὑπὸ τῶν Σελδσούκων, ἔλαβε δι' ἐπαναστάσεως τὸ στέμμα Μιχαὴλ δὲ Ζ'. (Παραποτάκης), ἐν φό δι Ρωμανὸς ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν βαρθάρων ἐτυφλώθη ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὁ Μιχαὴλ (1071—8) ἐπεδόθη μᾶλλον εἰς τὰ σχολαστικὰ, καὶ στερούμενος τῆς ἀναγκαίας στρατιωτικῆς δύναμεως δὲν ἥδυνθανεν νὰ ἀντισταθῇ πρὸς τοὺς Νορμανδοὺς καὶ τοὺς παραδουναβείους λαούς· ὅθεν βαρυγθεὶς ἐπει

τέλους, ἐτελείωσε τὰς ἡμέρας αὐτοῦ εἰς μοναστήριον. Ὁ Ελαῖος δὲ τὴν πορρύρχην εἶς τῶν ἀποστατῶν, ὁ προθεῖηκὼς εἰς τὴν ἥλικαν Νικηφόρος ὁ Βοτωιάτης (1078—81)· ἀλλ ὑπῆρξε πολὺ ἀδύνατος, καὶ δὲν ἦδυνθη νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀρχὴν του κατὰ τῶν ἔξωτερικῶν ἔχθρῶν καὶ τῶν ῥαδιούργων αὐλικῶν ὅθεν ἐπανέστη κατ' αὐτοῦ ὁ στρατηγός του ΑΛΕΞΙΟΣ (1081—1118), ἔγγονος τοῦ Ἰσαὰκ Κομνηνοῦ, ἐκυρίευσε καὶ ἐλεγάτησε τὴν πρωτεύουσαν, καὶ ἔβασε τὸν θρόνον τοῦ οἴκου τῶν Κομνηνῶν. Ὁ Ἀλέξιος ὑπῆρξεν ἐπιδέξιος πολιτικὸς, ἐφευρών μὲν τέλους καὶ τιμᾶς πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ θρόνου, ἐξασφαλίσκες δὲ τὸ κράτος εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐκινδύνευε τὰ μέγιστα πρὸς δυσμάς μὲν ἐκ τῶν Νορμανδῶν καὶ Σταυροφόρων, πρὸς ἀνατολὰς δὲ ἐκ τῶν Σελδσούκων. Θυγάτηρ τοῦ Ἀλεξίου ἦτον ἡ ἐπιδέξιος συγγραφεὺς ΑΝΝΑ ΚΟΜΝΗΝΗ, ἡ οἵ περιέγραψε τὸν βίον τοῦ πατρός της. Ἡ κμασε δὲ προσέτι ἐπὶ τῶν Κομνηνῶν ὁ ιστοριογράφος ΖΩΝΑΡΑΣ. Τὸν Ἀλέξιον διεδέχθησκεν, κυβερνήσαντες κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ὁ γεννεόρρων καὶ ἀνδρεῖος ΙΩΑΝΝΗΣ (Καλογιάννης) (1118—43) καὶ ὁ οἰδες αὐτοῦ ΜΑΝΟΥΗΛ ὁ Κομνηνὸς (1143—80), δστις περιεστοιχεῖθην ὑπὸ τῶν διεκρεπεστάτων ἵπποτῶν τῆς Δύσεως, ἐν οἷς ἐξέχει Κορράδος ὁ Μοργερέρδατος.

Εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Μανούλιον ἔζη ὁ Ἀνδρόνικος (1183—85), δστις ὑψώθη δι' ἀποστασίας συγκυβερνήτης τοῦ Β'. Ἀλεξίου, ἔζοντώσας ἐπειτα μετ' ἀπαραδειγματίστου σκληρότητος σύμπαντα τὰ μέλη καὶ τοὺς φίλους τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας καὶ τελευταῖον καὶ αὐτὸν τὸν αὐτοκράτορα, καὶ δειχθεὶς μὲν συμπαθής πρὸς τὰς πτωχοτέρας κλήσεις, ἀλλ ἐγένετο ὡμὸς καὶ ἀπάνθρωπος. Ἀλλ ἐπειδὴ ἡμέλει τοῦ κράτους ἔνεκκ τῶν ἥδονῶν, κατώρθωσε συγγενής τις τοῦ φονευθέντος αὐτοκράτορος, ΙΣΑΑΚ ὁ Ἀγγελος (1185—95) ν' ἀναβῇ δι' ἐπαναστάσεως εἰς τὸν θρόνον· μεθ' ὁ ἐφονεύθη ὁ Ἀνδρόνικος ὑπὸ τοῦ ὅχλου μὲ σκληρὸ μαρτύρια. Οὗτος ὑπῆρξε φιλήδονος καὶ ἥδυπαθης, καὶ τὴν κυβέρνησιν αὐτοῦ συνάδευσαν πολλὰ δυστυχήματα· διότι ἐπιβαλὼν βαρεῖς φόρους εἰς τοὺς Βλάχους καὶ Βουλγάρους, τοὺς ἤναγκασε νὰ ἐπαναστατήσωσι καὶ

έπαναρχίστων τὰς πρώτας ἐπιδρομάς· συνεμάχησε δὲ προσέτι ἀνοήτως μετὰ τοῦ Σχλαδίνου κατὰ Φριδερίκου τοῦ Βρεφαρόσσα πρᾶγμα, τὸ ὅποῖον ἐπροξένησε μεγάλας δυστυχίας. Τελευταῖν δὲ ἔτυφλώθη ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀλεξίου τοῦ Γ'. (1195—1203) Ἐπὶ δὲ τῶν μετέπειτα αὐτοκρατορευσάτων Παλαιολόγων, τὸ κράτος ἀπανταχόθεν ἔτεινεν ἀδιαλείπτως πρὸς τὴν καταστροφὴν του, μέχρις οὗ τέλος ἡ ἡμισέληνος κατέλαβε τὴν θέσιν τοῦ σταυροῦ ἐπὶ τῆς ἀγίας Σοφίας (ἴδ. §. 135 καὶ 136).

9. Οἱ Σλαυῖκοὶ λαοὶ.

§. 18. 6'. οἱ ΣΛΑΥΓΟΙ ἡ ΒΕΝΔΟΙ ἀποτελοῦντες μετὰ τοῦ Γερμανικοῦ καὶ Ῥωμανικοῦ τὸ κυριώτερον στέλεχος τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν, ἔζων ἀπ' αἰώνων εἰς τὰ ὑψη τοῦ Βολγοροκύου δρυμοῦ παρὰ τὸν ἄνω Βόλγαν καὶ εἰς τὰ πεδία τοῦ Δανύπριος. Καταστραφέντος δὲ τοῦ δυτικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἔξετάθησαν εἰς τὰς διὰ τῆς μεταναστάσεως τῶν ἔθνῶν κενώθεσσις χώρας μέχρι τῶν μεσομερινῶν ἀκτῶν τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ τῶν στομάτων τοῦ Ἀλβιος. Σλαυῖκοι λαοὶ εἶναι οἱ Ῥῶσσοι καὶ οἱ Πολωροὶ παρὰ τὸν Βιστούλαν, οἱ κάτοικοι τῶν παρὰ τὸν Όδέραρ καὶ Βάρθηρ χωρῶν, οἱ ἐν Μορανίᾳ καὶ Βερμίᾳ (Τσέχοι), ἐν Λουσατίᾳ καὶ Σιλεσίᾳ, Βενδίκοι λαοί. (Οἱ τελευταῖοι δύως οὖτοι, καθὼς καὶ τὰ ἐν Μεκκλεμβούργῳ, Βραγδεμβούργῳ καὶ Πομερανίᾳ Σλαυῖκα φῦλα, ἀνευθύνονταν πολυτρόπως μετὰ τῶν Γερμανῶν, καὶ ἔξεργερμαν νοσθησαν ἐκτὸς δόλιγου μέρους). Ἀλλὰ δὲ στίφη κατέλαβον τὰς μεταξὺ δουνάθεως καὶ Ἀδριατικῆς θαλάσσης χώρας, ὡς τὴν Στυρίαν, Καρινθίαν, Ἰλλυρίαν, Δαχλικτίαν, Βοσνίαν, Σλαυονίαν, Κροατίαν, καὶ ἄλλα τὴν Μακεδονίαν, Στερεάν Ἑλλάδα καὶ Πελοπόννησον. Πάντες δ' οὗτοι οἱ Σλαυῖκοι λαοὶ ἦσαν μὲν στενοὶ συγγενεῖς, ἡνωμένοι διὰ τῆς γλώσσης, τῶν ἥιδων καὶ τῆς καταγωγῆς, διηροῦντο δύως εἰς πλήθος λαῶν καὶ φυλῶν, ἀτινα ἦσαν ἄλλοτε μὲν ἡνωμένα, ἄλλοτε δὲ χωρισμένα. Οἱ Σλαυοὶ εἶναι ζωηρότεροι καὶ εὐκινητότεροι τῶν Γερμανῶν, καὶ ἔχουσιν οἰκιακάς τινας ἀρετάς καὶ ἀξιαγαπήτους κοινωνικάς ιθιότητας· εὔθυμοι, φίλοι τῶν ἀσμάτων καὶ θεραπευτικοί, ἀψηφοῦσιν εὐ-

κόλως τὰς μερίμνας καὶ λύπας τῆς ζωῆς ἀλλ' εἰς τὸ πάθος
ὑπερπηδῶσι τὰ δρια τῆς μετριότητος, εἶναι αἰμοδιψεῖς, ἐκδι-
κητικοὶ καὶ ἀπιττοὶ. Ὅπερήφανοι διὰ τὴν ἔθνικότητα αὐτῶν,
καταφρονοῦσι μὲν καὶ ἀποφεύγουσι πᾶν ζένον, ἡζέμρουσιν ὅ-
μως νὰ οἰκειοποιῶνται, διὰ τῆς εὐκινήτου αὐτῶν φύσεως, τὰ
ζένα ἴδιώματα. Χωρὶς ἀληθοῦς ἐλευθερίας αἰσθήματος, θεμε-
λιούμενον ἐπὶ τῆς πεποιθήσεως τῆς ἴδιας ἀξίας, ἀλαζονεύον-
ται μὲν πρὸς τοὺς μικροὺς, ἔρπουσιν ὅμως καὶ ταπεινοῦνται
ἐνώπιον τῶν ἴσχυρῶν. Ήδὲ σπουδὴ πρὸς ὑψηλοτέραν μόρφωσιν,
πνευματικωτέραν καὶ ἡθικωτέραν ἐξεγένεισιν, ἣτον ἐγκεχαρα-
γμένη ὀλιγάτερον βαθέως εἰς τὴν φύσιν αὐτῶν, ἢ εἰς τὰ Γερ-
μανικὰ καὶ Ῥωμανικὰ φῦλα. Αἱ δὲ ὑπὲρ αὐτῶν καταληρθεῖσαι
ἐπαρχίαι τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους μετεβλήθησαν εἰς ἐρημίας,
καὶ οὐδέποτε πλέον ἀνέλαθον ἐνῷ αἱ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν κα-
τακτηθεῖσαι Ῥωμαϊκαὶ χῶραι, ἀνεπτύχθησαν πάλιν εἰς νέαν
ἀκμὴν. Καταδυναστεύειντες δὲ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, καταφρο-
νηθέντες καὶ κακοποιηθέντες ὡς δοῦλοι, ἐξεδικήθησαν αὐτοὺς
διὰ ἀνεξαλεῖπτου μίσους. Δεδομένοι δὲ μᾶλλον εἰς τὰς εἰρηνι-
κὰς ἀσχολίας, τὴν κτηνοτροφίαν δηλ. καὶ γεωργίαν, ἐπεδε-
χθησαν κατ' ἀρχὰς εἰς τὸν πόλεμον μόνον ὡς ἐπιδέξιοι ἵππεῖς.
Οἱ δὲ ἀφορᾶ τὰ ἥθη, ἔκλιναν μᾶλλον πρὸς τὰ τῆς Ἀνατο-
λῆς· διεν καὶ δὲν ἐτίμων τόσον πολὺ τὴν γυναῖκα, ὃσον οἱ Γερ-
μανικοὶ λαοὶ τῆς Δύσεως.

+ γ'. Ὁ Μωάμεθ καὶ οἱ Ἄραβες.

§. 19. Εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν περιχλίαν τῆς χερσονήσου Ἀ-
ραβίας, τὴν ἔνεκκ τῆς μεγάλης αὐτῆς γονιμότητος εἰς καφφὲν,
λιθανον, κιννάμωμον καὶ ἄλλα ὅρώματα, ὄνομαζομένην Εὐδα-
μορα Ἀραβίαν, ἔγη πρὸ χρόνων λαὸς ἐπιδεκτικὸς νοτικῆς
διαπλάσεως ἐν ὑπερηφάνῳ ἀνεξαρτητίᾳ. Ἡ θρησκεία αὐτῶν
ἥτο λατρεῖ τῆς φύσεως καὶ τῷ ἀστέρω, ἀνταμειγμένη
μετ' Ιουδαϊκῶν θεομῶν μέλας δέ τις λίθος εἰς τὸν Κααβᾶν
(Κιαμπὲρ) τῆς Μέκκας ἐθεωρεῖτο ὡς ἔθνικὸν ἱερόν, τοῦ ὁ-
ποίους ἡ φύλαξις ἥτον ἀνατεθειμένη εἰς τοὺς Κουρεὺς χίτας, καὶ
τὸ ὄποιον ἔχαιρεν μεγάλην ὑπόληψιν ὡς τόπος, εἰς δὲν ἥρχοντα

καὶ ἔτος προσκυνηταῖ, καὶ ἐγίνοντο ποιητικὸι διαγώνισμοι. Οἱ ἀρχεῖς ἐπλούσιουν διὰ τοῦ ἐκτεταμένου αὐτῶν ἐμπορίου καὶ τῆς κτήσεως εὐγενῶν ἵππων καὶ πολυπληθῶν ἀγελῶν κα- μῆλων, καὶ εὑρισκον εὔχαριστησιν εἰς τὰ γράμματα καὶ τὴν ποίησιν. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λαοῦ τούτου ἐγεννήθη περὶ τὸ τέλος τῆς ἔκτης ἑκατονταετηρίδος ὁ ΜΩΑΜΕΘ (571—632), ἐκ τοῦ ἐπιφανοῦς ἱερατικοῦ γένους τῶν Κουρεϋστιῶν· Νέος ὡν ἔτι, ἐταξείδευσε μὲ τὰ καραβάνια ὡς ἐμπορος εἰς μακρυνάς χώρας, καὶ ἐσχημάτισεν ἐκεῖθεν τὸν πεποιθησιν, ὅτι ἡ θρησκεία τῶν Χριστιανῶν καὶ Ιουδαίων ἦτο πολὺ ἀνωτέρα τῆς ἐθνικῆς εἰδω- λολατρείας τῶν Ἀράβων. "Οθεν ἀμα συζευχθεὶς μετὰ πλου- σίας χήρας, ἔλαβεν ἐκ τούτου θέσιν ἀνεξάρτητον, ἀπεσύρθη τῶν φροντίδων τοῦ βίου, ὅπως μελετᾷ ἡσύχως παρ' ἑαυτῷ, καὶ ἐσκέπτετο πῶς νὰ σώσῃ τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ληθάρ- γου. Τὰ δὲ λεγόμενα, ὅτι οἱ Ιουδαῖοι προσδοκῶσι Μεσολάρ, καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς ἐπιγγέλθη εἰς τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὸν νὰ στείλῃ παρήγορον; (*) ὅστις νὰ ὀδηγῇ αὐτοὺς εἰς πᾶσαν ἀλή- θειαν, ἐπενήργησαν εἰς τὴν πυρώδη αὐτοῦ φαντασίαν, καὶ διή- γειραν εἰς αὐτὸν τὸ αἰσθημα, ὅτι οὗτος εἶναι ἐκεῖνος, τοῦ ὄ- ποιου ἔχει ἀνάγκην ὁ κόσμος. Αἱ δὲ ἐπιληψίαι αὐτοῦ ὑπεστή- ριζον τὴν προσποίησιν του, ὅτι συναναστρέφεται μετ' ἀγγέλων, καὶ βλέπει ὑψηλοτέρας ὀπτασίας.

§. 20. Τὸ τεσταρχοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ προέβη ὁ Μωάμεθ διδάσκων. « Εἰς μόνος Θεὸς ὑπάρχει καὶ ὁ Μωάμεθ ὁ προφήτης του. » Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς συζύγου αὐτοῦ, τοῦ πεν- θεροῦ του Αβουθεκέρου, τοῦ γαμβροῦ του Ἀλῆ καὶ τινῶν ἀλ- λων συγγενῶν καὶ φίλων, οὐδεὶς κατ' ἀρχὰς ἐπίστευσεν εἰς τὴν ἀποστολήν του ἀπειλητικὴ μάλιστα ἀνταρσίᾳ ἡνάγκασεν αὐ- τὸν νὰ φύγῃ ἀπὸ τῆς Μέκκας εἰς τὴν Μεδινάρ. (Ἀπὸ τοῦ συμβίζοντος δὲ τούτου γενομένου τῇ 16ῃ Ιουλίου 622 καὶ κα- λούμενου Ἐγύρας [Χιδγρά, Χεδσρά] ἀριθμοῦσιν οἱ Μωαμε- θῖνοι τὰ ἔτη αὐτῶν). Ἐνταῦθα δὲ εὑρεν ὄπαδούς, μεθ' ὃν εἰ- σέβαλε πολλάκις, καὶ ἐξεβίασε τέλος μετὰ πολλὰς νικητη-

(*) Παρηρμάννεται δῆλον τὸ « Όταν δὲ ἐλθῃ ὁ παράκλητος, ἐν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας κτλ. Ἰωαν. 15, 26.» Σ. Μ.

ρίους μάχας τὴν εἰς Μέκκαν ἐπάνοδόν του. Διατρίβων δ' ἐν Μεδίνῃ, συνέγραψε μέρος τῶν Σουρῶν (κεφαλαίων), ἐξ ὧν συνίσταται τὸ ιερὸν θιελίον ΚΟΡΑΝΙΟΝ. Μετ' ὅλιγον δ' ἀνεγγύνωρισεν αὐτὸν ἡ Μέκκα ὡς προφήτην, καὶ εἰς ὅλιγου χρόνου διάστημα ἐπεκράτησε τὸ δόγμα αὐτοῦ, ὁνομασθὲν ΙΣΔΑΜΙΣΜΟΣ, καθ' ὅλην τὴν Ἀραβίαν. Ἐν αὐτῷ δ' ἦνωσε μετὰ τῆς θεμελιώδους διδασκαλίας τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ Χριστινισμοῦ πολλοὺς θεσμοὺς, διὰ τὴν ἀνατολὴν μὲν ψηφισθέντας, καθιερωμένους δὲ ἥδη κατὰ μέγα μέρος διὰ τῶν ἡθῶν καὶ ἔθιμων. Διέταξε δηλ. συγχὰς λούτεις καὶ προσευχὰς, νηστείας, πορείας εἰς τὴν Μέκκαν χάριν προσκυνήσεως, καὶ ἐλεημοσύνας. Διετήρησε τὴν παλαιὰν συνήθειαν τῆς περιτομῆς, ἀπηγόρευσε τὴν πόστιν τοῦ αἰνοῦ καὶ τὴν γεῖσιν τοῦ ὑπὸ τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν ὡς ἀκαθόρτου ἀποφευγομένου χοιρίνου κορέκτος, καὶ ἐπίστρεψε τὴν πολυγαμίαν. Κεφαλαιώδες δὲ διάταγμα τοῦ Κορανίου ἦτο, νὰ διαδώτωσι τὸν Ἰσλαμισμὸν κατὰ πάντα τρόπον, καὶ νὰ ἀναγκάσωσι τοὺς λαοὺς μὲ πῦρ καὶ σίδηρον νὰ δεχθῶσιν αὐτὸν καὶ ἡ διδασκαλία ὅτι τὰ πάντα εἶναι ἐξ σφῆς προωρισμένα ὑπὸ τοῦ πεπρωμένου, καὶ ὅτι οὐδένα καταλαχριζάνει δυστυχία ἢ θάνατος παρὸ τὴν θέλησιν τῆς τύχης, ἐχρησίμευεν ὡς παροξυντικὸν εἰς τοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου. Εἰς ἐκείνους δὲ, οἵτινες ἤθελον πέσει εἰς τὸν ιερὸν ἀγῶνα, ὑπεσχέθη Παράδεισον πλήρη τῶν δικὰ τῶν αἰσθήσεων ἥδονῶν, ἐνθα ὑποετούμενοι ὑπὸ μελανοφθάλμων παρθένων, ἤθελον βλέπει τὸ «πρόσωπον τοῦ Θεοῦ». Ή Τὰ ἐνδέκατον ἔτος τοῦ Χεδσῷ ἀπέθανεν ὁ Προφήτης (632). Ή δὲ Μέκκα, ὅπου ἐγεννήθη, καὶ ἡ Μεδινά, ὅπου εὑρίσκεται ὁ τάφος αὐτοῦ, ἔμειναν τόποι ιεροί, πρὸς τοὺς ὄποιούς ὁδοιποροῦτι χιλιάδες πρὸ οσκυνητῶν. Ο Μωάμεθ ἤνονε σεμνοπρέπειαν καὶ ἀξιωματικὸν εἰς τὸ βάδισμα καὶ τὸ σχῆμα μετ' εὐθύμου, ἐπιχάριτος τρόπου, καὶ ἔξωτερικῆς εὐμορφίας. Ήτο δ' εὐεργετικός, διαίτης ἀπλῆς, καὶ δὲν ἐστερεῖτο οἰκιακῶν ἀρετῶν· εἰς τὸν ἔρωτα μόνον τῶν γυναικῶν ἦτο πολὺ ἔκδοτος.

§. 21. ΑΛΗΣ, ὁ σύζυγος τῆς προσφιλεστάτης θυγατρὸς τοῦ προφήτου, ἥλπιζε νὰ γείνη διάδοχος (Καλίφης) τοῦ Μωάμεθ.

ἄλλ' ἡ μηχανοβέρχφος γυνὴ τοῦ Μωάμεθ Ἀϊσσᾶ (Ἀϊτσὲ) ἐνήργησε τὴν ανύψωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῆς ΑΒΟΥΤΒΕΚΕΡΟΥ (632—634), τὸν δποτον ἡκολούθησεν ἔπειτα ὁ ἀπλοῦς μὲν, ἀλλ ἵσχυρὸς ΟΜΑΡ (634—644). Ἐπὶ τούτων δ' ἔφερον οἱ ὑπὸ τοῦ νέου θρησκεύματος ἐνθουσιασμένοι Ἀραβίες (Μουσουλμάνοι καὶ Σαρακηνοὶ ἐπονομασθέντες) τὸ νικηφόρον αὐτῶν ξίφος πέραν τῶν ὄριών τῆς Ἀραβίας. Ἡ Παλαιστίνη καὶ ἡ Συρία κατεκτήθησαν εἰς τὴν πρώτην ὅρμὴν τοῦ «Ιεροῦ πολέμου», ν καὶ οἱ μαχηταὶ τοῦ Μωάμεθ εἰσῆλασαν εἰς τὰς Χριστιανικὰς πόλεις Ἱερουσαλήμ, Αρτιδειαν καὶ Δαμασκόν. Ὁ ΧΑΛΙΔΗΣ, «τὸ ξίφος του Θεοῦ», ν καὶ ὁ Πλινοῦργος ΑΜΡΟΥ ὡδήγουν τὰ τολμηρὰ στίφη. Μετὰ πολλὰς δ' αἰματηρὰς μάχας ὑπετάγη τὸ Περσικὸν κράτος (634). Ὁ δὲ τελευταῖος βασιλεὺς ἸΖΔΕΓερδος κατέρυγεν (ώς ποτὲ ὁ Δαρεῖος φεύγων τὸν Ἀλέξανδρον) μὲ τὸ ιερὸν πῦρ εἰς τὰ ὁρεινὰ ὄψη τῆς χώρας, ἔνθα ἐφονεύθη ὑπὸ χειρὸς δολοφόνου. Νικηταὶ λοιπὸν διῆλασαν τώρα οἱ Ἀραβίες τὰς πρὸς ἀνατολὰς ὁρεινὰς χώρας, καὶ ἔφερον τὴν διδασκαλίαν τοῦ Μωάμεθ μέχρι τοῦ ἄνω Ἰνδοῦ. Ἡ δὲ Περσικὴ λαχτρεία τοῦ πυρὸς ἐπέκυψεν εἰς τὸ Κοράνιον. Ἐκτοτε δ' ἔμεινεν δ' Ἰσλαμισμὸς ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία τῆς Ἀραβολῆς. Αἱ δὲ νέκι πόλεις ΒΑΣΡΑ, ΚΟΥΦΑ καὶ ΒΑΓΔΑΤΙΟΝ παρὰ τὸν Τίγριν, ἔγειναν μετ' ὀλίγον τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου, καὶ ἔδρα τῆς ἀνατολικῆς πολυτελείας καὶ τρυφῆς. Ὁλίγον δὲ μετὰ ταῦτα ἔζεστράτευσεν ὁ Ἀμροῦ ἀπὸ τῆς Συρίας εἰς τὴν Αἴγυπτον. ἔκυρίευσε (640) τὴν Ἀλεξάνδειαν (ὅτε λέγεται ὅτι κατεστράφησαν τὰ λείψανα τῆς Βιβλιοθήκης §. 89 I. A.), ἐπιρπόλησε τὴν Μέμφιν, πλησίον τῆς ὁποίας ἐλαθεν ἀρχὴν, ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ ἀρχηγοῦ, ἡ πρωτεύουσα Κάιρος, καὶ ἔξεβλε τὸ Εύαγγελιον διὰ τοῦ Κορανίου.

§. 22. Ὁλίγον δὲ μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν ὁ Ὄμαρ διὰ τοῦ ξίφους Πέρσου τινὸς δούλου, καὶ ἐλαθε τὴν Καλιφείαν ὁ ΟΘΜΑΝ (644—656), ὁ συναθροιστὴς καὶ διατάκτης τοῦ Κορανίου. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ὄθμαν ἐφονεύθη καὶ ὅτε ἀνέβη (660) ὁ Ἀλῆς τὸν ἄγιον θρόνον, δστις ἀπὸ πολλοῦ ἦδη ἀνῆκεν εἰς αὐτὸν, ἥγερθη ἡ οἰκογένεια τῶν ΟΜΕΗΑΔΩΝ ἐγαγτίον αὐτοῦ,

καὶ ἔκινησεν ἐμρύλιον πόλεμον, εἰς τὸν διοῖον ἔξωντάθη μὲν ὁ Ἀλῆς καὶ ὅλη αὐτοῦ ἡ οἰκογένεια, μετέβη δὲ τὸ ἀξιωμα τῶν Καλιφῶν εἰς τοὺς Ὀμεϊΐδας, οἵτινες ἔστησαν τὸν θρόνον αὐτῶν εἰς τὴν λαμπρὰν Δαμασκὸν. — Ἐπὶ τῶν Ὀμεϊΐδῶν ἔζετειναν οἱ Ἀραβεῖς (658—65) τὰς κατακτήσεις αὐτῶν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θύλασσαν. Ἡ Κύπρος, ἡ Ρόδος καὶ ἡ μικρὰ Ἀσία ἦσθαν θησαν τὴν δέξιτην τοῦ ξίφους αὐτῶν, καὶ ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους εἶχε νὰ ὑποστῇ ἐπτὰ προσβολὰς καὶ πολιορκίας, καὶ δὲν ἔσωθη εἰμὴ διὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ μονοχοῦ Καλλιρίκου νεωστὶ τότε ἐφευρεθέντος Ἑλληπικοῦ (ὑγροῦ) πυρός. Συγχρόνως δὲ κατεκτήθη καὶ ἡ παραλία τῆς Βορείου Ἀφρικῆς, καὶ ἔξηρχνεισθη εἰς μακρὸν πόλεμον ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία καὶ παιδεία. Ἡ Καιροβάρη, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κυρήνης, περιστοιχίζομένη ὑπὸ νομῶν εύθαλῶν, ἔγεινεν ἐκ στρατοπέδου ἡ ἀκμάζουσα πρωτεύουσα καὶ τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν Καραβανίων. Ἐκτοτε δ' ἀπεχωρίσθη ἡ Βόρειος Ἀφρικὴ ἡ ποτὲ ἔδρα Ρώμαιοῦ παιδείας καὶ Ῥωμ. πολιτισμοῦ, ἀπὸ τῆς σειρᾶς τῶν πολιτισμένων λαῶν. Εὕππα δὲ στίρη Βεδουΐνων καθίδρυσκεν αὐτόθι Μωαμεθανικὰ ληστρικὰ κράτη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς παλαιᾶς λαμπρότητος. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς Σικελίας ἐπάτησαν στερεῶς πόδα οἱ Ἀραβεῖς, καὶ ἔξωρυμων ἐκείθεν ώς πειραταὶ πόδας τὰ παράλια τῆς Ἰταλίας.

§. 23. Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ὀγδόντης ἔκανον ταετηρίδος ἀπὸ Χριστοῦ, συνέβη νὰ ἀρπάσῃ ὁ Βησιγόθιος ΡΟΔΡΙΓΟΣ ἀπὸ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Ἰσπανικὸν θρόνον. Τότε δ' ἐκάλεσαν οἱ υἱοὶ τοῦ ἐκβληθέντος τοὺς ἐν Ἀφρικῇ Ἀραβαῖς πόδας ἐκδίκησιν. Ὁθεν ΤΑΡΙΚΟΣ, ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀράβων, διέβη τὸν πορθμὸν, ἔθηκε τὰ θεμέλια τῆς ἵζυρᾶς πόλεως Γεβραΐταρ (Cebel = al Tarik), καὶ ἐνίκησε (711) τοὺς Βησιγόθους εἰς τὴν ἐν ΑΣΤΙΑΙ ΡΕΓΙΑΙ (ἐν ΞΕΡΕΣ ΔΕΛΑ ΦΡΟΝΤΕΡΑ) ΜΑΧΗΝ, καθ' ἣν τὸ ἀνθος τοῦ ἴππικοῦ ἐσκέπασε μετὰ τοῦ ΡΟΔΡΙΓΟΥ τὸ πεδίον τῆς μάχης. Νικηταὶ δὲ διέλασαν μετὰ τοῦτο δρομαίως οἱ Ἀραβεῖς (Μαύροι) ὅλην τὴν Ἰσπανίαν μέχρι τῆς ὁρεινῆς ΑΣΤΟΥΡΙΑΣ, ὅπου εἶχον ἀποσυρθῆ οἱ ἀνδρειότατοι Βησιγόθοι. Παρελάσαντες δ' αὐτοὺς οἱ Σαρακηνοὶ διέβησαν τὰ Πυρηναῖα,

κατηρήμωσαν τὴν μεσημβρινὴν Γαλλίαν μέχρι τοῦ Ροδανοῦ, καὶ ἡ πελῆσαν νὰ καταστρέψωσι τὸ Φραγκικὸν κράτος καὶ τὸν Χριστιανισμὸν, ὅτε ΚΑΡΟΛΟΣ ὁ ΜΑΡΤΕΔΟΣ (Σφύρας), ὁ φυσικὸς υἱὸς τοῦ Μαϊορδάμου Πιπίνου Ἐριστάλλ (§. 13), ἐνίκησεν (732) αὐτοὺς εἰς τὴν ΕΝ ΤΟΥΡΟΝΩΙ ΚΑΙ ΠΙΚΤΑΒΙΩΝ (Poitiers) ἐφήμερον ΜΑΧΗΝ, καὶ ἡ ἀγκυρεν αὐτοὺς νὰ ὀπισθοδρομήσωσι πρὸς τὴν Ισπανίαν. Οὕτως ὑπῆρξεν ὁ Κάρολος Μαρτέλος σωτὴρ τοῦ Χριστιανικοῦ θερμανισμοῦ εἰς τὴν Δύσιν.

§. 24. Εἶποι δὲ ὅτι μετὰ τὴν νίκην τοῦ Καρόλου Μαρτέλου ἐπεισεν (752) ὑπὸ τῶν ΑΒΒΑΣΙΔΩΝ ἡ ἀρχὴ τῶν Ὀμεϊκῶν, καὶ ἔξηραν οὗτοι διὰ τρομερῶν σφαγῶν δλον αὐτῶν τὸ γένος. Μόνον δὲ ΑΒΛΕΡΑΧΜΑΝΗΣ ἐσώθη πρὸς τὴν Ισπανίαν, ὅπου ἴδρυσεν (755) ἐν Κορδόβῃ ἀνεξάρτητον Καλιφεῖαν. Οἱ δὲ Ἀββαΐδαι ἔζεισαν τὸ πλούτιον καὶ λαμπρὸν Βαγδάτιον εἰς πρωτεύουσαν, ὅπου ὁ ΑΡΟΥΝ ΛΑΡΑΣΧΙΔΗΣ, σύγχρονος Καρόλου τοῦ Μεγάλου, ἐβιστλευσεν τόσον ἐνδόξως καὶ ἰσχυρῶς, ὅτε τὸ δομικὸν κτίσθιον ἔγινεν νὰ ζῇ ἐπὶ πολὺν χρόνον εἰς τοὺς μύθους καὶ τὰς διηγήσεις («χίλιαι καὶ μία νύξη»). (*)

Ἄλλα διὰ τῆς πανιδείας, τὴν ὄποιαν προηγαγον αὐτὸς καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς ἐν Βαγδα τίφ πολυτελείας καὶ εὐζωΐας, ἀπωλέσθη κατὰ μικρὸν ἡ πολεμικὴ αὐτῶν δύναμις, ὅτε οἱ μεταγενέστεροι Καλίφαι ἔγειναν παίγνιον τῆς Τουρκικῆς αὐτῶν σωματοσυλλακῆς, τῶν δποιῶν οἱ ἀρχηγοὶ ἐσφετερίσθησαν μετ' ὀλίγον δλη, τὴν κοσμικὴν ἔξουσιαν, καὶ δὲν ἀρηταν εἰς τοὺς διαδόχους τοῦ προφήτου εἰμὴ τὸ ἀσθενὲς ἀξιώμα τοῦ πτενυματικοῦ ἀργηγοῦ.

§. 25. Η Ισπανία ἐφθάσεν ἐπὶ τῶν Ὀμεϊκῶν εἰς μεγάλην ἀκμήν. Ἀνηγέρθησαν πολυάνθρωποι πόλεις· αἱ τέχναι, ἡ γεωργία καὶ κτηνοτροφία, ἐτιμῶντο καὶ ἐπροστατεύοντο· ἀνωρύχθησαν μεταλλεῖα· πλούσια δὲ χωρία, ἀκμάζουσαι ἐπαύλεις, καὶ πολυτελῆ παλάτια (*Aλχαμέρα*) ἐμαρτύρουν περὶ τῆς εὐδαιμονίας τῆς χώρας. (**) αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι ἐπρο-

(*) Διήγημα Ἀραβικὸν μετεφρασμένον εἰς δλας τὰς Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας (Χαλιμά). Σ. Μ.

(**) Εἰς τὴν Κορδόβην λέγουσιν ἔτι ὑπῆρχον 60,000 παλάτια. - Σ.Μ.

ώδευσαν. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀπόσθεσιν (1038) τοῦ γένους τῶν Ὀμεϊαδῶν, διηρέθη τὸ κράτος τῶν Μαύρων εἰς διάφορα μικρὰ κράτη, ἃ τινα ὑπετάγησαν κατὰ μικρὸν εἰς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ἀρκτού. Οὗτοι δηλ. ἔζετειναν ἀπὸ τῆς Ἀστουρίας δι' εὐτυχῶν πολέμων τὴν ἐπικράτειαν αὐτῶν, ὥστε ἰδρύθησαν κατ' ὄλιγον τρία βασίλεια· ἡ ΚΑΣΤΙΑΙΑ, ἡ ΑΡΑΓΟΝΙΑ καὶ ἡ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ, ἃ τινα ἦσαν ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων, καὶ διεπολέμησαν πρὸς τοὺς Ἀραβας τῆς μεσημβρίας αἰματηροὺς πολέμους. Οἱ πόλεμοι δ' οὗτοι ἐγένησαν εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἵπποτικὸν φρόνημα, ζῆλον τῆς πίστεως, καὶ ὑπερηφάνειαν διὰ τὴν ἐλευθερίαν. Αἱ πράξεις τῶν θεοπνεύστων μαχητῶν, μάλιστα τοῦ μεγάλου ΚΙΔΟΥ ΚΑΜΠΕΑΔΩΡΟΥ († 1099), παρεδόθησαν ἐν ἡρωϊκοῖς ἀσμασιν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους (romances), καὶ διετήρησαν ζωηρούν εἰς τοὺς εὐγενεῖς τῆς Ἰσπανίας τὴν γενναιοψιγίαν καὶ τὸ ἵπποτικὸν φρόνημα. Συγχρόνως δ' ἡ θητείαν εἰς τὰς πόλεις ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία. Ἡ δ' ὑπὸ τῶν ἡνωμένων δυνάμεων τῶν Χριστιανῶν κατορθωθεῖσα παρὰ τὴν ΤΟΛΩΣΑΝ ἐν τῇ Σιέρρᾳ Νορένᾳ νίκῃ (1212), συνέθραυσε διὰ παντὸς τὴν τῶν Μαύρων. Ὁλίγας δὲ δεκαετηρίδας μετὰ ταῦτα ἀνεγνώρισαν καὶ ἡ Κορδόβα καὶ Γραράδα τὴν ἀρχὴν τοῦ Φερδινάνδου τῆς Καστιλίας, καὶ ἔγειναν ὑπήκοοι αὐτοῦ. Ἐποίει τούς φρεγούς καὶ τούς ιστότοις

§. 26. Ω; δὲ ἐν Ἰσπανίᾳ, οὕτω καὶ καθ' ὅλας τὰς λοιπὰς, ὑπὸ τῶν Ἀράβων κατοικισθείσας χώρας, ἥκμασαν ἐνωρὶς αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι. Τζαμία, πελάτεικα καὶ κῆποι ἐκτίσθησαν εἰς ὅλας τὰς Ἀραβικὰς πόλεις· ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον παρήγαγον πλούτον, τὴν πηγὴν τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς πολυτελείας καὶ μαλαθκότητος. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ, μουσικὴ (σύγιμα τῶν μουσικῶν σημείων, νοτῶν) καὶ ἡ ποκιλματογραφία (arabesques) ἡθησαν εἰς τὰς πρωτεύουσας τῶν Ἀράβων. Ἐπιστῆμαι δὲ ἐδιδάσκοντο εἰς τὴν Κορδόβαν, τὸ Κάιρον, τὸ Βαγδάτιον, τὸ Σάλερον καὶ ἄλλαχοῦ· μάλιστα δὲ ἡ γραμματικὴ, ἡ φιλοσοφία, τὰ μαθηματικὰ (Ἀραβικὸν ἀριθμοῦ, "Ἀλγεβρα"), ἡ ἀστρογραφία καὶ ἀστρολογία, αἱ φυσικά ἐπιστῆμαι (χημεία) καὶ ἡ Ιατρική. Οἱ Ἀράβες μετέφρασαν τὰ συγγράμματα τῶν Ἑλλήνων, πρὸ πάντων τὸν Ἀριστοτέλην, Εὐ-

κλειδηρ, καὶ ἄλλους, καὶ ἐκαλλιέργησαν τὴν πολησιν. Οἱ Ἀραβίαι ποιηται Ἀρτάρας «χοιδός ἅμα καὶ ἡρως», Μουταράβης († 965), ὁ ποιητής τῶν *Μακαμῶν* («διηγημάτων»), Χαρίφης († 1121) καὶ ἄλλοι, ἵσταν ποτὲ πολυθύλητα ὀνόματα, καὶ οἱ Πέρσαι ποιηται Φιρδούσης († 1030), συγγραφεὺς τοῦ περιφήμου ἡρωϊκοῦ ποιήματος *Σιαχραμέ* (εἰθιλίου τοῦ βασιλέως), ὡς καὶ οἱ λυρικοὶ Σααδῆς († 1291) καὶ Χαρῆς († 1389), ἔγιναν γνωστοὶ διὰ μεταρρήσεων εἰς ὅλους τοὺς Εύρωπούς λαούς. Τὸ δεύτερον ἥμιτον τοῦ βασιλικοῦ βιθλίου τοῦ Φιρδούση κυρίκιν ὑπόθεσιν ἔχει τὰς πράξεις τοῦ Ἰσκάρδου (Αἰεξάνδρου).

Β'. Ο ΜΕΣΑΙΩΝ.

Α'. ● Αἰών τῶν Καρολιδῶν.

1. Πιπήρος ὁ Μικρὸς (752—768) καὶ Κάρολος ὁ Μέγας (768—814).

§. 27. Οἱ δοῦκες τῆς Αὐτορατίκης Πιπήρος ὁ Ἐριστάλλης καὶ Κάρολος ὁ Μαρτέλλος (§. 13, 23), διὰ τῶν πολεμικῶν μὲν αἵρετην πράξεων ἀπέκτησαν τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἔθνους, διὰ τοῦ ζήλου δ' αὐτῶν πρὸς διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ τὴν εὐνοίαν τοῦ κλήρου. Δι' ἀμφοτέρων δ' ἐπέτυχε (752) νὰ ΑΝΓΥΨΩΘΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΡΑΓΚΙΚΟΝ ΘΡΟΝΟΝ ΠΙΠΙΝΟΣ Ο ΜΙΚΡΟΣ.

“Οτε δηλ. συνέλευσίς τις τοῦ κράτους ἐξέβαλε τὸν τελευταῖον ἀμβλύνουν Μερβίγγιον (Χιλδερίκον Γ'). ἐκ τοῦ θρόνου, καὶ ἀνηγόρευσε βασιλέα τὸν μέγχιν αὐλάρχην Πιπήρον, ἐπεκρωτεῖν δὲ Πάπας τὴν ἐκλογὴν ταύτην, διὰ νὰ προστατεύσῃ αὐτὸν ὁ Φράγκος ἡγεμὼν κατὰ τῶν Λογγοθάρδων εἰς τὴν ἀνω Ἰταλίαν, καὶ τῶν εἰκονομάχων αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, ὃπὸ τὴν ἀρχὴν τῶν ὄποιων ἦτον ἡ Ῥώμη. Πρὸς ἀνταμοιβὴν δὲ τῆς εἰς βασιλέα χρίσεως, ἦν πρῶτον μὲν οἱ ἐπίσκοποι τοῦ τόπου, ἐπειτα δ' αὐτὸς ὁ Πάπας Στέφανος Γ'. εἰς τὸν «έλεω θεοῦ» βασιλέα κατὰ πανηγυρικὸν τρόπον ἐξετέλεσεν, ἀπέκτη ησεν οὗτος τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ θρόνου τῆς Ῥώμης ἀπὸ

τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, καὶ ἔλαθεν ἐπειτα, διὰ τῆς δωρεᾶς τοῦ Πιπίλου, τὴν πρὸς μεσημβριαν τῆς *'Paléenne'* παραλίαν τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. Οὕτω δέ ἐτέθη τοῦ θερέλιον τῆς κοσμικῆς ἑξουσίας τοῦ Πάπα. Τότε δὲ ἐζή ὁ ΒΟΝΙΦΑΚΙΟΣ, εἰς τῶν δραστηρίων ἐκείνων ἐξ *'Αγγλίκης* ἱεραποστόλων, οἵτινες εὐηγγέλισαν, προστατευόμενοι ὑπὸ τῶν πρώτων Καρολιδῶν, τὴν περὶ τοῦ ἐσταυρωμένου σωτῆρος διδασκαλίαν εἰς τοὺς τραχεῖς κατοίκους τῆς Γερμανίας. *'Εκήρυξεν* δὲ τὸ εὐαγγέλιον εἰς τὴν *"Εσσοην"* καὶ εἰς τοὺς Θυρῆγονς, Φράγκους καὶ Βαναρούς, ἐθεμελίωσε πανταχοῦ ἐπισκοπὰς καὶ σχολεῖα, καὶ ἔδιετε τοσοῦτον ζῆλον, ὥστε ἔτυχε τοῦ ὄνδρατος *"Αποστόλου τῷ Γερμανῷ."* Χειροτονηθεὶς δὲ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Μογορτιακοῦ (Mainz) ἐπορεύθη, γηραιός ἥδη πρὸς τοὺς ἑθνικοὺς Φρέσονς, ὅπου ἀπέθηκε βίαιον θάνατον (755). *"Απασαι δὲ αἱ ὑπὸ τοῦ Βονιφακίου ἰδρυθεῖσαι ἐπισκοπαὶ, ὡς καὶ τὰ σχολεῖα, συνεδέθησαν στενώτατα μετὰ τοῦ Ρώμαικοῦ θρόνου. καὶ ἐπειδὴ καὶ οἱ Κρολίδαι βασιλεῖς αὐτὴν ταύτην τὴν τάξιν ηὔδουν, ἐθεωρεῖτο κατὰ τὸ 800 ἥδη ἔτος εἰς τὸ Φραγκικὸν κράτος ὁ Πάπας ὑπέρτατος ἀρχων τῆς ἐκκλησίας.*

§ 28. Δεκαέξι ἔτη ἐκυβέρνησεν δὲ Πιπίνος ισχυρῶς καὶ ἐνδόξως τὸ Φραγκικὸν κράτος, τὸ δποῖον, εἶχε μεγάλην ἐκτασιν πρὸς τὴν Νότειον καὶ Μέσην Γερμανίαν, καὶ διεμοίρασεν αὐτὸν κατὰ τὸν θάνατόν του (768) μεταξὺ τῶν δύο αὐτοῦ υἱῶν Καρολού καὶ Καρολομάρρου *"Οτε δέ δὲ τελευταῖος μετὰ τρίη ἔτη ἀπέθανε (771), ἔγεινε, διὸ ἀποφάσεως τῶν βαυλευτικῶν τάξεων τοῦ κράτους, ΚΑΡΟΛΟΣ ὁ ΜΕΓΑΣ μοράρχης τῷ Γερμανῷ.* Διεξήγγειλε δὲ πολλοὺς πολέμους, καὶ προεβίβασε τὴν Χριστιανικὴν πατιδεῖχν καὶ τὴν πολιτικὴν εὐκοσμίαν. *"Οπως δὲ προφυλάξῃ τὰ δρια τοῦ κράτους αὐτοῦ, καὶ συγχρόνως ἐπεκτείνῃ τὸν Χριστιανισμὸν, ἐπολέμησε 31 ἔτη πρὸς τὴν ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΝ ΤΩΝ ΣΑΞΟΝΩΝ, συνισταμένην ἐκ πολλῶν, παρὰ τὸν Βλεσούργον καὶ Ἀλβινούς κατοικούντων ἑθνικῶν λαῶν. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἔζων ἀνεύ πόλεων, εἰς ἐλευθέρας κοινότητας, ὑπὸ τοὺς κόμπας αὐτῶν καὶ εὐγενεῖς, καὶ ἐμάχοντο ὑπὲρ τῶν μεγίστων ἀγαθῶν, τῆς ἐλευθερίας καὶ θρησκείας τῶν προγόνων αὐτῶν. Ο Κά-*

ρολος; ἐξεπόρθησε (772) τὸ Ἐρεσθοῦρον, πρὸς μεσημβρίαν τοῦ Τευτούργικου Δάσους, κατέσρεψε τὸ ἔθνικὸν αὐτῶν ιερὸν, τὸν «ἀρδιάντα τοῦ Ἰρμικοῦ», τὸ γιγαντῶδες ἐκεῖνο δένδρον, διπέρ πατὰ τὴν πίσιν τοῦ λαοῦ ἔφερε τὸ πᾶν, καὶ ἡγικῆτε τοὺς Σάξονας νὰ εἰρηνεύσωσιν.¹ Επειτα δὲ ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν τοῦ Πάπα² Ἀδριανοῦ κατὰ τοῦ βασιλέως τῶν Λογγοθάρδων ΔΕΖΙΔΕΡΙΟΥ. Συναθροισθέντος λοιπὸν τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ περὶ τὴν Γενεύην, διέβη τὸν Ἀγιον Βερνάρδον, ἔγεινε κύριος τῶν Ἀλπείων παρόδων, καὶ ἐξεπόρθησε τὴν Πανίαρ. Καὶ ὁ μὲν Δεζιδέριος ἐτελείωσε τὰς ἡμέρας αὐτοῦ εἰς τι μοναστήριον.³ Ο δὲ Κάρολος ἐκόσμησεν ἐν Μεδιολάνῳ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μὲ τὸ στέμμα τῷ Λομβαρδῷ, ἥνωσε τὴν ἄνω Ἰταλίαν (774) μετὰ τοῦ Φραγκικοῦ κράτους, καὶ ἐπεκύρωσεν εἰς τὸν Πάπαν τὰ δῶρα τοῦ Πιπίνου.

§ 29. Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Καρόλου εἶχον ἀποδιώξει οἱ Σάξονες τὰς Φραγκικὰς φρουρὰς, καὶ ἀνακτήσει τὰ παλαιὰ αὐτῶν ὅρια. Τότε δομῶς εἰσέβησε πάλιν ὁ Κάρολος εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἐνίκησεν αὐτοὺς, καὶ ἡγικάσει τοὺς ἀρχηγούς τοῦ λαοῦ, εἰς τινὰ ἐν Παδερβόνη συνέλευσιν, νὰ ὑποταγώσιν (777).⁴ Άλλ' ὁ ἀνδρεῖος αὐτῶν δοὺς ΒΙΤΟΥΚΙΝΔΟΣ κατέφυγε πρὸς τοὺς Δανοὺς, καὶ δὲν παρεδέχθη τὴν συνθήκην. — Τὰ δύο δ' ἐπόμενα ἔτη ἐπολέμησεν ὁ Κάρολος ἐν Ισπανίᾳ κατὰ τῶν Μαύρων, ἐκυρίευσε τὴν Παμπλούραν καὶ Σαράγοσσαν, καὶ προσέθηκεν ἀπασαν τὴν μέχρι τοῦ Ἐθρου χώραν ὡς Ισπανικὴ Μαρχία⁵ εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ. Άλλ' ἐν τῇ ἐπιστροφῇ ἡττήθη ἢ παρὰ τοῦ Ρολάνδου ὀδηγουμένη ὁπισθοφυλακὴ εἰς τὴν κοιλάδα ΡΟΝ-ΚΕΒΑΛΛΗΝ δεινὴν ἡτταν, καθ' ἣν εὗρον τὸν θάνατον οἱ ἀνδρείτατοι ἥρωες τῶν Φράγκων. Ή δ' ἐν Ρογκεβάλῃ μάχη τοῦ Ρολάνδου ἐψάλη πολυειδῶς ὑπὸ τῶν ποιητῶν τοῦ Μεσαιῶνος (ἄσμα τοῦ Ρολάνδου §. 78.) — Εκ τῆς ἀπαμακρύνσεως δὲ ταύτης ὡφεληθέντες οἱ Σάξονες, ἐπανέστησαν ἐκ νέου, καὶ εἰσέδυσαν λεηλατοῦντες μέχρι τοῦ Ρήνου. Τότε δ' ὁ Κάρολος ἐσπευσεν ἐνταῦθα, προσέβαλεν αὐτοὺς ἐπανειλημμένως, καὶ ὑπέταξεν ἐκ νέου τὴν χώραν. Άλλ' ὅταν ἡθέλησε νὰ μεταχειρισθῇ αὐτοὺς ὡς στρατιώτας κατὰ τῶν Σλαβικῶν λαῶν πρὸς

ἀνατολὰς, ἐπέπεσαν κατὰ τῶν συνεκστρατευόντων Φράγκων εἰς τὸ Σούρταλον (μεταξὺ, 'Αννοβέρου καὶ Ἀμέληνς), καὶ κατέσφράξαν αὐτούς. Τοῦτο δ' ἀπήγει ἐκδίκησιν. Ἐρημόνων λοιπὸν διηλθεν δὲ Φράγκος δυνάστης τὴν χώραν, καὶ ἐσταμάτησεν ἔπειτα ἐν Βέρδῃ, παρὰ τὸν ἄλλερον ποταμὸν, ἔνθα συνεκρότησεν κύστηρὸν δικαστήριον 4,500 αἰχμαλώτων ἔχυθη τὸ αἷμα διὰ τὸ ἔγκλημα τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. Ἐντεῦθεν ἀναψεν ὁ πόλεμος μὲν νέαν σφοδρότητα. Ἀλλ' ὅταν ἡ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΛΑΣΗΝ ΜΑΧΗ ἐκρίθη (783) κατὰ τῶν Σαξόνων, ἐλείωτεν ἡ μακροχρόνιος ἔρις. Οἱ δοῦκες Βιτουκίνδος καὶ Ἀλβιωτ, καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχηγοὶ, ὑποσχεθέντες νὰ ἥναι πιστοὶ καὶ νὰ ἀκολουθῶσι τοὺς στρατοὺς τοῦ νικητοῦ, ἐβαπτίσθησαν (785). Τὸ παράδειγμα δ' αὐτῶν ἡκολούθησε καὶ ὁ λαός. Ὁκτὼ δ' ἐπισκοπεῖκ, αὐξηθέντα μετ' ὀλίγον εἰς πόλεις ἐφρόντιζον περὶ τῆς διατηρήσεως καὶ διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τοῖς Σάξοσιν. Ὁλίγα ὅμως ἔτη μετὰ ταῦτα, ἐπήγαγε καὶ πάλιν ἡ καταθλιπτικὴ στρατολογίκ, καὶ ἡ ἀσυνγήθης εἰς τὴν ἐκκλησίαν δόσις τοῦ δεκάτου, νέαν ἀποστασίαν, ἥτις εἶχεν ἀποτέλεσμα τὴν ἀπαγωγὴν 10,000 Σαξονικῶν οἰκογενειῶν, καὶ τὴν ἐγκατάστασιν Φραγκικῶν ἀποικιῶν εἰς τὴν χώραν τῶν. Ἐκτοις δὲ κατεβλήθη ἡ ἀντίστασις αὐτῶν, καὶ ὑπήχθησαν μετὰ τῶν ὁμοφύλων αὐτῶν Φρείσωρ εἰς σχέσιν ὑπηκοότητος πρὸς τοὺς Φράγκους.—Πρὸς καταπολέμησιν δὲ τῷ Σλανικῷ λαῶν ἵδρυσεν ὁ Κάρολος πρὸς ἀγατολὰς τοῦ Ἀλβιος τὴν Μαρχλαρ τοῦ Βραρδεμβούργου.

§. 30. Ὁλίγον δὲ μετὰ ταῦτα ἐδοκίμασεν ὁ ΘΑΣΣΙΛΩΝ, δοῦξ τῆς Βαναρίας, μὲ τὴν βοήθειαν τῶν πρὸς ἀνατολὰς κατοικούντων Ανάρων, νὰ καταστήσῃ (788) ἐκυτὸν ἀνεζάρτητον ἀπὸ τῆς Φραγκικῆς κυριαρχίας, καὶ νὰ κατέχῃ τὸ κράτος αὐτοῦ ἐν πλήρει βασιλικῇ ἔξουσίᾳ. Ἀλλ' ἐνικήθη, καὶ ἐπλήρωσεν ἀκριβὰ τὴν περιβάσιν τῆς πίστεως αὐτοῦ, κλεισθεὶς αἰωνίως ὅπισθεν τῶν τοίχων μοναστηρίου τινὸς παρὰ τὸν Ρῆνον. Τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην τύχην ἔλαβε καὶ ἡ ἐκ Λομβαρδίας σύζυγός του, ἥτις εἶχε παρακινήσει αὐτὸν νὰ ἀποστήσῃ. ἔπειτα δὲ προσετέθη ἡ Βαναρία εἰς τὸ Φραγκικὸν κράτος, καὶ κατὰ

τῶν ἐν Οὐγγαρίᾳ ἀγρίων Αὐάρων ἴδρυσεν ὁ Κάρολος τὴν Ἀρατολικὴν Μαρχίαν (Oesterreich, Austrich). — Ἐνώσας δ' ὁ Μέγας Κάρολος ὑπὸ τὸ σκῆπτρον αὐτοῦ πάσας τὰς ἀπὸ τοῦ Ἑβρου καὶ τῶν Ἀπεννίνων μέχρι τοῦ Εἰδέρα, καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὀκεανοῦ μέχρι τοῦ Ράβα καὶ Ἀλβίος χώρας, ἐπορεύθη πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐκατονταετηρίδος (799) εἰς τὴν Ρώμην. Ἐκεῖ δ' ἐστέφθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἅγιου Πέτρου « ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ », κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων, ὑπὸ τοῦ Πάπα Λέοντος τοῦ Γ', τὸν ὅποιον εἶχεν ὑποστηρίξει κατά τινος ὄμάδος ἀποστατῶν. Οὗτος δηλαδὴ ἐσκέφθησαν νὰ ἔνωσωσι τὴν δυτικὴν Χριστιανωδύνην εἰς ἐν ὅλον ἐκκλησιαστικὸν καὶ πολιτικὸν σῶμα, τοῦ δοποίου δὲ μὲν Πάπας ἔμελλε νὰ ἦναι ἡ πνευματική, ὃ δὲ Αὐτοκράτωρ ἡ κοσμικὴ κεφαλὴ, καὶ οἵτινες ἔμελλον νὰ ἴστανται παρὸ δλλήλους ως « δύω ξένη », ἀνθυπόστατοι μὲν καὶ ἀνεξάρτητοι, ἀλλ' εἰς ἀμοιβαίναν ἀναγνώρισιν καὶ εἰρηνικὴν πρὸς ἀλλήλους σχέσιν. Ἐκτοτε δ' ηὔξθη ἡ ἀπὸ πολλοῦ ὑπάρχουσα μεταξὺ τῆς Δυτικῆς (Ρωμαιοκαθολικῆς) καὶ τῆς Ἀρατολικῆς (Ἐλληνοκαθολικῆς) ἐκκλησίας διαφορὰ εἰς ἐντελῆ χωρισμόν. (1)

§. 31. Η δὲ ἐσωτερικὴ κυβέρνησις Καρόλου τοῦ Μεγάλου δὲν εἶχεν ὄλιγάτερα ἀποτελέσματα ἢ ἡ ἐξωτερική. 1) Ἐβελ-

(1) Τὸ σχίσμα τῆς δυτικῆς ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἥρχισεν ἐπὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοφίλου Μιχαὴλ τοῦ Γ'. (842—867). Παυθέντος δηλ. καὶ βασανισθέντος τοῦ ἀξιοσεβάζου πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἰγνατίου, διωρίσθη εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ ὁ τότε πρωτοσπαθάριος καὶ πρωτοεικρῆτις τοῦ αὐτοκράτορος Φώτιος, ὃν δὲ πάπας Νικόλαος Α'. ἐν τῇ ἀγανακτήσει αὐτοῦ, ἀφώρισε πάραυτα. Ἀλλ' δὲ Φώτιος ἔπειμψεν δύοισα εἰς τὴν Ρώμην τὸν κατ' αὐτοῦ σφενδονισθέντα ἀφορισμόν· καὶ ἐπειδὴ ἡ αὐλὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπέμεινεν εἰς τὴν ἐκλογῆν της, τὸ σχίζμα ἐξηκολούθησε μέχρι τοῦ 1054, ὅτε δὲ χωρισμὸς τῶν δύω ἐκκλησιῶν ἔγεινε παντελής. Ἄλλως δὲ εἶναι γνωσταὶ καὶ αἱ διαφοραὶ τῆς Δυτικῆς ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας αἱ προξενήσασαι τὸ σχίσμα. π.χ. δτὶ οἱ δυτικοὶ προσέθηκαν τὸ filioque εἰς τὸ σύμβολον τῆς πίστεως, παραδεχόμενοι (ὡς καὶ νῦν) δτὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἔκτε τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, δτὶ ἐθεώρουν τὸν πάπαν ἀντιπρόσωπον τοῦ Χριστοῦ καὶ ὀρατὴν κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας (vicarium Christi), δτὶ ἐγκαθίδρυσαν τὴν ἀγαμίαν τοῦ Κλήρου, δτὶ ἐστέρουν τὸν λαϊκούς τὸ μεταλαμβάνειν τοῦ τε σώματος καὶ αἷματος, δτὶ ἐξύριζον τὸν πώγωνα κ. τ. λ. Σ. Μ.

τίωσε τὴν διαρομήν τῆς δικαιοσύνης καὶ τὴν διοίκησιν, καὶ ταργήσας τὸ ἀξιωμα τῷ δουκῷ κατὰ τὴν προτέραν αὐτοῦ ἔκτασιν διαιρέσας ὅλον τὸ κράτος εἰς τομοὺς, καὶ διορίσας πρός διεξαγωγὴν μὲν τῶν δικῶν κύμητας καὶ ἀπεσταλμένους. πρός οἰκονομικὴν δὲ διοίκησιν τῶν κτημάτων τοῦ στέμματος καὶ εἰσπραξιν τῶν εἰσοδημάτων, αὐτοκρατυρικοὺς ταμίας. Νόμοι δὲ ἐπεκυροῦντο ὑπὸ τῶν ἐθροσυνελένσεων (πεδίων τοῦ Μαίου), εἰς τὰς ὁποίας ἐλάμβανον μέρος πάντες οἱ ἐλεύθεροι. 2) Πρόηγα τὴν καλλιέργειαν τῆς χώρας καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ ἐνεψύχωσε τὴν γεωπονίαν καὶ κτηνοτροφίαν· καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀνηγέρθησαν χωρία καὶ ἐπαύλεις, καὶ πεδία ἔρημα μετεβλήθησαν εἰς γεωργησίμους ἀγρούς. Ἐκτισε μονάστηρια καὶ σχολεῖα καὶ ἀθατεῖα· διέταξε νὰ ἀντιγράφωσι τὰ συγγράμματα τῆς παλαιᾶς Ῥωμαϊκῆς φιλολογίας, καὶ παρεσκεύασε συλλογὴν τῷ παλαιῷ ἡρωϊκῷ φυμάτων τῆς Γερμανίας. Λόγιοι δὲ, ω, δὲ Βρεττανὸς μοναχὸς ΑΛΚΟΥΤΙΝΟΣ καὶ ὁ ἐκ τῆς Ὀδεμβάλδης ιστορικὸς ΕΓΙΝΑΡΔΟΣ, ἔχαιρον εἰς μέγαν βαθὺδν τὴν εὔνοιαν καὶ προστασίαν αὐτοῦ. 3) Ηύνοιε τοὺς κληρικοὺς καὶ τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ κληρος ἔλαβε δι' αὐτοῦ τὸ δέκατον καὶ μεγάλας δωρεᾶς καὶ κληροδοσίας· ἡ ἐκκλησιαστικὴ μονσικὴ ἐθελτιώθη, οἱ ιεραπόστολοι ἐπροστατεύθησαν, καὶ ἀνηγέρθησαν ἐκκλησίαι καὶ μοναστήρια. Τὸ παρὰ τὸν Ῥηνὸν Ἰγγέλλειμον καὶ τὸ Ἀκνογρανον ἦσαν αἱ ἀγαπηταὶ καθέδραι τοῦ Καρόλου.^{τοῦ Χριστοῦ} Εἰς τὴν τελευταίαν δὲ πόλιν κεῖται^{τοῦ Χριστοῦ} Θαυμένος. Ἐτιμάτο δὲ τοσοῦτον παρὰ τοῖς συγχρόνοις αὐτοῦ, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ Καλίφης Ἀρούν^{τοῦ Χριστοῦ} Ἀλρασχίδης (§ 24) ἐπεμψεν εἰς αὐτὸν πολύτιμα δῶρα ἐκ τῆς πόρρω ἀνατολῆς.^{τοῦ Χριστοῦ} Ως δέ^{τοῦ Χριστοῦ} Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας, οὗτος καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Κάρολος^{τοῦ Χριστοῦ} τοῦ ὅποιου τὸ ὡραῖον, μεγαλοπρεπὲς ἀνάστημα, καὶ ἡ ισχυρὰ φύσις τοῦ σώματος, ἀνήγγελλον τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς, ἵτο τὸ κέντρον τῶν λόγων καὶ τῆς ποιήσεως καθ' ὅλην τὴν χριστιανικὴν Δύσιν. *

2. Διάλυσις τοῦ Φραγκικοῦ Κράτους.

§. 32. Οὐδὲς τοῦ μεγάλου Καρόλου, Λουθοβίκος ὁ Εὐ-
βίβλ. B.

σεβής (814—840), ἦτο γεννημένος μᾶλλον διὰ νὰ ἡσυχάζῃ εἰς μοναστηριακὸν κελλίον, ἢ νὰ ἀρχῇ ἔθνους πολεμικοῦ. Ἀπερίσκεπτός τις διαιρέσις τοῦ κράτους μεταξὺ τῶν πριῶν αὐτοῦ οὐδὲν, Λοθάρου, Πιπίρου καὶ Λουδοβίκου, ἐπροξένησεν εἰς αὐτὸν μὲν πολλὰς λύπας, εἰς δὲ τὸ κράτος μεγάλην ταραχήν. Ἐπειδὴ δτε βραδύτερον οὗτος, χριζόμενος εἰς τὸν ἐκ δευτέρου γάμου γεννηθέντα τέταρτον αὐτοῦ υἱὸν Κάρολον (τὸν Φαλακρόν), ἐπεχείρησε μεταβολὴν τινα, ἔλαθον οἱ πρεσβύτεροι υἱοί τὰ ὅπλα κατὰ τοῦ ιδίου ἔχυτῶν πατρός. Ο δὲ Λουδοβίκος, ἐγκαταλευθερίες ἀπίστως (833) εἰς τὴν παρὰ τὸ Στρασβούργον πεδιάδα ΛΙΓΕΜΦΕΔΔΗΝ (*) ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν, καὶ προδοθεὶς εἰς τοὺς υἱούς του, ἥναγκασθη ὑπὸ τοῦ Λοθάρου νὰ ὑποστῇ ἐκκλησιαστικὸν κανόνα καὶ νὰ παραιτηθῇ τοῦ θρόνου καὶ ἐκλείσθῃ ἐπὶ τινα χρόνον εἰς ἐν μοναστήριον. Καὶ ἐνήργησε μὲν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Λουδοβίκος, ὡστε νὰ λάθῃ πάλιν τὸν θρόνον ὁ πατέρας ἀλλ' ὅτε ὁ ἀδυνάτου χαρκτῆρος αὐτοκράτωρ περιέστειλε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πιπίνου, εἰς νέαν τινὰ διαιρέσιν, τὴν ἐπικράτειαν Λουδοβίκου τοῦ Γερμανοῦ χάριν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ Λοθάρου καὶ Καρόλου, ἔλαθεν ἐκεῖνος τὰ ὅπλα ἐναντίον τοῦ πατρός. Τοῦτο ὅμως κατελύπησε τὴν καρδίαν τοῦ γηραιοῦ αὐτοκράτορος. Πλήρης λοιπὸν Θλίψεως ἐτελείωσε (840) τὰς ἡμέρας αὐτοῦ ἐπὶ τινος νήσου τοῦ Ρήνου, παρὰ τὸ Ἰγγέλλαιμον. Καὶ τότε ἔτρεψαν οἱ ἐρίζοντες ἀδελφοὶ τὰ ξίφη κατ' ἀλλήλων. Αἰματηρὸς δὲ ἐμφύλιος πόλεμος ἤρημωσεν ἀνθρώπων τὸ κράτος, οὕτως ὡστε τελευταῖον μετὰ τὴν τριήμερον ΕΝ ΦΟΝΤΕΝΑΙΑΛΗ τῆς Βουργουνδίας ΜΑΧΗΝ (843) ἡρήθησαν οἱ εὐγενεῖς τῶν Φράγκων νὰ παράσχωσι στρατὸν, καὶ ἐπήνεγκον οὕτω τὴν ἐν ΒΕΡΟΔΟΥΝΩΙ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΥΝΘΗΚΗΝ. Διὰ ταύτης δὲ ἔλαθον, ὁ μὲν ΛΟΘΑΡΟΣ τὴν Ιταλίαν Βουργουνδίαν καὶ Λαθαριγγίαν, μετὰ τοῦ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΥ ΑΞΙΩΜΑΤΟΣ· δὲ ΚΑΡΟΛΟΣ Ο ΦΑΛΑΚΡΟΣ τὴν Δυτικὴν Φραγκίαν (Γαλλίαν) καὶ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ Ο ΓΕΡΜΑΝΟΣ, τὰς πρὸς δεξιὰν τοῦ Ρήνου

(*) Ἡ λίξις σημαίνει πεδίον τοῦ ψεύδους διότι ἐκεῖ ἐψεύδησαν οἱ αρχατιθεσι καταλαπέντες τὸν βασιλέα. Σ.Μ.

χώρας μετά τῆς Σπίρας, Βορματίας καὶ τοῦ Μογοντιακοῦ, λαθόντων οὕτω γένεσιν τοῦ Γερμανικοῦ καὶ Γαλλικοῦ λαοῦ.

§. 33. Τὴν διαίρεσιν δὲ ταύτην, ἥτις καθίδρυσε τὸν διαρκῆ χωρισμὸν τῆς Γαλλίας καὶ Γερμανίας, ἡ ιολούθηταν χρόνος μεγάλης ταραχῆς, κατὰ τὸ διάστημα τῶν διαίρεσιν ὑπὸ τῶν Αράβων, πρὸς ἀνατολὰς δ' ὑπὸ τῶν Σλανῶν, πρὸς ἄκρτον δὲ καὶ δύτινον ὑπὸ τῶν Νορμανδῶν. Λίγην δὲ οὐ περιττισθῶσι δὲ κατὰ τῶν λιγστρικῶν αὐτῶν πρωτεῖολῶν, ἡναγκάσθηταν οἱ Καρολίδαι κυριάρχαι οἵτινες ἦσαν ὅλοι ἀδύνατοι καὶ περιωρισμένοι, νὰ ἀποκαταστήσωσι πάλιν εἰς τὰς διαφόρους χώρας ΤΟ ΑΞΙΩΜΑ ΤΩΝ ΔΟΥΚΩΝ εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ πλήρη δύναμιν, καὶ νὰ παρίχωρήτωσιν εἰς τοὺς Μαργκλωνας κληρονομικὴν ἔξουσίαν· δι' οὗ περιηλθε μετ' ὀλίγον σύμπασιν ἡ ἔξουσία εἰς τὰς χειρὶς τῶν μεγιστάνων.—Αποθανόντων δὲ ταχέως τῶν πλείστων ἀπόγονων τοῦ Εύσεβοῦ Λουδοβίκου, περιηλθεν ὅλον σχεδὸν τὸ κράτος τοῦ Μεγάλου Καρόλου εἰς ΚΑΡΟΛΟΝ ΤΟΝ ΠΑΧΥΝ (876—887), ἀνδρα ἀσθενῆ, ὀκνηρὸν καὶ μέχρι βλακείας ἀμβλύνουσαν. Ἀνίκανος νὰ ἀντισταθῇ πρὸς τοὺς τολμηροὺς Νορμανδούς, ἡγόρασε παρ' αὐτῶν ἐπονείδιστον εἰρήνην, καὶ δυστρέστησε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τοσοῦτον τοὺς Γερμανοὺς ἡγεμόνας, ὃστε ἐκήρυξαν οὗτοι ἐν τοῖς παρὸν τὸν Ἐνίκον Τριβούροις τὴν ἔκτπωσίν του, καὶ ἐξέλεξαν διάδοχον του τὸν ἀνδρεῖον αὐτοῦ ἀνεψιὸν ΑΡΝΟΥΛΦΟΝ (887—898). Κάρολος δὲ Παχὺς κατέστρεψε μετ' ὀλίγον τὸν βίον εἰς τὸ μοναστήριον Ρειγεναύης (Αὔγιας), χαριέσσης νήσου τῆς Βαδωμικῆς λίμνης. Οὐλφος δὲ οὐλφος ἐκυβέρνησεν Ισχυρῶς. Ἐνίκησε τοὺς Νορμανδοὺς παρὰ τὸ Λοιβένιον, καὶ ἐκάλεσε κατὰ τῶν Σλανῶν καὶ Αύρων τοὺς ἀγρίους εἰς τὸ ιππεύειν καὶ ῥίπτειν βέλη ἐν τοῖς Ούρκλιοις δρεσιν ἡτακημένους, ΜΑΓΓΑΡΟΥΣ δὲ ΟΥΓΓΡΟΥΣ, οἵτινες κατέλαθον ἡδη ὑπὸ τὸν ἀνδρεῖον αὐτῶν στρατηγὸν Αρπαδον τὴν παρὰ τὸν Δούναβιν πεδινὴν χώραν (ὄνομας θεῖσαν κατ' αὐτοὺς Ούγγαρια). Οἱ δὲ Αύραι, μέρος μὲν ἡναγκάσθησαν νὰ ἀναχωρήσωσι, μέρος δὲ ὑπετάγησαν. Αλλ' οἱ ζένοι (Οῦγγροι) ἔγειναν μετ' ὀλίγον τρομερωτέρα μάστιξ εἰς τὴν Γερμανίαν, ἡ

δ, τι ἦσαν ποτὲ οἱ Αύλροι καὶ Σλαύοι. Ἡδη ἐπὶ ΛΟΓΔΟΒΙΚΟΥ ΤΟΥ ΠΑΙΔΟΣ (898—911), τοῦ ἀνήλικος υἱοῦ τοῦ Ἀργούλφου, ὃστις εἶχεν ἀποθάνει μετ' ἔνδοξον κατὰ τῆς Ἰταλίας ἐκστρατείαν ἐν ἀκμῇα ἀνδρικῇ ἡλικίᾳ, ἐπέδραμον οἱ Οὐγγροὶ λῃστρικῶς, καὶ ἡνάγκασαν τοὺς κατοίκους νὰ πληρόνωσιν ἐπήσιον φόρον. Οὗτος δὲ ἐξηκολούθει, ὅτε ἀποθανόντος ἀτέκνου τοῦ τελευταῖου τούτου Καρολίδου, συνῆλθον οἱ μεγιστᾶνες τῶν Γερμανῶν καὶ ἐξέλεξαν αὐτοκράτορα τὸν δοῦκα ΤΗΣ ΦΡΑΓΚΩΝΙΑΣ ΚΟΝΡΑΔΟΝ (911—919) οὗτος ἡ ΑΥΓΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ἔγεινεν ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ: ΑΙΡΕΤΗ. Σπανίως δμως ἀπεμακρύνοντο κατὰ τὴν ἐκλογὴν ἀπὸ τοῦ βασιλεύοντος οἴκου, πρὶν οὗτος ἀποσθεσθῇ.

§. 34. Χρονιώτατα διετηρήθη ἡ ἀρχὴ τῶν Καρολιδῶν ἐν Γαλλίᾳ, ἀλλὰ χωρὶς δύο ωμιν καὶ ὑπόληψιν. Ἐπὶ Καρόλου τοῦ Ἀπλοῦ (898—929), ὃστις ἔλαβε τὸν ἐν Γαλλίᾳ θρόνον δλεγον χρόνον μετὰ τὴν ἔκπτωσιν Καρόλου τοῦ Παχέος, ἔγειναν οἱ δοῦκες καὶ κόμητες σχεδὸν δλως ἀνεξάρτητοι, καὶ ὁ ισχυρότατος ΟΥΓΟΣ ὁ ΠΑΡΙΣΙΩΝ, ἐκράτησε τέλος τὸν ἀδύνατον βασιλέα εἰς σκληρὰν αἰχμαλωσίαν. Ἀλλως δὲ ἡ λευθερωθῆ ἡ Γαλλία ἀπὸ τὰς καταστρεπτικὰς πειρατείας τῶν Νορμανδῶν ἐπειδὴ ὁ Κάρολος ἐδέχθη (911) τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν *Pöllor* εἰς τὴν κατ' αὐτοὺς ὄνομασθεῖταιν ἐπαρχίαν *Noirmardian*, μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ βαπτισθῇ μετὰ τῶν διαδῶν αὐτοῦ, καὶ νὰ αναγνωρίζῃ τὸν Γάλλον βασιλέα ὑπέρτατον τιμαριωτικὸν ἀρχοντα. Οἱ δεκτικοὶ ἐκπολιτεύεσσας Νορμανδοὶ πάρεσταθον μετ' ὀλίγον ἐκ τῶν Φράγκων τὴν γλώσσαν, τὰ Χῆθι καὶ τὴν πνευματικὴν ζωὴν. Ἀνήγειραν δὲ πάλιν τὰς καταπεσούσας πόλεις, καὶ προήγαγον τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς χώρας διὰ τῆς γεωργίας, τῶν νόμων καὶ τῆς καλῆς δικαιοδοσίας. Κάρολον τὸν Ἀπλοῦν διεδέχθησαν ἀκόμη δύω Καρολίδαι βασιλεῖς, τῶν ὅποιων ἡ δύναμις ἦτο τελευταῖον τοσοῦτον περιώρισμένη, ὡστε δὲν τοῖς ἔμενε πλέον εἰμὲν ἡ πόλις *Λαόδονγον* μετὰ τῆς περιφερείας αὐτῆς, πᾶν δὲ τὸ ἐπίλοιπον ἦτον εἰς τὰς χειρας θρασέων εὐγενῶν. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ ἀτέκνου Λουδοβίκου τοῦ Ε. (986—987), ἔλαβεν ὁ ΟΥΓΟΣ ΚΑΠΕΤΟΣ

(987—996), υἱὸς καὶ κληρονόμος Οὐγού τοῦ Παριστῶρ, τὸν βασιλικὴν ἐπωνυμίαν, καὶ ἔβριψε τὸν θεῖον τοῦ Λουδοβίκου, Κάρολον τὸν Λοθαριγγίας, στις ἥμερες νὰ ὑποστηρίξῃ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ μὲ τὰ ὄπλα, εἰς τὴν φυλακὴν ὅπου ἀπέθανε.

B. Νορμανδοί καὶ Δανοί.

§. 35. Οἱ κάτοικοι τῆς χερσονήσου Σκαρδιγανίας ἀνάκουειν εἰς τὴν Γερμανικὴν φυλὴν, μετὰ τῆς ὅποις εἶχον κοινὰ τὸν ἀκάθεκτον πόθον τῆς ἐλευθερίας, τὴν φιλοπραγμασύνην καὶ τὴν ἐπιθυμίχν τῶν μεταναστάσεων, καθὼς καὶ τὴν γλῶσσαν, τὴν θρησκείαν καὶ τὰ ἥθη. Διηρημένοι δὲ εἰς πολλοὺς λαούς, ἐπεγείροσαν μεγάλας ἐκστρατείας πρὸς πᾶν μέρος, καὶ ἐνεπιστεύοντο ζωὴν καὶ κτήματα εἰς ἐλαφρὰ πλοιάρια ἐπὶ τῶν θυελλωδῶν κυμάτων. Καὶ ὑπὸ μὲν τὴν ἐπωνυμίαν Νορμανδοί διέτρεχον ληστεύοντες τὰ πυράλικ τῆς Ἀρκτικῆς Θαλάσσης, ἔπλεον μὲ τὰ μικρὰ αὐτῶν πλοιάρια ἀνὰ τὰ στόμια τῶν ποταμῶν, καὶ ἐπανήρχοντο ἐπειτα φορτωμένοι λείαν εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν· ὡς Δαροὶ δὲ ἦταν τρομεροὶ εἰς τοὺς Ἀγγλους, παρὰ τῶν ὄποιων ἐλάμβανον βαρὺν φόρον (Δανῶν χρήματα). Οἱ δὲ Νορβεγοὶ ἀνεκάλυψαν καὶ κατέφυγον τὴν πόρρω κειμένην νῆσον Ἰσλανδίαν, καὶ καθίδρυσαν αὐτόθι ἀκμάζουσαν κοινότητα μετὰ τῆς θρησκείας καὶ γλῶσσης, τῶν νόμων καθεστώτων τῆς μητρικῆς χώρας· καὶ Νορμανδοὶ Βαραῆγοι (Βαιρίγγοι) προσεκλήθησαν ὑπὸ τῶν Σλεύων κατοίκων νὰ ἄρξωσι τῶν περὶ τὸν Φιγγικὸν καὶ Βοθρικὸν κόλπον χωρῶν (862). Ἐπειτα δὲ ΡΟΥΓΚΙΚΟΣ, ὁ ἀνδρεῖος ἡγεμὼν τῶν ΡΩΣΣΩΝ, φυλῆς Βαιριγγικῆς, ἔσχε καθέδραν αὐτοῦ τὸν Νοβγόροδον, καὶ ἔγεινεν ἀρχιγόδες γένους, τὸ ὅπερον ἦργε μὲν μέχρι τοῦ τέλους τῆς 16ης ἐκατονταετηρίδος ἐπὶ τῆς Ρωσσίας, ἀλλὰ παρέλαβε τὰ ἥθη καὶ τὴν γλῶσσαν τῶν ιθαγενῶν. Ἐκ τῆς Ἰσλανδίας δὲ ἀνεκαλύφθη καὶ κατέφυγη ἡ Γραικλαρδία. Καὶ αὐτὴ μάλιστα ἡ Ἀμερικὴ λέγεται ὅτι ἦτο γνωστὴ εἰς τοὺς Νορμανδούς. Πάντες οἱ Νορμανδοὶ ἤγαπον τὸ κυνήγιον, τὸν πόλεμον καὶ τὴν εἰς τὰ ὄπλα ἀσκησιν· τὴν δὲ γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν κατέλειπον

εἰς τοὺς δούλους. Πίστις δ' ἡ τον ἡ μάλιστα τιμωμένη παρ' αὐτοῖς ἀρετὴ, καὶ ἡ πρὸς τὴν ποίησιν ἀγάπη τὸ μόνον τρυφερὸν αἴσθημα τῶν τραχέων ἀνδρῶν. Εἰς βαρύθυμα ἡρωϊκὰ ἄσματα καὶ λόγια, ἔνεκπωμίζοντας οἱ ἀνείδοι αὐτῶν (*Σκάλδοι*) τὰ μεγαλουργήματα τῶν προγόνων των. Ἡ δὲ περιφηματάτη συλλογὴ τοιούτων ιερῶν καὶ ἡρωϊκῶν ἄσμάτων φέρει τὸ ὄνομα Ἐδδα τ. ε. ἡ σοφία. Καί τοι δὲ διδάξαντος τοῦ Ἀρογάρου, ἐπισκόπου τοῦ Ἀμβρόσιου, κατὰ τὴν Θην ἥδη ἐκπονταετηρίδα εἰς τὰ Σκανδινανικὰ κράτη μετὰ μεγάλου ζήλου τὸ Εὐαγγέλιον, ἔχρειάσθησκεν ὅμως ἀκόμη δύο ἐκπονταετηρίδες, μέχρις οὗ ὁ Χριστιανισμὸς ἐκδιώξῃ διοτελῶς τὴν λατρείαν τοῦ Ὁδίνου.

§. 36. Πλεῖστα εἶχε νὰ ὑποφέρῃ ἡ ΑΓΓΛΙΑ παρὰ τῶν Δακῶν ἐπὶ τῶν νωθρῶν διαδόχων τοῦ Ἐγθέρτου (§ 14). Ἐλεπλάτουν τὰς παραλίους καὶ παραποταμίους χώρας, καὶ κατηδάφιζον τὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας. Αὐτὸς μάλιστα ὁ ΜΕΓΑΣ ΑΛΦΡΕΔΟΣ (871—901) ἐξεβλήθη παρ' αὐτῶν ἐπὶ τινα χρόνον ἐκ τοῦ θρόνου, μέχρις οὗ κατώρθωσε τέλος, μετὰ Μεχράς περιπλανήστεις, νὰ θέσῃ τέρμη εἰς τὰς ἐπιδρομὰς αὐτῶν διὰ τῆς πανούργιας, τῆς ἀνδρείας, καὶ τοῦ ἀγρύπνου πνεύματός του. Εἰς πολλὰ δὲ στίφη αὐτῶν, ἐπιστρέψαντα εἰς τὸν Χριστιανισμὸν, ἐπετράπη νὰ ἀποικήσωσιν εἰς τὴν Νορθονυμβερίαν—διαρ. Μετὰ ταῦτα δ' ἡ σχολήθη δ' Ἀλφρέδος δλαις δυνάμεσιν περὶ τὴν ἐσωτερικὴν μόρρωσιν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Ὡς ὁ Μέγας Κάρολος, διήρεσε τὴν χώραν εἰς κοιρότητας καὶ νομούς, καὶ διώρισε πρὸς δικαιομήν τῆς δικαιοσύνης Κόμητας καὶ Πρεσβυτέρους (Πρωτογέρους, Aldermen), οἵρυσεν ἐκκλησίας καὶ σχολεῖα, διέταξε νὰ συναθροίστωσι τὰ ἡρωϊκὰ ἄσματα τῶν Ἀγγλοσαξόνων, καὶ μετέφρασε τὰ συγγράμματα τοῦ Βοηθίου καὶ ἄλλων (§. 11). Εἰς σπουδαῖα δὲ πράγματα συνεκάλει τὴν ἐξ εὐγενῶν συνισταμένην δικαιατῶν, *Bitterayemotors*, διὰ νὰ τὴν συμβουλεύηται. “Ων δ' ὁ ίδιος τὸ ὑπόδειγμα τῆς ἡθικῆς εὐκοσμίας εἰς τὸν βίον, ἐσυνείθισεν δ' Ἀλφρέδος καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκονομίαν καὶ τακτικὴν δρατηρίστητα. “Οτε δημος ἦπι τῶν διαδόχων αὐτοῦ οἱ Ἀγγλοσάξονες κάτοικοι ἐφόνευσαν ἀπανθρωπότατα κατὰ τὴν γύκτα τοῦ Ἀγίου Βρίκου πολλὰς

χιλιάδας τῶν ἐν Νορθουμβερλανδίᾳ Δαχνῶν, ἥριτσεν ἐκ νέου Σουένος ὁ Εὐτυχῆς, βασιλεὺς τῆς Δανιμαρκίας καὶ Νορθεγίας τὰς πειρατεῖας μετὰ τοιαύτης ἐπιτυχίας, ὅστε ὁ υἱὸς αὐτοῦ ΚΑΝΟΥΤΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ (1017—1035) ἦνωσε τὸ Ἀγγλικὸν στέμμα μετὰ τοῦ Δανικοῦ καὶ Νορθεγικοῦ. Ἐκυβέρνησε δὲ σοφῶς καὶ δικαίως. Μετὰ τὸν θάνατον δ' αὐτοῦ καὶ τῶν υἱῶν του, ἥλθε πάλιν εἰς τὸν θρόνον ΕΔΟΥΓΑΡΔΟΣ Ο ΟΜΟΛΟΓΗΤΗΣ (1041—1066), ἀπόγονος τῆς παλαιᾶς βασιλικῆς οικογενείας. Οὗτος δηλ. εἶχε διατρίψει, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀρχῆς τῶν ξένων, μάκρον χρόνον ἐν Νορμαρδίᾳ, καὶ εἶγεν αἰγαπήσει τὸ Γαλλικὰ ἥθη τῶν Νορμανδῶν. "Οθεν ηύνοιει κατὰ τὸ διάστημα τῆς βασιλείας αὐτοῦ τοὺς ξένους, ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἐγχωρίων, καὶ διώρισεν, ὡς λέγεται, ἀποθνήσκων ἄτεκνος, τὸν δοῦκα τῆς Νορμαρδίας Γουλιέλμον διάδοχον τοῦ θρόνου. Ἀλλὰ τὸ ἔνιος ἀντίστη, καὶ ἔξελεξε βασιλέα τὸν ιπποτικὸν Ἀράλδον. Διὰ τῆς ΕΝ ΑΣΤΙΓΓΗ: ὅμως ΜΑΧΗΣ (1066), καθ' ἣν ἐκάλυψε τὸ πεδίον τῆς μάχης ὁ Ἀράλδος καὶ τὸ ἀνθος τῶν εὐγενῶν Ἀγγλοσαξῶν, ἔγεινε ΓΟΥΓΑΙΕΛΑΜΟΣ Ο ΚΑΤΑΚΤΗΤΗΣ κύριος τῆς Ἀγγλίας, ἔνθι καθιδρυσε μετὰ μεγάλης τραχύτητος νέχη κατάστασιν πραγμάτων. Ἐπλούτισε δὲ μὲ τὰ κτήματα τῶν τέως γεωκτημόνων Ἀγγλοσαξῶν τοὺς Νορμανδούς αὐτοῦ ἵπποτας καὶ συστρατιώτας, τοὺς διποίους εἶχεν ἐλκύσει ὑπὸ τὴν σημαῖαν αὐτοῦ τὸ ριψοκίνδυνον πνεῦμα καὶ ἡ φιλοπραγμοσύνη τῆς ἐποχῆς, εἰσήγαγε τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ τὸ Νορμανδικὸν δίκαιον, καὶ διένειμε τὰ ἐπικερδέστατα τῶν ἐπκλησιαστικῶν ἀζιωμάτων εἰς τοὺς φίλους αὐτοῦ. Οὗτω μίκη μόνη μάχη μετήλλαξε πάστις τὰς σχέσεις τοῦ βίου. Ἐκ δὲ τῆς μίζεως τῶν στιχείων τῶν διαφόρων λαῶν μετὰ τῶν δικαιῶν καὶ τῶν νόμων αὐτῶν, τῶν ἔθῶν καὶ ἔθιμων, τῆς γλώσσης καὶ ποιήσεως, ἀνεπτύχθη κατὰ μικρὸν συμπαγῆς τις ἔθνικότης, πλήρης ζωῆς.

§. 37. Ολίγῳ πρότερον ὁ ΡΟΒΕΡΤΟΣ ΓΟΥΓΙΣΚΑΡΔΟΣ («πανούργος κεφαλὴ»), εὐγενὸς Νορμανδὸς, εἶχε καταλάβει (1060), διὰ τῆς ἀνδρίας αὐτοῦ καὶ πανουργίας, τὸ μέγιστον μέρος τῆς ΚΑΤΩ ΙΤΑΛΙΑΣ. Ονόμασε δ' ἔκειτὸν (1072) δοῦκα

τῆς Ἀπονήλας καὶ Καλαθρίας, καὶ ἀνεγνώρισε τὸν Πάπα τημαριωτικὸν κυριάρχην. Οὐ δὲ ἡρωϊκὸς αὐτοῦ υἱὸς ΒΟΕΜΟΥΝΔΟΣ ἔζετεινε τὴν ἐπικράτειαν διὰ νέων κατακτήσεων, ἐνῷ δὲ ἀνδρεῖος ἀδελφὸς τοῦ Ροθέρτου Ρόγερος ἀπέσπασεν ἀπὸ τοὺς Αραβίας τὴν νῆσον Σικελίαν μετὰ τῶν πόλεων Παρόρμου καὶ Μεσσήνης. Τοῦ Ροθέρτου δύμας ὁ οἰκος ἔζερημώθη μετ' ὀλίγονον μετὰ δὲ τοῦτο ἦνωσεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ του ΡΟΓΕΡΟΣ Β'. (1130—1154) τὴν Σικελίαν μετὰ τῆς κάτω Ἰταλίας, καὶ κατορθώσας νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ Πάπα τὴν Βασιλικὴν ἐπωνυμίαν, ἔθεμελίωσε τὸ Βασίλειον τῆς Νεαπόλεως καὶ Σικελίας. Διὰ καλοῦ δὲ πολιτεύματος καὶ ἐπιμελείας περὶ τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης, διὰ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων τοῦ Σαλέργον καὶ τῆς Ἀμάλφιος, καὶ διὰ τῆς γεωργίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, ἔφθασε τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως εἰς μεγάλην ἀκμήν. 56 ἔτη ἔμειναν αἱ ὥραια καὶ πλούσιαι χώραι εἰς τὰς χειράκς τοῦ Ρογέρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ. ἔπειτα δὲ μετέβησαν εἰς τοὺς Οχριστώφοντας.

Γ'. Η ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΟΡΩΜΑΪΚΗΣ ΑΥΓΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ.

1. Ο βασιλικὸς Σαξονικὸς οἶκος (919—1024).

§. 38. Ἐν Γερμανίᾳ αἱ βιαιοπραγίαι τῶν μεγιστάνων, καὶ αἱ καταστρεπτικαὶ ἐπιδρομαὶ τῶν Ούγγρων, εἶχον παραγάγει κατάστασιν ἔξαγριώσεως καὶ ἀγομίας. Ταύτην δὲ προσεπάθησεν ἥδη ὁ πρῶτος ἐλευθέρως ἐκλεγθεὶς βασιλεὺς, Κοργάδος ὁ Σάλιος (§. 33), νὰ καταπαύῃ μετ' αὐτοῦ πρότητος καὶ τραχύτητος, καὶ διέταξε νὰ ἀποκεφαλίσωσι τοὺς ἀπειθεῖς κόμητας Ἐρχάργερον καὶ Βερθόλδορ τῆς Άλλεμαργίας, ἵνα παράσχῃ τρομακτικὸν παράδειγμα. Ἐπειδὴ δύμας ἐννόησεν, δτὶ ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ δὲν εἶχε τὴν ἀναγκαίαν πρὸς κυριαρχίαν ἥθικὴν δύναμιν, οὔτε τὴν εὐτυχίαν τῶν ὅπλων, συνέπραξεν εἰς τὴν ἀγύψωπιν τοῦ ισχυροῦ αὐτοῦ ἀντιπάλου ΕΡΡΙΚΟΥ Α'. (τοῦ Ορθήρα) τῆς Σαξονίας. Ο ισχυρὸς δ' οὗτος ἤγειρών (919—936) ἔζετεινε τὰ ὄρια τοῦ κράτους πρὸς βορρᾶν, ὅπου ἔθεμενιώσεις κατὰ τῶν Δανῶν τὴν μαρχιονίαν τοῦ Σλεσβίσκου, πρὸς

δύσμας, ἐνθα προσέθηκε πάλιν εἰς τὸ κράτος τὴν Αοθαριγγίαν καὶ πρὸς ἀνατολὰς, ὅπου ἡ μαρχιονία Μεσοία ἔμελλε νὰ ἀποκρούῃ τοὺς Σλαύους, συγχρόνως δ' ἐνησοχολήθη νὰ ἐκγερμανίσῃ τοὺς ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς μαρχιονίαις Βενδοὺς ἀποίκους, καὶ πείσας αὐτοὺς νὰ δεχθῶσι τὸν Χριστιανισμὸν, νὰ τοὺς καταστήσῃ ἐπιδεκτικοὺς εὐγενεστέρους πολιτισμοῦ. Ἀπὸ τῶν Μαγνάρων δὲ, τῶν ὄποιων τὰ ἄγρια ιππικὰ στίφη εἰσέβαλον καθ' ἔκαστον σχεδὸν ἔτος εἰς τὴν ἔρημον δύλων χώραν, καὶ κατεπάτουν ὑπὸ τὰς δύλας τῶν ιππων αὐτῶν ἀνθρώπους, ποίμνια καὶ ἀγροὺς, ἥγόρασεν ἐννεαετῆ ἀνακωχῆν, ἐκ τῆς ὄποιας ὠρελήθη πρὸς βελτίωσιν τῶν στρατιωτικῶν πραγμάτων καὶ κτίσιν ισχυρῶν πύργων (« πυργοφυλακεῖα »). Θεμελιώτας δὲ τοὺς πύργους τούτους, οἵτινες κούζησαν μὲ τὸν καιρὸν εἰς πόλεις, ἔγεινεν ὁ Βρέρικος θεμελιωτὴς τῆς τάξεως τῶν πολιτῶν, καὶ προσωνομάτηθη ἀξίως κτίστης πόλεων. Ηεποιθὼς δ' εἰς τὰς προπαρασκευὰς ταύτας, ἥρνήθη, παρελθούστης τῆς ἀνακωχῆς, νὰ πληρώσῃ εἰς τοὺς Οὐγγροὺς τὸν μέχρι τοῦδε πληρονόμενον φόρον, καὶ ὅτε οὗτοι ἐπεχείρησαν ἐπὶ τούτῳ ἐκστρατείαν πρὸς ἐδίκησιν ἐνίκησεν (933) αὐτοὺς γίκην μεγάλην, μεταχειρισθεὶς τὸ νεωστὶ δργανισθὲν ιππικὸν αὐτοῦ εἰς τὴν ΠΑΡΑ ΤΟ ΜΕΡΣΕΒΟΥΡΓΟΝ ΜΑΧΗΝ (ἡ παρὰ τὴν Ριάδην, εἰς τὰ χρυσᾶ πεδία).

§. 39. ΟΘΩΝ Α'. Ο ΜΕΓΑΣ (936—973) ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ω; δ' ἐκεῖνος οὗτος καὶ οὗτος, προσεπάθητε, δικνέμων τὰ δουκάτα καὶ ἐπισκοπεῖα εἰς συγγενεῖς καὶ φίλους, νὰ δικτηρήσῃ τὴν ἐνότητα τοῦ κράτους, καὶ νὰ παύσῃ τὸ μῆτος τῶν φυλῶν. « Ων δ' ισχυρὸς καὶ βασιλικῆς φύσεως, ἥτις ἀνηγγέλλετο ἥδη εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ μορφὴν καὶ τὸ σέβας ἐπιτάττον βλέμμα, κατέβαλε μὲν δὲ Οθων πάντας τοὺς αὐθάδεις ἐναντίους αὐτοῦ, ἀλλὰ πρὸς τοὺς τοπεινόφρονας καὶ εὐκάμπτους ἐφέρετο μετὰ μεγαλοψυχίας καὶ δικαιοσύνης. Ἐξέτεινε δὲ καὶ τὰ δρια τοῦ κράτους· καὶ διέδωκε τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ὅτε οἱ Οὐγγροὶ ἐποίουν ἐκ νέου ληστρικᾶς εἰς τὴν Γερμανίαν ἐπιδρομάς, ἐνίκησε αὐτοὺς (955) δὲ άνδρεῖος Οθων, ὑπὸ τὴν αὐτοκρατορικὴν σημαίαν μὲ τὸν ἀρχάγγελον Μιχαὴλ^(*).

(*) Ο ἀρχ. Μιχαὴλ ἦτοι ἐμέληνα.

εἰς τὴν ΕΝ ΠΑΡΑΛΙΧΙΑΙ (Λεχθέλδη) ΜΑΧΗΝ (πλησίον τῆς Αύγουστης) τοιαύτην νίκην, ώστε ἀπὸ τὰ μεγάλα ἐκεῖνα στήψη ὄλιγοι μόνον διέφυγον τὴν σφαγὴν, καὶ ἔπαιπσαν ἔκτοτε τὰς ἐπιδρομὰς αὐτῶν. *Ο* δὲ χριστιανισμὸς, δοτὶς εἰσῆχθη καὶ εἰς τὴν Οὐγγαρίαν περὶ τὸ τέλος τῆς ἑκατονταετηρίδος ἐπὶ τοῦ Βασιλέως Στεφάνου τοῦ Ἀγίου, τοῦ νεμοθέτου καὶ διοργανιστοῦ τῆς χώρας, ἐπήνεγκεν ἡπιώτερα ἥθη καὶ εἰρηνικὰς διαθέσεις. — Ἐπιτημότατον δὲ συμβάν διὰ τὴν Γερμανίαν ἥτον, δτὶ ὁ Ὁθων ΑΠΕΚΤΗΣΣ (962) ΤΟ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΝ ΑΞΙΩΜΑ ὅπερ ἔμεινεν ἔκτοτε παρὰ τῷ ἀγίῳ *Ρωμαικῷ* κράτει τοῦ Γερμανικοῦ ἔθρους. Συζευχθεὶς δὲ μετὰ τῆς Ἀδελείδης, βασιλείσας τῆς Βουργουνδίας καὶ Ἀνω Ἰταλίας, ἥτις εἶχε ποστκαλέσει αὐτὸν διὰ νὰ τὴν βοηθήσῃ κατὰ τῶν ἐπιθουλῶν Βερεγγάρου τοῦ ἐξ Ἰθρέας, ἔλαβεν ὁ Ὁθων τὸ βασίλειον τῆς Ἰταλίας, καὶ ἐκομήθη ἐν Μεδιολάνῳ μὲ τὸ Λομβαρδικὸν στέμμα. Μετὰ ταῦτα δ' ὀπῆλθεν εἰς τὴν *Ρόμην*, ἔλαβε τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα τῆς *Ρώμης*. καὶ ἴδρυσε τὴν ἐπιτροπείαν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας ἐπὶ τοῦ παπικοῦ θρόνου, ὄρκισας τοὺς Ρωμαίους αἵτινες οὐδέποτε χωρίς τῆς γνώσεως καὶ θελήσεως αὐτοῦ καὶ τῶν δικδόχων του, ἥθελον ἐκλέξει ἡ χρίσι ταῦτα πάπι. Τὴν ἐπιτροπείαν ὅμως ταῦτην δὲν ἥθελον γὰρ ἀναγνωρίσωσιν οἱ μετὰ ταῦτα πάπι. Ἐντεῦθεν δ' ἥρχισεν ἡ δυστυχὴς ἔνωσις τῆς Γερμανίας καὶ Ἰταλίας, ἔνωσις ἡ οἵ τις ὑπῆρξε μὲν εὐεργετικὴ εἰς τὸν πολιτισμὸν, τὴν ἥθελην καὶ τὸ ιστορικὸν μεγαλεῖον τῆς τραχείας χώρας, ἀλλ' ἐπέφερε καὶ ἀνεκδιηγήτους δυστυχίας εἰς τὸν Γερμανικὸν λαόν.

§. 40. Ἡ δεκαετὴς κυβέρνησις ΟΘΩΝΟΣ ΤΟΥ Β'. (973—993) ὑπῆρξε πλήρης ἀγώνων κατὰ τῶν ἀνησύχων μεγιστάνων τῆς Γερμανίας καὶ Ἰταλίας, κατὰ τῶν Γάλλων, οἵτινες ἥθελησαν νὰ σφετερισθῶσι τὴν Λοθαριγγίαν, καὶ κατὰ τῶν *Ελλήνων* καὶ *Σαρακηνῶν* ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ, ἔνθα ἀπήτει τὰς Βλαντινὰς κτήσεις ὡς προϊκα τῆς συζύγου αὐτοῦ Θεοφανεῖς, καὶ ἥθελε νὰ τάξῃ αὐτὰς ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν του. Εἶχε δὲ ταῦτα ἥδη ὑπὸ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ τὴν Νεάπολιν, τὸ Σάλερνον καὶ τὸν Φάραντα, καὶ ἥλπιζε δτὶ ἥθελε κατορθώσει γὰρ ἀνα-

γνωρισθῆ ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἡ αὐτοκρατορικὴ δύναμις τῆς Ρώμης μέχρι τῆς νοτίου Θαλάσσης, ὅτε ἔπειτε πυρὰ τὸ *Baσαντέλλον* τὸ «ἀγλάσιμα τῆς ξενθῆς Γερμανίας» καὶ αὐτὸς δὲ δὲ "Οθων ἔπεισεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐχθρῶν, τῇ τῆς ἐσώθη διὰ μόνης τῆς περὶ τὸ κολυμβᾶν ἐπιδεξιότητος αὐτοῦ.—Οὐδές δ' αὐτοῦ ΟΘΩΝ δ' Γ'. (983—1002) ὑπερεῖχε μὲν κατὰ τὴν παιδείαν καὶ τὰς ποικίλας γνώσεις, δι; ἐδίδαξεν αὐτὸν ὁ περίρημος Γερμέρτος καὶ ὁ σοφὸς ἐπίσκοπος *Βεργονάρδος*, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς μητρὸς αὐτοῦ (Θεορανοῦς) καὶ τῆς μάμμης του (Αδελεΐδης;) τοὺς πλείστους, τῶν συγχρόνων αὐτοῦ τοσοῦτον, ὥστε ὠνόμαζον αὐτὸν «τὸν θυμηλάτιον βασιλόπαπιδα». ἀλλ' ἔλειπεν εἰς αὐτὸν ἡ ἀναγκαῖα δύναμις, ἵνα ἀρχὴ λαοῦ τραχέος καὶ πολεμικοῦ. Περιστιώμενος δι; ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς ιδέας τῆς καταγωγῆς αὐτοῦ, ὡς ἀπόγονος τῶν δύο πρώτων ἡγεμονικῶν οἰκῶν τῆς Χριστιανωσίης εἰς τὴν Ἀντολὴν καὶ τὴν Δύσιν, ἐπεκβίρησε πορείαν προτκυνητοῦ πρὸς τὸν τάρον Καρόλου τοῦ Μεγάλου ἐν Ἀκυϊσγράνῳ, ἵνα, θεωρῶν τὰ λείψανα τοῦ Ισχυροῦ τούτου αὐτοκράτορος ἐν τῷ ἀνεῳγμένῳ τάφῳ, ἐνθουσιασθῆ πρὸς τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ κλητινήν. Ἀγόμενος δ' ὑπὸ τῆς ἡγεμονικῆς ταύτης ὑπερηφανίας, ὡς καὶ ὑπὸ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Ἰταλικὴν παιδείαν, ἐμελέτα νὰ καταστήῃ τὴν *Ρώμην* πρωτεύουσαν τοῦ κράτους αὐτοῦ. ἀλλ' ὁ πρώρος θάνατος ἐμπαταίωτεν ὅλη του τὰ σχέδια. Ἐμφυτος βαρυθυμίας, καὶ μέριμνα ἔμφορος διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του, ὃθουν αὐτὸν ἐνίστε εἰς ἀδικλείπτους προσευχάς, καὶ εἰς ἐκπλήρωτιν βαρέων ἐκκλησιαστικῶν κανόνων, μάλιστα ὃς ἐπλητταῖς τὸ ἔτος χίλια ἀπὸ Χριστοῦ, τὸ ὄποιον ἐπιστεύετο κοινῶς ὡς τὸ τέλος τοῦ λότου. *

§. 41. Μετὰ πολλοὺς δ' ἔπειτα ἀγῶνας ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ΕΠΡΙΚΟΣ ὁ Β'. (1002—1024) τῆς Βαυαρίας, συγγενῆς τῶν Οθωνῶν. Ἡ εὔνοια αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν κλῆρον, ἥν ἔδειξε μάλιστα καθιδρύσας τὴν μητρόπολιν καὶ τὸ ἐπισκοπεῖον τῆς *Βαυμέρηγης* (Γραβοναρίου). παρέτχεν εἰς αὐτὸν τὸ ἐπώνυμον τοῦ *Ἀγίου*. Ἐν δὲ τῇ ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ πάπα τελεσθείσῃ ἐγκαιγιάσει τῆς μητροπόλεως ταύτης, ἔλαβεν δὲ αὐ-

τοκράτωρ γονυπετής ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὰ σημεῖα τῆς ἀρχῆς, τὸ σκῆπτρον καὶ τὸ χρυσοῦν αὐτοκρατορικὸν μῆλον. Καίτοι δ' ἀσκῶν κατὰ τὰς εἰς Ῥώμην αὐτοῦ πορείας τὴν ἐπὶ τῆς Ἀγίας Πόλεως ἐπιτροπείαν, ἡ τελετὴ ὅμως ἔκεινη ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τοὺς μετέπειτα πάπας, νὰ θεωρῶσι καὶ νὰ κηρύττωσι τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα ὡς τιμάριον αὐτῶν. Επὶ τοῦ Β'. ὅμως Ἐρρίκου καὶ τῆς πολεμικῆς τύχης τῶν ἀκολούθων γεόνων, ἐμαράκηθη πάλιν ἡ καλλίκυρπος παιδεία, ἥτις εἶχεν ἀνθήσει ἐπὶ τῶν Ὁθωνῶν, διὰ τῆς ἐπιφρόνης τῶν ζένων αὐτοκρατειρῶν καὶ τῶν ἀδελφῶν Ὅθωνος τοῦ Β'. ἐν Μαγδεβούργῳ, "Ἄλλη, Βρέμη, Βαρδεβίκη. Λι μαθηματικὰ ἐπιστῆμαι τοῦ Γερμέρτου, δοτις εἶχε διδαχθῆ τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Ἀραβικὴν σοφίαν, καὶ ὅτε Διλβεστρος ὁ Β'. ἐκάθισεν εἰς τὸν παπικὸν θρόνον, αἱ ἀρχαὶ τῆς ἀργυτεκτονικῆς γλυπτικῆς καὶ βιωμηχαρίας, δι' ὃς μάλιστα ἀπέκτησεν ὑπόληψιν ὁ ἐπίσκοπος Βερρονάρδος, αἱ λατικαὶ ποιήσεις τῆς Ῥοσβίθης καὶ ἄλλα, ἀποδεικνύουσι τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῶν χρόνων ἔκεινων, ἥτις ὀλίγης μὲν ἔτυχε καλλιεργείας καὶ προαγωγῆς κατὰ τὴν ἐπομένην ἐκατονταετηρίδα· τὰ ὑπὸ τοῦ Ὅθωνος ὅμως ἰδρυθέντα ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα διέσωσαν τὰ σπέρματα τῆς παιδείας.

2. Ὁ Σαλοφραγκικὸς αὐτοκρατορικὸς οἶκος.

(1024—1125).

§ 42. ΚΟΡΡΑΔΟΣ ὁ Β'. (1024—1039) ἐφρόντιζε μᾶλλον νὰ ἐπεκτείνῃ τὸ κράτος καὶ νὰ ἀποκτήσῃ ἵπποτικὴν τιμὴν, ἢ νὰ κυβερνᾷ εἰρηνικῶς. Ἀροῦ δ' ἐφόρεσεν ἐν Μεδιολάρῳ μὲρ τὸ σιδηροῦν στέμμα τῷ Λομβαρδῷ, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα, προσέθηκεν εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ τὸ παρά τὸν Ροδανὸν καὶ Ιούρασσον ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΒΟΥΡΓΟΥΝΔΙΑΣ. Τοῦτο ὅμως περιέπλεξεν αὐτὸν εἰς πολλὰς ἔριδας, τοῦτο μὲν πρὸς τοὺς εὐγενεῖς καὶ ἐπισκόπους τῆς Βουργουνδίας, οἵτινες ἐθεώρουν ἔαυτοὺς ἀνεξαρτήτους ἀρχοντας τῆς χώρας, καὶ ἤρνοῦντε ὑποταγὴν, τοῦτο δὲ πρὸς τὸν προγονὸν

αὐτοῦ Ἐρέστιον τὸν Σονεβίας, ὅστις διέσχυριζόμενος ὅτι ἔχει πλησιέστερα δικαιώματα ἐπὶ τοῦ βασιλείου, καὶ ἐνωθεὶς μετὰ τοῦ φίλου αὐτοῦ Βελγίου ἐν τῇ νοτίῳ Γερμανίᾳ, ὑψωτε τὴν σημαίαν τῆς ἀνταρσίας. Ἀμφότεροι ἔπειτον μετὰ μακροὺς ἀγῶνας· αἱ δὲ πράξεις καὶ τύχαι τοῦ ἱπποτικοῦ δουκὸς Ἐρέστιον μετέβησαν εἰς τὴν ποίησιν καὶ τοὺς λόγους τοῦ λαοῦ· Ὁ Κορόνδος μετὰ τοῦ διειδόχου αὐτοῦ κεῖται θαμμένος εἰς τὴν μητρόπολιν τῆς Σπίρας, τῆς ὁποίας ἤχισεν αὐτὸς τὴν μεγαλοπρεπή οἰκοδομήν. — Ὁ οὐρανὸς τοῦ Κορόνδου ΕΠΡΙΚΟΣ Γ'. (1030—1056), «ὁ Μέλλας», ἥτον ἀνὴρ μεγάλης ὀμνάμεως, ἐφ' οὗ ἔσχεν ἡ Γερμανία τὴν μεγίσην αὐτῆς ἔκτασιν ἀνεγνώρισαν μᾶλιστα ἡ Βοσιλία, Πωλορία καὶ Οὐγγαρία τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν τοῦ Γερμανορωματίου αὐτοκράτορος! Διὰ γὰρ καταβέλῃ δὲ τὴν αὐθάδειαν τῶν ἀνησύχων μεγιστάνων τοῦ κράτους, ἐμελέτα νὰ καθιδρύσῃ ἀπεριθριστον αὐτοκρατορικὴν καὶ κληρονομικὴν μοραρχίαν, καὶ εἰς ὅσας Γερμανικὰς χώρας δὲν δυνηθῆ νὰ καταργήσῃ τὰ ἀξιώματα τῶν δουκῶν, νὰ τὰ καταστήσῃ τούλαχιστον παντάπασιν ἐξηρτημένα ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος. Καθ' ὅμοιον δὲ τρόπον ἐπωφελήθη ἕριδά τινα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅπως κατορθώσῃ μὲν νὰ καθαιρέσῃ τοὺς τρεῖς ἐρίζοντας πάπας, νὰ ἀπονείμῃ δὲ τὸν παπικὸν θρόνον συνεχῶς πλέον εἰς Γερμανούς ἐπισκόπους. Ἐσκόπει λοιπὸν νὰ καταστήσῃ τὴν αὐτοκρατορικὴν δύναμιν ἀνωτέραν τῆς τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων, καθὼς καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐν Ρώμῃ ἀρχηγοῦ. «Ων δὲ βιαίας καὶ φιλέρχου φύτεως, ἐκράτει μὲν κράταιν χειρα τοὺς ἀνησύχους μεγιστάνας εἰς ὑπακοὴν, διορίζων αὐτὸς τοὺς πάπας, ὡς καὶ τοὺς ἐπισκόπους καὶ ἀρχιμανδρίτας τοῦ κράτους. Κατώρθωτε δὲ νὰ εἰσαγθῆ καθ' ὅλον τὸ κράτος ἡ ΘΕΙΑ ΕΙΡΗΝΗ, καθ' ἣν πᾶν διπλον ἐπρεπε νὰ ἡσυχάζῃ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τῆς τετάρτης μέχρι τῆς πρωΐς τῆς δευτέρας, διάταξις, ἥτις μόνη διετήρει ἐν τῇ σιδηρᾷ ἐκείνῃ ἐποχῇ τάξιν τυνάπροστει δὲ διε τῆρσεν ἐκυτὸν θμόλυντον ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας ΣΙΜΩΝΙΑΣ, τῆς ἐπὶ γρήμασι δηλ. ἥ ἐξ ἀλλων κοσμικῶν αἰτίων ἀπονομῆς ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωμάτων καὶ κτημάτων. *

§. 43. Τιὸς τοῦ Ἐρόίκου Γ'. ἥτον ὁ εὐφυέστατος, μὲν, ἀλλὰ

παραπλανηθείς; ἔπειτα αὐτοκράτωρ ΕΡΡΙΚΟΣ ὁ Δ'. (1056—1106), τοῦ ὥποιου κατ' ἀρχὰς, διότι ἦτο πέντε μόνον ἐτῶν, εἶχε τὴν ἐπιτροπείαν ἡ νοῦμων αὐτοῦ μήτηρ Ἀγρη, μέχρις οὖν εὐτύχησεν ὁ φίλαρχος ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κολωνίας Ἀρρος, νὺν φέρη εἰς τὴν ἔζουσίαν αὐτοῦ τὸν νέον αὐτοκράτορα. Ἀλλ' ὁ αὐστηρὸς τρόπος τῆς ἀνατροφῆς τοῦ ἵεράρχου τούτου ἀπήρεσκεν εἰς τὸν Ἐρρίκον. Ἐξ ἐναντίκαις δ' εὗρε μεγάλην εὐχαρίστησιν εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ ἐπίσκοπον τῆς Βρέμης Ἀδαλβέρτον, ὃστις ἀπέσπασεν μὲν αὐτὸν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ "Αννου, κολακεύων δὲ καὶ εὐχαριστῶν τὴν φιληδονίαν αὐτοῦ, ἔγεινε προσφιλέστατος εἰς τὸν νέον ἡγεμόνα. Διὰ νὰ τιμωρήσῃ δὲ τοὺς Σαξονας, οἵτινες ἔβλεπον πάντοτε μὲ δυσπιστίαν καὶ φθόνον τοὺς Φράγκους κυριάρχους, καὶ μεταξὺ τῶν ὅποιων εἶχε πολλοὺς ὄπαδούς ὁ ἔχθρος τοῦ Ἐρρίκου Ὁθων ὁ Νορθέμπου, κατώκησεν ὁ αὐτοκράτωρ ἐν Γοσλαρᾳ. Ἐνταῦθα δὲ διετήρει ἀσωτὸν αὐλὴν, κατεπίζει καὶ κακομετεχειρίζετο εὐγενεῖς καὶ λαόν, καὶ καθίστα ἐπιτφαλῆ πᾶσαν τὴν χώραν περιερχόμενος μετὰ τῶν συνεταίρων αἵτοι καὶ ὑβρίζων νεκνικῶς. Τότε δόμως ἔλαβον τέλος οἱ ἐπιπόται τῆς Σαξονίας τὸ ξίφος εἰς χεῖρας, ὅποιος τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ὁθωνος· οἱ πύργοι κατηδαφίσθησαν, τὸ ὄχυρον Χατσούρογον κατεστράφη, καὶ ὁ αὐτοκράτωρ ἡναγκάσθη νὰ φύγῃ. Ἐντεῦθεν δὲ ἤχιστεν ὁ καταστρεπτικὸς ἐκεῖνος πόλεμος, ὃστις ἀπέστη πρὸς βλάβην τῶν Σαξωνῶν, διὰ τῶν ἔξοχῶν πλεονεκτημάτων τοῦ Ἐρρίκου καὶ τῆς νίκης (1075) αὐτοῦ ἐν Ούστρούτῃ, τὸ δόποιον ἔγεινεν ἐπὶ τέλους αἰτία, νὰ προσκαλέσωσι διειπητὴν τὸν πάπαν.

§. 41. Τότε δὲ ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ παπικοῦ θρόνου ὁ ἐπίμονος καὶ σταθερὸς εἰς τὴν θέλησιν αἵτοι ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ὁ Ζ'. (Ιλδεβράνδης) τοῦ ὅποιου σκοπὸς ἦτο, νὺν ἰδρύση ἐρ τῷ κλήρῳ αὐστηροτέραν ηθικὴν καὶ θρησκευτικὸρ αἴσθημα, νὰ καταστήσῃ τὴν ἐκκλησίαν ἀκεῖστητον ἀπὸ τῆς κοσμικῆς ἔξουσίας, καὶ νὰ ὑψώσῃ τὸν παπισμὸν ὑπεράριω τῆς αὐτοκρατορίας καὶ πάσης κοσμικῆς ἡγεμονίων δυνάμεως. Ὁθεν παρὰ τῷ προκατόχῳ αἵτοι ἦδη εἶχεν ἐνεργήσει, ὥστε ἡ ἐκλογὴ τοῦ πάπα νὰ ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τοῦ λαοῦ τῆς Ρώμης, καὶ νὰ μετενε-

χθῆ εἰς τὸ νεωστὶ κατασταθὲν ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΩΝ ΚΑΡΔΙΝΑΛΙΩΝ. Ἀνυψώθεις δὲ εἰς τὸν θρόνον ἐμελέτησεν ἀμέσως τὴν καθάρισιν τῆς ἐκκλησίας διὸ ἐξέδωκεν αὐστηρὰν διαταγὴν κατὰ πάσης Σιμωνίας, καθήρεσεν ἡ ἐξώρισσε τοὺς ἐπισκόπους, οἵτινες εἶχον λάβει τὰ ἀξιώματα αὐτῶν διὰ δωροδοκίας, καὶ ἀπηγόρευσε τὴν ΛΑΪΚΗΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ (τὴν κτάληψιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωμάτων διὸ τῶν ἐπιχωρίων ἡγεμόνων) ἔπειτα δὲ κατέστητε τὴν ΑΓΑΜΙΑΝ αἰστηρὸν νόμον διὸ δῆλους τοὺς κληρικοὺς, ὅπως συνδέσῃ αὐτοὺς στενάτερον μετὰ τῆς ἐκκλησίας. Μετὰ τοιαύτας δὲ διατάξεις, ἦλθεν εἰς τὸν τολμηρὸν πάπτων ἡ πρόστιλης τῶν Συζύνων, νὰ κρίνῃ αὐτοὺς ὡς διαιτητὴς εἰς λίαν κατάλληλον περίστασιν, ὅπως δώσῃ κῦρος εἰς τὸ ἀξιώματα, ὅπερ πάπτως ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Χριστοῦ, καθῆται ὑπὲρ πάρτας τοὺς κοσμικοὺς δυνάστας, καὶ ἐπομέρως αὐτοκράτωρ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες εἴραι ύποτε λεῖς αὐτοῦ. Ἐκάλεσε λοιπὸν τὸν Ἐρρίκον Δ'. πρὸ τῆς δικιστικῆς αὐτοῦ ἔδρας. Ἀλλ' ὁ αὐτορίτατος ἔντι νὰ προτέξῃ εἰς τὴν ἀπαιτησιν ταύτην, ἐκήρυξεν εἰς ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον, συγκαλεσθεῖσαν ἐν Βορυματίᾳ τὸν πάπτων ἔκπτωτον τοῦ θρόνου, καὶ ἀνήγγειλεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀπόρασιν ταύτην ἐν σκωπτικῇ ἐπιστολῇ. Ἀλλὰ τότε ἀναθεμάτισεν ὁ Γρηγόριος τὸν αὐτοκράτορα καὶ τοὺς ὄπαδούς αὐτοῦ, καὶ ἀφήρεσεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ ἀξιώματος. Τοῦτο δὲ ἔγεινε καθ' ἣν στιγμὴν ἡ πρὸς τοὺς Σάξονας διαγωγὴ τοῦ Ἐρρίκου, καὶ ἡ πρὸς τὴν ἐνάρετον αὐτοῦ σύγγονον, ἀρ τῆς ἥθελε νὰ χωρισθῇ διὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Μογουντίας, εἶχον παραγάγει κοινὴν δυσαρέσκειαν. Ὁθεν ὁ λαὸς ἐγκατέλειψεν αὐτὸν μετ' ὀλίγον, καὶ οἱ ἐν Τριβούροις συνηθροισμένοι ἡγεμόνες ἀνήγγειλαν εἰς αὐτὸν ὅτι μέλλει νὰ ἀποπεμφθῇ, ἀν δὲν ἀπολυθῇ τοῦ ἀναθέματος ἐντὸς τοῦ ἔτους. Τότε δὲ ἔσπευσεν (1077) ὁ Ἐρρίκος, συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς πιστῆς αὐτοῦ συγγούν καὶ ἐνδιέμενος ὑπηρέτου ἐν δριμυτάτῳ χειμῶνι νὰ ὑπερβῇ τὰς Ἀλπεις, καὶ νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὸν ἐν τῷ ἀνακτόρῳ τῆς ΚΑΝΟΣΣΗΣ διατίθεντα πάπαν· δὲν ἡδυνήθη ὅμως νὰ παρουσιασθῇ καὶ γίνη δεκτὸς εἰς ἀκόρδασιν, πρὶν ἡ περιέμεινεν ἀνυπόδητος καὶ ὑπὸ ἔνδιμα μετανοίας τρεῖς ἡμέρας σίς τὴν

αὐλήγη τοῦ ἀνακτόρου; Μετὰ τοιαύτην ταπείνωσιν ἀπελύθη τοῦ ἀναθέματος.

§. 45. Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἐρρίκου εἶχον ἀναγορεύσει οἱ ἔχθροι αὐτοῦ αὐτοκράτορα τὸν δοῦκα τῆς Σουεβίας 'Ρουδόλφον. Ἐντεύθεν δ' ἐξήρθη ἐμφύλιος πόλεμος, ἐν ᾧ ἐνίκησεν ὁ Ἐρρίκος διὰ τῶν ἔξοχῶν αἵτοι πλεονεκτημάτων καὶ τῆς βοηθίας τῶν Γερμανικῶν πόλεων. "Οτε δὲ ἐστερήθη ὁ 'Ρουδόλφος, ἐν τῇ παρὰ τὸν Ἐλυστρον μάχην τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανε μετ' ὥλιγον (1080) ἐν Μερσεβούργῳ, ἡδυκήπη ὁ αὐτοκράτωρ γὰρ ἐπιχειρήσῃ ἐκδικητικὴν ἐκτρατεῖαν κατὰ τοῦ Γρηγορίου, ὅστις ἐν τῷ μεταξὺ, ἀπατηθεὶς ὑπὸ ψευδῶν περὶ νίκης ἄγγελιῶν, εἶχεν ἀνανεώσει τὸ ἀνάθεμα." Οθεν κατέλιπε τὴν τελείωσιν τοῦ Γερμανικοῦ πολέμου εἰς τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Φρεδερίκον 'Οχεροτῶφορ, τὸν ὃποῖον διώρισε δοῦκα τῆς Σουεβίας, καὶ ἐστράτευσεν ἕπειτα μὲν δύναμιν στρατοῦ πέραν τῶν Ἀλπεων. Ἐκκλησιαστικὴ δὲ σύνοδος συγκαλεσθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ ἐν Βριξένῳ ἐκήρυξε (1081) τὴν καθαρίεσιν τοῦ Γρηγορίου, καὶ ἐξέλεξε πάπαν Κλήμεντα τὸν Γ'. παρὸ δὲ ἐστέφη ἀμέσως ὁ Ἐρρίκος. Καὶ διετηρήθη μὲν ὁ Γρηγόριος, προστάτευόμενος ὑπὸ τοῦ Ροβέρτου Γουισκάρδου (§. 37). μεθ' οὖν εἶχε συνομολογήσει συνθήκην, χρόνον τινὰ εἰσέτι εἰς τὸ ἐν 'Ρώμῃ φρούριον τοῦ Ἀγγέλου ἀλλ' αἱ τρομερὰ καταδημάσεις τῶν Νορμανδῶν ἐδυταρέστηται τοσοῦτον τοὺς Ῥωμαίους, ὅστε δὲ πάπας ἐνόρισε συμφέρον νὰ καταφύγῃ (1084) εἰς Σάλερον, ὅπου ἀπέθανε τὸ ἐπόμενον ἔτος. Φιλοδοξίᾳ καὶ φιλαρχίᾳ ἦσαν μάλιστα τὰ ἐλαττήρια τῶν πρᾶξεων, τῶν λόγων καὶ τῶν στοχασμῶν αὐτοῦ· τὸν κόσμον νὰ ὑποτάξῃ εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ, εἰς τοῦτο ἀπέβλεπεν ἐφ' ὅρου ζωῆς. 'Αλλὰ τὰ παθήματα τοῦ Ἐρρίκου δὲν εἶχον τελειώσει ἀκόμη. Ἐν Γερμανίᾳ ἐπανέστησαν δέον ἀνταυτοκράτορες, καὶ ἐν Ἰταλίᾳ παρεσκεύαζον κατ' αὐτοῦ οἱ ὀπάδοι τοῦ Γρηγορίου πλῆθος ἔχθρῶν, καὶ ἀναθέματισαν αὐτὸν ἐκ νέου. Τελευταῖον δὲ ἐπανεστάτησαν καὶ οἱ ἔδιοι αὐτοῦ ἀποπλανημένοι υἱοὶ ἐναντίον του. Καὶ ἀπεκηρύχθη μὲν ὁ Κορθάρδος ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν ἐν ἀδοξίᾳ· ἀλλ' ὅχι πολὺ μετὰ ταῦτα ὑψώσε καὶ ὁ ζερθεὶς ἥδη Ἐρρίκος τὸ ξίφος κατὰ

τοῦ πατρὸς, ἔλαβεν αὐτὸν αἰχμάλωτον, καὶ δὲ διέφυγε τὴν αἰχμαλωσίαν, ἐξηκολούθησε τὸν πόλεμον ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, μέχρις οὗ καταβλήθης ὁ Ἐρρήνος Δ'. ὑπὸ τῆς δυστυχίας καὶ τῆς λύπης, κατέστρεψεν (1106) ἐν Λιέγῃ (Λυττλχφ) τὸν βίον. Ἀλλὰ καὶ τώρα ἀκόμη δὲν εὔρεν ἡσυχίαν. Πέντε ἔτη ἔμεινεν ὁ νεκρὸς αὐτοῦ ἐν Σπίρᾳ εἰς ἀνεγκαιωνιστον ἐκκλησίδιον ὑπεράνω τῆς γῆς, πρὶν ἡ ἐπιτραπῆ ἡ κατάθεσις αὐτοῦ εἰς τοὺς αὐτοκρατορικοὺς τάφους. Ἐρρήνος ὁ Δ'. ἦτον ἀνὴρ μεγάλων προτερημάτων, ἀνδρεῖος καὶ μεγαλόψυχος, ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζε νὰ ἀρχῇ τῶν παθῶν αὐτοῦ καὶ ἐπιθύμιῶν· οὐδὲ ἦτο τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς εὐνοϊκὸν εἰς αὐτὸν. Ή δὲ « Γερμανικὴ πίστις » ὀλίγον ἐτιμᾶτο τότε εἰς τοὺς μεγιστᾶνας τοῦ κράτους.

§. 46. Ἐν δεῷ μὲν ΕΡΡΙΚΟΣ ὁ Ε'. (1106—1125) εὑρίσκετο εἰς ἀδόξους πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ πολέμους, ἦτον ἡνωμένος μὲν τὸν πάπαν. Μόλις δμως κατέλαβε μόνος τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀξιώματα, καὶ εὐθὺς ἤλθεν εἰς ἔριδας πρὸς αὐτὸν περὶ τῆς ἐγκαταστάσεως τῷρις κληρικῶν. Ἀπήγαγε δὲ τὸν πάπαν καὶ τοὺς καρδιναλίους αὐτοῦ αἰχμαλώτους, δι' οὗ κατώρθωσε τέλος, καὶ τοι ἐπαγγάγων καὶ κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὸν κεραυνὸν τοῦ ἀναθέματος, νὰ διαλυθῇ διὰ τοῦ ΕΝΩΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΒΟΡΜΑΤΙΑΣ (1122) κατὰ δικαιοιν τρόπον ἡ περὶ τῆς ἐγκαταστάσεως τῷρις κληρικῶν ἔρις. Κατὰ τὴν συνθήκην δὲ ταύτην ἐπρεπε νὰ κλέγωνται οἱ τε ἐπίσκοποι καὶ ἀρχιμανδρῖται ἐλευθέρως, καὶ νὰ διορίζωνται μὲν ὑπὸ τοῦ πάπα εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν αὐτῷ ὑπονόμημα, ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ ἀπένεμεν εἰς αὐτοὺς τὸ σκῆπτρον μετὰ τῶν ἐγκοσμίων αὐτῶν κτημάτων καὶ δικαιωμάτων. Ή αὐστηρότης δμως, μεθ' οὓς ὁ Ἐρρήνος ἐταπείνωσε τοὺς αὐθάδεις ἡγεμόνας τοῦ κράτους, ἔκαμεν αὐτοὺς νὰ μὴ ὑψώσωσιν εἰς τὸν θρόνον, ἀποθανόντος τοῦ αὐτοκράτορος ἀτέκνου, τὸν πλησιέστατον συγγενῆ τοῦ Φραγκικοῦ οἴκου, Φριδερίκον Ὁχερστῶφον· ἀλλ' ἐξέλεξαν ΛΟΘΑΡΟΝ ΤΟΝ ΣΑΞΟΝΑ (1125—1137), κληρονόμον Ὅθωρος τοῦ Νορθείμου προῆλθεν δμως ἐκ τούτου ὀλεθρία ἔρις. Διότι τῶν ἀδελφῶν Ὁχερστῶφων ἀρνηθέντων ἥδη νὰ ὅμοσωσι πίστιν εἰς τὸν γέον αὐτο-

ΒΙΒΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

κράτορα, ἡνώθη ὁ Λοθάρος μετὰ τοῦ δουκὸς τῆς Βαυαρίας ΕΡΡΙΚΟΥ ΤΟΥ ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΥ, τοῦ ἐκ τοῦ Βελγικοῦ οἰκου, συζεύξας μετ' αὐτοῦ τὴν θυγατέρα του, καὶ πολλαπλασιάσας τὰ μεγάλα κτήματα τῆς οἰκογενείας ταύτης καὶ διὰ τοῦ δουκάτου τῆς Σαξονίας. Εἰς τόσον ἀνωτέρων δύναμιν δὲν ἦδον ναντο νὰ ἀντισταθῶσιν οἱ Ὀχερστῶφοι. Ἦναγκάτηθεν λοιπὸν νὰ ἀναγνωρίσωσι τὸν Λοθάρον αὐτοκράτορα, καὶ νὰ ἀκολουθήσωσιν αὐτὸν εἰς τὴν κατὰ τῆς Ἰταλίας ἔκστρατείαν του.

Δ'. Η ΜΕΓΙΣΤΗ ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΤΩΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΩΝ.

1. Αἱ σταυροφορίαι.

§. 47. Ἀπὸ τῆς Διης ἦδη ἐκατοντακετηρίδος εἶχεν ἐπικρατήσει ἡ συνήθεια νὰ ἀποδημᾶσσε, χάριν ψυχικῆς σωτηρίας καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ μετανοίας βίου ἀμαρτωλοῦ, εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ νὰ προσεύχωνται εἰς τὴν Θέσιν, εἰς τὴν ὅποιαν ἐπεστευον ὅτι ἦτον ὁ τάφος τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅπου εἶχεν οἰκοδομηθεῖ τοῦτο ἐκκλησίαν ἡ αὐτοκράτειρα Ἐλένη. "Οσῳ δὲ περισσοτέρων ισχὺν ἔλχιμβανεν ἡ χριστιανικὴ πίστις εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἀνθρώπων, τάσῳ συχνότεραι ἦσαν καὶ αἱ ὄδοι πορίαι αὗται τῶν προσκυνητῶν. Καὶ ἐν ὅσῳ μὲν εἶχον τὴν χώραν οἱ ἐμπορικοὶ Ἀραβῖς, ἦδύναντο οἱ προσκυνηταὶ νὰ πηγαίνωσι καὶ ἀναχωρῶσιν ἀνεμποδίστως· ἀλλ' ἀφ' οὗ ἡ Συρία καὶ Παλαιστίνη ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Σελδσσονκικῶν Τούρκων· ὑπέφερον καὶ οἱ ἐγγάριοι χριστιανοὶ καὶ οἱ προσκυνηταὶ σκληράς ταλαιπωρίας. Ὁρειλον δηλ. νὰ πληρόνωσι μεγάλους φόρους, καὶ πολλάκις ἐληστεύοντο, ἐκακοποιοῦντο καὶ ἐφονεύοντο. Τότε δὲ ἐπαρουσιάσθη προσκυνητής τις, ἐπιστρέφων ἐξ Ἱερουσαλήμ, ΠΕΤΡΟΣ Ο ΕΞ AMBIANΟΥ, εἰς τὸν πάπαν Οὐρθαρὸν τὸν Β'., παρέστησεν εἰς αὐτὸν τὰ παθήματα τῶν Χριστιανῶν ἐν τῇ Ἀντολῇ, καὶ ἔλαβεν ἐντολὴν νὰ περιέλθῃ χώρας καὶ πόλεις, ἵνα προπαρασκευάσῃ τὰ πνεύματα εἰς τὴν μεγάλην ἐπιχείρησιν τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἀγίας Χώρας ἀπὸ

τῶν χειρῶν τῶν ἀπέστων· Θυμασία δ' ἦτον ἡ συγκίνησις, τὴν ὁποίαν ἐπροξένησαν καθ' ὅλας τὰς χώρας αἱ διηγήσεις τοῦ εὐ-
γλάττου προσκυνητοῦ, μὲ τὸ ὑπὸ τῆς θλιψεως καταβεβλημέ-
νον αὐτοῦ πρόσωπον. "Οθεν δέτε ὁ πάπιας εἰς τὴν ἐν ΚΛΑΡΑ-
ΜΟΝΤΙΩι τῆς νοτίου Γαλλίας συγκροτηθεῖσαν (1095) ΣΥΝΟ-
ΔΟΝ, ἐν ᾧ παρευρέθησαν πολλοὶ ἐπίσκοποι, εύγενεῖς καὶ πλη-
θος ἄπειρον λαοῦ ἐξ ὅλων τῶν τάξεων, ἐκάλεσεν εἰς τὰ ὅπλα
τὴν Δύσιν κατὰ τῆς Ἀνατολῆς, καὶ κατέπιεν τὸν φλογερὸν
αὐτοῦ λόγον μὲ τὴν προτροπήν· «Ἄς ἀπαρνηθῇ ἔκαστος ἔχυ-
τὸν, καὶ ἀς ἐπάρῃ τὸν σταυρὸν του, ἵνα κερδήσῃ οὗτω τὸν
Χριστὸν», ἀντίχησεν ἀφ' ὅλων τὰ στόματα ὁ φθόγγος «ὁ
Θεὸς τὸ θέλει!» καὶ χιλιάδες δ' ἐπεσαν εἰς τὰ γόνατα, καὶ ἐπε-
θύμησαν νὰ συμπεριληφθῶσιν πίραυτα εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν
θιγίων μαχητῶν. Προσέρραψκαν δὲπτὶ τοῦ δεξιοῦ αὐτῶν ὕψους
ἔρυθρὸν σταυρὸν· δθεν καὶ ἡ νέα ἀδελφότης ἔλαβε τὸ ὄνομα
τῶν ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΩΝ. 'Ἐντελὴς δ' ἀφεσις τῶν ἀμαρτιῶν καὶ
αιωνία ἀνταμοιβὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπηγγέλθη εἰς τοὺς ἐκστρα-
τεύοντας. Οὕτως ἤρχισεν Η ΠΡΩΤΗ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑ ΑΠΟ-
ΤΟΡ 1096—1099.

§. 48. Μεγας ἐνθουσιασμὸς κατέλαβεν ὅλα τὰ πνεύματα·
οὐδεμία τάξις, οὐδεμία ἡλικία, οὐδὲν τῶν δύο φύλων ἦθελε
νὰ μείνῃ ὀπίσω. Λί δὲ προπαρασκευαὶ τῶν ἡγεμόνων ἐφα-
νοντο εἰς τοὺς ἀνακινηθέντας λίχνη μακροχρόνιοι· διὸ ἀρχομέ-
νου ἦτη τοῦ ἔχρος, ἐκίνησαν (1096) ἀτακτα καὶ κακῶς ὠπλι-
σμένα στίρη, ὑπὸ τὴν ἀρχηγὸν τοῦ ἐξ Ἀμβιαροῦ Πέτρου καὶ
Γάλλου τινὸς ἱππότου Βαλθέρου τοῦ Ἀκτήμορος, δια τῆς Γερ-
μανίας καὶ Οὐγγαρίας πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν. "Οτε δ'
ἥρηθησαν ἐν Βουλγαρίᾳ νὰ δώσωσιν εἰς αὐτοὺς ζωοτροφίας,
ἐκυρίευσαν κατὰ κράτος τὸ Βελιγράδιον, καὶ διέσπειραν ἀπαν-
ταχοῦ ἀρπαγὴς καὶ φίνους. Τότε ὅμως ἐπέπεσαν κατ' αὐτῶν
οἱ κάτοικοι, καὶ τοὺς ἔσφρεξαν ἀνὰ χιλιάδας. Οἱ δὲ λοιποὶ
ἔρθασαν μὲν μετὰ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν εἰς τὴν Κωνσταντινού-
πολιν· ὀλίγοι ὅμως ἐσώθησαν ἐκ τῆς κατ' αὐτῶν ἐπιδρομῆς τῶν
Σελδεσσούκων. Οιδ' ημέρας καταδιώξαν πλειότερον τὰ ἀτακτα στίρη,
ἄτινα καταδιώξαντα πρώτοι φονικῶς τοὺς Ιουδαίους εἰς τὰς

παραρρήσιους πόλεις (Στρασβούργον, Βορματίν, Μογουντίαν καὶ ἄλλας), ἐξηλθον ἔπειτα ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἱερέως Γοττσχάλκου καὶ τοῦ κόμητος τῆς Λειψίγγης Ἐμίκου.

§. 49. Εἶχον ἡδη ἀπολεσθῇ ἐκατόν χιλιάδες ἀνθρώπων, διετέ ὁ μεγαλόφρων ΓΟΔΟΦΡΕΔΟΣ ὁ ΒΟΥΓΙΑΛΩΝΟΣ, δουξ τῆς Λοθαριγγίας, ἐξεστράτευσθεμετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ μεγάλου ἀριθμοῦ καλῶς ἐξωπλισμένων ἵπποτῶν, διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐν ḥ ΟΥΓΓΟΣ ο ΒΕΡΜΑΝΔΕΣΙΑΣ, ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας, καὶ ὁ Νορμανδὸς ἡγεμὼν τῆς Κάτω Ἰταλίας ΒΟΕΜΟΥΝΔΟΣ, μετὰ τοῦ ἵπποτικοῦ αὐτοῦ ἀνεψιοῦ Ταγκέρδου, ἀνεχώρησαν πρὸς τὰ ἐκεῖσε κατὰ Θάλασσαν. Ἀρδού δὲ ὑπεσχέθησαν εἰς τὸν αὐτόκρατορα τοῦ Βυζαντίου ΑΛΕΞΙΟΝ ΤΟΝ ΚΟΜΝΗΝΟΝ, νὰ ἀποδώσωσιν εἰς αὐτὸν ὅλας τὰς χώρας, αἵτινες ἀνῆκον πρότερον εἰς τὸ Ἀνατολικὸν Ρωμαϊκὸν κράτος, μετεβιβάσθησαν πέραν εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἐν πεδιάδι δέ τινι, ὅχι μακρὸν τῆς Νικαίας, ἔγεινεν ἡ ἐξέτασις τοῦ στρατοῦ, καὶ ἡριθμήθησαν 100,000 ἵπποιν καὶ 300,000, μαχίμων πεζῶν. Οἱ ἐπισημότατοι δὲ τῶν ἀρχηγῶν, ἐκτὸς τῶν ὀνομασθέντων ἡδη, ἦσαν ὁ Ροβέρτος τῆς Νορμανδίας, υἱὸς τοῦ Γουλιέλμου τοῦ Κατακτητοῦ (§. 36), Στέφανος δὲ Βλεσταῖς, δοτικοῖς εἴχε τόσους; τὸν ἀριθμὸν πύργους ὅσκς ἡμέρας τὸ ἔτος, ὁ πλούσιος καὶ ισχυρὸς κόμης ΤΗΣ ΤΟΛΩΣΗΣ ΡΑΪΜΟΥΝΔΟΣ καὶ ἄλλοι. Ἡ πόλιορκία καὶ ἄλωσις τῆς Νικαίας ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἀξία λόγου πολεμικὴ πρᾶξις τῶν σταυροφόρων. Ἐντεῦθεν δὲ ἐπορεύθη ὁ στρατὸς νοτιοανατολικὸς διὰ τῆς ἐπικρατείας τοῦ Σουλτάνου τοῦ Ἰκορίου. Καὶ ἡττήθησαν μὲν εἰς τὴν ΕΝ ΔΟΡΥΓΑΙΩ ΜΑΧΗΝΗ εἱς Σελδεσσοῦκοι· ἀλλ' ὁ ΕΚριστιανικὸς στρατὸς περιέπεσε μετ' ὀλίγον εἰς μεγάλην στενοχωρίαν δι' ἔλλειψιν ζωτικοφιῶν, οὕτως ὡστε πολλοὶ μὲν ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν, ἄλλοι δὲ ἀπεγωρίσθησαν τοῦ στρατοῦ, καὶ ἐθεμελίωσαν ἀνεξαρτήτους ἐπικρατείας ἐν τῇ ξένῃ γῇ. Οὗτως δὲ Βαλδουνίος δὲ πατήρ τοῦ Γοδορρέδου, ἐν τῇ παρὰ τὸν Εὔφρατην Ἐδένση. Τελευταῖον δὲ εἰςῆλθεν (1097) δὲ στρατὸς εἰς τὴν θελκτικὴν πεδιάδα τῆς ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ. Ἀλλ' ἡ ὄχυρὰ καὶ πλου-

σίως προμηθευμένη τὰ πάντα πόλις, παρέσχε τοσαύτας δυσκολίας εἰς τοὺς ἀγυμνάστους εἰς τὰς πολιορκίας ἵππότας, ὥστε μετ' ἐννέα μόλις μῆνας ἐκυρίευσαν αὐτὴν, ἀφοῦ κατώρθωσεν ὁ πανούργος Βοεμοῦνδος νὰ ἀνοιχθῇ εἰς αὐτὸν διὰ προδοσίας μικρά τις πόλη. Τρομερὸν δ' ἦτον ἡ τιμωρία, τὴν ὅποιαν ἐπέβαλον οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὴν κυριευθεῖσαν πόλιν. Ἀλλ' ἔδη μετά τριῶν ἡμέρας ἐπεφάνη ὁ Σελδσσουκκικὸς Σουλτάνος τῆς Μοσούλης, καὶ περιέκλεισε μετ' ἀναριθμήτου πληθύος τὴν Ἀντιόχειαν. Τότε δὲ περιῆλθεν εἰς ὀλίγον χρόνον ὁ Χριστιανὸς στρατὸς εἰς τοιαύτην στέρησιν τροφῶν, ὥστε ἡ ἀπώλεια του ἐφύπνη ἀναπόρευτος. Ἐκ τῆς καταστάσεως δύως ταύτης ἔσωσεν αὐτοὺς ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγίου Πέτρου τῆς Ἀντιόχειας ἀνακαλυφθεῖσα ἀγάλα λόγχη[†], τῆς ἀποίκιας ἡ εὔρεσις ἔφερε τοὺς σταυροφόρους εἰς τοιοῦτον ἐνθουσιασμὸν, ὥστε ἔτρεψαν εἰς φυγὴν, ποιήσαντες ἔξοδον, τὴν ἐνωτέρων δύναμιν τῶν πολιορκηθέντων, καὶ ἤνοιξαν εἰς ἔχυτοὺς τὸν πρόδος τὴν Ἱεροσολήμην δρόμον. Ἀλλ' ἡ περὶ τῆς γνησιότητος τῆς λόγχης πίστις ἐξέλιπε μετ' ὀλίγον, διε τὸ Ιεροῦν, ὅστις εἶχεν ἀνακαλύψει αὐτὴν, ἀπέθυγε κατὰ τὴν ἐπιβληθεῖσαν αὐτῷ κρίσιν τοῦ θεοῦ^(*).

§. 50. Νῦν δὲ ἡ ἀγγκασεν δι στρατὸς τοὺς ἐρίζοντας ἡγεμόνας γὰρ ἔζορμήσωται (1099) ταχέως. Οτε δὲ περὶ τὴν ἑρετὴν τῆς Πεντηκοστῆς διαβάντες τὴν Ἀριμάθειαν, ἔγιασκαν τὰ ὕψη, διεν πρότονον ἦτον ὄραιη ἡ Ἱερουσαλήμ, τότε ἐγονυκλίτησκαν ἐν εὐχαῖς ἀγίαις, ἔχυσαν δάκρυα χαρᾶς, καὶ ἔψκλιν πρὸς τὸν θεὸν βλεψις δοξολογίας. Ἀλλ' ἡ ἀλισσή τῆς ὀχυρᾶς πόλεως ἦτον ἔργον δυσχερές διὰ τὸ κεκμηλός καὶ πάσης πολιορκητικῆς μηχανῆς στερεούμενον στράτευμα τῶν προσκυνη-

(*) Ή κρίσις τοῦ θεοῦ ἦτον ἔθιμον, καθ' ὃ εἰς αὐτὴν καταδικαζόμενος ἐπέρεπε νὰ διέληῃ διὰ πυρὸς ἢ νὰ πάηῃ ἄλλο τι διὰ νὰ δειγθῇ ἡ ἀθωτης αὐτοῦ, ἀν ἐσώζετο. Τοιοῦτον τι ἀπαντάται καὶ παρ'. Ἑλλησι Πρελ. Σοφ. Ἀντ. 263.

« ἡμεῖν δὲ ἔταιμοι καὶ μύδρους αἱρεῖν γεροῦν,

καὶ πῦρ διέρπειν, καὶ θεός δρκιωμοτεῖν

τὸ μῆτε δρᾶσαι μῆτε τῷ ἔνειδέναι οὐτοῖς.

καὶ τὸ εἰς αὐτὸ σχέλιον τοῦ Σενειδεύεις. Σ. Μ.

τῶν. 'Η δ' ἔλλειψις τοῦ ὑδατος, καὶ ὁ πνιγηρὸς καύσων τοῦ ἥλιου, ἐνήργουν ἐπ' αὐτοὺς ὄλεθριώτερον ἢ τὰ βέλη τῶν ἔχθρῶν. Ἐν τούτοις ὁ ἐκ νέου ἐγερθεὶς ἐνθουσιασμὸς ἐνίκησεν δλα τὰ ἐμπόδια. Μετὰ τριακονταεννέα ἡμερῶν πολιορκίαν ΕΚΥΡΙΕΥΘΗ τέλος ἡ Ιερουσαλὴμ ΓΠΟ ΤΩΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΩΝ εἰς διήμερον ἔφοδον (15 Ιουλ. 1099), ὑπὸ τὴν συνθηματικὴν φωνὴν· « ὁ Θεὸς τὸ θέλει » « ὁ Θεὸς μᾶς βοηθεῖ ». Τρομερὰ ὑπῆρχεν ἡ τύχη τῶν γενιθέντων. Ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν τῶν τζαμίων ἔρρευσε τὸ αἷτα 10,000 σφαγέντων Σαρακηνῶν· οἱ Ιουδαῖοι ἐκέηταν εἰς τὸ συναγώγιον αὐτῶν· οὐδὲ μιᾶς ἥλικις, οὐδενὸς γένους ἐφεισθῆσαν· αἱ δόδοι ἦσαν πλήρεις νεκρῶν, αἷματος καὶ μελῶν τῶν πεπηρωμένων. Ὅτε δὲ πρῶτον ἡ ἐκδίκησις ἐκορέσθη, καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀρπαγῆς ἐπληρώθη, ἐπεκνηθεὶς πάλιν ἡ χριστιανικὴ ταπεινότης καὶ μετάνοια εἰς τὰ πνεύματα· καὶ τώρχ ἔβλεπε τις τοὺς αὐτοὺς ἐκείνους ἀνθρώπους, οἵτινες ὅλιγῳ πρότερον ἐμαίνοντο ὡς λυσσῶντα θηρία, νὰ πορεύωνται μὲ κεφχλὴν ἀποκεκλυμένην καὶ πόδας γυμνοὺς, ψέλλοντες δοξολογίας, πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγίου τάφου. Διὰ νὰ εὑχαριστήσωσι τὸν θεόν, μὲ προσευχὰς διαπύρους, διὰ τὸ κατορθωθὲν ἔργον. — Ήταῦτα δὴ ληστὴν νὰ ἐκλεξῶσι βασιλέα τῆς Ιερουσαλήμης. Ἐξέλεξαν δὲ τὸν εὐσεβῆ, εὐσταθῆ καὶ ανδρείον Γοδοφρέον τὸν Βουλλιώτος, ὃστις δικαὶος δὲν ἦθέλησε νὰ φορέσῃ βασιλικὸν στέμμα εἰς τὸν τόπον, ὃπου ἀλλοτε ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου καθημάχθη περιεχαλόμενος στέφανον ἐξ ἀκριθῶν. Κατεγράνησε δὲ τὴν τιμὴν τοῦ κόσμου, καὶ ὠνομάσθη « ὑπέρμαχος τοῦ Ἀγίου Τάφου ». Τὸν βασιλεὸν τῆς Ιερουσαλήμης διωργανίσθη κατὰ τοὺς θεσμοὺς τοῦ τιμαριωτικοῦ (§. 70) πολιτεύματος τῆς Δύσεως. Ο δὲ Γοδοφρέδος ἐνίκησε μὲν (Αὔγουστ. 1099) προσέτι τὴν ἐν ΑΣΚΑΛΩΝΙ ἐνδοξὸν γένηται κατὰ τῆς μαγίμου δυνάμεως τοῦ Σουλτάνου τῆς Αἴγυπτου, ἀλλὰ κατεβλήθη τὸ ἐπόμενον ἔτος (1100), ὃν ασυνειθίστος εἰς τὸ κλίμα καὶ ὑποστὰς δεινὰς ταλαιπωρίας. Ἐτάφη δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγίου Τάφου, καὶ ἐθρηνήθη δομοίως ὑπὸ τῶν Φράγκων, Σύρων καὶ Ἐλλήνων. Ο ἀδελφὸς δ' αὐτοῦ Βαλδουνῆρος ἐκηρονόμησε τὴν ἀρχὴν καὶ ἔλαβε τὴν βασιλικὴν ἐπαρχυματικὴν.

§. 51. Τὸ βικείλειον τῆς Ἱερουσαλήμ ἔμελλε νὰ ὑποστῇ
εκληροῦν; ἀγῶνας. Ἡ βραχώδης καὶ σηραγγιώδης χώρα μετὰ τῆς
πέριξ ἐρήμου, δὲν ἦτον ὀλιγώτερον δυτικερής νὰ διατηρηθῇ ἢ
νὰ ἀποκτηθῇ, ἐνεκ τῶν δεινῶν προσβολῶν τῶν ἐχθρῶν καὶ
τῆς διχονοίχες, ἀπειθείχες καὶ τού παραβόλου ἄμυν καὶ φιλοκιν-
δύνου πνεύματος τῶν σταυροφόρων. Ὅτε δὲ ἐπκυτάν ἥδη τὰ
ἀπὸ τὴν Δύστειας ἐπικουρικὰ στρατεύματα, ἡ θέσις τῶν Χρι-
στικῶν ἔγινε λίγην ἐπικένδυνος μάλιστα ἀφοῦ ὁ Ἰσχυρὸς Σουλ-
τάνος τῆς Μοσούλης ἐκυρίευται καὶ κατέστρεψε τὴν πόλιν Ἐδεσ-
σαρ, καὶ ἡπείληταιν ἔπειτα ἐκ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν τὰ ὅρια.
Ἀλλὰ τότε ἐξύπνισε πάλιν ὁ ἄγιος Βεργάρδος, ἀρχιμανδρί-
της τῆς Κλαραβαλλίδος ἐν Βουργουνδίᾳ, τὸν ὑπνώταντα
θρησκευτικὸν ζῆλον, καὶ ἐπήνεγκε τὴν ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΣΤΑΥΡΟ-
ΦΟΡΙΑΝ. (1147 – 1149). Ὁ δὲ ὑπόληψις τοῦ εὔτεροῦς τού-
του ἀνδρὸς εἶχε τοιεύτην δύναμιν, ὥστε Λουδοβίκος ὁ Ζ'. τῆς
Γαλλίας ὑπήκουεν εἰς τὴν αἵτησιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μάλιστα
ὁ Γ'. Κορράδος δὲν ἐτόλμησε νὰ ἀντισταθῇ, ὅτε ὠμίλησε πρὸς
αὐτὸν εἰς τὴν μητρόπολιν τῆς Σπίρας διὰ λόγου φλογεροῦ. Ὁ
Κορράδος ἔλαβε τὸν σταυρὸν καὶ ἐξεστράτευσε μετὰ μεγαλο-
πρεποῦς στρατοῦ διὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὴν μικρὰν
Ἀσίαν. Ἀλλ' ἐνταῦθη ἀπεπλανήθη διὰ τῆς πανουργίας Ἑλλή-
νων ὅδηγῶν εἰς ἀνύδρους ἐρήμους, ὅπου ἐπέπεσκεν κατὰ τῶν
προσκυνητῶν αἱρνιδίως Τούρκοι ἵππεῖς, κατὰ χωριστὰ στίφη,
καὶ ἐπήνεγκον εἰς αὐτοὺς τοιεύτην ἥτταν, ὥστε μόλις τὸ δέκα-
τον μέρος ἐσώθη μετὰ τοῦ Κονράδου εἰς Κωνσταντινούπολιν.
Ὁ δὲ Γαλλικὸς στρατὸς, ὅστις ἐπροχώρει παρὰ τὴν παραλίαν,
δὲν γύτυχησε περιστότερον. Τὸ μέγιστον μέρος τῶν προσκυνη-
τῶν ἀπωλέσθη, τοῦτο μὲν ὑπὸ τοῦ ξίφους τῶν ἐχθρῶν, τοῦτο δὲ
ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τῶν ταλαιπωριῶν. Ἐφθασαν δὲ μὲ τὰ λεί-
ψανα τῶν στρατῶν αὐτῶν τέλος οἱ δύω βασιλεῖς εἰς τὴν Ἱερουσα-
λήμ, χωρὶς δύως νὰ κατορθώσωσι τημαντικόν τι, οὕτως ὥστε ἡ
θέσις τοῦ αὐτόθι χριστιανικοῦ βασιλείου ἐγίνετο καθ' ἐκάστην
δυσχερεστέρα, μάλιστα ὅτε, ὀλίγον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν,
ἔλαβε τὴν ἀρχὴν τῆς Λιγύπτου ὁ μεγαλόφρων καὶ ἀνδρεῖος
ΚΟΙΡΔΟΣ ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ, καὶ ἤνωσεν ἐν βραχεῖ πάσας τὰς ἀπὸ

τοῦ Καΐρου μέχρι τοῦ Ἀλέππου χώρας ὑπὸ τὸ σκῆπτρον αὐτοῦ. Μετ' ὀλίγον δὲ τὸ βασίλειον τῆς Ἱερουσαλήμ εύρισκετο εἰς δειγὴν ἀνάγκην. Καὶ παρεχώρησε μὲν ὁ Σαλαδῖνος ἀνακωχὴν ὅπλων· ἀλλ' ὅτε χριστιανός τις ἵπποτης παρέβη τὴν ἀνακωχὴν ταύτην εἰς τὸν κοιλάδα Ἐβρῶν, διαταράξας δι' αὐθάδους βιαιοπραγίας τὴν διάβασιν τῆς μυτρὸς τοῦ Σαλαδίνου, ἀρπάσας τοὺς θησαυροὺς, καὶ φονεύσας τοὺς συνοδεύοντας αὐτὴν—τότε ἔξωρμησεν ὁ Σουλτάνος μετὰ δυνάμεως σρατοῦ. Ἡ δὲ παρὰ τὴν Τιβεριάδα μάχη (1187) ἐκρίθη κατὰ τῶν Χριστιανῶν· διότι « ὁ Θεὸς αὐτῶν τοὺς παρήτησεν ». Ὁ βασιλεὺς Γουλδός καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν εὐγενῶν ἡγμαλωτίσθησαν· ἡ Ἰσπη, Σιδὼν, Πτολεμαῖς καὶ ἄλλαι, ἔπεισαν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ νικητοῦ· τελευταῖον δ' ἔπεισε καὶ ἡ Ἱερουσαλήμ. Καὶ κατέρριψαν μὲν τοὺς σταυροὺς καὶ συνέτριψαν τὰ ἐκκλησιαστικὰ σκεύη· ἀλλὰ πρὸς τοὺς κατοίκους ἐφέρθησαν μὲν ἡπιότητα οἱ Ὄθωμανοι. Ὁ Σαλαδῖνος, πολὺ ἀνώτερος τῶν Χριστιανῶν αὐτοῦ ἐχθρῶν κατὰ τὰς ἀρετὰς, δὲν ἐκπλιδώσε τὴν νίκην αὐτοῦ μὲν καρμίαν σκληρότητα.

§. 52. Ἡ περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Ἱερουσαλήμ εἰδῆσις διήγειρε καθ' ἀπασχν τὴν Δύσιν δεινὸν τρόμον, καὶ ἐπήνεγκε (1189—1192) τὴν ΤΡΙΤΗΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑΝ. Ἀπὸ τῆς νοτίου ἀκρας τῆς Ἰταλίας μέχρι τῶν τραχέων ὁρέων τῆς Σκανδιναվίας, ἐφέροντο ὡπλισμένα στίφη πρὸς τὴν Ἀγίαν Χώραν. Ὅστις δὲ ἔμεινεν εἰς τὴν πατρίδα του ὥφειλε νὰ καταθέσῃ συνεισφοράν τινα (δέκατον τοῦ Σαλαδίου) Οἱ τρεῖς ἴσχυρότατοι μανάρχαι τῆς Δύσεως, ὁ ΦΡΙΔΕΡΙΚΟΣ ΒΑΡΒΑΡΟΣΣΑΣ ἐν Γερμανίᾳ, ὁ ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΑΓΓΟΥΣΤΟΣ Β'. τῆς Γαλλίας καὶ ὁ ΡΙΧΑΡΔΟΣ Λεοτσκαρδος τῆς Ἀγγλίας, ἔλαθον τὸν σταυρόν. Μετὰ στρατοῦ καλῶς ἐξωπλισμένου ἔζεστράτευσεν ὁ αὐτοκράτωρ Φριδερίκος, ἐπὶ τῆς κατὰ γῆν ὁδοῦ, πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἐνίκησεν εἰς πεισματώδη μάχην τὸν Σουλτάνορ τοῦ Ἰκορίου πλησίον τῆς πρωτευούσης αὐτοῦ, καὶ ἔθειξε καθ' ὅλην τὴν ἐπιχείρησιν σύνεσιν, ἀνδρίαν καὶ σταθερύτητα. Ἀλλ' ὅτε διολιδέρωσες ἡραὶ ἡθέλησε νὰ διαβῇ μετὰ νεανικῆς τόλμης τὸν ἐν τοῖς νοτίοις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας δρυμητικὸν χείμαρρόν Σάλεγον, ἥρπασαν αὐτὸν τὰ κύματα. Ἀπνους δὲ εἰλκύσθη εἰς τὴν γῆν, πληγέον τῆς

Σελευκείας. Οι δ' ιππόται, μέρος μὲν ἐπέστρεψαν ὅπισσα, μέρος δὲ ἡκολούθησαν τὸν δεύτερον υἱὸν τοῦ αὐτοκράτορος, Φριδερίκον τῆς Σουεβίας, καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν βασιλέα Γουέδορ εἰς τὴν Παλαιστίνην, ὃπου ἔλαβον μέρος εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Πτολεμαΐδος ("Αχρης"). Ἐμπροσθεν δὲ τῆς πόλεως ταύτης ἔφθασαν ὀλίγον μετὰ ταῦτα καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, οἵτινες ἀκολούθησαν τε τὴν διὲ τῆς Σικελίας κατὰ θάλασσαν ὁδὸν, εἶχον ἐκπολιορκήσαι τὴν Μεσσήνην. Ἐπέτυχον δὲ, συναγωνίζομενοι κοινῶς, νὰ κυριεύσωσι τὴν Πτολεμαΐδα, καθ' ἣν περίστασιν ἐκηλίδωσε 'Ριχάρδος ὁ Λεοντόκαρδος διὰ τῆς πραχύτητος, ἀλλαζονέας καὶ σκληρότητος αὐτοῦ τὴν δόξαν, ἣν εἶχεν ἀποστήσει ἔνεκα τοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ τῆς ἀνδρείας του. Ἡ Γερμανικὴ σημαία, ἣν εἶχεν ἐμπήξει πρῶτος ἐπὶ τῶν ἐπάλλεων διὸυξ τῆς Αὐστρίας Λεοπόλδος, κατερρίφθη κατὰ διασταγὴν τοῦ 'Ριχάρδου, καὶ κατεπατήθη καὶ ὅτε τὰ διὰ τοὺς αἰχμαλώτους Σχρακηνοὺς συμφωνήσαντα λύτρα δὲν ἐπληρώθησαν εἰς τὴν προσδιωρισμένην ὥραν, διέταξε νὰ κατακόψωσι δύο γιλιαδας καὶ ἡμίσειαν ἐκ τῶν ἀτυχῶν τούτων. Τὸ δόνομα τοῦ 'Ριχάρδου ἦτον ὁ τρόμος τῆς Ἀνατολῆς. Ἀλλὰ καὶ τοι ἴσχυρὸς καὶ ἀνδρεῖος δὲν ἦδυνθη ὅμως νὰ κυριεύσῃ τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐριδες δηλ. μεταξὺ τοῦ 'Ριχάρδου καὶ Φιλίππου Αύγουστου (ὅστις ἐπέστρεψεν εἰς τὴν γύρων αὐτοῦ μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Πτολεμαΐδος) καὶ ἡ διγόνοικ τῶν σταυροφόρων, ἐμπόδισαν τὰς ἐπιχειρήσεις. Συνομολογήσας δὲ συνθήκην· καθ' ἣν ἐξησφαλίσθη εἰς τοὺς Χριστιανοὺς ἡ ἀπὸ τῆς Τύρου μέγιστη τῆς Ἰδπτῆς παραλίος γύρα καὶ τὸ ἀκωλύτως ἐπιτκέπεται τοὺς ἄγιους τόπους, ἐπέστρεψε καὶ ὁ 'Ριχάρδος εἰς τὴν πατρίδα του. Ἀποπλανθεὶς δ' ὑπὸ τρικυμίας τινὸς εἰς τὴν παραλίαν τῆς Ἰταλίας, ἥθελνος μὲν νὰ ἐπανέλθῃ διὲ τῆς Γερμανίας, συνελήφθη ὅμως περὰ τὴν Βιέννην ὑπὸ τοῦ δεινῶς ὑβρισθέντος δουκὸς Λεοπόλδου, καὶ παρεδόθη εἰς τὸν φιλοχρήματον αὐτοκράτορα 'Ερρίκον σ', ὅστις ἐκράτησεν αὐτὸν αἰχμάλωτον εἰς τὸν πύργον Τριφέλου, καὶ δὲν τὸν ἤλευθέρωσεν, εἰμὴ ἀροῦ ἔλαβε βαρύτερα λύτρα. Ἡ αἰχμαλωσία δ' αὐτοῦ, καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ ἀοιδοῦ Βλογδέλου ἀνακάλυψί του, ἐκοσμήθησαν ἀκολούθως κατὰ ᾁ-

μαχντικὸν τρόπον. Διότι δὲ ἵπποτικὸς, ἀνδρεῖος καὶ ἡρωϊκὸς βασιλεὺς, ὅτο τὸ προσφιλές ἀντικείμενον τῆς ποιήσεως τοῦ μεσαιώνος. Καθ' ὃ δὲ ζήσας ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ ἐν τῇ θερυὴ Μεσημβρίᾳ, ἡρέσκετο διὰ βίου ἔκει δπού τὸ πᾶν ἔψιλλε καὶ ἐμάχετο, ὡς ἂν ᾧτο πατρίς του. Ὡδὴ καὶ ποίησις ἦσαν πάντοτε ἡ προσφιλής δικαιόδοξίς του.

§ 53. Ἐκθασιν ὅλως ιδιάζουσαν εἶχεν ἡ ΤΕΤΑΡΤΗ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑ (1203 — 1204). Κατὰ τὰς ἀρχὰς δηλονότι τῆς 13ης ἑκατονταετηρίδας, συνηθροίσθησαν Γάλλοι καὶ Ἰταλοὶ ίππόται ὑπὸ τὴν ἡδηγίαν τοῦ κόμητος τοῦ Μορτφρέράτου Βοργακλου καὶ τοῦ ΒΑΛΔΟΥΙΝΟΥ ΤΗΣ ΦΛΑΝΔΡΙΑΣ εἰς τὴν Beretū, διὸ νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν ἀγανχώσαν. Τότε δὲ ἐπαρουσιάσθη ποδὸς αὐτοὺς δὲ Ρυζαντινὸς πρίγκιψ Αλέξιος, τοῦ ὁποίου ὁ πατήρ Ἰσαάκιος Ἀγγελος εἶχεν ἐκβληθῆ τοῦ θρόνου ὑπὸ τοῦ ιδίου αὐτού ἀδελφοῦ, τυρλωθῆ καὶ ριφθῆ εἰς τὴν εἰρητὴν, καὶ ικέτευσε τὴν βοήθειαν αὐτῶν κατὰ τοῦ ἀρπαγος τοῦ θρόνου. Βεβαιώτερος δὲ ὅτι θελει ἀνταμείψει αὐτοὺς γεννακίως, καὶ ὑποσχεθεὶς νὰ ὑποτάξῃ τὴν Ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸν Πάπαν, καὶ νὰ βοηθησῃ κύτοις εἰς τὸ νὰ ἐπινακτήσωσι τὴν Ἱερουσαλήμ, κατέπεισεν δὲ Αλέξιος τοὺς στρατιώτους τὸν βοηθοσιαν. Οθεν, διευθύνοντος τοῦ ἐννενηκονταετοῦς σχεδὸν καὶ τυρλοῦ Άργη τῆς Beretūς Δαρδόλου, ἔπλευσαν οὗτοι ἀπὸ τῆς Βενετίας πάδες τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἔκυρίευσαν τὴν πόλιν, καὶ ἀπέδωκαν τὸν θρόνον εἰς τὸν Αλέξιον καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐν φάσι τούτων ἥδη μετ' αὐθαδίας τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποσχέσεων, ἤγειρεν δὲ λαὸς ἐπινάστασιν, καθ' ᾧν ἐφονεύθη μὲν δὲ Αλέξιος, ἀπέθανε δὲ δὲ Ἰσαάκ ἐκ τοῦ τρόμου, καὶ δὲ πρωτουργὸς τῆς ἀνταρσίας ἔλαβε τὸν θρόνον. Τότε δὲ ὡρησαν οἱ Φράγκοι κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐγύρυνωσαν ἐκκλησίας, παλάτια καὶ οἰκίας, κατέστρεψαν τὰ λαμπρὰ καλλιτεχνήματα τῆς ἀχαιότητος, καὶ τὸ πᾶν ἐνέπλησαν βδελυγμοῦ καὶ τρόμου. Ἐκρήμνισαν τὸν αὐτοκράτορα ἀπό τινος σκληρῆς, καὶ ἐμερίσθησαν ἐπειτα τὸ Βυζαντινὸν κράτος. Η δὲ νεωστὶ συσταθεῖσα ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ, μετὰ τῆς πρωτευούσης Κωνσταντινουπόλεως, ἀπενεμήθη εἰς τὸν ἀνδρεῖον

1204-1261

ΒΑΛΔΟΥΓΙΝΟΝ· οι *Bereveli* ήδιοποιήθησαν τὰς παραλίους χώρας καὶ πολλὰς νήσους τοῦ Αιγαίου πελάγους, καὶ παρέλαβον ὅλον οχεδόν τὸ ἐμπόριον τῆς Ἀντιολῆς εἰς τὴν ἔξουσίαν αὐτῶν. Καὶ ὁ μὲν κόμης τοῦ *Mortgherghatou* ἔλαβε τὴν *Μακεδονίαν* καὶ Ἐλλάδα ὡς βασιλεὺος τῆς Θεσσαλονίκης· ὁ δὲ *Βιλλεαρδούντρος*, ὁ ιστορίας τὰ συμβάντα ταῦτα, ἔγεινε δούξ τῆς Ἀχαιας· αἱ δὲ Ἀθῆραι καὶ ἄλλαι Ἑλληνικαὶ πόλεις κατελήφθησαν ὑπὸ Φράγκων εὐγενῶν. Ως δὲ ἐν Ἱερούσαλημ, οὕτω καὶ ἐδῶ, ἵδρυθη κατὰ τοὺς τύπους τῆς Δύσεως, τιμαριωτικὴ μοραγχλα, καθθ' ᾧν οἱ παλαιοὶ κάτοικοι ὑπέπεσαν κατὰ τὸ μέγιστον μέρος εἰς τὴν τύχην τῶν δουλοπαροίκων. Ἀλλ' ἡ νέα αὐτοκρατορία οὐδὲν εἶχε στερεὸν θεμέλιον, οὐδὲ μακροχρόνιον διάρκειαν. Μόλις δὲ μετὰ πολλῶν κόπων διετηρήθη ἡμέτεραν ἑκατοντατηρίδα, μὲ τὴν βούθειαν τῆς Δύσεως, κατὰ τῶν πολυυχρίθμων ἐχθρῶν· ἐπειτα δὲ ὑπετάγη (1261) πάλιν κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸν *Μελαχήλ Παλαιολόγον*, ἀπόγονον τῆς παλαιᾶς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας, ἦτις εἶχεν ἴδρυται ἐν *Nikala* ἀρχὴν ἀνεξάρτητον.

§ 54. Ἡ σταυροφορία λοιπὸν αὕτη ἔμεινε χωρὶς ἀποτέλεσμα διὰ τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπειδὴ προσέτι τὸ Λατινικὸν κράτος ἀφήκει τὰς δυνάμεις ἀπὸ τὴν ἀγίαν χώραν, περιηλθε μετ' ὀλίγον αὕτη εἰς μεγάλην ἀνάγκην. Τὰ δὲ ἀπομονωμένα στίφη, τὰ ἱποῖα ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ἐπόλιμων, χωρὶς σχέδιον καὶ ὑιεύθυνσιν, τὴν ἐπικίνδυνον ἐπιγείρησιν, ἔφερον εἰς τὸ ταλαιπωρὸν βχούλειον τόσον ὀλίγην βούθειαν, ὃσην ὁ μανικὸς ἐνθουσιασμὸς, διτις ὥθησε (1213) στίφη παιδῶν νὰ λάβωνται τὸν σταυρόν. Περὶ τῆς 20,000 παιδίων ἐγκατέλειψαν τὰς οἰκίες τῶν γονέων αὕτῶν, διὰτὸν νὰ κυριεύσωσι τὸν ἄγιον τάφον ἀλλὰ τὰ μὲν ἀπωλέσθησαν ὑπὸ τῆς πεινῆς καὶ τῶν ταλαιπωριῶν, τὰ δὲ ἀπωλήθησαν ὡς ἀνδράποδα ὑπὸ φιλοχρυμάτων ἐμπόρων καὶ πειρατῶν. Ολίγα δὲ μόνον τῶν φνατεκῶν μειράκιων ἐπέστρεψαν πάλιν ὀπίστω εἰς τὰ Ἰδια. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκστρατεία, τὴν ὅποιαν ἔξετέλεσαν (1217) ὁ Ἀρδρέας τῆς Ούγγαρικης, καὶ ἄλλοι ἡγεμόνες καὶ εὐγενεῖς, εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἔμεινεν δίνει διαρκοῦς ἀποτελέσματος.—Μετὰ τοιούτους

προδρόμους ἐπεχείρησε (1228) τέλος ὁ ἀναθεματισθεὶς αὐτῷ κράτωρ Φριδερίκος Β'. τὴν ΠΕΜΠΤΗΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑΝ, εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ Σουλτάνος τῆς Αἰγύπτου εἱρίσκετο εἰς πόλεμον πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς Δαμασκοῦ περὶ τῆς κατοχῆς τῆς Συρίας καὶ Παλαιστίνης. Ἀλλ' ὁ πάπας ὥργισθη κατὰ τοῦ ἀναθεματισμένου, καὶ ἀπηγόρευεν εἰς ὅλους τοὺς χριστιανοὺς μαχητὰς, νὰ βοηθήσωσιν αὐτὸν εἰς τὴν ἐπιχείρησίν του· καὶ διεῖ μεθ' ὅλης ταῦτα ηὐτύχησεν οὗτος, δεῖξας μεγάλην φρόνησιν καὶ φρεληθείς ἐπιδεξίως τὰς περιστάσεις, νὰ συνομολογήσῃ μετὰ τοῦ Σουλτάνου συνθήκην (1229), καθ' ἣν παρεγωρεῖτο εἰς τοὺς Χριστιανοὺς ἡ Ἱερουσαλήμ, Βηθλεὲμ καὶ Ναζαρὲτ μετὰ τῶν ἐπικρατειῶν αὐτῶν, καὶ ἀπετελεῖ παράλιος χώρα ἀπὸ τῆς Ἰόππης μέχρι τῆς Σιδώνος, ἀναθεμάτισεν ὁ πάπας, διτις ἔβλεπε τὴν εἰρήνην ταύτην ὡς ὄρκυμα πονηρίας καὶ ῥαδιουργίας, καὶ ἐθεώρει πᾶσαν εἰρηνικὴν μετὰ τῶν ἀπίστων συμφωνίαν ὡς προδοσίαν εἰς τὰ ιερὰ πράγματα, ἀναθεμάτισε, λέγω, καὶ αὐτὴν μάλιστα τὴν πόλιν καὶ τὸν ἄγιον Τάφον· οὕτως ὥστε Φριδερίκος ὁ Β'. ἡναγκάσθη νὰ θέσῃ, χωρὶς λειτουργίας καὶ ἐκκλησιαστικῆς καθαγιάσεως, αὐτὸς ὁ Ἰδιοςτρέμμακ ἐπὶ τῆς κερκλῆς του, ὡς βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλήμ. Μισητοὶς δὲ καὶ προδοθεῖς ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν ἵππωτῶν καὶ κληρικῶν ἐν Ἱερουσαλήμ, ἐγκατέλειψεν ὁ Φριδερίκος τὴν ἀγίαν γῇ, ἐξηγείνεται μένην. Δεκατέτσαρχος δ' ἐτη βραδύτερον εἰσεβαλον οἱ Χοθαρέσμιοι ἄγριοι ἀνατολικὸς λαὸς, εἰς τὴν Παλαιστίνην, φέροντες πρὸ αὐτῶν φόνον καὶ ἐρήμωσιν. Ἐκυρίευταν δὲ τὴν Ἱερουσαλήμ, κατέτετρεψκη τὸν ἄγιον Τάφον, καὶ ἡρπασαν τὰ ὄστα τῶν βασιλέων ἀπὸ τῶν τάφων. Πλησίον δὲ τῆς Γάλης ἐπεσε (1244) τὸ ἄνθος τῶν Χριστιανῶν ἵππωτῶν τῆς Εὐρώπης ὑπὸ τὰ ξίφη αὐτῶν. Μόγη δ' ἡ Ηπολεματίς, καὶ τινες ἄλλαι παράλιοι πόλεις, ἔμειναν κτῆμα τῶν Χριστιανῶν.

§. 55. Ἀγγελθέντων δὲ τῶν συμβάντων τούτων, ἔλαβεν δὲ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ΛΟΓΔΟΒΙΚΟΣ Θ'. (Ο ΛΓΙΟΣ) μετὰ πολλῶν εὐγενῶν τὸν στρατὸν, καὶ ἐπέλευσε διὰ τῆς Κύπρου εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἡ ισχυρὴ, ἐν τοῖς μεθορίοις πειμένη πό-

λις Δαμιέτα ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Φράγκων· ἀλλ' ὅτε προσανέβησαν τὸν Νεῖλον, ἵνα πολιορκήσωσι τὸ Κάιρον, τὸ μὲν στράτευμα τῆς ἔνοχης ἐνεκλείσθη μεταξὺ τῶν διωρύγων καὶ βραχιόνων τοῦ ποταμοῦ, ὃ δὲ στόλος κατέστρεψη οὐ πόδο τοῦ Ἑλληνικοῦ πυρός. Ἀφοῦ δ' ἔπεσεν ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως καὶ οἱ ἀνδρείστατοι ἵπποται, ἡχμαλωτίσθη ὁ Λουδοβίκος μετὰ τοῦ ἐπιλοίπου τοῦ στρατοῦ αὗτοῦ, καὶ ἡναγκάσθη νὰ ἀγοράσῃ τὴν ἑλευθερίαν ἔχυτοῦ τε καὶ μέρους τοῦ στρατεύματος μὲ βαρέα λύτρα, καὶ νὰ ἀποδώσῃ (1249) τὰς κυριευθείστας πόλεις. Ἀλλὰ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ στρατοῦ τῶν προσκυνητῶν δὲν ἔπανειδε πλέον τὴν πατρίδα· διέφυγε τὸ ξέφος καὶ τὸν λοιμὸν, ἀπωλέσθη τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῆς σκληρότητος τῶν Μωαμεθανῶν. Ἐλευθερωθεὶς δ' ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς, ἐπορεύθη εἰς τὴν Πτολεμαΐδα, τὴν ὁποίαν ὠχύρωσε καλῶς πρὸς ἄμυναν, διατρέψας ἐν αὐτῇ τέσσαρα ἔτη. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ περιῆλθεν (1270) ἡ ἀρχὴ τῆς Αἴγυπτου εἰς τὰς χεῖρας τῶν πολεμικῶν ΜΑΜΜΕΔΟΥΓΚΩΝ, τῶν πρότερον δούλων τῶν Κούρδων. — Δεκαέξι δ' ἔτη μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὕτου ἔπεχείρησεν ὁ Λουδοβίκος « τὸν ὄποιον οὐδεμίᾳ δυστυχίᾳ ἤδυνκτο νὰ χωρίσῃ ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ή ἐκ δευτέρου σταυροφορίαν, τὴν ὄποιαν ὅμως διεύθυνε πρῶτον πρὸς τὴν βόρειον Ἀγρικήν, κατὰ τῶν ἐν ΤΥΝΙΔΙ πειρατικῶν Σαρακηνῶν, τοῦτο μὲν ὅπως ἀναγκάσῃ αὐτοὺς γὰ πληρόνωσι φόρον, τοῦτο δὲ ἐλπίζω νὰ εἰσαγάγῃ αὐτόθι τὸν Χριστιανισμόν. Καὶ ἐπολιόρκει ἥδη τὴν πρωτεύουσκαν αὔτῶν, ὅτε ὁ ἀσυνήθης καύσων παρήγαγε λοιμικὰς ἀρρωστίας, αἴτινες καὶ τὸν βασιλέα αὐτὸν, καὶ πολλοὺς ἀνδρείους τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, κατεβίβασαν εἰς τὸν τάφον. Τότε λοιπὸν συνῳλόγησαν οἱ Γάλλοι στρατηγοὶ πρὸς τοὺς Σαρακηνούς ταχέως συνθήκην, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν. Ή δὲ ταυτοχρόνως ὑπὸ τοῦ Ἀγγλου πρίγκιπος Ἐδουάρδου (Α'), ἡνωμένου μετὰ πολλῶν Φρεισωρ, ἐπιχειρίσθησα κατὰ τῆς Παλαιστίνης ἐκστρατείαν, ἐπ' ὀλίγον μόνον χρόνον ἕσωσε τὴν ὑπαρξίαν τοῦ Χριστιανικοῦ βασιλείου. Οἱ ράχιμοι Μαμμελούκοι ἡπείλουν ἥδη ἔτι μᾶλλον τὰ ἀσθενῆ λείψανα τοῦ βασιλείου τῆς Ιερουσαλήμ. Ὅτε δ' ἔπεσεν εἰς τὰς

χειρας αύτῶν ἡ Ἀρτιόχεια, καὶ ἐκυριεύθη κατὰ κράτος ἡ Πτολεμαῖς (Ἀκκὼ) μεθ' ἡρωϊκὴν ἀντίστασιν, κατέλιπον (1291) ἔκουσιας οἱ ἔτι διαιμένοντες Φράγκοι χριστιανοὶ τὴν χώραν τῆς Συρίας, ἡτις εἶχε ποτισθήδυον ἥδη ἐκατονταετηρίδας μὲ τὸ αἷμα τοσούτων ἐκατομμυρίων.

§. 56. Τὰ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΤΑΥΡΟΦΘΡΙΩΝ ἦσαν πολὺ οὐσιώδη διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐν-Εὐρώπῃ ἀνθρωπότητος. 1) Προήχθη δι' αὐτῶν ἡ πνευματικὴ διάπλασις· διότι ἡ γνῶσις ξένων χωρῶν καὶ ἔθνῶν ἀπέσπατε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ μέχρι τοῦδε περιορισμοῦ, ἐξωκείωσεν αὐτοὺς πρὸς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας ἀλλων λαῶν, καὶ κατέστητεν ἐναργεστέρας τὰς περὶ τοῦ κόρμου καὶ τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων γνῶσεις αὐτῶν. 2) Ἐξηγέρισαν τὴν γύστην τῷ Ιπποτῷ, ὅρισασαι ὑψηλότερον σκοπὸν ἐνεργείας, καὶ παραχροῦσαι ἀφορμὴν πρὸς σύστασιν τῶν ΙΠΠΟΤΙΚΩΝ ΤΑΓΜΑΤΩΝ, ἄτινα ὡς πρότυπον τοῦ ιπποτισμοῦ, ὕβριλον νὰ ἐνόσωσιν εἰς ἐκυτὰ πάσας τὰς ιπποτικὰς ἀρετάς. Ἐκ τῶν ιπποτικῶν δὲ τούτων ταγμάτων διέπρεψαν μάλιστα τὸ ΤΑΓΜΑ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ (ροσοκόμων), τὸ τάγμα τῶν ΝΑΪΤΩΝ, καὶ τὸ τάγμα τῶν ΤΕΥΤΟΝΕΩΝ. Ἐν αὐτοῖς δὲ φαίνεται ἡνωμένον τὸ πνεῦμα τοῦ ιπποτισμοῦ καὶ τῆς μοναχικῆς πολιτείας· καθότι ἐκτὸς τῶν τριῶν μοναχικῶν ὑποσχέσεων τῆς ἐγκρατείας, πτωχείας καὶ ὑπακοῆς, ἐπηγγέλλοντο καὶ τετάρτην, ἀγῶνα κατὰ τῶν ἀπίστων καὶ προστασίαν τῶν προσκυνητῶν.

ά.) Οἱ Ιωαννῖται διέφροῦντο εἰς τρεῖς κλίσεις· ἀδελφοὺς ὑπηρετοῦντας, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ τον ἀνατεθειμένη ἡ περιποίησις τῶν ἀτθενῶν προσκυνητῶν* ἵερεῖς, φροντίζοντας περὶ τῶν θρησκευτικῶν, καὶ ἱππότας, οἵτινες ἐπολέμουν πρὸς τοὺς ἀπίστους, καὶ ὧδηγούν τοὺς προσκυνητάς. Ἀπολεπθείσης δὲ τῆς ἀγίας χώρας, ἔλαθον τὴν νῆσον Ρόδον (Ρόδοις ἱππόται), καὶ δτε ἡναγκάσθησαν νὰ παραχωρήσωσιν αὐτὴν μεθ' ἡρωῖκοὺς ἀγῶνας εἰς τοὺς Οθωμανοὺς Τούρκους (1522), ἐδόθη εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Καρόλου Β'. ἡ νῆσος Μελίτη (Μελιταῖοι ἱππόται) — 6'. Οἱ Ναΐται ἀπέκτησαν διὰ δωρεῶν καὶ κληροδοσιῶν μεγάλα πλούτη. Ἀπολέσαντες δὲ τὰ ἐν

Παλαιστίνη κτήματά των, ἀνεγώρησαν οἱ πλεῖστοι αὐτῶν εἰς τὴν Γαλλίαν, ἔνθι ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ἀπληστίαν καὶ τρυφλὴν ζωὴν, καὶ ἐπήνεγκον οὕτω τὴν καταστροφὴν τοῦ τάγματος αὐτῶν — γέ.) Τὸ τάγμα τῷ Τευτόρῳ εἶναι ὅλως τερόν ἐπιφρνὲς διὰ τὰς ἐν τῇ Παλαιστίνῃ πράξεις του, ἢ διὰ τὰς προσπεθείκας αὐτοῦ εἰς τὸ νῦν ἐκπαιδεύσῃ τοὺς περὶ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν λαούς. Προσληπθὲν δηλ. ἵνα προστατεύσῃ τὰ σπέρματα τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὰς πεδιάδας τοῦ Βιστούλα κατὰ τῶν ἔθνεων Πρώστων, ἐπέτυχε τὸ τάγμα, μετὰ πολλοὺς φονικούς ἀγῶνας, νὰ διαδώσῃ τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ Βιστούλα μέχρι τοῦ Νεμένου χώραν, καὶ νὰ εἰσαγάγῃ αὐτόθι Γερμανικὰ ἔθνη, γλώσσαν καὶ παιδείαν, Βοηθούμενοι δ' ὑπὸ δραστηρίων ἐμπόρων τῆς Βρετανίας καὶ Αυστρίας, ἔκτισαν τὰς πόλεις Κουλμίαν, Θόρον (Δρουστενήν πόλιν), Ἐλβίζην, Κοινέζεργην καὶ ἄλλας. Ἐδρύθησαν ἐπισκοπεῖα καὶ ἐκκλησίαι· τὰ δασηνὸλοτομήθησαν καὶ εξειργάσθησαν εἰς χώρας ἀροσίμους· γερμανικὴ δ' ἐπιμέλεια καὶ γερμανικὴ παιδεία ἐπενήργησεν κακολικήν μεταβολήν· ἀλλ' ἡ παλαιὰ ἐλευθερία τῶν κατοίκων τῆς χώρας ἀπωλέσθη. Οἱ ἐπόπται τοῦ τάγματος (οἵτινες ἀπὸ τοῦ 1309 εἰχον τὴν ἔδραν αὐτῶν ἐν Μαρεμβούργῳ) εἰχον τὴν κυριαρχίαν, ἐνῷ ἡ τάξις τῶν χωρικῶν μετεῖη εἰς τὴν σχέσιν τῶν δουλοπαροίκων. — Περὶ τοὺς χρόνους τῆς περιτοις σταυροφορίας, εμορφωσεν δὲ Μωακμεθκνὸς προφήτης Ἀσσάνης τὴν φανατικὴν αἵρεσιν τῶν Ἀσσασσοτρων, οἵτινες εἰχον τὴν ἔδραν αὐτῶν ἐν τῇ παλαιᾷ Παρθίᾳ καὶ εἰς τὰ δροπέδια τῆς Συρίας, καὶ εἶναι ἀξιομνησούντοις ὡς οὐδεμίλιν ἔχοντες ἴδιαν θέλησιν. Ἡκολούθουν μὲ τυφλὴν ὑπακοὴν τὴν διαταγὴν τοῦ ἀρχιεπιστρατήγου αὐτῶν, τοῦ «γέροντος τοῦ ὅρους», «ἐπράττον μετ' εὐτολιίκες καὶ πανουργίκες πᾶσαν εἰς αὐτοὺς ἐπιβαλλομένην φονικὴν πρᾶξιν, καὶ κατεγελων τὰ μαρτύρια, διτε συνελαμβάνοντο. Πλούσια λάφυρα ἐν διωρέσεις, καὶ ἡ ἐλπὶς εὔτυχίας περιχρείσου μεττοῦ ἡδονῶν τῶν αἰσθήσεων μετὰ θάνατον, ησαν ἴσχυρὰ ἐλαστήρια πρὸς τολμηρὰς πρᾶξεις. Ἡσκεν δὲ τρόμος τῶν Χριστιανῶν καὶ Σαρακηνῶν.

§. 57. 3). Αἱ σταυροφορίαι ἔθηκαν τὸ θεμέλιον ἐλευθέρας

χωρικῶν τάξεως· διότι πολλοὶ δουλοπάροικοι δι' αὐτῶν ἦλευθερώθησαν, καὶ ηὗησαν καὶ ἔζέτειναν τὴν δύναμιν καὶ σημασίαν τῆς τάξεως τῷ πολιτῶν καὶ τῶν πόλεων· καθότι εἶνα γονιθή διὰ τῆς πλησιάσεως ξένων λαῶν, καὶ τῆς γνώσεως ξένων προϊόντων, τὸ ἐμπόριον, ἐμορφώθη ἡ βιομηχαλα, καὶ παρήχθη οὕτως εὔδαιμων τις κατάστασις. 4) Ἡ ἔξησαν τὴν δύναμιν καὶ ὑπόληψιν τοῦ κλήρου, ἐπολλαπλασίασαν τὰ πλούτη τῆς ἐκκλησίας, (διότι κατὰ τὸ διάστημα αὐτῶν ἀπέκτησαν μεγάλη κτήματα τὰ μοναστήρια καὶ οἱ κληρικοὶ, διὰ κληροδοσίῶν, δωρεῶν ἢ καὶ ἀγορῶν) καὶ παρέτρεψαν τὸν θρησκευτικὸν ζῆλον εἰς σκυθρωπὴν θρησκευτικὴν μαρίαν (pharaticum). Η θρησκευτικὴ δ' αὐτη μανία ἔξετραχηλίσθη τρομερώτατα εἰς τὸν διωγμὸν τῶν ΒΑΛΔΑΙΩΝ καὶ ΑΛΒΙΓΑΙΩΝ, θρησκευτικῆς αἵρεσεως, ἵτις ἥθελε νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν κλῆρον τὴν ἀποστολικὴν ἀπλότητα. Τὰ νότια μέρη τῆς Γαλλίας, ἡ Προβηγκία καὶ Λαγγεδοκία, ὅπου ὑπὸ ωραῖον, αἴθριον οὐρανὸν, εἶχε μορφωθῆ εὔδαιμων πολιτῶν τάξις μετ' ἐλευθερίων καθεστώτων, ὅπου ἡ εῦθυμος προβηγκιανὴ ποίησις τῷ φανόδῳ (Troubadours) ἐτόξευε τὴν εὐτραπελίαν αὐτῆς καὶ σατυρικὴν ἀκολασίαν κατέπισκόπων καὶ ιερέων, ἵτον ἡ ἔδρα τῶν Ἀλβιγαίων τούτων. (Ἄπὸ τῆς πόλεως Ἀλβίγης). Κατὰ τούτων δὲ καὶ τοῦ ὑπερασπιστοῦ αὐτῶν, τοῦ πλουσίου 'Ραϋμούνδου ΣΤ'., κόμητος τῆς Τολώσης, ἀπέσειλεν (1205) ὁ Ἰννοκέντιος Γ'. Κιστερκιαίους μοραχοὺς, ἵνα κηρύξωσιν ιερὰν σταυροφορίαν. Πάραυτα δ' ἔξεστρατευσαν στίφη ἀγρίων πολεμιστῶν, πρὸ τῶν δποίων ἐπορεύοντο θρησκομανεῖς μοναχοὶ μὲ τὸν σταυρὸν, εἰς τὴν ἀκμάζουσαν χώραν, κατέστρεψαν τὰς πλουσίας πόλεις, τοὺς πύργους καὶ τὰ χωρία, ἐφόνευσαν ἀθώους καὶ ἐνόχους, ἀνέκαυσαν πυράς, καὶ διέσπειραν πανταχοῦ ἐρήμωσιν, φόνον καὶ ἀρπαγήν. Καὶ ἐπὶ μακρὸν μὲν ἀνθίστατο ὁ 'Ραϋμούνδος κατὰ τῶν ἔχθρῶν αὐτοῦ· ἀλλ' ὅτε ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος Ή', ὡθούμενος ὑπὸ ἀγενοῦς ἐπιθυμίας κατακτήσεως χωρῶν, ἀνέλαβε τὸν κατὰ τῶν αἵρετικῶν πόλεμον, τότε προσεκύνησεν ὁ κόμης, καὶ παρεχώρησεν (1226), εἰς εἰρήνην τιγά, τὸ μέγιστον μέρος τῶν

κτήσεων αύτοῦ εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἐλλ' ὁ εἰκοσαετής καταὶ στρεπτικὸς πόλεμος εἶχεν ἀφανίσει τὴν ὥραταν γεωργίαν τῆς νοτίου Γαλλίας, μεταβάλει τὴν χώραν εἰς ἔρημον, καὶ ἐπιβάλλει αἰώνιον σιωπὴν εἰς τὸ εὔθυμον ἄσμα τῶν ῥαψῳδῶν. Καθ' ὅμοιον δὲ τρόπον κατεστράφη (1233) ὑπὸ ἐξολοθρευτικοῦ πολέμου, ἔτη τινὰ μετὰ ταῦτα, κατὰ παρόρμησιν τῶν ἐπισκόπων τῆς Βρέμης καὶ τοῦ Ῥακεβούργου, καὶ ἡ ἀνδρεία δῆμος-χρατλά τῶν (χωρικῶν) ΣΤΕΔΙΓΓΩΝ ἐν Οῦντῃ. Εἰς μάτην ἡγενίσθησαν οἱ μάχιμοι χωρικοὶ μεθ' ἡρωϊκῆς ἀνδρείας κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ ἐφόνευσαν τὸν κόμητα τοῦ Ὀλδεμβούργου μετὰ 4,000 τῶν ἵππεών αὐτοῦ· ἡ ἀνωτέρα δύναμις καὶ δικαλλίτερος διπλισμὸς τοῦ ἵπποτικοῦ στρατοῦ, καὶ ἡ τὸ ἵππικὸν βοηθοῦσα φύσις τοῦ ἐδάφους, ἔδωκαν εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν τὴν νίκην, καὶ ἡ μὲν χώρα κατηρημάθη, αἱ δ' ἀγέλαι τῶν κτηγηῶν ἀπήχθησαν· ἀνδρεῖς, γυναῖκες καὶ παιδία ἐσφάγησαν·

2. Οἱ Ὁχενστῶφοι (1138—1254).

§. 58. Ὅτε ὁ αὐτοκράτωρ Λοθάρος (§. 46) ἀπέθανεν (Δεκ. 3, 1137), ἐπιστρέφων ἐξ Ἰταλίας, εἰς καλύβην τινὰ τῶν Ἀλπεων, ὅχι μακρὰν τοῦ Τριδέντου, ἐπίστευσεν ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Ἔρβίκος ὁ Ἄπερήφαγος, ὅτι ἔχει τὰ πλησιέστατα δικαιώματα εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἡ μεγάλη δύναμις τοῦ Βελφικοῦ οἴκου, εἰς τὸν ὅποῖον ὑπήκουον οἱ Βαυαροὶ καὶ οἱ Σάξονες, καὶ τοῦ ὅποίου αἱ κτήσεις ἔξετείνοντο ἀπὸ τῆς Μεσογείου μέχρι τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τοῦτο δὲ ἡ ὑπερηφάνεια τοῦ ὑψηλόφρονος δουκὸς, παρεκίνησαν πολλοὺς ἡγεμόνας νὰ ἐκλέξωσιν, εἰς δίκαιτάν τινα ἐν Κομφλούεντλᾳ (Κοβλεντλᾳ), ΚΟΝΡΑΔΟΝ ΤΟΝ ΟΧΕΝΣΤΩΦΟΝ (1138—1152). Ἀλλ' ὁ Ἔρβίκος ἐβράδυνε νὰ τὸν ἀναγγυρίσῃ, καὶ ἡροήθη τὴν ἀπαιτηθεῖσαν πίστιν. Τότε ὅμως ἔξηκόντισε κατ' αὐτοῦ ὁ Κορράδος τὴν αὐτοκρατορικὴν προγραφὴν, καὶ ἐκήρυξεν αὐτὸν ἔκπτωτον τῶν δύο αὐτοῦ δουκάτων. Τοῦτο δ' ἡκολούθησεν ἀνανέωσις τοῦ μεταξὺ Ὁχενστῶφων καὶ Βέλφων ἀγῶνος, καὶ καταστρεπτικὸς ἐμφύλιος πόλεμος. Κατὰ δὲ τὴν πολιορκίαν τῆς Βειροβέργης, ἦτις ἀνῆκεν εἰς τὰ πά-
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

τρια κτήματα τῶν Βέλφων, ἡκούσθη κατὰ πρῶτον τὸ σύνθημα « ἐδῶ Βέλφ ! ἐδῶ Βάϊβλιγγ ! » τὸ δποῖον ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ ὄνομασθῶσι τὰ κόμματα ΒΕΛΦΟΙ (Ιταλ. ΓΟΥΞΕΛΦΟΙ) καὶ ΒΑΪΒΛΙΓΓΟΙ (ΓΙΒΕΛΔΙΝΟΙ) (*). Καὶ τὸ μὲν φρούριον ἦναγκάσθη νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ἀλλ' ἡ φρουρὰ ἐσώθη διὰ τῆς πανούργιας καὶ πίστεως τῶν γυναικῶν. Ὁ πόλεμος διήρκεσε μέχρι τοῦ θανάτου Ερρίκου τοῦ Υπερηφάνου (1142). Ἐπειτα δὲ συγκριολογήθη συνθήκη, τὴν ὁποίαν ἡκολούθησε βραχυχρόνιος ἡσυχία· τότε δὲ μόνον ἐπῆλθε διαρκῆς συνδιαλλαγὴ, ὅτε ὁ οὐρανὸς τούτου Ἐρρίκος ὁ Λέων ἔλαβε πάλιν παρὰ τῶν διαδόχων τοῦ Κορράδου τὴν πατρικὴν κληρονομίαν καὶ τὰ δύο δουκάτα τῆς Βαυαρίας καὶ Σαξονίας. Ἡ Αύστρια δύμας ἀπεχωρίσθη τῆς Βαυαρίας, καὶ ὑψώθη εἰς αὐτόνομον δουκάτον μετὰ μεγάλων προνομίων. — Ὁ Κορράδος ἦτον ἀνὴρ ἀνδρεός καὶ εὔσεβής· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὁ κατὰ τῶν Βέλφων πόλεμος, τοῦτο δὲ ἡ παρ' αὐτοῦ ἐπιχειρησθεῖτα δευτέρα σταυροφορία (§. 51) παρεμπόδισαν τὴν ὑπὲρ τῆς Γερμανίας ἐνέργειαν αὐτοῦ. Μικρὸν δὲ πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ διεύθυνε τὴν ἐκλογὴν τῶν ἡγεμόνων, ἵνα πέσῃ ἐπὶ τὸν μεγαλόρρονα καὶ ἰσχυρὸν ἀνεψιόν του ΦΡΙΔΕΡΙΚΟΝ ΒΑΡΒΑΡΟΣΣΑΝ, (ξαρθοπώγων) (1152—1190), ὅστις ἐθεωρεῖτο τὸ ἄνθος τῶν ἴππων, καὶ τοῦ ὁποίου τὰ πλεονεκτήματα εἶχε γνωρίσει ὁ Κορράδος κατὰ τὰς σταυροφορίας. Ὁ μέγας δ' οὗτος αὐτοκράτωρ, Φριδερίκος ὁ Α', ἀπένειμεν εἰς τὸ κράτος ἡσυχίαν μὲν καὶ τάξιν εἰς τὸ ἐσωτερικόν, δόξαν δὲ καὶ ἀσφάλειαν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Τὸ ἡγεμονικὸν πνεῦμα τοῦ ἰσχυροῦ ἀνδρὸς, καὶ ἡ αὐστηρότης ἡνωμένη μετὰ τῆς δικαιοσύνης, διηγείρε πανταχοῦ σέβας καὶ ὑπακοήν.

§. 59. Δεινότατον ἀγῶνα ὑπέστη ὁ Φριδερίκος ἐν Ἰταλίᾳ, ὅπου ἔζάκις ἔξεστράτευσεν. Αἱ λοιμωδικαὶ δηλ. πάλεις,

(*) Ἐν Ἰταλίᾳ οἱ μὲν Γελλιτζοι, ἀνεγνώριζον τὸν αὐτοκράτορα ὡς κοσμικὸν ἄρχοντα καὶ προστάτην, τὸν δὲ πάπα ν ὡς ἐκκλησιαστικὸν μόνον δρχήν, οἱ Γουσέλφοι δὲ μας θελον ἔνωσιν τῆς ἐκκλησίας καὶ πολετίας ὑπὸ τὴν ἀγωτάτην δρχὴν τοῦ πάπα. Σ. M.

μάλιστα τὸ ὑπερήφανον ΜΕΔΙΟΛΑΝΟΝ, διενοήθησαν νὰ μεταβάλωσι τὰς ἐπικρατείας αὐτῶν εἰς μικρὰς δημοκρατίας. Πλήρεις δὲ φιλοπατρίας καὶ φιλελευθέρου αἰσθήματος, συνέστησαν μάχιμόν τινα πολιτοφυλακὴν, καὶ ἔζητον νὰ ἀπαλλαγῆσαι τῆς ἀρχῆς τοῦ αὐτοκράτορος. Τὸ δὲ πνεῦμα τοῦτο τῆς ἀγυποταξίας ἐφανερώθη ἥδη κατὰ τὴν πρώτην εἰς τὰ ἔκεισε ἀποδημίαν τοῦ Φριδερίκου, ὅτε κατὰ παλαιὸν ἔθος ἐπιθεωρήσας τὸ στράτευμα αὐτοῦ εἰς τὴν 'Ρογκαλικὴν πεδιάδα (πλησίον τῆς Πλακεντίας), ἀπήτησε (1154) παρὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τῶν πόλεων τῆς Ἀνω Ἰταλίας νὰ δμόσωσι πίστιν. Καὶ δὲν ἥδυνθη μὲν νὰ κολάσῃ τὴν φορὰν ταύτην τὸ ἰσχυρὸν Μεδιόλανον, ἔζητον δὲν νὰ τὸ τρομάξῃ, καταστρέψων μικροτέρας τινὰς πόλεις, πρὶν ἡ κοσμηθῆ ἐν Πανίᾳ μὲν μετὰ τοῦ Λοιβαρδίκου, ἐν 'Ρώμῃ δὲν μετὰ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ σέματος. Τὸ τελευταῖον δμως ἐπέτυχε (1155) μόνον μετὰ τὴν παράδοσιν τοῦ μοναχοῦ ΑΡΝΟΛΔΟΥ ΤΟΥ ΕΚ ΒΡΕΣΚΙΑΣ. Ὁ λόγου ἄξιος οὗτος ἀνὴρ ἥθελε νὰ ἐπαναγάγῃ τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὴν ἀποστολικὴν ἀπλότητα. Ὅθεν ἐλάλει μετὰ παρέρηστας κατὰ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἀλαζονείας τῶν συγχρόνων αὐτοῦ κληρικῶν, καὶ ἐκήρυττε τὴν κοσμικὴν δύναμιν τοῦ κορυφαίου τῆς ἐκκλησίας ὡς παράδεισιν τῆς ἀγίας γραφῆς. Παρόξυνθέντες δ' ὑπὸ τῶν λόγων αὐτοῦ τούτων, ἥρνθησαν οἱ 'Ρωμαῖοι νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τὸν πάπαν, καὶ κατέστησαν δημοκρατικὸν πολίτευμα κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν παλαιῶν. Ἀλλ' ὅτε ὁ τολμηρὸς ἀκριβῆς τῆς ἱερᾶς ἀναμορφώσεως παρεδόθη εἰς τὸν πάπαν, καὶ ἐκάη ἐμπροσθεν τῆς μεγάλης πύλης τῆς πόλεως, ἀπώλεσαν οἱ 'Ρωμαῖοι τὸ θάρρος αὐτῶν. Παρεδέχθησαν λοιπὸν τὴν κατάργησιν τῶν νέων διατάξεων, καὶ ὑπήκουσαν πάλιν εἰς τὴν ἔξουσίαν τοῦ πάπα.

§. 60. Ἀναχωρήσαντος δὲ τοῦ Φριδερίκου, ἐπέμειναν οἱ κάτοικοι τοῦ Μεδιόλανου εἰς τὴν αὐθάδειαν αὐτῶν καὶ κατέστρεψαν πολλὰς πόλεις ἀφωσιωμένας εἰς τὸν αὐτοκράτορα (π. χ. τὸ Λώδιον). Τότε δ' ἐστράτευσε (1158) ὁ Φριδερίκος ἐκ δευτέρου, ἰσχυροποίησε διὰ νομοματῶν, κατὰ τὸν κώδηκα τοῦ Ιουστινιαρχοῦ (§. 15) τὰ δίκαιώματα τῆς κυριαρχίας αὐτοῦ

(φεγγάλια), καὶ ἐξέδωκε κατὰ τοῦ Μεδιολάνου τὴν προγραφὴν, ὅτε ἡ ἀπειθής αὕτη πόλις δὲν ὑπήκουσεν εἰς τὰς διατάξεις ταύτας. Σφοδρὸς δὲ πόλεμος ἐκρίθη τελευταῖον ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος. Τὸ Μεδιόλανον ἡναγκάσθη νὰ παραδοθῇ (1162) μετὰ πολιορκίαν δύο ἔτῶν καὶ ἥμισεως. Ἀφοῦ δὲ κατεσύντριψθη τὸ σημαιοφόρον ἄρμα (Carocceio), τὲ ὅποιον ἔσυρε τὴν πρώτην τῶν σημαιῶν τῆς πόλεως, καὶ ἐταπεινώθησαν οἱ πολεῖται ἐμπροσθεν τοῦ νικητοῦ, κατηδαφίσθησκαν τὰ τείχη καὶ αἱ οἰκίαι, καὶ οἱ κάτοικοι ἡναγκάσθησαν νὰ ἀποικήσωσιν εἰς τέσσαρας χωριστὰ ἀπ' ἀλλήλων κωμοπόλεις τῆς ἐπικρατείας αὐτῶν. Τρομαγμέναι διὰ τὴν ἔκβασιν ταύτην, ὑπετάχθησαν αἱ λαϊκαὶ Λομβαρδικαὶ πόλεις, καὶ ἐδέχθησαν πρὸς κυβέρνησιν αὐτῶν αὐτοκρατορικοὺς ἄρμοστας (Potesta). — Χρόνον δέ τινα μετὰ ταῦτα περιέπεσεν ὁ Φριδερίκος εἰς σφοδρὰν ἔριν πρὸς τὸν ἰσχυρογνώμονα πάπαν ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ Γ'. Παροργίσθεις δὲ ἐξεσφεδόνισεν οὗτος κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὸ ἀνάθεμα καὶ εὑρε, προθύμους νὰ προστεθῶσιν εἰς αὐτὸν τοὺς ἔνεκα τῆς καταθλίψεως καὶ τῶν φορολογικῶν καταπιέσεων τῶν αὐτοκρατορικῶν ἀρμοστῶν δυταρεστημένους Λομβαρδούς. Διεύθυνοντος δὲ τοῦ πάπα, ἐσχηματίσθη ἐντὸς ὀλίγου ἡ ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΤΩΝ ΛΟΜΒΑΡΔΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ, εἰς τὴν ὁποίαν προστέθησκαν, ἐκτὸς τοῦ ἐπανιδρυθέντος πάλιν Μεδιολάνου, ἀπασταὶ σχεδὸν αἱ κοινότητες τῶν πόλεων τῆς ἄνω Ἰταλίας. Εἰς τὸ πεῖσμα δὲ τοῦ αὐτοκράτορος ἔκτισεν ἡ συμμαχία τὴν ὄχυρὰν πόλιν ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΝ, ἥτις φέρει τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ πάπα, καὶ ἀντεστάθη μετ' ἀνδρείας καὶ ἀποτελεσματικῶς καθ' ὅλων τῶν προσβολῶν τοῦ Φριδερίκου, εἰς τρόπον ὡστε οὗτος, ὅτε τέλος θερινός τις πυρετὸς ἔπειπεν εἰς τὸν ἄρδην πολλοὺς τῶν πολεμιστῶν αὐτοῦ, καὶ ἐκάλουν (1164) αὐτὸν ὀπίσω τὰ ἐν Γερμανίᾳ συμβόντα, ἡναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ ἐπὶ πολὺν χρόνον τὴν Ἰταλίαν.

§. 61. Τελευταῖον δὲ εἰσέβαλεν ὁ Φριδερίκος ἐκ νέου μετὰ μεγάλης δυνάμεως στρατοὺς πέραν τῶν Ἀλπεων, ἐδαπάνησεν ὅμως τόσον πολὺν χρόνον πολιορκῶν τὴν Αλεξάνδρειαν, ὡστε ἐφοβήθη μήπως ἀπολέσῃ ὅλους τοὺς καρποὺς τῆς ἐκστρατείας

αύτοῦ, καὶ λοιπὸν ἀπεφάσισε νὰ συγκροτήσῃ μάχην, παρὰ τὴν συμβουλὴν τῶν φίλων του. 'Αλλ' Ἐρρῖκος ὁ Λέων ἐγκατέλειψε τὸν αὐτοκράτορα ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἀνάγκης. Τὰ ἵδια μᾶλλον ἐπιδιώκων συμφέροντα, ἢ συμπράττων εἰς τοὺς σκοποὺς τοῦ Ὁχενστώφου ἀρχοντος, ἔκτὸς δὲ τούτου, παρωργισμένος κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος, ἔνεκα ἴδιωτικῆς τινος ἕριδος, ἡρνήθη νὰ τὸν βοηθήσῃ, ἐν ᾧ ἰκέτευσεν αὐτὸν γονυπετῆς ὁ Φριδερίκος παρὰ τὴν Λάριον Λίμνην (Como) καὶ ἐπήνεγκεν οὕτω (1176) τὴν ἥπτα τῷ Γερμανῷ ἐν τῇ ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΛΕΓΝΑΝΟΥ, καθ' ἣν οἱ πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ σημαιοφόρου ἄρματος ἡνωμένοι κάτοικοι τοῦ Μεδιολάνου, « λόγος τοῦ θανάτου » ἐπικαλούμενοι, ἔδειξαν ἀληθῶς θαύματα ἀνδρείας. Αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ ἐνεζητήθη ἐπὶ τινας ἡμέρας. Τόσον δύμως μεγάλη ἦτον ἡ δόξα τοῦ ἡρῶικοῦ μεγέθους τοῦ Φριδερίκου, ὅτε ὁ πάπας καὶ ἡ Λομβαρδικὴ συμμαχία ἐδέχθησαν ἀσμένως τὴν προταθεῖσαν εἰρήνην. "Οθεν συνωμολογήθη εἰς συνέλευσίν τινα ἐν Βενετίᾳ, κατὰ πρῶτον ἔξαετὴς ἀρακωχὴ μεταξὺ τοῦ αὐτοκράτορος, τοῦ πάπα καὶ τῶν Λομβαρδικῶν πόλεων, ἐξ ἣς ἐπήγασε μετὰ ταῦτα (1183) ἡ εἰρήνη τῆς Κωνσταντίας. Ο 'Αλέξανδρος ἀνεγνωρίσθη νόμιμος ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας, ὁ Φριδερίκος ἀπελύθη τοῦ ἀναθέματος, καὶ ἡ συμμαχία τῶν πόλεων ἐζηκολούθησε νὰ διατηρῇ τὴν δύμοθεῖσαν πίστιν, καὶ νὰ πληρόνῃ τοὺς βασιλικοὺς φόρους (τὰ ρεγάλια). Καὶ αὐτοκρατορικοὶ μὲν ἀρμοσταὶ ἔμελλον νὰ διανέμωσι τὴν ἀνωτάτην δικαιοσύνην, τὰ δὲ αὐτοκρατορικὰ στρατεύματα ἔμελλον νὰ λαμβάνωσι κατὰ τὰς διαβάσεις των τὰς ἀναγκαῖας ζωατροφίας παρὰ τῶν πόλεων. Εἰς δὲ τὴν ἐν Βενετίᾳ πλατεῖαν τοῦ Ἀγίου Μάρκου ἐπεσφραγίσθη ἡ μεταξὺ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τοῦ πάπα συνδιαληγὴ διὰ τοῦ εἰρηνικοῦ ἀσπασμοῦ. "Απαν ἐν τούτοις τὸ κέρδος καὶ ἡ λάμψις τῆς νίκης ἦτον ὑπὲρ τῆς 'Ρωμαϊκῆς αὐλῆς, τῆς ὁποίας τὰ ἐπὶ τῆς κυριαρχίας τοῦ κόσμου δικαιώματα ὑψώθησαν οὕτω καθ' ὑπερβολὴν. Πρὸιν δ' ἐγκαταλείψη ὁ Φριδερίκος τὴν Ἰταλίαν, ἐνήργησε νὰ συζευχθῇ ὁ πρεσβύτερος αὐτοῦ υἱὸς Ἐρρῖκος μετὰ τῆς Κωνσταντίας, κληρονόμου τοῦ ἐν Νεαπόλει καὶ Σικελίᾳ Νορμανδικοῦ κράτους.

§ 62. Ὅτε δ' ἔρθασεν εἰς τὴν Γερμανίαν ἡ περὶ τῆς πρὸς τὸν πάπαν συνδιαλλαγὴς τοῦ Φριδερίκου εἰδησις ἐφοβήθη μεγάλως Ἐρρήκος ὁ Λέων. Οὗτος δὴλ. εἶχεν ἐκτείνει τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν Σλαυικῶν φύλων ἐν Πομερανίᾳ καὶ Μεκκλεμβούργῳ, πολεμήσει παρὰ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν πρὸς τοὺς Φρείσους καὶ τὴν δημοκρατίαν τῶν χωρικῶν Διτμάρσων (ἐν Ὀλστετέρῳ) καὶ ἀποκτήσει μέγα πράτος. Εἶχε δὲ ἀνορύζει ἐν τῷ Ἐρυνίῳ δάσει ("Αρτσφ) μεταλλεῖα χαλκοῦ, εἰχε κτίσει ἢ ἐπεκτείνει καὶ ἀνυψώσει πόλεις καὶ ἐπισκοπεῖς (Αυθέκκην, Μόραγορ, Ραχεβούργορ), καὶ ἐφελκύσει ξένους ἀποίκους ἐκ τῶν Κάτω Χωρῶν. Ἀλλ' ἡ φιλαρχία αὐτοῦ, καὶ αἱ κατὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ ἀρχιερέων βιαιοπραγίαι του, δέν ἦσαν δλιγάτερον γνωσταὶ, ἢ αἱ πολεμικαὶ αὐτοῦ μεγαλουργίαι οὔτως ὅστε ὁ χαλκοῦς λέων, τὸν ὅποιον εἶχε στήτει πρὸ τῆς ἀκροπόλεως τῆς πρωτευούσης του Βρουνσβίγης, ἥδύνχτο νὰ ἦναι ἐπίσης καλὸν σύμβολον τῆς φιλαρπταγίας του, ὅσον καὶ τῆς δυνάμεως του; Τὰ δὲ συγχὰ παράπονα, τὰ ὅποια ἔνεκα τούτου ἡκούοντο πανταχόθεν ἐναντίον τοῦ Ἐρρίκου, ἐπανελθόντος τοῦ αὐτοκράτορος, ἔδωκαν εἰς τοῦτον τὴν ἐπιθυμητὴν ἀφορμὴν, νὰ προσκλέσῃ αὐτὸν ἐνώπιον αὐτοκρατορικοῦ δικαιστηρίου, καὶ δέν δὲν ὑπήκουσεν εἰς τὴν ἐπανειλημμένην πρότκλησίν του, ἐδημοσίευσε κατ' αὐτοῦ τὴν αὐτοκρατορικὴν προγραφὴν, καὶ ἐστέρησεν αὐτὴν τῶν δύο του δουκάτων, τῆς Βαναρίας καὶ Σαξονίας. Καὶ ἐκεῖνο μὲν περιῆλθεν (1179) εἰς τοὺς πιστοὺς πρὸς τὺς Ὁχενστάφους ΒΙΤΕΛΣΒΑΧΟΥΣ, οἵτινες μετέπειτα ἔλαθον καὶ τὸ παραβρήτων Παλατινάτορ ή δὲ Σαξονία ἐμερίσθη τοῦτο μὲν εἰς Βερράρδο τὸν ἐξ Ἀνχάλτου, τὸν υἱὸν Ἀλέρτου τοῦ ἐπικαλουμένου Ἀρκτοῦ (Βέρ), ὅστις ἔθηκε τὰ θεμέλια τοῦ Βερολίνου, τοῦτο δὲ εἰς γείτονας ἡγεμόνας καὶ ἐπισκόπους. Ἀλλὰ μετὰ καταστρεπτικὸν μόνον πόλεμον ἥδύνχτο νὰ δαμασθῇ ὁ λέων. Τπέρ τὰ δύο ἔτη ἀνθίστατο εἰς πάντας τοὺς ἐχθρούς. Πρῶτον δὲ τε αὐτὸς ὁ Φριδερίκος ἐξεστράτευσε κατ' αὐτοῦ, ἐταπεινώθη ἐμπροσθεν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἐχθροῦ· προσέπεσεν ἐν Ἐρφούρῃ γονυπετής εἰς αὐτὸν, καὶ ἀνεχώρησεν ἐπὶ τρία ἔτη, εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἐν τούτοις διετήρησε δὲ ἐκ-

τὸν καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ τὰς κληρονομικὰς χώρας Βρουνιόβιγην καὶ Λουρεβοῦργον. — Καταβαλὼν δ' οὕτως ὁ Φριδερίκος πάντας τοὺς ἔχθρους αὐτοὺς, ἐπεχείρησε τὴν τρίτην σταυροφοργίαν (§ 52), διὰ νὰ τελειώσῃ τὸ ἡρωϊκὸν αὐτοῦ στάδιον, καθὼς τὸ ἥρχισε. 'Αλλ' ἀπὸ ταύτης δὲν ἐπέστρεψε πλέον ὅπισσος εὗρε τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει τῆς Ανατολῆς. Ζῆται δέ τις ἔτι καὶ νῦν εἰς τὰ λόγια τοῦ λαοῦ· καθότι μὲ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ συνδέεται ἡ ἀνέγερσις τοῦ Γερμανικοῦ κράτους εἰς τὴν παλαιὰν αὐτοῦ δύναμιν καὶ τὸ παλαιὸν μέγεθος.

§ 63. 'Ο οὐδές Φριδερίκου τοῦ Α'. ΕΠΡΙΚΟΣ ὁ ΣΤ'. (1190 — 1197), ἥτον ἡγεμόνων πλεονέκτης, τραχὺς καὶ σκληρὸς, δικτρίζων μᾶλλον ἐν Ἰταλίᾳ ἢ ἐν Γερμανίᾳ. 'Υποκλαπεῖσης μετ' ὄλγον τῆς καρδίας αὐτοῦ ἀπὸ τῶν τρυφερῶν ὄρμῶν τοῦ ἔρωτος, τοῦ ὅποιου τοὺς φθόγγους ἔψχε κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς νεότητος του, σπουδαῖα σχέδια ἐνέπλησαν τὴν ὅλην αὐτοῦ ψυχὴν, καὶ ἡ σκυθρωπὴ ἐμβούλευσε τοῦ προσώπου του ἐτρόμαζε τοὺς Ἰταλούς « ὡς αἰματῶδες φέγγος ἀρκτώφου σέλαος. » — 'Αποθανόντος δὲ τοῦ τελευταίου Νορμανδοῦ Βασιλέως, ἡ θέληση νὰ καταλάβῃ ὁ Ἐρρίκος τὴν Νεάπολιν καὶ Σικελίαν, κληρομίαν τῆς συζύγου αὐτοῦ Κωνσταντίας. 'Αλλ' οἱ μεγιστᾶνες, φρονούμενοι τὴν φιλαρχίαν καὶ πλεονεξίαν τοῦ Ἐρρίκου, ἀντέστησαν εἰς αὐτὸν, καὶ ἐζήτησαν νὰ στέψωσι βασιλέα θεαγενῆ τινα εὐγενῆ, τὸν ἀνδρεῖον Ταγκρέδον. 'Αλλ' ὅτε ὁ Ἐρρίκος παρεκεύεται μὲ τὰ ἀγγλικὰ λύτρα (§. 52) νέας ἐξοπλίσεις, ἐπέτυχε, βοηθούμενος ὑπὸ σταυροφόρων τῆς Βόρείου Γερμανίας καὶ Θυρηγγίκες, τοὺς ὅποιους εἶχεν ἐλκύσει ὑποσχόμενος ἐλευθερῶν διαβήτεσιν πρὸς τὴν κάτω Ἰταλίαν, νὰ ὑπερισχύσῃ τῶν ἔχθρῶν αὐτοῦ, καὶ νὰ ὑποτάξῃ τὴν Νεάπολιν καὶ τὸ Πάρορμον. Τρομερὰ ἦτο τώρα ἡ ἐκδίκησις τοῦ παρωργισμένου μονάρχου. Λί γιλακαὶ ἐνεπλήθησαν εὐγενῶν καὶ ἐπισκόπων, οἵτινες τοῦτο μὲν ἐτυφλώθησαν καὶ ἀνεσκολοπίσθησαν, τοῦτο δὲ ἀπηγχονίσθησαν, ἐκαύθησαν καὶ ἐτάφησαν εἰς τὴν γῆν ζῶντες. Τὴν δὲ λειάν ἔφερον βαρέως φορτωμένοι ἵπποι εἰς τοὺς 'Οχενσταφικούς πύργους. 'Ολίγα δ' ἔτη μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν ὁ Ἐρρίκος αἰφνίδιον θάνατον τὸ 32^ο ἔτος τῆς ζωῆς αὐτοῦ, καταλείπων

διετή τὸν υἱόν του Φριδερίκον, τοῦ δποίου εἶχε τὴν ἐπιτροπείαν ὁ ὑψηλὸν κεκτημένος παιδεῖαν πάπας Ἰννοκέντιος Γ'. Τότε δ' ἔξελεξαν οἱ ὄπαδοι τῶν Ὁχειστώφων τὸν ἀδελφὸν Ἐρρίκου τοῦ ἔκτου ΦΙΛΙΠΠΟΝ ΤΟΝ ΣΟΥΤΕΒΙΑΣ, ἐνῷ τὸ Βελφικὸν κόμμα ἀνηγόρευσεν αὐτοκράτορα ΟΘΩΝΑ τὸν Δ',, δεύτερον υἱὸν Ἐρρίκου τοῦ Λέοντος· καὶ ἐκεῖνος μὲν ἀνεγγνωρίσθη ἐν Μεσημβρίᾳ, οὗτος δὲ ἐν Ἀρκτῷ. Συνέπεια δὲ τοῦ σχίσματος τούτου ὅτο δεκαετῆς πόλεμος, κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ὅποιου ἐπεκράτουν βιαιοπραγίαι καὶ ἀνομίαι, καὶ ἐγίνοντο τοιαῦται κατερημώσεις ὥστε εἰς ἐν μόνον ἕτος κατεκάησαν 16 μητροπόλεις καὶ 350 ἐνορίαι. Πρὶν δ' ἔτι λάθῃ τέλος ἡ ἔρις ἐφονεύθη (1208) δ Φιλιππος ἐν Βαμβέργῃ ὑπὸ τοῦ ὀξυθύμου κόμητος τοῦ Παλατινάτου ΟΘΩΝΟΣ ΤΟΥ ΒΙΤΤΕΛΣΒΑΧΙΟΥ, ἐνεκά λίδιωτικῆς ἐκδικήσεως. Καὶ ἐτιμώρησε μὲν ὁ αὐτοκράτωρ Ὅθων τὸν φονέα, προγράψας αὐτόν μεθ' ὁ ἐσφάγη οὗτος ἐν τῇ φυγῇ παρὰ τὸν Δούναβιν, καὶ κατεστράφη τὸ πάτριον αὐτοῦ ἀνάκτορον· δὲν παρῆλθεν ὅμως διαρκῆς ἡσυχίας. Διότι ἀνεφύη τῷρα ἔρις μεταξὺ τοῦ αὐτοκράτορος Ὅθωνος Δ'. καὶ τοῦ πάπα Ἰννοκεντίου Γ'.

§. 64. Ἰννοκέντιος δηλαδὴ ὁ Γ',, ἐκκλησιαστικὸς ἡγεμὼν, πολλὴν ἔχων τὴν πολιτικὴν σύνεσιν, καὶ σπάνια κεκτημένος κυβερνητικὰ πλεονεκτήματα, ἔδωκεν εἰς τὸν παπισμὸν τὴν μεγίστην αὐτοῦ δύναμιν, ἐνισχύσας τὸ ἀξίωμα, διτὶ ἡ ἐκκλησία ἰσταται ὑπεράρω τοῦ κράτους, καὶ ὁ πτενυματικὸς ἀρχηγὸς ὑπεράρω τοῦ κοσμικοῦ, καὶ ἐπομένως διτὶ πρέπει δ πάπας νὰ ἀναγνωρισθῇ ὑφ' ὅλων τῶν ἡγεμόνων τῆς γῆς ὡς ἀνώτατος τιμαριωτικὸς ἄρχων καὶ διαιτητής. Συγχρόνως δὲ ἔθηκε τὸ θεμέλιον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κράτους, πείσας τὸν Ὅθωνα Δ',, νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς αὐτὸν ὅλας τὰς προτέρας δωρεᾶς, καὶ νὰ παραιτηθῇ παντὸς τιμαριωτικοῦ τῶν αὐτοκρατόρων δικαιώματος ἐπὶ τῆς Ῥώμης καὶ τῶν χωρῶν τῆς μέσης Ἰταλίας. Ἄλλ' ὅτε ὁ αὐτοκράτωρ ἥθέλησε τέλος (1210) νὰ περιορίσῃ τὴν φιλαρχίαν τοῦ πάπα, ἐξέδωκεν οὗτος κατ' αὐτοῦ τὴν ἀναθεματιστικὴν κατάραν, καὶ ἐπεμψε τὸν νέον Φριδερίκον εἰς τὴν Γερμανίαν, διποτὶς ἀγαρρήπιση ἐκ νέου τὸν μεταξὺ

ξὺν Γουέλφων καὶ Γιβελλίνων ἀγῶνα. Μετὰ χαρᾶς δὲ προσετέθη τὸ Γιβελλινικὸν κόμμα εἰς τὸν ὥραῖον καὶ εὔελπιν νεανίαν, οὗτως ὥστε Φριδερίκος ὁ Β', ὁ ἐξ Ὁχερστώφων, πρὸ τοῦ θανάτου ἔτι τοῦ Δ'. Ὁθωνος, ἀρεγγωρίσθη κοινῶς αὐτοκράτωρ (1215). Ὁθων ὁ Δ'. ἀπέθανε τὸ ἔτος 1218 ἐν Βρουνσδίγκη. Ἀλλ' ἐν τῷ ἑλευθερόφρονι ΦΡΙΔΕΡΙΚΩΙ Β', (1218—1250), δοτις, παιδευθεὶς τὴν Ἀραβικὴν σοφίαν, εἶχε κλίσιν τινὰ πρὸς τοὺς ὅμολογητὰς τοῦ Ἰσλαμίου καὶ τὸν Ἀνατολικὸν βίον, ἀνεψύντες ἵσχυρὸς ὀντίπαλος, πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἐκκλησίας· οὕτως ὥττε τοῦ Φριδερίκου ἡ Κυβέρνησις παριστᾶ ἀδιάλειπτον ἀγῶνα αὐτοκρατορίας πρὸς τὸν παπισμόν. Ἡ δὲ θέσις τοῦ Φριδερίκου, ὡς βασιλέως τῆς Ἀρω καὶ Κάτω Ἰταλίας, ἡπείλει τὴν κοσμικὴν δύναμιν τοῦ πάπα ὅχι ὀλιγώτερον, ἢ ὅσον τὸ ἑλευθερόφρον αὐτοῦ πνεῦμα τὴν ὑπόληψιν τῆς ἐκκλησίας. Διὸ προσεπάθησαν ὁ Ἰννοκέντιος καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ, νὰ χωρίσωσι τὴν ἐπὶ τῆς Νεαπόλεως καὶ Σικελίας ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἀξιώματος.

§. 65. Ἐπειδὴ δὲ Φριδερίκος Β'. ἤρετο ἐπὶ πολὺν χρόνον νὰ ἐκτελέσῃ τὴν σταυροφορίαν, ἢν ὑπεσχέθη (§. 54), κατὰ πρῶτον μὲν ἀναθεματίσθη ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Θ', καὶ ὅτε τὸ ἐπιόν ἔτος (1229), χωρὶς νὰ λυθῇ τοῦ ἀναθέματος, ἐξεστράτευσεν ὅμως πρὸς τὴν ἀγίαν χώραν, ὠργίσθη δὲ πάπας ἔτι περισσότερον, καὶ ὅχι μόνον παρεμπόδισε πάσας τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ αὐτοκράτορος ἐν Παλαιστίνῃ, ἀλλὰ καὶ ἐπεμψε πρὸς τούτοις ἵππεis, οἵτινες φέροντες σημεῖον τὴν κλεῖδα τοῦ Πέτρου, ἔμελλον νὰ προσβάλωσι τὰς ἐν Κάτω Ἰταλίᾳ κτήσεις αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ ἐπετάχυνε τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Φριδερίκου. Ἀπέκρουσε τὰ παπικὰ στρατεύματα, καὶ ἡπείλησε τὰ ὅρια τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κράτους, μέχρις οὖν ἡνάγκασε τὸν Γρηγόριον νὰ εἰρηνεύσῃ, καὶ νὰ λύσῃ τὸ ἀνάθεμα. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπέστησεν ὁ Φριδερίκος ὅλην αὐτοῦ τὴν φροντίδα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν εὐδαιμονίαν τῶν κρατῶν αὐτοῦ. Περιέστειλεν ἐν Γερμανίᾳ τὴν αὐξανομένην ληστρικὴν καὶ ἐμπόλεμον ζωὴν τῶν ἱπποτῶν, ἔδωκεν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Κάτω Ἰταλίας νέαν γομοθεσταρ, καὶ ἐπροστάτευσε τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν

καὶ τὴν ποίησιν. Ἀλλ' ὅτε ἡθέλησε νὰ ἀναγκάσῃ τὰς Λομβαρδικὰς πόλεις, νὰ ἐκτελέστωσι τὰς συμφωνίας τῆς ἐν Κωνσταντίᾳ εἰρήνης (§. 61), καὶ νὰ πληρώσωσι τὰ εἰς αὐτὸν, ὡς ἀνώτατον ἀρχοντα, ἀνήκοντα φεγγάλια ἄνωψε τρομερὸς πόλεμος. Συμμαχήσας δὲ μετὰ τῶν ΓΙΒΕΔΔΙΝΩΝ καὶ τοῦ ἐν Βερώνῃ ἀπανθρώπου τυράννου Ἐκκελίου, καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τῶν πιστῶν αὐτοῦ Σαρακηνῶν, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀποικίσει ἐν τῇ Κάτω Ιταλίᾳ, ἐνίκηπεν ὁ Φριδερίκος τὰ ἡνωμένα στρατεύματα τῶν Λομβαρδῶν, καὶ ἡνάγκασε τὰς πλείστας πόλεις νὰ ὑποταγῶσιν (1238). Ἀλλ' ὅτε μετὰ τὴν νίκην αὐτοῦ, δεξιὰς μεγάλην αὐστηρότητα ἡπειρούσεν εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ Μεδιολάνου ὅμοίων τινὰ τύχην, ὡς ἐπὶ Φριδερίκου Βαρβαρόσσας (§. 60), καὶ ἀπένειμεν εἰς τὸν φυτικὸν αὐτοῦ υἱὸν, τὸν ἀνδρεῖον καὶ ὥρκιον ΕΓΚΙΟΝ (Heinz) τὸ βαπτίσιον τῆς Σαρδηνίας, τότε ἀνενέωσεν ὁ πολιθεῖ ἡγεμὼν τῆς ἐκκλησίας τὴν ἀναθεματιστικὴν κατάρχην, προσετέθη (1239) εἰς τοὺς Λομβαρδούς, καὶ προσεπάθησε νὰ παρασκευάσῃ παντοχοῦ ἔχθροὺς εἰς τὸν αὐτοκράτορα, τὸν δοπιῶν ἐνοχοποίεις ὡς ἀπιστον καὶ καταφρονητὴν τῆς θρησκείας. Καὶ ἀνεσκεύασε μὲν ὁ Φριδερίκος ἐγγράφως εἰς σφοδρὰς ἀπαντήσεις τὰς ἐνοχοποίησεις αὐτοῦ καὶ ἀνταπέδωκε κακολογίας εἰς τὰς κακολογίας· ἀλλ' ἡ ἐκκλησία ἐξῆλθε νικήτρια.

§. 66. Καταβάντος δὲ τέλος (1241) Γρηγορίου τοῦ Θ'. ἐκατονταετοῦς εἰς τὸν τάρον, ἐφρίνετο ὅτι ἔμελλε νὰ βελτιωθῇ ἡ θέσις τοῦ Φριδερίκου. Ἀλλ' ὁ διάδοχος αὐτοῦ, ὁ ἴσχυρογνώμων Ἰγκοκέντιος Δ', ὅστις πρότερον μὲν ὑπῆρξε φίλος τοῦ αὐτοκράτορος, χειροτονηθεὶς δῆμος ἔγεινε θανάσιμος αὐτοῦ ἔχθρος, ἐξηκολούθησε τὸ αὐτὸ στάδιον. Διὰ νὰ ἤναι δὲ ἐλεύθερος νὰ πράττῃ ὅ,τι θέλει, ἐγκατέλειψε τὴν Ιταλίαν, καὶ συνεκάλεσε πανηγυρικῶν ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον εἰς Λούγδουνον (Λυών). Χωρὶς δὲ νὰ λάβῃ ὑπ' ὅψιν τὴν ἀπολογίκην τοῦ Φριδερίκου, ἀνενέωσεν (1245) ἐνταῦθα ὁ Ἰγκοκέντιος εἰς τὸ αὐστηρότατον σχῆμα τὴν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἀναθεματιστικὴν κατάρχην, διότι δῆθεν ἦτο βλάσφημος κατὰ τοῦ Θεοῦ, μυστικὸς Μωαμεθανὸς, ἔχθρος, τῆς ἐκκλησίας, ἐκήρυξεν αὐτὸν

ἀπεστερημένον τῶν ἀξιωμάτων αὐτοῦ καὶ στεμμάτων, ἔλυσε τοὺς ὑπηκόους του τοῦ πρὸς αὐτὸν ὄρκου, καὶ ἡπείλησεν ὅλους τοὺς ὄπαδούς του μὲ τὴν κατάρχαν τῆς ἐκκλησίας. Τότε δὲ ἀνερλέχθη καθ' ὅλας τὰς χώρας ἡ ἔωις ἐκ νέου. Ἐν Γερμανίᾳ δ' ἐπέτυχε τὸ παπικὸν κόμμα νὰ προδιαιθέτῃ τὴν ἐκλογὴν ἀνταυτοκράτορος τινος, τοῦ ΕΠΡΙΚΟΥ ΡΑΣΠΗ ἐκ Θυρεγγίας· καὶ ὅτε οὗτος, ἀγωνισθεὶς (1246) ἀτυχῶς πλησίον τῆς Οὐλμίας κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Φριδερίκου Κορόβαδον, ἀπέθανεν ἐν Βαρτοβούργῳ, ἐγκαταλειμμένος καὶ ἀνευ δυνάμεως, παρεπεσόη ὁ νέος τὴν ἡλικίαν κόμης ΤΗΣ ΟΔΑΝΔΙΑΣ ΓΟΥΔΙΕΑΜΟΣ, νὰ λάθῃ (1247) τὸν αὐτοκρατορικὸν τίτλον. Ἀλλ' αἱ αὐτοκρατορικαὶ πόλεις, καὶ οἱ πλεῖστοι κοσμικοὶ ἡγεμόνες, ἔμειναν πιστοὶ εἰς τὸν Κορόβαδον.

§. 67. Τρομερὰ ἐν τούτοις ἐμαίνετο ὁ πόλεμος εἰς τὴν Ἰταλίαν, μεταξὺ τῶν Γονέλφων καὶ Γιβελλίνων. Τὸ θερμὸν αἷμα τῶν διψώντων ἐκδίκησιν κατοίκων τῶν νοτίων χωρῶν, ἐπήνεγκεν ἀνηκούστους βδελυράς πράξεις· οἰκογένεια ἐκηρύχθη κατὰ οἰκογενείς, πόλις κατὰ πόλεως· οὐδεμία ἡλικία, οὐδεμία τάξις ἀπεσύρθη τοῦ ἀγῶνος, Ἐκκελῆρος δὲ, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Γιβελλίνων εὐγενῶν, ἔπραξεν ἐν τῷ κατὰ τῶν Γονέλφων πόλεων ἀγῶνι ἀνάκουστα ἀνοσιογήρατα, μέχρις οὖτε τέλος εὗρεν εἰς τὴν εἰρκτὴν τοῦ Μεδιολάνου τὴν τιμωρίαν, ἡς ἦτον ἀξιος. Καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν ἀνθίστατο ἀκλονήτως ἡ μεγάλη ψυχὴ τοῦ Φριδερίκου· δ' ὁ ἀριθμὸς τῶν ἔχθρῶν αὐτοῦ οὕτως ἔπειτα πλέον τὸ θάρρος του. Ἀλλ' ὅτε οὐδές αὐτοῦ Ἐγκιος ἔπεσεν εἰς τὴν ἔζουσίαν τῶν Βονανιαίων, οὔτινες ἐκράτησαν τὸν ἔανθοβόστρυχον βχιστέα ὑπὲρ τὰ 20 ἔτη εἰς τὴν φυλακήν· δτε ὁ καγκελλάριος αὐτοῦ Πέτρος Βιρέας παρεπλανήθη ὑπὸ τοῦ ἐναντίου κόμματος, καὶ ἔπειτα ἐκ μετανοίας ἡ φόβου ἐθανάτωσεν ἔαυτὸν ἔκουσίας ἐν τῇ εἰρκτῇ, τότε κατεβλήθη τέλος ἡ καρδία του. Τὸ 56^ο ἔτος τῆς ζωῆς του ἐτελεύτησεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φιλτάτου αὐτοῦ υἱοῦ ΜΑΝΦΡΕΔΟΥ, εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν. — Φριδερίκος δέ Β'. ἦνονεν ὑψηλὴν παιδείαν καὶ κλίσιν πρὸς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν ποίησιν μετ' ἀνδρίας, ἡρωϊκῆς ψυχῆς καὶ ὀραιότητος τοῦ σώματος. Περιστοιχιζόμενος

δ' ὑπὸ πολυτελείας, λαμπρότητος καὶ παντός εἰδους εὐφρο-
σύνης, ἥθελεν εἰσθιει εὔτυχέστατος, ἀν τὸ ἐλεύθερον αὐτοῦ
πνεῦμα δὲν ἀντέτεινε πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ εἶζευρε κάλλιον
νὰ κολάζῃ τὰ πάθη αὐτοῦ, καὶ νὰ χαλιναγωγῇ τὰς ἐπιθυμίας
του. "Ο, τι δ' ἀφορᾷ τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι, προέβαινε
πολὺ εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὰ ᾧ ηὕη κατὰ τῶν ιδεῶν τῆς ἐποχῆς
καὶ τῶν θεσμῶν τῆς ἐκκλησίας, καὶ παρεδίδετο ἀσυλλογίστως
εἰς τὴν φιληδονίαν καὶ τὸν περὶ τὰ θρησκευτικὰ πυρρώνισμόν.
"Οθεν φαίνεται εἰς τὴν κόλασιν τοῦ Δάρτη (§ 78) μεταξὺ τῶν
ἀμφιβαλλόντων καὶ τολμηρῶν προσβαλλόντων τὸν οὐρανὸν,
οἵτινες πρὸς τιμωρίαν κεῖνται θαμμένοι εἰς πυρίνους τάφους."

§. 68. Ἀγγελθέντος δὲ τοῦ θανάτου τοῦ Φριδερίκου, ἐπέ-
στρεψεν ὁ Δ'. Ἰννοκέντιος ὑπεραγαλλόμενος εἰς τὴν Ἀράγον.
Ἐκήρυξε τὴν Νεάπολιν καὶ Σικελίαν χρησίν τιμάριον τοῦ
παπικοῦ θρόνου, καὶ ἐσφενδόντες τὴν κατάραν τοῦ ἀναθέματος
κατὰ τῶν οἰών τοῦ Φριδερίκου, ΚΟΡΡΑΔΟΥ Δ'. καὶ ΜΑΝΦΡΕ-
ΔΟΥ, οἵτινες ἥθελησαν νὰ ἔξαπταλίσωσιν εἰς ἔκυτοὺς τὴν κα-
τοχὴν τῆς πατρικῆς κληρονομίας. Μετ' ὅλιγον δὲ κατέβη ὁ
Κορράδος εἰς πρόωρον τάφον (1254). Ἀλλ' ὁ ἵπποτικὸς αὐτοῦ
ἐτεροθαλῆς ἀδελφὸς Μανφρέδος ὑπερασπίσθη τὴν Κάτω Ἰτα-
λίαν μετὰ Γερμανῶν καὶ Σαρακηνῶν πολεμιστῶν, τοσοῦτον
ἀποτελεσματικῶς καὶ ἀνδρείως, ὅστε αἱ πλεῖσται πόλεις ὅμο-
σχην εἰς αὐτὸν πίστιν, καὶ τὰ Γουελφικὰ στρατεύματα ἡναγκά-
σθησαν νὰ ἀποσυρθῶσιν εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν κράτος. Ή δ' ἐν-
πεῦθεν λύπη ἐπετάχυνε τὸν θάνατον τοῦ πάπα Ἰννοκεντίου Δ'.
Ἐν τούτοις οἱ διάδοχοί τοῦ ἥκολοι θύησαν τὸ αὐτὸ στάδιον.
Ἀποφασίσας δὲ νὰ στερήσῃ κατὰ πάντα τρόπον τοὺς Ὁχενί-
στώφους τῆς ἐπὶ τῆς Νεαπόλεως καὶ Σικελίας κυριαρχίας, ἀπέ-
νειμεν ὁ Οὐρθανδός Δ'. τὸ ὡραῖον βασιλείου εἰς τὸν δραστήριον
μὲν, ἀλλὰ τραχὺν ΚΑΡΟΛΟΝ ΤΟΝ ΑΝΔΕΓΑΥΙΑΣ, ἀδελφὸν
τοῦ Γάλλου βασιλέως Λουδοβίκου Θ',, ὡς παπικὸν τιμάριον,
μὲ τὴν συμφωνίαν, νὰ κυριεύσῃ αὐτὸ μὲ Γαλλικὰ στρατεύματα,
βοηθούντων τῶν Γουέλφων, καὶ νὰ τελῇ ἐτήσιον φόρον εἰς τὴν
αὐλὴν τῆς Ἀράγου. Καὶ ἀντέτη μὲν ἀνδρείως ὁ Μανφρέδος
εἰς τὸν μεγαλόρρονα ἔχθρον. Ἀλλὰ κριθείσης κατ' αὐτοῦ

τῆς ἐν ΒΕΝΕΒΕΝΤΩΝ ΜΑΧΗΣ (1266) ἔνεκα τῆς προδοσίας τῶν Ἰταλῶν, ἐβρίφθη εἰς τὸ πυκνότατον σμῆνος τῶν ἔχθρῶν, καὶ ἀπέθανε θάνατον ἡρωϊκόν. Τάφος ἀτεχνος, εἰς τὸν δόπιον πᾶς πολεμιστὴς ἔφερεν ἕνα λίθον, περιέκλεισε τὸν νεκρόν του.

§. 97. Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βενεβέντου κατεβλήθη πλέον ἡ δύναμις τῶν Γιβελλίνων· ἡ Νεάπολης καὶ Σικελλα ἔπεσαν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ τραχέος νικητοῦ, ὅστις ἔκαμε τὴν ἀτυχῆ χώραν νὰ αισθανθῇ δλα τὰ δεινὰ τῆς κατακτήσεως. Καὶ οἱ μὲν ὄπαδοι τῶν Ὀχεντώφων ἐτιμωρήθησαν μὲν θάνατον, φυλάκισιν καὶ ἔξορίαν· τὰ δὲ κτήματα αὐτῶν διεμοιράσθησαν οἱ Γάλλοι καὶ Γουέλφοι πολεμισταί. Τότε δύμας προσεκάλεσαν οἱ οὕτω καταθλιβέντες τὸν νέυν τὴν ἡλικίαν υἱὸν τοῦ Κορόχδου Δ., ΚΟΡΡΑΔΙΝΟΝ, ἐκ τῆς Γερμανίας εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ο δὲ Κορόχαδηνος, εἰς τὸν δόπιον κατώκει ἡ μεγαλοφροσύνη καὶ τὸ ἡρωϊκὸν φρόνημα τῶν προγόνων αὐτοῦ, κακτέλιπε τὴν πατρίδα, ἵνα μετὰ τοῦ φίλου τῆς νεότητος αὐτοῦ Φριδερίκου τοῦ Βαδηρίου, καὶ ὀλίγων ἀλλων πιστῶν, κυριεύσῃ πάλιν τὴν κληρονομίαν τῶν Ὀχεντώφων. Ὑπεδεχθέντων δ' αὐτὸν τῶν Γιβελλίνων μετ' ἀλαλαγμῶν χαρᾶς, διέδραμε νικητὴς τὴν Ἀνω καὶ Μέσην Ἰταλίαν, παρέλαβεν ἐπὶ τοῦ Καπιτωλίου τὴν ὑπὸ τῆς αἰωνίου πόλεως ὡς καθοσίωσιν τοῦ θανάτου δύοθεῖσαν πίστιν, ἔτρεψε τὸν πάπαν εἰς φυγὴν, καὶ διέβη τὰ δρια τῆς Νεαπόλεως. Καὶ ἡ μὲν παρὰ τὴν Σκουροχλαρ μάχη ἀπέβη ὑπὲρ αὐτοῦ ἀλλ' ἡ παραπολὺ ταχεῖα αὐτοῦ ὁρμὴ ἔδωκεν εἰς τὸν ἐνέδρα τινὶ καιροφυλακτοῦντα ἔχθρὸν τὴν νίκην. Τὰ στρατεύματά του μέρος μὲν ἐφονεύθησαν, μέρος δὲ διεσκορπίσθησαν αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος ἔπεσε, προδοθεὶς, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἔχθροῦ του, Καρδολού τοῦ Ἀρδεγανίας, καὶ ἀπεκεφαλίσθη (1268) μετὰ τοῦ φιλτάτου αὐτοῦ Φριδερίκου ἐν Νεαπόλει. Οὕτως ὁ τελευταῖος βλαστὸς ἐνδόξου ἡρωϊκοῦ γένους, στερηθεὶς τῶν τιμῶν τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ, κατέβη εἰς πρώρον τάφον. Τὰ δ' ἐπιλεπτόμενα εἰσέτι μέλη τοῦ Ὀχεντώφων οἶκου κατέλαβεν ἐπίσης σκληρὸν πεπρωμένον. Ὁ βασιλεὺς Ἐγκιος ἀπέθανεν εἰς τὴν φυλακὴν τῆς Βοιωνίας (§. 65) τοὺς υἱούς δὲ τοῦ Μανφρέδου

διέταξεν δὲ ἀσυμπαθής Κάρολος νὰ κατατρύχωσι μέχρι του θανάτου αὐτῶν ἐν τῇ φυλακῇ καὶ ἡ θυγάτηρ δὲ τοῦ Β'. Φριδερίκου Μαργαρέτα, καταβασινοθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐκ Θυρηγγίας συζύγου αὐτῆς Ἀλέρτου τοῦ Ἀγροκόν, καὶ ἀπειληθεῖσα νὰ φονευθῇ, ἔφυγε διὰ νυκτὸς ἐκ Βροτοθούργου. Καταθλιβομένη δὲ διὰ τὸν χωρισμὸν ἀπὸ τῶν δύο αὐτῆς υἱῶν, ἐδάγκασεν, ἐναγκαλιζομένη, τὸν ἕνα αὐτῶν τόσον δυνατὰ εἰς τὴν παρειὰν ὅστε ἔλαθεν ἐντεῦθεν σημεῖον καὶ τὸ ἐπώνυμον « τοῦ δεδημένου ». — Πεσόντος δὲ τοῦ Κορόβαδίνου, ἐμαίνετο ὁ Κάρολος τῆς Ανδεγαυίς ἀσπλάγχνως καὶ σκληρῶς κατὰ πάντων τῶν ὄπαδῶν αὐτοῦ. Ἀλλὰ τότε ὥμοσεν ὁ ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΡΟΚΙΔΑΣ, Γιβελλενός τις, διὰ εἶχον στερήσει τῶν κτημάτων αὐτοῦ, ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ τυράννου. Τῇ προτροπῇ λοιπὸν αὐτοῦ, ἐσφάγησαν, κατὰ τὸν ὀνομασθέντα ΣΙΚΕΛΙΚΟΝ ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ (1282), ἀπαντες οἱ Γάλλοι ὑπὸ τῶν Σικελῶν, καὶ ἔπειτα παρεδόθη ἡ νῆσος εἰς τὸν ἀνδρεῖον γαμβρὸν τοῦ Μανφρέδου, Πέτρον τὸν ἐξ Ἀραγορίας, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ὅποιου ἀπέκρουσαν οἱ κάτοικοι νικηφόροι δλας τὰς προσθολὰς τοῦ Καρόλου, καὶ ἐθεμελίωσαν βασίλειον ἀνεξάρτητον. Ὁ δεύτερος ἀδελφὸς τοῦ Πέτρου Φριδερίκος ὑπῆρξε πρῶτος βασιλεὺς τῆς Σικελίας.

3. Πολιτικὰ κατασκευάσματα τοῦ μεσαιωνος.

§. 70. Αἱ πολιτικαὶ σχέσεις τοῦ μεσαιωνος ἀνεφύησαν ἐκ τῆς ἀναμίξεως Γερμανικῶν καὶ Ρωμαϊκῶν διατάξεων, καὶ εἶχον βάσιν τὸν μικρότερον ἡ μεγαλείτερον βαθμὸν τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας ἢ μὴ ἐλευθερίας. Περιλαμβάνουσι δὲ τὰς περιπελεγμένας ταύτας σχέσεις ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ τιμαριώσιμοῦ. Ὄτε δηλ. ἐκριεύοντο αἱ ὀλιγανθρωποῦσαι Ρωμαϊκαὶ ἐπαρχίαι, ἡ χώρα διῃρεῖτο συγκόμιως εἰς τρία μέρη· καὶ τὸ μὲν ἐλάμβανεν ὁ βασιλεὺς, τὸ δὲ ἄλλο διέγεμεν ὡς ἐλευθέραν ἴδιοκτησίαν (Allod) μεταξὺ τῶν συμπολεμιστῶν αὐτοῦ, μὲ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ στρατεύωσι, καὶ τὸ τρίτον ἐμενεν εἰς τοὺς παλαιοὺς κατοίκους, τελοῦντας δι' αὐτὸν φόρον. Διὰ νὰ συνδέσῃ βίωσι τοὺς ἐλευθέρους στεγώτερον μὲ τὸν θρόνον, ἔδιδεγ περαι-

τέρω ὁ βασιλεὺς εἰς τινὰς ἔξι αὐτῶν τεμάχια ἐκ τοῦ μεριδίου του, ἵνα ἀπολαύσωτιν αὐτῶν ἴσοθίως. Τοῦτο δ' ὡνομάζετο τεμάριον (φρέονδος).^{Fer. Leīfis ὄφει-} καὶ ὁ μὲν δίδων ἦτον ὁ κύριος τοῦ τιμαρίου,^{ἀφονον πρός} ὁ δὲ λαμβάνων ὠνομάζεται ὑποτελῆς (Vassall). Καθ' ὅδον
μοιον δὲ τρόπον ἔδιδων πλούσιοι ἐλευθεροι εἰς ἄλλους, ἔχοντας τὸ φεδινόν
ὅλιγώτερα κτήματα, μέρη τῆς ιδιοκτησίας αὐτῶν, καὶ ἔξι
αὐτῶν μάλιστα τῶν τιμαρίων αὐτῶν (ὑποτιμάρια), καὶ ἀπέ-
κτων οὕτω καὶ αὐτοὶ ὑποτελεῖς. Προσέτι δὲ ἐπίσκοποι καὶ
ἡγούμενοι ἔδιδον τιμάρια εἰς ιππότας, μὲν τὴν ὑποχρέωσιν ἡνὸς
προστατεύσι τὸ μοναστήριον, καὶ νὰ παρέχωσι δι' αὐτὸν τὸν
ἀναγκαῖον στρατὸν (προστάται). Αἱ δὲ ἐπὶ τῆς ἀμοιβαλας πλο-
τεως στηρίζομεναι αὗται σχέσεις, ἐσχημάτιζον ἀλυσίν τινα,
ἥτις περιέπλεκε τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ μεσαιῶνος κατὰ διαφο-
ρωτάτους τρόπους, καὶ ἐπεριόριζε πολὺ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ
προσώπου καὶ τῆς ιδιοκτησίας. Οἱ ὑποτελεῖς πάλιν τοῦ στέμ-
ματος ἢ τοῦ κράτους ἔξεβλασαν κατὰ μικρὸν τὴν κληρογομίαν
τῶν τιμαριωτικῶν αὐτῶν κτημάτων, καὶ ἔγειναν οὕτω τόσον
ἰσχυροί, ὡςτε ἀντιπαρετάττοντο ως ἵστι πρὸς τοὺς βασιλεῖς·
πλούσιοι δὲ γεωκτήμονες ἐστέρησαν κατὰ μικρὸν τοὺς πενε-
στέρους τὴν ἐλευθέραν αὐτῶν ιδιοκτησίαν, οὕτως ὡςτε αὐτοὶ
μὲν ως ἐλεύθεροι κύριοι (barons) ἀνῆκον εἰς τοὺς εὐγενεῖς,
ἐρῷοι δὲ ἐλεύθεροι μὲν, μικροτέραρ δὲ ἔχοντες ιδιοκτησίαν,
κατεβιβάσθησαν εἰς τὴν σχέσιν τῶν ὑπηκόων, καὶ ἔξηκολούθουν
νὰ καλλιεργῶσι τὴν προτέραν αὐτῶν ιδιοκτησίαν ως φόρου ὑπο-
τελεῖς, ἔχοντες αὐτὴν εἰς ἐκμισθωσιν κληρογομικήν. Μέγας
δὲ ἥτο προσέτι ἐάριθμὸς τῶν δουλοπαροίκων, οἵτινες ἐθεω-
ροῦντο ως ιδιοκτησία τοῦ κτήματος, καὶ ἥσαν ὑποκείμενοι
χωρὶς δικαιωμάτων (ως ἀνδράποδα) εἰς τὰς αἰθαιρεσίτικας τῶν
κυρίων. Πάντες δὲ οἱ ἐν τῇ σχέσει τῶν ὑπηκόων ἢ δουλοπα-
ροίκων ζῶντες ἥσαν ὑπόχρεοι νὰ πληρώνωσιν ὧρισμένους τινὰς
φόρους εἰς τοὺς κτήτορας, τοῦτο μὲν τελοῦντες ἀποφεράς τινὰς
εἰς καρποὺς, οἶνον καὶ ζῶκ (νόμιμον δέκατον), τοῦτο δὲ ἀπο-
φέροντες, καθ' ὥρισμένας περιστάσεις, ποσότητά τινα χρημά-
των, τοῦτο δὲ ἀναγκαῖόμενοι νὰ ἐργάζωνται ἀμισθί (θητεῖα).
Αἱ ὑπὸ τὸ ὄνομα τιμαριωτικὰ βάρη γνωσταὶ αὗται ἀποφοραὶ

καὶ θητεῖαι, ἐγίνοντο διημέραι πολυειδέστεραι καὶ καταπλεστικώτεραι.

§. 71. Κατὰ λόγον τῶν ἀσχολιῶν αὐτῶν διηροῦντο οἱ ἄνθρωποι τοῦ μεσαιῶνος εἰς τρεῖς τάξεις· εἰς πολεμικὴν τάξιν, λογικὴν τάξιν καὶ ἔργατικὴν τάξιν. Καὶ ἡ μὲν τάξις τῷ πολεμιστῶν περιελάμβανε τοὺς εὐγενεῖς καὶ τοὺς ἵπποτας, μετὰ τῶν ὑποτελῶν αὐτῶν καὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπηρετῶν. Ὁ δὲ ἵπποτισμὸς ἐξηρτάτο τοῦτο μὲν ἀπὸ τῆς καταγωγῆς ἐκ γένους ἵπποτικοῦ, τοῦτο δὲ ἀπὸ τῆς ἵπποτικῆς ἀνατροφῆς τινος ὡς σωματοφύλακος ἢ δορυφόρου, καθ' ἣν ἥδυνατό τις νὰ ἀποκτήσῃ τοὺς μύωπας (έρερονς) διὰ πολεμικῆς τινος πράξεως, πρὶν ἢ δυσνηθῆ νὰ γείνῃ δεκτὸς εἰς τὴν ἑταιρίαν διὰ τῆς ἵπποτικῆς πλήξεως. (*) Κύριος δὲ σκοπὸς τοῦ ἵπποτισμοῦ ἦσαν ἀγῶνες, ἀλλοτε μὲν διὰ νὰ δειξωσι τὴν ἴδιαν ἔαυτῶν δύναμιν ἢ νὰ ἀποκτήσωσιν ἀγωνιζόμενοι τὴν προσωπικὴν τιμὴν ἀλλοτε δὲ διὰ νὰ ὑπερασπισθῶσι τὴν θρησκείαν καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτῆς, τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν κλῆρον, ἀλλοτε δὲ διὰ νὰ προστατεύσωσι τὰς γυναικας, ὡς τὸ ἀσθενέστερον φύλον. Η εἰς τὰ Γερμανικὰ ἡθη ἰδιάζουσα μεγάλη πρὸς τὴν γυναικα ὑπόληψις ἐπήνεγκε τὴν τιμὴν τῷ γυναικῶν καὶ τὴν ἔρωτικὴν λατρείαν, τὴν ψυχὴν ταύτην τοῦ ἵπποτισμοῦ καὶ τῆς μεσαιωνίου ποιήσεως. Ἰπποτικοὶ δ' ἀγῶνες ἢ ἵπποδρόμια, καθ' ὃ εὐγενεῖς τις κυρίᾳ ἔδιδεν εἰς τὸν νικητὴν τὸ βραβεῖον (χάριν), ἔχροσίμευον εἰς τὸ νὰ διατηρῶσι καὶ ζωοποιῶσι τὸ ἵπποτικὸν φρόνημα καὶ διὰ νὰ μὴ δύναται κάνεις νὰ εἰσδύσῃ ἀνόμως ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς παροπλίας, τῆς περικεφαλαίας καὶ τοῦ θώρακος, εἰσήγθησαν τὰ οἰκόσημα ὡς συμβολικὴ εἰκὼν τῶν ὄνομάτων καὶ τῶν γενῶν.

§. 72. 2. Η δὲ τάξις τῷ λογίων περιελάμβανε τὸν ὄλον κλῆρον, τοὺς τε ἱερεῖς, κατὰ τοὺς ποικιλωτάτους αὐτῶν βαθμούς, καὶ τοὺς κληρικοὺς τῷ μοραστηρίῳ. Κατέχων δὲ ὁ κληρος μόνος τὴν παιδείαν, καὶ ἐξωπλισμένος μὲ τὴν δύναμιν

(*) Ἐκτύπουν δηλ. τρίς μὲ τὸ πλατὺ μέρος τοῦ ξίφους ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ τὸν ἵπποτην. Σ. Μ.

τοῦ νὰ σώζῃ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἀπέκτησε μεγάλην ἔξουσίαν ἐπὶ τῶν ἀμαθῶν, τῶν ὑπὸ τῆς θρησκομανίας καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὴν πίστιν ἀπομωραμμένων λαὸν τοῦ μετανιώνος. Καὶ ὁ μὲν ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας πάπας ἦρχεν ἐφ' ὅλων τῶν κοσμικῶν ἡγεμόνων καὶ ἐπικρατεῖων, καὶ ἔθεωρε τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα ὡς τιμάριόν του· ὁ δὲ ἀνώτερος κλῆρος κατελάμβανεν ὅχι σπανίως, μετὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτοῦ ἀξιωμάτων, καὶ τὰς μεγίστην δύναμιν ἔχουσας πολιτικὰς θεσσιες, καὶ πλεισταὶ ἀρχιεπισκοπαὶ, ἐπισκοπαὶ καὶ ἀεροπόλεις ἀπέκτησαν κατὰ μικρὸν μεγάλα κτήματα, ὡςτε ἔξισώθησαν πρὸς τὰς ἡγεμονίας. Ἐπερήφανοι δὲ μητροπόλεις, στολισμέναι μὲ τὰ ἔργα πασῶν τῶν ὥρχων τεχνῶν, ἐμαρτύρουν περὶ τοῦ μεγέθους τῶν καθεδρῶν τῶν ἐπισκόπων. Ζωὴ φιληδόνος, ἐν ἀνακτόροις πλουσίως κεκουσμημένοις, ἐμψίνετο προνόμιον τοῦ ἀνωτερού κλήρου. Ἡ δὲ δύναμις τῷ ἐπισκόπῳ, τῇς κατ' ἀρχὰς ἦτο πολὺ μεγάλη, ἥλκττόνετο ἀδιακόπως ὑπὸ τοῦ ἀνωτάτου ἐκκλησιαστικοῦ Συνεδρίου (Curie) τῆς Ῥώμης. Τὸν διορισμὸν δηλ. τῶν ἐπισκόπων, διτις κατ' ἀρχὰς ἔξηρτάτο ἀπὸ τῶν ἀρχόντων τῆς χώρας, ἴδιοποιήθη κατὰ μικρὸν ὡς ἀποκλειστικὸν δικαίωμα ἡ αὐλὴ τῆς Ῥώμης· καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ δικαιοδοσία τῶν κατὰ χώρας ἐπισκόπων ἐπεριορίζετο ὀσημέραι πλειότερον, καθότι ἡ δικαστικὴ ἐν Ῥώμῃ αὐλὴ τοῦ πάπα ἐκάλετ πάσας τὰς σπουδαίας ὑποθέσεις ἐμπροσθεν τοῦ δικαστηρίου αὐτῆς, καὶ πολλὰ μοναστήρια καὶ ἀεροπόλεις ἀφήσει ἀπὸ τῆς δικαιοδοσίας τῶν ἐπισκόπων, καὶ ἔταπεν αὐτὰς ἀμέσως ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ῥώμης. Διὰ πᾶσαν δὲ χειροτονίαν, δικαστικὴν κρίσιν καὶ ἀδειαν, ἐπληρόνοντο μεγάλα ποσὰ χρημάτων, ἐξ ὧν ἔρρεε πολὺ ἀργύριον εἰς τὴν Ῥώμην. Ὁπως δὲ ἐπισκοπῶσι συνεχῶς τὰ τῆς ἐκκλησίας, καὶ διοικῶσι τὰ πάντα ἐκ τῆς Ῥώμης, περιήρχοντο ἀδιαλείπτως πρεσβευταὶ (ἀντιπρόσωποι τοῦ πάπα) τὰς διηφόρους χώρας. Οὕτω λοιπὸν ἡ παπικὴ ἔξουσία ἔγεινεν ἀπεριόριστος, καὶ δισφεύτερον ἀνέβαινε, τόσον ἀλιγάτερον ἐτόλμα τις νὰ ἀντιταχθῇ κατ' αὐτῆς· πᾶς δὲ ἔχθρὸς τῶν ὑφισταμένων δικτάξεων τῆς ἐκκλησίας ἔθεωρετο ὡς ἔχθρὸς αὐτῆς· καὶ ἡ τρομερωτάτη ἐκκλησιαστικὴ τιμωρία

εἰς τὴν τριπλῆν αὐτῆς μορφὴν, ὡς ἀφορίσμδ (ὅστις ἀφέωρα ἔνα μόνον), ὡς ἄρχενσις (ἥτις ἐκδιδομένη καθ' ὀλοκλήρων χωρῶν ἀπηγόρευε πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν καὶ θεολατρικὴν τελετὴν, καὶ ὡς σταυροφορία μετὰ τοῦ ἱεροδικείου (inquisition), δι' ἣς ὀλόκληροι λαοὶ ἐξηράνται). Ηπείλει τοὺς τολμητὰς. Ἡ δύναμις δ' αὕτη τοῦ παπισμοῦ ἐνισχύθη μάλιστα· 1) διὰ τῶν (γενεδοῦ) ισιδωρικῶν δογμάτων, συλλογῆς ἐκκλησιαστικῶν νόμων καὶ δικαιωμάτων, ἅτινα ἐλέγετο μὲν ὅτι ἀνῆκον εἰς τὰς τέσσαρας ποώτας ἐκατονταετηρίδας, ἀληθῶς δὲ ἀνέγονται κατὰ μέρα μέρος εἰς τὴν ἐννέτην ἐκατονταετηρίδα, καὶ ἀποδίδουσιν ὅλην τὴν νομοθετικὴν καὶ δικαιοστικὴν ἐξουσίαν τῆς ἐκκλησίας εἰς τὸν πάπαν, 2) διὰ τῆς ἐπαυξήσεως τῷρ μοραχικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ταγμάτων καὶ μοραστηρίων, καὶ 3) διὰ τῆς μεσαιωρίου θεολογίας, τῆς καλουμένης σχολαστικῆς.

§. 73. Ὁ μοναχικὸς βίος ἔλαβε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ, δῆποι ἀνέκαθεν ἡ θεωρητικὴ τῶν ἀναχωρητῶν ζωῆς, ἡ κλίνουσα πρὸς τὴν παρατήρησιν τῶν θείων πραγμάτων, ἐθεωρεῖτο χρησιμωτέρα τῆς δραστηρίου ἐνεργείας. Τὸν βίον δὲ τοῦτον ἡ τοπάσθησαν μετ' ὀλίγον τόσον πολιοῖ, ὥστε περὶ τὸ τέλος ἦδη τῆς τρίτης ἐκατονταετηρίδος, ὁ Αἰγύπτιος Ἀρτάνιος, ὅστις ἐγκατέλιπε τὰ πλούσια ὑπάρχοντά του, καὶ ἐξέλιξε τόπον διαμονῆς τὴν ἕρημον, συνήθροισε περὶ ἑαυτὸν τοὺς σποραδικῶς μέχρι τότε ζῶντας ἀναχωρητὰς (μοραχοὺς, moines) εἰς κοινόν τινα βίον ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν αὐτοῦ, καὶ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Παχώμιος συνείθισεν αὐτοὺς νὰ ζῶσι κατὰ τακτικὸν κανονισμὸν εἰς ἀποκεχωρισμένους τόπους ἢ ἀποκεκλεισμέρα οἰκοδομήματα, (μοραστήρια ἢ κοινόβια claustra). Μετ' ὀλίγον δ' ἐσκυρπισθησαν οἱ μοναχοὶ καὶ εἰς τὴν Δύτινην Ἐγείρητην δ' ἐκατονταετηρίδα (529) συνέστητης Βενέδικτος ὁ Νουρσόλας ἐπὶ τοῦ ὅρους Καστρου ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ τὸ πρῶτον μοναστήριον μεθ' ὡρισμένου καρονισμοῦ περὶ ἐνδυμάτων, δικίτης καὶ πνευματικῶν ὀσκήσεων δ' ὅλα τὰ μέλη, καὶ ἔγεινεν οὕτως ἴδρυτὴς τοῦ μακρὰν διασπαρέντος Βενδικτείου τάγματος, τὸ ὅποιον εἰσέδυσε μετ' ὀλίγον εἰς ὅλας τὰς χώρας, καὶ ἔκτισε πολλὰ μοναστήρια. Τὰ μοναστήρια δὲ ταῦτα,

εἰς ὡραίας ἔρημίας κατὰ μέγα μέρος οἰκοδομούμενα, τῶν ὅποιων τὰ μέλη ἔπειπε νὰ φυλάττωσιν αὐστηρῶς τὰς τρεῖς ὑποσχέσεις τῆς ἀγρότητος (ἀγάμου βίου) τῆς προσωπικῆς πτώχειας καὶ τῆς ὑπακοῆς, ἵσαν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῆς βαρβαρότητος καὶ ἀνομίας εὐεργετικὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ μοναχοὶ μετέβαλον δάσην καὶ πεδία ἔρημα εἰς ἀλμαζούσας ἀρσίμους χώρας, παρεῖχον ἀσυλον εἰς τοὺς καταδιωκομένους καὶ καταθλιβομένους, ἐξηγένιζον τὰ ἀγροίκα πνεύματα, κηρύττοντες τὸ εὐαγγέλιον, κατέθετον διὰ τῶν ἐκπαιδευτικῶν αὐτῶν καταστημάτων εἰς τὰς καρδίας τῆς νεολαίας τὸ σπέρμα τῆς θήικῆς καὶ παιδείας, καὶ ἐπροφύλαττον τὰ λείψανα τῆς παλαιᾶς φιλολογίας καὶ ἐπιστήμης ἀπὸ τοῦ παντελοῦς ὀλέθρου. Πολλὰ δὲ μοναστήρια τῶν Βενεδικτείων ἔγειναν τὰ φυτώρια τῆς παιδείας, τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν· οὕτω π. χ. δ ἄγιος Γάλλος, ἡ Φούλδα, τὸ Ρεζένερον, ἡ Κορβία (ἐν Βεστφαλίᾳ) καὶ ἄλλα.—"Οτε δὲ τὸ τάγμα τῶν Βενεδικτείων παρέλυσεν, ἀπεχωρίσθη τὴν 10ην ἐκατονταετηρίδα τὸ μοναστήριον τοῦ Κλουνιάκου (Clugny) ἐν Βουργουνδίᾳ, καὶ εἰσήγαγεν αὐστηρότερον κανονισμόν. Τὴν 12ην δ' ἐκατονταετηρίδα ἥρθιμε ἡ ἀδελφότης τῶν Κλουνιακαλῶν ὑπὲρ τὰ 2,000 μοναστήρια. Ἀλλὰ καὶ τὸ τάγμα τοῦτο δὲν ἐπήρκεσε διαρκῶς εἰς τὰς αὐστηρὰς ἀπαιτήσεις τοῦ μεσαιωνος κατὰ τῶν θελγήτρων τῆς ἀμαρτίας καὶ τῶν ἐπαγωγῶν τῆς σαρκός. Διὸ συνεστάθησαν περὶ τὸ τέλος τῆς 11ης ἐκατονταετηρίδος τὸ Κιοτερκιαῖον τάγμα, καὶ τινα ἔτη μετὰ ταῦτα τὸ Πραιμόνστραταῖον τάγμα, ἐκεῖνο μὲν ἐν Βουργουνδίᾳ (Citeaux), τοῦτο δὲ ἐν Δασώδει τινὶ χώρᾳ, δχι μακρὰν τοῦ Λαοδούνου (Premontré). Πορρῷ τάτῳ δὲ προέβη εἰς τὸν αὐστηρὸν τῶν μοναστῶν βίον τὸ κατὰ τὸ ἔτος 1084 ἰδρυθὲν τάγμα τῶν Καρθουσιαλῶν, τὸ ὅποιον ἔλαβεν ἀρχὴν ἀπὸ μοναστηρίου τινὸς ἀναχωρητῶν (Καρθουσία, Χαρτρεύση) εἰς τραχεῖάν τινα κοιλάδα παρὰ τὴν Γρατιανούπολιν (Γρενόβλην). Ζωὴ ἐν κελλίοις ἀποκεκλεισμένη καὶ σιωπηλή, τροφὴ ὅλιγη καὶ λιτή, τρίγεινον τῆς μετανοίας ἔνδυμα, μαστιγώσεις καὶ αὐστηρὰ προσευχὴ καὶ ἀσκήσεις, ἵσαν χρέος παντὸς μέλους τοῦ τάγματος τούτου.

§. 74. Ἀποτελεσματικωτάτη δὲ μάλιστα ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὴν 13ην ἑκατονταετηρίδα σύστασις τοῦ τάγματος τῶν καλουμένων προσαιτούντων μοραζῶν. Φραγκισκός δῆλος ὁ εξ Ἀσσούσιου († 1226), υἱὸς πλουσίου ἐμπόρου, παρήγετο ὅλα αὐτοῦ τὰ ἀγαθὰ, ἐνεδύθη ῥάκη, καὶ περιήρχετο τὸν κόσμον ἐπαιτῶν καὶ κηρύττων μετάνοιαν. Ὁ δὲ διάπυρος αὐτοῦ ζῆλος εἴλκε πρὸς αὐτὸν ὄπαδοὺς, οἵτινες ἀπέδριπτον, ὡς αὐτὸς, τὰ χρήματα καὶ τὰ κτήματά των, ἐνήστευον, προσηγόριζοντο, κατεξέσχιζον μαστιγούμενοι τὰ νώτα αὐτῶν, καὶ ἐθεράπευον τὰς μικρὰς αὐτῶν ἀνάγκας δι' ἔθελουσίων τινῶν δωρεῶν καὶ τῆς ἐλεημοσύνης. Τὸ δὲ ὑπὸ αὐτῶν συσταθὲν τάγμα τῶν Φραγκισκανῶν ἢ Μινωριτῶν διεσπάρη ταχέως καθ' ὅλας τὰς χώρας. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον, καθ' ὃν καὶ οἱ Φραγκισκανοί, οἵτινες διεμοιράσθησκαν κατὰ μικρὸν εἰς πολλοὺς κλάδους, ἀνεψύη τὸ ὑπό τινος εὐγενοῦς λογίου Ἰσπαροῦ (Δομιτίκου) ιδρυθὲν τάγμα τῶν Δομιτικανῶν ἢ ἱεροκηρύκων Μοραζῶν, τοῦ ὁποίου σκοπὸς κύριος ἦτον ἡ καθαρὰ τάρποσις τῆς ἐπικρατούσης πίστεως, καὶ ἡ ἐξαράνισις πάσης αἱρετικῆς δοξασίας. Ἡ δὲ μετάπεισις τῶν Ἀλβιγαιῶν (§. 57. 4), μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐπὶ μακρὸν διέτριψεν διὰ τοῦτο, ἵνοι τὸ προσεγέστατον ἔργον τοῦ τάγματος, τοῦ ὄποιου τὰ μέλη ἐπηγγέλοντο ὡσαύτως παντελῆ πτωχίαν, καὶ προσεπάθουν νῦν κερδήσωσι τὸν οὐρανὸν διὰ στερήσεων καὶ αὔστηρῶν θρησκευτικῶν ἀσκήσεων. Διὸ ἀνετεθησαν εἰς αὐτοὺς καὶ τὰ ἱεροδοκεῖα μετὰ τῶν τρομερῶν αὐτῶν ἀνακρίσεων, εἰρκτῶν καὶ τιμωριῶν. Ἡ δὲ σκληρότης, μεθ' ἣς ἡσκεῖ τὸ δικαστικὸν τοῦτο ἐπάγγελμα ἐν "Ἐσσῃ καὶ Θυριγγίᾳ Κορδάδος ὁ Μαρβούργου καὶ οἱ συνεταῖοι αὐτοῦ, διηγειρε τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ λαοῦ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστ' ἐφόνευσε τὸν δικαστὴν τῶν αἱρετικῶν, καὶ ἔθηκε τέρμα εἰς τὸν θρησκευτικὸν διαιριγμὸν, τοῦ ὄποιου ἡ ἐνθύμησις διατηρεῖται μέχρι τῆς σήμερον εἰς τὸν παρὰ τὸ Μαρβούργον «χείμαρρὸν τῶν αἱρετικῶν.» Τὰ τάγματα τῶν προσετούντων μοναχῶν ἦσαν τὰ ισχυρότατα ὑποστηρίγματα τοῦ παπισμοῦ, ὅστις ἐδώρησεν εἰς αὐτοὺς διὰ τοῦτο τὰ μέγιστα προνόμια, καὶ τοὺς κατέστησεν ἀγενέχρητήτους ἀπὸ τῆς δικαιοδοσίας τῶν κατὰ χώρας

ἐπισκόπων. Καὶ οἱ μὲν *Miracra*ται ἀνέκτησαν τὰς καρδίας τοῦ λκοῦ, εἰς τοῦ ὄποιου τὰ πάθη καὶ τὰς χρήσεις ἐλάμβανον μέρος, καὶ ἐνήργησαν διὰ τοῦτο κυρίως ὡς πρενυματικοῦ οἱ δὲ Δομηνικαροὶ ἐπεδόθησαν εἰς τὰς ἐπιστήμας, ἐπλήρωσαρ μετ' ὀλίγον τὰς διδασκαλικὰς ἔδρας εἰς τὰ πανεπιστήμια, καὶ ἡρθμούν τοὺς μεγίστους θεολόγους μεταξύ τῶν μελῶν αὐτῶν.

§. 75. 3). Εἰς τὴν ἐργατικὴν τάξιν ἀνῆκον οἱ κάτοικοι τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν πόλεων, οἵτινες ἡσχολοῦντο περὶ τὰ ἐπιτηδεύματα τῆς εἰρήνης. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐννόουν ἀποκλειστικῶς τὴν τάξιν τῶν χωρικῶν, ἥτις μὴ οὕτα κατὰ τὸ πλεῖστον ἐλευθέρα, δὲν ἐλάμβανε μέρος εἰς τὸν δημόσιον βίον. Ἀλλ' ὅτε διὰ τῶν προσπαθειῶν τῶν Σαξονικῶν καὶ Ὁχερστωφικῶν αὐτοκρατόρων ηὔξησεν ὁ ἀριθμὸς τῶν πόλεων, καὶ πόλοι κάτοικοι τῶν ἀγρῶν μετώκησαν εἰς αὐτὰς, διηρέθη ἡ τρίτη τάξις εἰς πόλεις καὶ χωρικοὺς, καὶ ἀπέκτησε παντοιεδὴ δικαιώματα καὶ ἐλευθερίας. Αἱ δὲ πόλεις διηροῦντο εἰς αὐτοκρατορικὰς πόλεις, αἵτινες ἦσαν ὑπὸ τὴν ἀρμεσον ἔξουσίαν τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἀντεπροσωπεύετο εἰς τὰς διατάξας καὶ εἰς πόλεις τῶν χωρικῶν, αἵτινες ἀνῆκον εἰς τὴν ἐπικράτειαν ἀρχοντός τινος χώρας ἢ ἐπισκόπου. Ἐκεῖναι ἦσαν αἱ ἀρχαιόταται, ἅμα δὲ πλουσιώταται καὶ ἴσχυρόταται, καὶ εἰς αὐτὰς ἔμορφωθη τὸ ἀστυκὸν σύστημα τοῦ μεσαιώνος. Κατὰ μικρὸν δὲ προτέλλεται αἱ κοινότητες τῶν πόλεων διὰ δωρεῶν, ἀγορῶν ἢ συνθηκῶν, δικαιώματά τινας κυριαρχικά, π. χ. ἀστυκὴν δικαιοδοσίαν, δικτίωμα τοῦ κόπτειν ἔδιον νόμισμα, δικαίωμα ἐμπορικῆς ἀγορᾶς, τελωνείων, λιμενικῶν ἀρχῶν. τ. τ. Οἱ δὲ κάτοικοι τῶν πόλεων τούτων διηροῦντο κατ' ἀρχὰς, ὡς ἐν τῇ παλαιᾷ Ῥώμῃ, εἰς ἐλεύθερα πατρικιακὰ γέρη καὶ εἰς φόρουν ὑποτελεῖς ὑπηκόους βιομηχάρους καὶ γεωργούς, οἵτινες ὡς μέτοικοι οὐδὲν εἶχον μέρος εἰς τὰ ἀστυκὰ δικαιώματα. + Ἐκ τῶν πατρικῶν ἔξελέγετο τὸ συμβούλιον τῶν Σκαβίνων (δικαστῶν). Κατ' ὀλίγον δὲ ἐπειράθησαν νὰ ἀνταγωνισθῶσιν οἱ κατώτεροι πολῖται πρὸς τὴν κυριαρχίαν τῶν Πατρικιακῶν οἰκογενειῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον συνέστησεν ἡ τάξις τῶν βιομηχάρων συντελγίας καὶ ἑταίριας, δι' ὧν ἔξυπναίσθη-

ἡ κοινοημοσύνη, καὶ ἴσχυροποιήθη ἡ κατωτέρα τῶν πολιτῶν πάξις. Μετ' ὅλιγον δ' ἐπέτυχον αἱ συντεχνίαι τῷρ βιομηχάνωρ, τῶν ὁποίων ἡ ἴσχὺς συνίστατο εἰς τὰς βαρείας πυγμὰς τῶν ἐν τοῖς ἔργαστηροις « ἔργατῶν η (καλφάδων) τοιαύτην δύναμιν, ὥστε ὅχι μόνον ἔξεβίσασν πανταχοῦ πολιτικὰ δικαιώματα καὶ μέρος εἰς τὴν ἀστυκὴν διοίκησιν, ἀλλὰ καὶ ἔξεβλήθη μάλιστα ἐκ πλείστων πόλεων ἡ τῶν ἀριστοκρατικῶν γενῶν κυβέρνησις, καὶ ἀντ' αὐτῆς ἴδρυθη ἡ δημοκρατικὴ τῶν συντεχνιῶν. Αἱ συντεχνίαι ἔξεστράτευον ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ἀρχηγῶν τῷρ συντεχνιῶν μετ' ἰδίων σημαῖῶν, καὶ ὑπερασπίζοντο τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸ ἔξωτερον, ὡς ἐφόροντιζον νὰ τὸν ἀποκτήσωσι δι' ἀγώνων, καὶ νὰ τὴν διατηρήσωσιν εἰς τὸ ἔσωτερον. Μὲ τὴν εύπορίαν δὲ καὶ τὴν ἔξωτερον δύναμιν, ἥλθεν εἰς τὰς πόλεις καὶ ἡ κοινωνικὴ φαιδρότης καὶ εὐθυμία τῆς ζωῆς, αὔξανομένη διὰ τῶν χορῶν τῶν συντεχνιῶν, τῶν παιγνίων τοῦ Μαΐου, τῶν ἑορτῶν τῶν τοξοτῶν καὶ ἄλλων διασκεδάσεων παντὸς εἴδους.

§. 76. Ἡ φιλολογία τοῦ μεσαιῶνος ἦτο τριῶν εἰδῶν¹⁾ Ἐκκλησιαστικὰ καὶ θρησκευτικὰ συγγράμματα, τῶν ὁποίων τὰ συμαντικώτατα ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν Σχολαστικῶν καὶ Μυστικῶν. Σχολαστικοὺς λέγοντες, ἐννοοῦμεν τοὺς φιλοσόφους ἔκεινους συγγραφεῖς, οἵτινες ἐποίουν ἀντικείμενον τῶν μελετῶν καὶ ἐρευνῶν αὐτῶν τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν τῆς ἐκκλησίας, μεθ' ὅλων αὐτῆς τῶν δογμάτων. Πρὸς τοῦτο δὲ μετεχειρίζοντο τοὺς ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους τεθέντας νόμους τῆς λογικῆς, ἐφεύρον πλῆθος τύπων καὶ δρισμῶν, καὶ περίπεσον τελευταῖον εἰς σοφιστὰς λεπτολογίας καὶ κενάς ἐρμηνείας καὶ ἀποδείξεις. Οἱ σχολαστικοὶ ἔγραψαν συγγράμματα, εἰς τὰ ὄποια δὲν εἰξέρει τὶς τὶ πλέον νὰ θαυμάσῃ, τὴν ὁξύνοιαν, τὴν ἐμφρινομένην εἰς τὴν χωρισμὸν τῶν ἐννοιῶν, εἰς τὸν σχηματισμὸν καὶ τὴν ἔνωσιν τῶν συλλογισμῶν, ἢ μᾶλλον τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν πολυμάθειαν καὶ τὴν ἐκπληκτικὴν ἔργατικότητα. Τὴν 13ην δ' ἑκατονταετηρίδα ἔφθασεν ἡ σχολαστικὴ διὰ τοῦ Δομινικανοῦ Θωμᾶ τοῦ ἐξ Ἀκοντρου καὶ τοῦ Φραγκισκανοῦ Λούρου Σκάτου τὴν ἐγτελεστάτην αὐτῆς διαμόρφωσιγ, οὕτως

ώστε πάντες οι Σχολαστικοί διηρέθησαν ἀπό τοῦδε εἰς Θωμα-
στὰς καὶ Σκωτιστάς. — Θερμὰ δύμας πνεύματα καὶ εὐαίσθη-
τοι φύσεις δὲν ἡδύναντο νὰ ἔξουειωθῶσι πρὸς τὴν ξηρὰν νοη-
τικὴν μόρφωσιν τῶν σχολαστικῶν τούτων· ὅθεν ἀντέθηκαν εἰς
τὸν ἐπὶ φιλοσοφικῶν κανόνων καὶ συλλογιστικῶν τύπων οὐρι-
ζόμενον Χριστιανισμὸν αὐτῶν, τὴν θρησκείαν τοῦ αἰσθήματος,
τῆς ποιήσεως καὶ τῆς δημιουργικῆς φραντασίας. Τοῦτο δ' ἔγεινε
πρῶτον διὰ τοῦ ἐκ Κλαραβαλλίδος ἄγιου Βεργάδου, (§. 51)
καὶ τοῦ θυμήρους Βοραβευτούρα († 1274)· καὶ μάλιστα διὰ
τῶν Μυστικῶν. Οὗτοι δηλ. ἐμιμοῦντο τὸν πενιχρὸν βίον τοῦ
Χριστοῦ, ἔζητον νὰ καταπολεμήσωσι τὸν ἀμαρτωλὸν τοῦ κόσ-
μου, βασανίζοντες τὴν σάρκα καὶ νεκρόνοντες τὸ ἐπιθυμητικὸν,
καὶ ἔζητον νὰ ἐνωθῶσιν ἐν τῷ συναιθήματι ἀμέτως μετὰ
τῆς θεότητος. «Ο Μυστικισμὸς ἐπενήργησεν ἵσχυρῶς εἰς τὴν
φιλολογίαν καὶ τὴν ζωὴν» καὶ ἀν ἡ περὶ τῆς ταπεινοφροσύνης
καὶ αὐτοταπεινώσεως διδασκαλία παρέλυε τὴν δραστηριότητα,
δὲ πνευματικὸς δὲ καὶ συναιθηματικὸς βίος παρῆγεν ἐνίστε
θρησκομανίαν, ἡ ἐπιφρόη δύμας αὐτοῦ ἐγένετο εὐεργετικωτάτη
εἰς τὴν ἐν γυδαιιότητι καὶ ἀμβλυνοίᾳ βιθισμένην ἀνθρωπότητα.
«Ἡ μέμησις τῆς πενιχρᾶς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ ἡ ὑπὸ τοῦ ἐκ
Στρασούργου Δομινικανοῦ μοναχοῦ Ἰωάν. Ταυλέρου καὶ τὸ
«περὶ τῆς αἰδίου σοφίας βιβλιάριον» τοῦ ἐκ Κωνσταντίνου
Ἐρρίκου Σούσου ἔχαιρον μεγάλην ὑπόληψιν. Τὴν μεγίστην δύ-
μαρι ἐνέργειαν μεταξὺ τῶν Μυστικῶν εἶχεν ἡ ἐν ταῖς Κάτω
Χώραις ἀδελφότης τοῦ κοιτοῦ βίου, εἰς τὴν ὁπαίχν ἀνῆκε προ-
σέτι καὶ Θωμᾶς ὁ Κέμπης († 1471), ὁ συγγραφεὺς τοῦ πόρρω
διαδοθέντος, καὶ εἰς ἀπάσας τὰς γλώσσας μεταφρασθέντος, κα-
τανυκτικοῦ βιβλίου περὶ μυῆσεως τοῦ Χριστοῦ. Διεύθυνσις
τοῦ πνεύματος δύοια πρὸς τὸν μυστικισμὸν ἀνηγγέλθη εἰς τοὺς
μαστιγοῦντας ἀδελφοὺς (Flagellantes). Τὴν 13ην δηλ. ἔκα-
τονταετηρίδα, ὅτε ἐπὶ τῶν πολέμων τῶν Γουέλρων καὶ Γιβελ-
λίνων ἐπεστρεύθησαν τὰ ἀμαρτήματα καὶ ἐγκλήματα, κατε-
τρόμαχεν τὰς πόλεις τῆς Ἰταλίας στήριξεν μετανοούντων, οἵτι-
νες ἐπορεύοντο φέροντες φέδας μετανοίας, μαστιγόνοντες τὸν
γυμνὸν αὐτῶν τράχηλον μέχρις αἴματος, ὅπως τύχωσι τῆς

παρὰ τοῦ θεοῦ ἔξιλεώσεως. Άύτὸ δὲ τοῦτο ἔγεινε καὶ τὴν 14ην ἐκατονταετηρίδα ἐν τε Γερμανίᾳ καὶ ἐν ἄλλαις χώραις, ὅτε δὲ ὑπὸ τὸ ὄνομα μαῦρος θάνατος γνωστὸς λοιψός, ἐρημώσας πρῶτον τρομερῶς τὴν Ἀσίαν (1340—1348) ἔστρεψεν ἐπειτα τὸν δρόμον αὐτοῦ διὰ τῆς Εὐρώπης, καὶ θέωρήθη ὡς τιμωρητικὴ τοῦ θεοῦ κρίσις. Ἐμορφώθησαν δὲ ταῦροι μαστυγούντων, οἵτινες περιεφέροντο ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, κηρύττοντες μετάνοιαν καὶ βασανίζοντες ἔχυτοὺς, καὶ ὑπὸ αὐτοῦ μάλιστα τοῦ ἀναθέματος καὶ τοῦ ιεροδικείου μὴ κωλυόμενοι εἰς τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν.

§. 77. 2) Ὁχι δὲ μόνον αἱ θεολογικαὶ καὶ φιλοσοφικαὶ σπουδαὶ, ἀλλὰ καὶ τὰ μαθηματικὰ καὶ αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι, ἔτι δὲ ἡ πολυμαθὴς ἴστοριογράφα, ἦσαν καὶ ἔμειναν εἰς τὰς χειρες τῶν κληρικῶν. Εἰς δὲ τὴν διάδοσιν καὶ δικμόρφωσιν τῶν πρακτικῶν ἐπιστημῶν ἐπενήργουν μάλιστα οἱ "Ἐλληνες καὶ οἱ" Ἀραβῖς. Εἰς τὰ Ἀραβικὰ ἐκπαιδευτήρια ἤντλησαν οἱ κληρικοὶ τῆς Δύσεως μέγα μέρος τῆς θαυμασθείστης αὐτῶν σοφίας. Ὁ μέγας Ἀλέρτος († 1280), εἰς πολλὰς περιηγηθεὶς χώρας, καὶ περιβόητος διδάσκαλος, εἶγε τόσας γνώσεις περὶ τὴν Φυσικὴν, Χημείαν κτλ., ὥστε ἐπιστεύετο κοινῶς ὡς μάγος. — Μεταξὺ δὲ τῶν συγγραφέων τῶν Λατινικῶν Χρονογραφιῶν καὶ ἐνιαυσίων χρονικῶν (annales) κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν ἐν Γαλλίᾳ μὲν Γουλιέλμος ὁ Τύρου, ὁ ἴστοριογράφος τῶν σταυροφοριῶν καὶ τῆς ἀγίας χώρας, ἐν Γερμανίᾳ δὲ ὁ ἐκ Φρειστίγγης Ὅθωρ, ὁ ἑτεροθλής ἀδελφὸς τοῦ αὐτοκράτορος Κορόβρδου Γ'. Ἐκτὸς δὲ τῆς λογίας ταύτης ἴστοριογραφίας, ὑπῆρχον ἥδη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν σταυροφοριῶν ἐν Γαλλίᾳ, Ἰσπαγίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ, ἴστορικαι ἀφηγήσεις χρονικῶν τινῶν περιόδων καὶ συμβάντων, εἰς τὴν κατὰ τόπους γλῶσσαν γεγραμμέναι, αἵτινες, καὶ τοι διηγώτερον ἀξιόπιστοι ἢ αἱ προμνημονευθείσαι, εἶναι δῆμως σπουδαιότεραι διὰ τὴν ἴστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ μᾶλλον ἐνδιάφοροι πρὸς ἀνάγνωσιν. Ἐνταῦθα δὲ ἀνήκουσιν. 1) ἐν Γαλλίᾳ μὲν ἡ ἴστορία τῆς τετάρτης σταυροφορίας ὑπὸ Βιλλεαρδουνίου (§. 53), τοῦ Zoarbίλλη ἡ ἴστορία καὶ τὸ χρονικὸν τοῦ ἀγίου Λουδοβίκου, καὶ πρὸς πάντων

τοῦ Φροασσάρτου ἡ ιστορία καὶ τὸ χρονικὸν τῆς ἐποχῆς του (1326—1400). Τοῦ τελευταίου τούτου σύγχρονος, ἀν καὶ ὀλίγῳ νεώτερος, ἦτο Φλίππος ὁ Κομήτης (1445—1509), ὅστις ἔγεινε διὰ τῶν ἀξιολόγων αὐτοῦ «χπομνημονευμάτων» εἰς τῶν σημαντικωτάτων θεμελιωτῶν τῆς νεωτέρας ιστορίας γραφίας. 2) Ἐν Ἰταλίᾳ δὲ ἡ Φλωρεντινὴ ιστορία τοῦ Ἰωάννου Βιλλάρη († 1348), τῆς ὁποίας ἡ ἀφέλεια καὶ ποικιλία ἐνθυμίζουσι τὸν Ἡρόδοτον ὁ ἀδελφὸς δ' αὐτοῦ Ματθαῖος Βιλλάρης († 1378) ἐξηκολούθησε καθ' ὅμοιον πνεῦμα τὸ πόνημα μέχρι τοῦ ἔτους 1363. 3) ἐν Ἰσπανίᾳ δὲ τὸ χρονικὸν τοῦ εὐγενοῦς Καταλωνίου Ἐρραμόρου Μουνταρέρου, ὅστις ἐν ἀρχῇ τῆς 14^{ης} ἑκατονταετηρίδος ἀφηγήθη τὰς πράξεις τῶν βασιλέων τῆς Ἀραγονίας κατ' ἐπικὸν πνεῦμα καὶ φυσικὴν ἀφέλειαν καὶ πίστιν.

§ 78. 3) Ἐνῷ δὲ ἡ πολυμαθὴς φιλολογία ὑπὸ κληρικῶν μόνον ἐκαλλιεργεῖτο, μετέβη ἡ ποιητικὴ τέλην ἐνωρίς εἰς τὰς χειρας τῶν ἱπποτῶν, κυρίως ἐνεκα τούτου, ὅτι ὁ ἔρως καὶ ἡ λατρεία τοῦ γυναικείου φύλου ἀπετέλουν τὸν πυρῆνα καὶ τὸ κέντρον αὐτῆς· οἱ κληρικοὶ ὅμως δὲν ἦδύναντο ἐνεκα τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν νὰ δοθῶσιν εἰς τὰς ὄρμας ταύτας. Ἡ μεσαιώνιος ποίησις ἦτο κατὰ τὸ περιεχόμενον, ὡς καὶ κατὰ τὴν μορφὴν, ὅμιλα καθ' ὅλας τὰς Εύρωπαϊκὲς χώρας, ὅπερ προήχτη, τοῦτο μὲν ἐκ τῆς μεγάλης ἐπιμιξίας τῶν λαῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Σταυροφοριῶν, δι' ὃν εὔκολύνθη ἡ ἀμοιβαία μετάδοσις τῶν διαφόρων λόγων καὶ ποιήσεων, τοῦτο δὲ ἐκ τῆς μεγάλης διαδόσεως καὶ κοινῆς κατανοήσεως τῶν Ῥωμαϊκῶν Γλωσσῶν. Ἐν Ἰταλίᾳ, Γαλλίᾳ, Ἰσπανίᾳ, κατὰ μέρος δὲ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, ὡμίλουν τότε γλώτσας, αἴτινες ὡμοίαζον πολὺ πρὸς ἀλλήλας, εἰς τρόπον ὥστε τὰ φιλολογικὰ προϊόντα τῆς μιᾶς χώρας ἐννοῦντο χωρὶς κόπον εἰς τὰς ἄλλας. Κατὰ δὲ τὸ περιεχόμενον διηρεῖτο ἡ μεσαιώνικὴ ποίησις εἰς τρίχ εἰδη· εἰς ἐποποίας καὶ ἡρωϊκὰ ἄσματα (Romanzen), εἰς τὰ ὅποια παρεῖχον ὑποθέσεις αἱ πράξεις τῶν ἱπποτῶν, οἱ ἀγῶνες, ἔργα θαυμάσια καὶ σχέσεις ἐρωτικαὶ, αἴτινες ἐθεωροῦντο ὡς ἀναγκαῖον στοιχεῖον τῆς Ῥωμαντικῆς ποιήσεως· εἰς λυρικὰ ἄσμα-

τα, ὅταν ὁ ποιητὴς ἔξεφραζε τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ, τὰς διαθέσεις ἢ τοὺς διαλογισμούς του εἰς στίχους μελιφωδικούς· καὶ εἰς θρησκευτικὰς ποιήσεις, ἐν αἷς ὅτε μὲν ἡ ἔκχυσις τῆς εὔσεβοῦς διαθέσεως καὶ τοῦ θρησκευτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ὅτε δὲ δοξολογία τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Μαρίας, ὅτε δὲ αἱ εὔσεβεῖς πράξεις καὶ τὰ παθήματα τῶν ἀγίων, ἀπετέλουν τὴν ὑπόθεσιν. Τὰ δὲ ἐπικὰ ποιήματα ἐπραγματεύοντο ὡρισμένον κύκλον λόγων, τὸ μὲν λαμβανομένων ἐκ τοῦ παλαιοῦ κόσμου, ὡς ἡ Ἀλεξανδριάς τοῦ ιερέως Λαμπέρτου, τὸ δὲ ἐκ τῶν χριστιανικῶν χρόνων, ὡς οἱ περὶ Καρδίου τοῦ Μεγάλου καὶ τῶν δορυφόρων (paladineni) αὐτοῦ λόγοι (π. χ. ἡ ὠδὴ τοῦ Ρολάρδου ὑπὸ τοῦ ιερέως Κοράζδου §. 29), ἕτι δὲ καὶ οἱ περὶ τοῦ Βρεττανοῦ βασιλέως Ἀρθούρου καὶ τῆς στρογγύλης τραπέζης, μεθ' ᾧ ἦν ἡνώθη βραδύτερον ὁ βασιλικὸς περὶ Γράλου λόγος (Gralsage). Εἰς τὸν τελευταῖον τοῦτον κύκλον τῶν λόγων ἀνήκουσιν αἱ δύο μέγισται γερμανικαὶ ἐποποίει τοῦ μεσαιώνος, ὁ Παρκιλάλιος τοῦ εξ Ἐσχεμβαχίου Βολφραμίου (π. 1200) καὶ ὁ Τριστάνος καὶ ἡ Ιοσίδη τοῦ ἐκ Στρασβούργου διδασκάλου Γοδοφρέδου. Τὸ ἄνθος ὅμως τῆς ἡρωϊκῆς ποιήσεως τῶν Γερμανῶν εἶναι τὸ ἄσμα τῷ Νιβελούνγγῳ, τοῦ ὅποιου ἡ ὑπόθεσις ἐλήφθη μὲν ἐκ τῆς μεταναστάσεως τῶν ἔθνων, διεσκευάσθη διμως κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς 13ης ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ ἀγνώστου τινὸς ποιητοῦ εἰς τὸν σημερινὴν αὐτοῦ μορφήν. Οἱ περὶ τοῦ «κερασφόρου» ἡ ἥρωος Σειγφρείδου λόγοι, δεστις ἐφονεύθη διὰ προδοσίας παρὰ τὴν Πηγὴν τῆς Φιλύρας ἐν Ὁδεμβρίλδῃ, ἡ φονικὴ ἐκδίκησις τῆς ἐκ Βορυατίας πιστῆς αὐτοῦ συζύγου Χρειμίλδης, καὶ ὁ ὅλεθρος τοῦ βασιλεύοντος οἴκου τῆς Βουργουνδίας ὑπὸ τοῦ Βέρνης Δειτρίχου (*) ἐν τῇ μακρινῇ χώρᾳ τῶν Ούγγρων παρὰ τῇ αὐλῇ τοῦ Ἐκέλου (Αττίλα), ἀποτελοῦσι τὸ περιεχόμενον τῆς μεγαλοπρεποῦς ταύτης ἡρωϊκῆς ποιήσεως τῶν παλαιῶν χρόνων τῆς Γερμανίας. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἄλλο ἔπος τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ «Γούδρουνος», » τὸ ὅποιον ἔχει ὑπόθεσιν τὴν ἀδιάσειστον πίστιν νύμφης ἀρπασθείσης ἐν μέσῳ δεινῶν καὶ θλίψεων, ἐκ τούτων τῶν χρόνων είναι. —

(*) Θεοδωρίχου, ἴδ. ἐν §. 11. καὶ ἐν παρενθέσει μὲ λατινικὰ στοιχεῖα, Σ.Μ.

Οι δὲ λυρικοὶ ποιηταὶ, οἵτινες ἐν Γερμανίᾳ μὲν ψάλται τοῦ ἔρωτος (Minnesänger), ἐν Γαλλίᾳ δὲ φάγῳ (Troubadours) ὠνομάζοντο, ή εἶχον ἀντικείμενον τῆς ποιήσεως αὐτῶν τὰς τρυφερὰς δόρμας τῆς καρδίας καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ ἔρωτος, ή ἐμαστήγονον εἰς σατυρὰ ἐλεγχτικὰ ὅσματα (Sirventes), τὴν διαφθορὰν τῶν ἡθῶν καὶ τὴν ἀσωτείαν τῶν κληρικῶν. Ἐν Γερμανίᾳ περιφημάστατος ποιητὴς ἐρωτικῶν ἀγμάτων ὑπῆρξεν ὁ ἐκ Βογέλβειδης Βάλθερος, ὃστις ἔζη εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἐρμάρρου τῆς Θυριγγίας. Τότε δὲ ἦτο τὸ ἐν Εισεράκῳ τῆς Θυριγγίας Βαρτοβούργον, ὁ τόπος τῆς συνεντεύξεως τῶν περιφημοτάτων καὶ μάλιστα εὐφωνῶν ἀοιδῶν. — Ἄλλα τοὺς μεγίστους ποιητὰς τοῦ μεσαιώνος ἐγέννησεν ἡ Ἰταλία. Ἀφοῦ δὲ αὐτητὸς Γιβελλῖνος, ὁ ἐκ Φλωρεντίας Δάρτης Ἀλιγέρης († 1321) ἐδημιουργήσεν ἐν τῷ μεγάλῳ αὐτοῦ ἐπικῷ ποιηματι, τῇ θελᾳ καμῳδίᾳ, τὴν ποιητικὴν τῶν Ἰταλῶν γλῶσσαν, προήγαγεν ἐπειτα αὐτὴν ὁ Πετράρχας († 1374), ἐν ταῖς εἰς Λάργην (Laura) αὐτοῦ φύσαις, εἰς τὸν ὄψιστον βαθύδον τῆς εὐρυθμίας, ἐνῷ δὲ σύγχρονος αὐτοῦ Βοκκάκκιος ἐγείνεις τῶν διηγημάτων αὐτοῦ καὶ Νέων (Novelles καὶ Δεκαήμερον) ὁ δημιουργὸς τοῦ πεζοῦ τῶν Ἰταλῶν λόγου. Τοῦ Δάντη τὸ μεγαλοπρεπὲς ποίημα, τὸ ὅποιον συνίσταται ἐκ τριῶν μερῶν, τοῦ Ἀδου, Καθαρτηρίου Ηυρδὸς καὶ Παραδείσου, περιέχει τὴν ὅλην σοφίαν τοῦ Μεσαιώνος, τὸν ὅλον θησαυρὸν τῆς τότε ἀποκτηθείσης ἐπιστήμης, ὃστε δικιάως ἐξέρθη περὶ αὐτοῦ, διτε ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ἔβαλον χεῖρα εἰς τὸ ποίημα τοῦ Δάντη. Τοῦ Πετράρχα τὰ λοιπὰ πονήματα συνεγράφησαν Δατινιστές. Οὗτος δὲ, καθὼς καὶ ὁ Βοκκάκκιος, συνήργησαν μεγάλως εἰς τὴν ἀραιέρησιν τῆς παλαιᾶς φιλολογίας καὶ παιδείας. 4) Κατὰ τὸν μεσαιώνα διετέλει ἡ τέχνη παντάπασιν ὑπηρετούσα τὴν θρησκείαν, καὶ πάντες οἱ κλάδοι αὐτῆς συνηνόθησαν καὶ ἐμράινονται εἰς τὰς μεγαλοπρεπεῖς μητροπόλεις, τῶν ὅποιων αἱ μὲν ἀρχαὶ ὀπέραι εἴκετίσθησαν κατὰ τὸν Βυζαντινὸν τοξοειδῆ, αἱ δὲ νεώτεραι κατὰ τὸν Γοτθικὸν βεντοφυγορ ῥυθμόν. (Η κατὰ τὸν Γοτθικὸν ῥυθμὸν οἰκοδομεῖται εἰς τὴν πλήρην ἔφθασσε τὴν 13ην καὶ 14ην ἑκατονταετρίδα εἰς τὴν πλήρην

εύτης τελειότητα, ἔχει ἐλαφρὸν, ἐλεύθερον καὶ ἀνεμόσεντα χαρακτῆρα, καὶ τένει πρὸς τὰ ἄνω, ὡς ἡ πίστις, ἥτις ἐγέννησεν αὐτὴν. Ὁ κυριώτατος στολισμὸς αὐτῆς συνίσταται εἰς τοὺς εὐμάκεις πύργους, τῶν ὅποιῶν ἡ κορυφὴ ἀπολήγει εἰς μεγαλοπρεπὲς ἄνθος ἐν σχήματι σταυροῦ, ὅπως, ἐκτεῖνον τὰ φύλλα αὐτοῦ πρὸς τὸν οἰρανὸν, ὑποσημαίνη τὸν σκοπὸν τὸν ὅποιον ἡ ἀνθρώπινος ἐπιθυμία οὐδέποτε δύναται νὰ καταφθάσῃ. Τὸ διάγραμμα τῆς ὅλης οἰκοδομῆς φέρει τὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ. τὸ δὲ ἀμυδρὸν σκότος, προερχόμενον ἐκ τῶν ἐζωγραφημένων παραθύρων, πληροῦ τὴν ψυχὴν τοῦ προσευχομένου μὲ τὴν φρίκην τοῦ σεβτημοῦ ἐνώπιον τοῦ παντοδυνάμου. Συνίστανται δὲ αἱ μητροπόλεις ἐκ τοῦ χοροῦ, κατά τι ὑψωμένου, ὅστις εἰς τοὺς κληρικοὺς μόνον εἶναι προσθατός, καὶ διὸ εὑρίσκεται ἡ ἀγία τράπεζα, ἐκ τοῦ μέσου ραοῦ, μ.θ' ὑψηλοτέρχης στέγης, καὶ ἐκ δύο πλαγῶν στοῶν, χωρισμένων ἀπ' ἀλλήλων δι' ὑψιτενῶν κιόνων. — Καὶ αἱ λοιπαὶ δὲ τέχναι γλυπτικὴ, μουσικὴ καὶ ζωγραφικὴ, ὑπηρέτουν τὴν ἐκκλησίαν. Οἱ ἀρδιάρτες καὶ τὰ λοιπὰ γλυπτικὰ ἔργα, ἀτινα ἔμελλον νὰ καλύπτωσι τὸ βήρυν καὶ ἐπίπονον τῆς τοιχοδομίας, ἥταν στενώτατα συνδεδεμένα μετὰ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς πρέπει δὲ νὰ θεωρῶνται ὡς μέρη μόνον τῆς μεγάλης ἴδεας, ἥτις εἶναι βάσις τοῦ οἰκοδομικοῦ τρόπου τῶν Γότθων· αἱ εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ καὶ οἰκείων, οἱ ἀνδριάντες τῶν ἀγίων, τὰ διάφορα κοσμήματα, ἀνάγλυφα καὶ σύμβολα, τὰ ἄνθη, ἀτινα ἐπανθοῦσιν ἄνωθεν ἐκάστης κορυφῆς, καὶ ἔχουσιν πάντοτε σχέσιν πρὸς σταυρόν τινα — τὰ πάντα σημαίνουσι τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, καὶ τὴν τάσιν τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς πρὸς τὸ θεῖον. Ωστεράς δὲ καὶ τὰ ἐπὶ ξύλου καὶ ἐλεφαντίνου ὄστον τορεύματα, τὰ τεχνικὰ ἐκ χυτοῦ μετάλλου ἔργα, αἱ ὑπερέινωθεν τῶν ἀγίων τραπεζῶν, ὡς καὶ αἱ ἐπὶ τῶν παραθύρων, στηλῶν, καὶ στεγῶν εἰκόνες, ἔχουσιν ἐσωτερικὴν σχέσιν πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ ἐκκλησίαν. Τὸ πρόσβλημα τῆς τέχνης τοῦ μεσαιώνος φαίνεται διτὶ ἦτο νὰ ἐκφράσῃ τὰς αἰωνίους ἴδεας τῆς πίστεως ὑπὸ μορφὴν συμβολικὴν, καὶ νὰ πληγείσῃ αὐτὰς περιτσότερον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν θεωρίαν. Διὸ

καὶ ἄπασαι αἱ ἀρχαιότεραι ζωγραφίαι φέρουσιν ἐν ἔκυτοῖς τὸν χαρακτῆρα τῆς ἡσυχίας διότι τὴν ἡσυχίαν εἶναι ἡ οὐσία τοῦ θείου· ἀλλὰ λαμπρὰ καὶ πολυτελῆ χρώματα προσέθετον πάλιν εἰς τὴν μεγάλην ἐνότητα τὴν ποικιλίαν — Καὶ οἱ σεμνοὶ δὲ τόνοι τῆς παλαιᾶς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, μετὰ τοῦ συγκινητικοῦ ὁργάνου, ὑπηρέτουν τῇ θρησκευτικῇ εὐλαβείᾳ, καὶ ὁ συλλέγων τὰς δύναμεις τῆς ψυχῆς ἥγε τῷ καθόρων, ἔμελλε νὰ διαγείρῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου τὸν προς τὰ ὑψη πόνον.

ΠΤΩΣΙΣ ΤΟΥ ΙΠΠΟΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

1. Ἡ μεσοβασιλεῖα (Interregnum) 1250—1273

§. 79. Μετὰ τὸν θάνατον Φριδερίκου τοῦ Β'. ἐπῆλθον δυο στυχεῖς χρόνοι ἐπὶ τὴν Γερμανίαν. Ξένοι ἡγεμόνες, χωρὶς δυνάμεως καὶ ἐπιρροῆς, ἔφερον τὸν αὐτοκρατορικὸν τίτλον, ἐνῷ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐπεκράτει ἀταξία καὶ ἀνομία, καὶ δὲ ισχυρὸς μόνον ἡδύνατο νὰ εὕρῃ τὸ δίκαιον αὐτοῦ (*Χειροκρατία*). "Οτε δ' ὁ Γουλιέλμος τῆς Ολλανδίας (§. 66) ἐπεσεν (ιαν. 1256) εἰς τὸν κατά τῶν ἀνδρείων Φρείσων πόλεμον, διεύθυνεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κολωνίας τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐκλογὴν πρὸς τὸν πλούσιον ΡΙΧΑΡΔΟΝ ΤΟΝ ΚΟΡΝΟΥΓΒΙΑΣ, τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας, ἐνῷ δὲ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Αὐγούστης τῷ Τρεβίρων, καὶ οἱ ὄπαδοι αὐτοῦ, ἐκόπμυσαν τὸν ΛΑΦΟΝΣΟΝ Ι'. τῆς Καστιλίας, τὸν ΣΟΦΟΝ, μὲ τὸν αὐτοκρατορικὸν τίτλον. Καὶ ἐκεῖνος μὲν ἀνέπλεεν ἐνίστε τὸν Ρήνον, φέρων θηταυροὺς, διὰ νὰ εὐγχριστήσῃ τὴν φιλοχρηματίαν τῶν ἡγεμόνων, οἵτινες ἐξέλεξαν αὐτὸν· δὲ τελευταῖος δὲν ἐπεσκέψθη ποτὲ τὸ κράτος, τοῦ ὅποιου προσεκλήθη νὰ ἀρξῃ. Κατὰ δὲ τὸν « ἀναυτοκρατόρευτον » τοῦτον χρόνον ἐζήτουν οἱ ἡγεμόνες καὶ ἐπίσκοποι νὰ αὐξήσωσι τὴν ἐπικράτειαν αὐτῶν, καὶ νὰ ἀρπάσωσι δικαιώματα, ἐνῷ οἱ ἵπποται καὶ ὑποτελεῖς κατεχρῶντο τὴν ῥώμην αὐτῶν πρὸς ληστείαν ἐν ταῖς ὁδοῖς. Καταβαίνοντες δηλ. ἀπὸ τῶν Πύργων αὐτῶν, οἵτινες, καθὼς δεικνύουσιν ἔτι καὶ νῦν τὰ ἐρείπια των, ἥσαν κτισμένοι εἰς τὰς

Σχθας πλωμάων πόταμῶν, ἢ πλησίων πολυανθρώπων λεωφόρων;
 διῆγον βίον ληστρικὸν, ἔσυρον ὁδοιπόρους εἰς τοὺς ὑπογείους κρύ-
 πτας τῶν πύργων αὐτῶν, διὰ νὰ ζητήσεωις βαρέα λύτρα, ἐγύ-
 μνονον τὰς ἀμαξας τῶν ἐμπορικῶν πόλεων, καὶ περιεφρόνουν ὑπὸ
 τὰ ισχυρὰ αὐτῶν τελχὴ τοὺς ἀδυνάτους νόμους καὶ τὰ δικαστή-
 ρια. Τὴν κατάστασιν δὲ ταύτην τῆς χειροκρατίας ἐζήτησαν νὰ
 θεραπεύσωσι. 1) τὸ ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Κολωνίας ἐν
Βετσφαλλα συσταθὲν ΜΥΣΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΦΟΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗ-
ΡΙΟΝ (Fehn gerichtl.) μετὰ μυστικῆς δικαιοδοσίας· 2) αἱ
 ὑπὸ πολλῶν ΠΟΛΕΩΝ πρὸς ἀμοιβαίναν ὑπεράσπισιν συνδεθεῖσαι
ΣΥΜΜΑΧΙΑΙ. Μέταξὺ δὲ τῶν συμμαχῶν τούτων τῶν πόλεων
 σημαντικῶταται μάλιστα ήσαν ἡ ἐν τῇ Ἀρκτῷ Γερμανίᾳ
ΑΝΣΑ ἦτις περιελάμβανε τὸ Ἀμβούργον, τὴν Λυβέκκην, *Bre-
 žnur, Biçmâclar, Prowstöckig, Strelasundor, τὴν Plyar καὶ*
 πολλὰς ἄλλας ἐμπορικὰς πόλεις, καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Βορματλας,
Mogortiákhon, Szírás, Sztrášbouygoron, Basileias καὶ ἄλλων
 συνδεθεῖσα **ΣΥΜΜΑΧΙΑ** ΤΩΝ ΠΑΡΑΡΡΗΝΙΩΝ ΠΟΛΕΩΝ, εἰς
 τὴν ὅποιαν προσῆλθον καὶ τινες ἡγεμόνες. Αἱ πόλεις αὗται ἀπε-
 τέλουν τὸ μόνον φαεινὸν κέντρον κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς τούτους
 χρόνους, ἐκράτυναν τὴν ἴδεαν τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐθνικῆς
 κοινωνίας, καὶ διετήρησαν τοὺς πολίτας σταθεροὺς εἰς τὴν
 περὶ ἐνότητος πεποιθησιν. Τούναντίον δὲ τύχη τῆς τάξεως
 τῶν μὴ ἐλευθέρων χώρικῶν ἦτο πολὺ σκληρά. Κατὰ τὰς ἕρι-
 δας δηλ. τῶν ἱπποτῶν κατεκαίοντο πολλάκις τὰ χωρία καὶ
 αἱ ἐπιύλεις, καὶ κατεψθείρετο ὁ θερισμός. Τὸ δὲ κυνήγιον καὶ
 ἡ θήρα τῶν ἀγριμίων ἦταν καταστρεπτικῶτατα εἰς τὰ σπαρτά-
 καὶ αἱ προσωπικαὶ λειτουργίαι καὶ ἀποφοραὶ ἦσαν ἀτελεύτη-
 τοι· ἀνευ δικαιώματος καὶ προστασίας τῶν νόμων, ἦτον ἐκ-
 τεθειμένος ὁ μὴ ἐλεύθερος ἀνήρ εἰς τὰς σκληροτάτας καὶ ἀτιμω-
 τικωτάτας τιμωρίας.

2. Γένεσις τῆς Ἀγορούργικῆς δυνάμεως καὶ
 τῆς Ἐλβετικῆς δύοσπορδίας.

§. 80. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς μεσοβασιλείας εἶχον ἴδιο-
 ητηθῆ πολλοὶ ἡγεμόνες καὶ ἐπίσκοποι κυριαρχικαὶ ἐπὶ τῶν

χώρων δικαιώματα (Territorialrecht). Διὰ νὰ μὴ στερηθῶσι δὲ πάλιν τὰ ἀποκτηθέντα, ἐζήτουν οἱ μεγιστᾶνες, εἰς τοὺς ὁποίους μάλιστα ἀνῆκε τότε τὸ δικαίωμα τῆς ἔκλογῆς τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ οἵτινες διὰ τοῦτο ἐπωνυμάσθησαν ἐκλέκτορες, νὰ ἐμποδίσωσι τὴν ἀνύψωσιν ἡγεμόνος ἵσχυροῦ ^{εἴτε}; χώραν καὶ ἄνδρας. Συγχρόνως δόμως εἶχον ἀνάγκην ἀνδρὸς δύνατοῦ, ὅπεις ἥθελεν εἰσθαι ἵκανδος νὰ θεραπεύῃ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀνομίαν, καὶ νὰ καταβάλῃ τὴν ἐπαπειλοῦσαν ὑπεροχὴν τοῦ βασιλέως τῆς Βοειας, Μοραβίας καὶ Αὐστρίας, ΟΤΤΟΚΑΡΟΥ. Πάντα δὲ ταῦτα τὰ πλεονεκτήματα εἶχεν ὁ κόμης τοῦ ΑΨΟΒΟΥΡΓΟΥ ΡΟΥΔΟΛΦΟΣ (1273—1291), ἐπὶ τὸν δόποῖον διεύθυνε τώρα τὴν ἔκλογὴν ὁ φίλος αὐτοῦ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Μογοντιάκου. Τὰ μέτρα αὐτοῦ ἐν Ἀλσατίᾳ καὶ Ἐλβετίᾳ προγονικὰ κτήματα οὐδένα ἐπροξένουν φόβον εἰς τοὺς ἐκλέκτορας ἡγεμόνας· ἡ δὲ ἀνδρία, δύναμις καὶ σύνεσις αὐτοῦ, ἦταν πρὸ πολλοῦ δεδοκιμασμέναι καὶ ἀνεγνωρισμέναι, καὶ ὅ, τι πρὸ πάντων ἐδόθη. Ήτοσε τὴν ἔκλογὴν αὐτοῦ, ἦτον ἡ εὐσέθειά του καὶ ἡ κλίσις, ἢν εἶχε δεῖξει πάντοτε πρὸς τὴν ἔκλεκτησίαν καὶ τὸν κληρον. "Οθεν, ὅτε ὁ Ρουδόλφος ἐξησφάλισεν εἰς τὸν πάπαν καὶ τοὺς Γερμανοὺς ἡγεμόνας τὴν περαιτέρω κατοχὴν τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀποκτηθεῖσῶν ἢ σφετερισθεῖσῶν ἐπικρατεῖων καὶ δικαιωμάτων, ἀνεγνωρίσθη κοινῶς ἡ ἔκλογὴ αὐτοῦ, καὶ ἡναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ ὁ Ἀλφρόδος τῆς Καστιλίας. Μόνον δ' ὁ Οττόκαρος ἤρνθη τὸν δρόκον τῆς πίστεως, καὶ δὲν ἐπαφουσιασθῇ εἰς τὴν προαγγελθεῖσαν δίαιταν. Τότε δόμως ἐκήρυξεν ὁ Ρουδόλφος κατ' αὐτοῦ τὸν πόλεμον, εἰσέθελεν εἰς τὴν χώραν τοῦ ἐθροῦ, Βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Ἐλβετῶν αὐτοῦ καὶ Ἀλσατῶν καὶ τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων, τοὺς δόποιους εἶχε συνδέσει μετὰ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, συζεύξας αὐτοὺς μετὰ τῶν πολυαριθμῶν θυγατέρων του, καὶ ἐνίκησε τὴν ἔνδοξον ΝΙΚΗΝ ΤΗΣ ΜΑΡΧΕΦΕΔΗΣ (1278). Καὶ ὁ μὲν Οττόκαρος ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην. Εἰς τὸν υἱὸν δ' αὐτοῦ Βεγκέσλαορ ἐμεινε μόνον ἡ Βοεια καὶ Μοραβία τὰς λοιπὰς δὲ χώρας. Αὐστρία, Στυρία καὶ Καρνίαλα, ἀπένειμεν ὁ Ρουδόλφος εἰς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔγεινεν οὕτως ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Αψοβούργικου οἴκου τῆς Αὐστρίας.

§. 81. Ἐπειδὴ Ρουδόλφος δὲ Ἀψοβούργου ἀπέφυγε παντάς πασιν νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὰ Ιταλικὰ πράγματα, ἥδυνθη νὰ σρέψῃ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἀμερίστως πρὸς τὰς Γερμανικὰς χώρας. Ἐκστρατεύων δὲ καὶ ἀγωνιζόμενος συνεχῶς, καὶ μάλιστα ἐν Σουεβίᾳ, κατὰ τοῦ φιλαρπάγου Ἐλερχάρδου τοῦ Βυτεμβέργης, καὶ ἐν Βουργουνδίᾳ, κατώρθωσε νὰ ἐπανακτησῃ πάλιν πολλὰ ἀποξενωθέντα τοῦ κράτους αὐτοῦ τιμάρια, δικαιώματα καὶ προσόδους. Τὸ μέγιστον ὅμως κατόρθωμά του ἦτον ἡ ἔξαστραίσις τῆς εἰρήνης τῆς χώρας καὶ ἡ ἐπαναγωγὴ τῆς νομίμου τάξεως. Περιήλθε δηλ. δόλον τὸ κράτος, καὶ διέταξεν αὐτηράς ἀνακρίσεις κατὰ τῶν ληστρικῶν εὔγενῶν. Ἐν τῇ Θυρειγγλα μόνη διέταξε νὰ θανατώσωσι 29 ληστρικοὺς ἵπποτας, καὶ νὰ κατεδαχθῶσι 66 πύργους· καὶ ἐν Φραγκονίᾳ δὲ καὶ παρὰ τὸν Ἀγρον ἔξεπόρθησεν εἰς ἐν μόνον ἕτοις ὑπὲρ τὰς 70 ἀκροπόλεις. Εἰς μίαν δὲ τῶν ἐκστρατειῶν τούτων ἀπέθανεν (1291) εἰς γῆρας βρθὺ ἐν Γερμανορχείῳ, καὶ ἐτάφη ἐν Σπίρᾳ. Ἡ ἀπλότης, ἀρετὴ καὶ δικαιοσύνη του κατέστησαν αὐτὸν ὅμηλον ὀλιγώτερον σεβαστὸν, ἢ ὅσον ἡ νοημοσύνη αὐτοῦ, ἢ ἀμερόληπτος δικαιοδοσία του καὶ τὰ πολεμικά του κατωρθώματα. Ὁ ποιητικὸς μόνον ἡρωϊσμὸς τῶν Ὀχενστάφων δὲν κατώκει εἰς αὐτόν.

§. 82. Τοῦτο μὲν φόβος πρὸς τὴν ταχέως αυξανομένην δύναμιν τῶν Ἀψοβούργεων, τοῖτο δὲ μῆτος πρὸς τὸν τραχὺν καὶ φιλοχρήματον μίδυ τοῦ Ρουδόλφου, Ἀλβέρτον, παρεκίνητε τοὺς ἡγεμόνας, κατὰ πρότασιν τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Μοναχιάκου, νὰ ἐκλέξωσι τὸν ἀνδρεῖον κόμητα ΤΗΣ ΝΑΣΣΟΒΙΑΣ ΑΔΟΛΦΟΝ (1291—1298). Ἄλλα καὶ οὕτος, ὡς καὶ δὲ Ρουδόλφος, προσπεπάθησε νὰ ἔκτεινῃ τὴν μικρὰν αὐτοῦ ἐπικράτειαν, καὶ πρὸς τοῦτο μετεχειρίσθη τὰ ἐπικουρικὰ χρήματα, ἀτινα εἴχε λάθει παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας πρὸς στρατολογίαν Γερμανικῶν στρατευμάτων, διὰ νὰ ἀγοράσῃ παρὰ τοῦ κόμητος Ἀλβέρτου τοῦ Ἀγρούκου τὴν Θυρειγγλα καὶ Μεσσηνίας (§. 69). Ἅλλ' ἡ ἀτιμος αὗτη διαγωγὴ περιέπλεξεν αὐτὸν εἰς καταστρεπτικὸν πόλεμον πρὸς τοὺς μίοὺς τούτου, Φριδερίκον δηλ. «τὸν δεδηγμένον τὴν παρειάν» καὶ τὸν Δεσμάργοκ, τοὺς ὄπαίους ὁ διεφθαρμένος πιετὴρ ἐζήτει νὰ στε-

ρήση τῆς κληρονομίας αὐτῶν. Ἡ δὲ σφοδρὰ ἀγανάκτησις διὰ τὴν ἀπιστον ταύτην διαιγωγὴν, καὶ ἡ δυσαρέσκεια τῶν παραρρήσιων ἐκλεκτόρων (Μογοντιάκου, Τρευῶν, Κολωνίας), ἀφ' ὧν εἶχεν ἀποσπάσει ὁ αὐτοκράτωρ τοὺς ἀνόμως προσκτηθέντας φόρους τοῦ Ῥήνου, ἔβοήθησαν τὸν ἀντιπάλον αὐτοῦ Ἀλέρτον, νὰ σχηματίσῃ κατ' αὐτοῦ κόμμα. Κατορθώσας δ' οὗτος νὰ καθαιρεθῇ ὁ Ἀδόλφος καὶ νὰ ἐκλεχθῇ ὁ Ἰδιος, ἔξεστράτευσεν ἔπειτα μετὰ δυνάμεως στρατοῦ πρὸς τὸν Ῥήνον, καὶ ἐνίκησεν (1298) εἰς τὴν ἐν ΔΟΝΝΕΡΣΒΡΕΓΗΙ ΠΑΡΑΤΟ ΓΟΙΔΑΕΙΜΟΝ ΜΑΧΗΝ. Ὁ δὲ Ἀδόλφος, ἀγωνιζόμενος ἀνδρείως, ἐκρημνίσθη ὑπὸ τῆς λόγχης τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ θορύβῳ. Ὁ νεκρὸς δ' αὐτοῦ ἡσυχάζει ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Σπίρας. — Ὁ ΑΛΒΕΡΤΟΣ ΤΗΣ ΑΥΓΣΤΡΙΑΣ (1298 — 1308) ὑπῆρξεν ἀνὴρ δραστήριος μὲν, ἀλλὰ τραχὺς, τοῦ ὅποιου τὸ ἴσχυρογνῶμον ἦθος ἥδυνατο ἥδη νὰ ἀναγνωσθῇ εἰς τὸ στυγνὸν καὶ ἐτερόφθαλμον αὐτοῦ πρόσωπον. Ἡτο δὲ φίλαρχος, καὶ ἔκαιεν αὐτὸν ἡ ἐπιθυμία τῶν κατακτήσεων διὸ οὐ μόνον ἔξηκολούθησε τὸν ἀδικον κατὰ τῆς Θυρίγγιας πόλεμον, ἀλλ' ἐζήτει προσέτι νὰ ὑποτάξῃ καὶ ἄλλας χώρας. Πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον δὲ τοῦ Μογοντιάκου Γερχάρδον, καὶ τοὺς λοιποὺς παραρρήνιους ἐκλεκτορας, οἵτινες παροξύνθεντες ὑπὸ τοῦ πάπα Βονιφακίου Η', κατέστησαν ἔχθροι τοῦ αὐτοκράτορος, διεξήγαγε σφοδρὸν πόλεμον, διτις ὑπῆρξε μάλιστα καταστρεπτικὸς, εἰς τὰς παρὰ τὸν Ῥήνον καὶ Νέκκαρον εὐδαίμονας χώρας. Γενόμενος δὲ φοβερὸς καὶ μισητὸς, ἐφονεύθη τελευταῖον (1308) ὑπὸ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἀγεψιοῦ, Ἰωάννου τοῦ Σουεβίας (τοῦ πατροκτόνου), τὸν ὅποιον ἀπέκλεισε τῆς πατρικῆς αὐτοῦ κληρονομίας, ἐν Βερδίῳ παρὰ τὰς ὅχθας τοῦ Οὔρσα, διτε μάλιστα προτοιμάζετο νὰ καταπιέσῃ τοὺς φιλελευθέρους Ἐλβετούς. Καὶ δὲ μὲν Ἰωάννης ὑπέστη τιμωρίαν τῆς πράξεως του γενόμενος μοναχός· τρομερὰ δύμως ἦτον ἡ ἐκδίκησις, τὴν ὅποιαν ἔλαβον ἡ σύζυγος καὶ θυγάτηρ τοῦ αὐτοκράτορος παρὰ τῶν βοηθησάντων αὐτὸν κατὰ τὸν φόνον (Βάρτου, Βάλμου, καὶ Ἐσχεμβαχίου), καὶ δλων αὐτοῦ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων. Εἰς δὲ τὴν θέσιν, διπού ἔπεσεν

BIBAION ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

δ αὐτοκράτωρ, φωδόμησαν αἱ ἡγεμονίδες τὸ μοναστήριον
Ἀγροὺς τοῦ Βασιλέως.

§. 83. Ἡ τραχύτης τοῦ Ἀλβέρτου ἐπήνεγκε τὴν σύστασιν
τῆς ΕΛΒΕΤΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ. Ἡ Ἐλβετία ἦτο μέρος
τῆς Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας, καὶ ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ τὴν ἀνω-
τάτην ἀρχὴν τῷ αὐτοκρατορικῷ ἐπιτρόπῳ, οἵτινες ήσκουν
αὐτόθι τὴν ὑπερτάτην δικαστικὴν ἔξουσίαν. Τὸ ὑπούργυμα δὲ
τοῦτο κατ' ἀρχὰς μὲν εἶχον οἱ πλούσιοι καὶ ἴσχυροι δοῦκες
τῆς Ζαΐργης, οἱ καθιδρυταὶ τῆς Βέρνης καὶ ἄλλων πόλεων.
Ἐξερημωθέντος (1218) δὲ τοῦ οἴκου τούτου, ὑψώθησαν ἐν-
Μεσσηνίᾳ μὲν οἱ κόμητες τῆς Σαβωδίας, ἐν Ἀρκτῷ δὲ οἱ
Ἀψοβούργειοι, ἀνώτεροι τῶν ἄλλων κατὰ τὴν δύναμιν καὶ
τὰ κτήματα. Οἱ δὲ τελευταῖοι, εἰς τοὺς ὅποιους ἀνήκεν τὸ
Δανιδγραφεῖον Ααργανού, εἶχον ἐν ὄνδραις τῆς αὐτοκρατορίας
τὴν ἐπιτροπείαν τῶν παρὰ τὴν λίμνην τῶν Δασωδῶν Πόλεων
ἀρχαίων νομῶν τοῦ Σονιτίου, Ούρλου καὶ τῆς Ούντερβάλδης,
ὅπου εἶχον ἀποκτήσει μεγάλα πλούτη. Ὅτε δὲ ἀνέβησαν τὸν
αὐτοκρατορικὸν θρόνον οἱ Ἀψοβούργειοι, ἥθελνσαν νὰ ὑποτά-
ξωσι τὰς χώρας Βαλδσταίττας ὑπὸ τὴν ἀρχῆν ἰδίως τῆς
Ανστρίας. Διὸ ἐπέτρεψεν ὁ Ἀλβέρτος, ὡστε οἱ διευθύνοντες
τὰ Ἀψοβούργικὰ κτήματα ἐπίτροποι νὰ ἔχασκῶσι τὰ αὐτο-
κρατορικὰ δικαιώματα ἐπὶ τῶν ἐλευθέρων κοινοτήτων τῆς
χώρας καὶ τῶν ἐλευθέρων χωρικῶν, καὶ νὰ καταχρῶνται τὴν
θέσιν αὐτῶν πρὸς κατάθλιψιν τοῦ ἀπλοῦ, μαχίμου καὶ φιλε-
λευθέρου ὀρεινοῦ λαοῦ. Τότε δὲ συνέδεσαν (1308) οἱ τρεῖς
κυριώτεροι νομοὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Βαλθέρου Φυρστίου,
Βεργέρου Σταφφαγέρου καὶ Ἀγρούλδου τοῦ Μελχάλου εἰς τὸ
Ρύτλιον συμμαχῶν ἐλευθερίας, συνεπείᾳ τῆς ὅποιας κατε-
στράφησαν τὰ φρούρια καὶ ἀπεδιώγθησαν οἱ ἐπίτροποι, ἀφοῦ
ὁ Γουλιέλμος Τέλλος (ὧς εἶναι ὁ λόγος) ἐφόνευσε μὲ τὸ βέλος
αὐτοῦ τὸν σκληρότατον ἐξ αὐτῶν Γέσλερον, δτε οὗτος διέ-
ταξεν αὐτὸν πρὸς τιμωρίαν μικρὰς τεινος ἀπειθείας, νὰ ῥίψῃ
μὲ τὸ βέλος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ μίοῦ του ἐν μῆλον. Καὶ ὁ
μὲν φόνος τοῦ Ἀλβέρτου διεφύλαξεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ὄργης του
ἄλλον ὁ μίδις αὐτοῦ Λεοπόλδος ἀνέλαβε πάλιν τὸ σχέδιον τοῦ

πατρός. "Οθεν ἔξεστράτευσε μὲν μετὰ δυνάμεως στρατοῦ κατὰ τῶν Δασωδῶν Πόλεων, ἐπαθεν (1315) ὅμως εἰς τὸ παρὰ τὴν ΜΟΡΓΑΡΤΗΝ στενὸν πέρασμα μεγάλην ἦτταν. "Ἐκτοτε δ' ἔπεισεν ἡ δύναμις τῶν Ἀψοδουργείων εἰς τὰς χώρας τῆς Ἐλευθίας. Προσελθούσης δὲ εἰς τὴν συμμαχίαν τῆς Αὐστριακῆς πόλεως Λυκέρνης, (1332), προσεχώρησαν ἀπασαι αἱ ὄχθαι τῆς λίμνης τῶν 4 Δασωδῶν Πόλεων (Φειρβαλδσταϊτης) εἰς τὴν ἔξουσίαν τῆς Ὄμοσπορδας, εἰς τὴν ὅποιαν προσετέθησαν μετ' ὀλίγον καὶ ἡ Βέρνη (1339), Ζυρίχη (1351) Ζύγη καὶ ἄλλοι τόποι. Εἰς δὲ τὴν μάχην τοῦ Σεμπαχίου (§. 90) ὑπέστησαν (1386) οἱ ὄμοσπονδοῦντες (ὡς ποτε οἱ Ἀθηναῖοι δημοκρατικοὶ ἐν Μαραθῶνι) τὴν δοκιμὴν τοῦ πυρὸς κατὰ τῶν εὐγενῶν ἵπποτῶν τῆς Αὐστρίας καὶ Γερμανίας, καὶ ἀπέδειξαν ὅτι εἶναι ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας.

3. Φίλιππος δ' Ὁραιος τῆς Γαλλίας καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Λουδοβίκος δ' Βαναρός.

(§. 84. Ο φίλαρχος Βονιφάκιος Η', ἐπὶ τοῦ δποίου ἔφθασεν ὁ παπισμὸς εἰς τὴν μεγίστην αὐτοῦ λάμψιν, ἐπέφερεν ἄμα καὶ τὴν παρακμὴν αὐτοῦ. Οὗτος δηλ. ἥθέλησε νὰ ἐπεμβῇ εἰς πόλεμον τινα ΦΙΛΙΠΠΟΥ (Δ') ΤΟΥ ΩΡΑΙΟΥ τῆς Γαλλίας πρὸς τὸν Ἐδουάρδον Α'. τῆς Ἀγγλίας ὡς διαιτητὴς, καὶ ἀπηγόρευσε τὸ δικαίωμα τῆς φορολογίκς τῶν ἐκκλησιαστικῶν τῆς Γαλλίας, ἀφοῦ ὁ Φίλιππος δὲν ἐδέχθη τὴν ἐπέμβασιν αὐτοῦ, καὶ ἐπέβαλε φόρους εἰς τὸν κλῆρον. Τότε δ' ἀπηγόρευσεν ὁ Φίλιππος πᾶσαν ἔξαγωγὴν ἀργύρου καὶ χρυσοῦ ἐκ τοῦ κράτους αὐτοῦ, καὶ ἐμπόδισεν οὕτω τὴν εἰσπραξιν τῶν παπικῶν εἰσοδημάτων. Η δ' ἐντεῦθεν ἐπελθοῦσα ἔρις, καθ' ἥν ὁ μὲν Βονιφάκιος ἐκήρυξεν αἵρετικὸν πάντα, δστις δὲν ἐπίστευεν, ὅτι ὁ βασιλεὺς εἶναι ὑπήκοος τοῦ πάπα εἰς τε τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ κοσμικὰ πράγματα, δ δὲ Φίλιππος διέταξε τὰς τάξεις αὐτοῦ νὰ ἀναγγελιωσι πανηγυρικῶς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς βασιλικῆς δυνάμεως, ἐτελείωτε μὲ τὸ ἀνάθεμα· μεθ' ὁ διέβη (1302) ὁ Γάλλος καγκελλάριος Νογαρέτος εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ συλλέξας στρατιώτας, ἐπέπεσε κατὰ τοῦ πάπα εἰς τὸν

τόπον τῆς γεννήσεώς του Ἀνάγνιον, καὶ ἔλαβεν αὐτὸν αἰχμέλωτον. Καὶ ἦλευθερώθη μὲν ὁ Βονιφάκιος ὑπὸ τοῦ ἐνταῦθα συρρέεσαντος χωρικοῦ λαοῦ, καὶ ἔσπευσεν εἰς Ρώμην, ἀλλ' ἡ ἐντύπωσις, τὴν ὅποιαν ἡ καταισχύνη αὕτη ἔκαμψεν εἰς τὸν ὑπερήφανον καὶ ἐμπαθῆ ἄνδρα, ὑπῆρξε τόσον ἴσχυρὸς, ὥστε ἔπεσεν εἰς μανίαν καὶ ἀπέθανε (1303). Νῦν δ' ἤδυνηθη τὸ Γαλλικὸν κόμμα νὰ κατορθῶσῃ, ὥστε ὅχι μόνον τὸ κατὰ τοῦ Φιλίππου ἀνάθεμα ἀπεσύρθη, ἀλλὰ μετέθηκε μάλιστα (1305) δένδρος πάπας Κλήμης ὁ Ε'. (μέχρι τούδε ἐπίσκοπος Βορδιγάλων) τὴν ἔδραν αὐτοῦ εἰς Ἀθενίωνα τῆς μεσημβρινῆς; Γαλλίας, καὶ ἔταξεν οὕτω τὸν παπισμὸν ὑπὸ τὴν ἐπιφρόνη τῆς Γαλλικῆς αὐλῆς. Περὶ τὰ 70 ἔτη διήρκεσεν ἡ ὡς ΔΕΥΤΕΡΑ ΒΑΒΥΛΩΝΙΑΚΗ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑ θρηνηθεῖσα αὗτη ἀπομάκρυνσις τῆς ὑπερτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἔξουσίας ἀπὸ τῆς Ρώμης.

§. 85. Η ΔΙΑΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΝΑΪΤΩΝ (§. 56, 6'.) ὑπῆρξε τὸ προσεχέστατον ἀποτέλεσμα τῆς μεταξὺ τοῦ πάπα καὶ τοῦ Γάλλου βασιλέως συμμαχίας. Σκοτειναὶ φῆμαι περὶ ἀσεβῶν ἔθιμων, περὶ ἀποκρύφων ἐγκλημάτων καὶ κακιῶν, περὶ ἀπιστίας καὶ φιληδονίας, διὰ τὰ ἀποτὰ ἐνοχοποίουν τὸ τάγμα, ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς Φλιτππὸν τὸν Ὁρχῖον, νὰ διατάξῃ τὴν αἰφνίδιον φυλάκισιν τῶν Ναϊτῶν, καὶ τὴν δήμευσιν τῶν πλουσίων αὐτῶν κτημάτων. Λί' ἔξαετοῦς δὲ ἀνόμου διαδικασίας, καὶ διὰ τρομερῶν βασανιστηρίων, ἡναγκάσθησαν τότε οἱ φυλακισμένοι νὰ δμολογήσωσι τινα, ἀτινα ἐφαίνοντο ὅτι κατεδείκνυον τὴν ἐνοχὴν αὐτῶν· καὶ ὅτε 54 ἔξ αὐτῶν ἀνεκάλεσαν ὡς μὴ ἀληθῆ ὅσα εἶπον ἀναγκασθέντες ὑπὸ τῶν βασανιστηρίων, κατεδικάσθησαν (1310) ὡς ψεῦσται εἰς βραδὺν διὰ τῶν φλοιογῶν θάνατον. Εἰς μάτην διεμαρτυρήθη ὁ προεστὼς τοῦ τάγματος Ἰάκωβος ὁ Μολαίης κατὰ τῆς τοιαύτης διαγωγῆς, καὶ ὑπετχέθη τὴν ἐξελεγξιν πασῶν τῶν αἰτιάσεων· καὶ αὐτὸς ἀπέθανεν ἐπὶ τῆς πυξᾶς (1312), ἀφοῦ παρέπεμψε τὸν πάπαν καὶ τὸν βασιλέα ἐνώπιον ἀνωτέρου δικαστικοῦ θρόνου. Ὁ λαὸς ὅμως ἐτίμησεν αὐτὸν ὡς μάρτυρα, καὶ ἐθεώρησε τὸν ὀλίγον μετὰ ταῦτα (1314) συμβάντα θάνατον τῶν δύω κυριαρχῶν ὡς θείαν δίκην. Ἐδήμευσε δ' ὁ Γάλ-

λος βασιλεὺς τὰ πλεῖστα τῶν ὑπαρχόντων καὶ τοὺς θησαυρὸὺς τῶν Ναϊτῶν καὶ τὰ ἐν ἀλλοις πόποις κείμενα, κατήντησαν ἡ εἰς τοὺς Ιωαννίτας ἢ εἰς τοὺς ἐγχωρίους ἡγεμόνας. Οὗτοι κατεστράφησαν ὁ ναὸς οὐ, ἐκ τοῦ διοίκησης περιεμένετο ἡ ἀνάκτησις τοῦ ἀγίου τάφου.

§ 86. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν συμβάντων τούτων, ἐκυρώνα ἐν Γερμανίᾳ ΕΡΡΙΚΟΣ Ζ'. ὁ Λουξεμβούργου (1308—1313) οὐχὶ ἀνεύ δόξης· Εκδοὺς τὸ πρῶτον ἵσχυρὰ διατάγματα πρὸς διατήρησιν τῆς εἰρήνης τῆς χώρας, ἐπωφελήθη ἔπειτα ἔριδά τινα περὶ θρόνου ἐν ΒΟΕΜΙΑΙ, ὅπως, συζεύξας τὸν αὐτὸν Ιωάννην μετὰ τῆς ἀδελφῆς τοῦ τελευταλου ἀτέκνου βασιλέως, τάξῃ τὸ κράτος τοῦτο, μὲν τὴν συγκατάθεσιν τῶν τάξιν τῆς Βοεμίας, ὑπὸ τὸν οἶκον αὐτοῦ. Μόλις δ' εἶχε φέρει εἰς αἴσιον πέρας τὰ πράγματα ταῦτα, ἀτιτάσθηκεν τὸ θεμέλιον τῆς μεγάλης δυνάμεως τοῦ Λουξεμβούργικοῦ οἴκου, καὶ στρέψας τὰ βλέμματα αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐπὶ μακρὸν λησμονῆσταν καὶ στασάζουσαν Ιταλίαν, ἐπεχείρησεν ἐκστρατείαν εἰς Ρόμην (1310). Μετ' ἀγαλλιάσσων δ' ἔχαιρετοισαν οἱ καταπιεζόμενοι Γιβελλῖνοι τὴν ἔλευσιν τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ὁ μέγιστος ποιητὴς, ὁ Φλωρεντινὸς ΔΑΝΤΗΣ, ὁ ἀοιδὸς τῆς Θελας κωμῳδίας (§. 78), ἐπανηγύρισε τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ, συγγράψας λατινιστὶ περὶ τῆς μοραγχλας, καὶ ποιήσας ἄτματα, ἀτινα ἥσαν μετ' ὀλίγον εἰς ὅλων τὰ στόματα. Οὐ Ερρίκος ἐλαθεν ἐν Μεδιολάνῳ τὸ Λομβαρδικὸν στέμμα, εἰσέπραξεν ἐκ τῶν πόλεων τῆς ἁνω Ιταλίας μετ' αὐστηρότητος τοὺς ὄφειλομένους φόρους, καὶ ἔτυχεν εἰς τὴν Γιβελλινικὴν Πλεαρ ἐντίμου ὑποδοχῆς. Ἀλλ' ἀν καὶ προτεπάθησε πολὺν νὰ φανῇ θεμελιωτὴς τῆς εἰρήνης, οἱ Γουέλφοι ὅμως, ἀρχηγοὺς ἔχοντες τὴν ὑπερήφανον Φλωρεντίαν καὶ τὸν βασιλέα τῆς Νεαπόλεως, ἥγερθησαν μετὰ δυνάμεως ἐναντίον αὐτοῦ, εἰς τοόπον ὥστε ἡ ἐν Ρώμῃ στέψις αὐτοῦ διὰ συνεγοῦς μόνον πολέμου ἥδυνατο νὰ ἐπιτευχθῇ. Εἰσβαλὼν δ' ὁ Ερρίκος εἰς τὴν Τοσκάναν, διὰ νὰ ταπεινώσῃ τὴν Φλωρεντίαν, ἀπέθανεν (1313) αἰρινδίως ὅχι μακρὸν τοῦ Ἀρνου ἐν ἀκμαζόσῃ ἀνδρικῇ ἥλικι. Η δὲ διὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ προφανῶς δειγμεῖσα παρὰ τῶν Γουέλ-

φων μεγάλη χαρά, παρήγαγε τὴν κοινῶς πιστευθεῖσαν ὑπόψιαν, δτὶ τὸν ἐδηλητηρίασε Δομινικανός τις μονχός. Οἱ κατατεθιμμένοι Πιστανοὶ ἔθαψαν τὸν αὐτοκράτορα εἰς τὸ κοιμητήριον (Campo santo) τῆς πόλεως αὐτῶν. Τώρα δὲ ἐλύθησαν πάντες οἱ δεσμοὶ οἱ μεταξὺ τῶν διαφόρων κρατῶν καὶ πόλεων τῆς Ἰταλίας, καὶ πόλεμος καὶ ἀρπαγὴ ἐμαζίνετο ἀνὰ πᾶσαν χώραν καὶ πόλιν. Ἐν τούτοις θαυμασίως ἤκμαζε τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ἐπιμιξία, ἡ βιομηχανία καὶ αἱ ἐπιστῆμαι, αἱ τέχναι καὶ ἡ ποίησις· ἡ ἀνθρώπινος φύσις, ἀνεξάντλητος εἰς βοηθητικά μέσα, ἀντικαθιστᾶ συνήθως τὴν ἀπώλειαν εύτυχίας τιγδὸς διὰ τῆς προστήσεως ἄλλης.

§. 87. Ὁ θάνατος τοῦ Ζ'. Ἐρρίκου ἐπήνεγκς πάλιν ἐν Γερμανίᾳ ἔριν τινὰ περὶ θρόνου, καθότι ἐκ τῶν ἐπτὰ ἐκλεκτῶν, οἵτινες συνήθως ἐνήργουν τῷρα τὴν ἐκλογὴν (*Παλατινάτου, Μογοντιακοῦ, Τρεβού, Κολωνίας, Βοεμίας, Σαξονίας, Βραγδεμβούργου*), οἱ μὲν ἐξέλεξαν ΛΟΓΔΟΒΙΚΟΝ ΤΟΝ ΒΑΤΑΡΟΝ (1313—1347), οἱ δὲ ΦΡΙΔΕΡΙΚΟΝ ΤΟΝ ΩΡΑΙΟΝ ΤΗΣ ΑΥΞΤΡΙΑΣ. Ὁκταετὴς δὲ πόλεμος, τὸν ὅποιον διεξήγαγε πρὸ πάντων ἐμπαθῶς ὁ ἀδελφὸς τοῦ Φριδερίκου ΛΕΟΠΟΛΔΟΣ, ἦτον ἡ συνέπεια τοῦ σχίσματος τούτου. Καὶ μολονότι τὸ Αύστριακὸν κόρμυχ ἦτο πολὺ ἀνώτερον κατὰ τὴν δύναμιν, ἀνθίστατο ἕμως ὁ ἐμπειροπόλεμος Λουδοβίκος εὐτυχῶς κατ' αὐτοῦ, μάλιστα ἀφοῦ ἐξησθένησαν (1315) αἱ πολεμικαὶ δυνάμεις τοῦ Λεοπόλδου παρὰ τὴν Μοργάρτην (§. 85). Ἀποφασιστικὴν ὅμως ὑπεροχὴν ἔλαβεν ὁ Λουδοβίκος πρῶτον διὰ τῆς ΕΝ ΥΓΛΔΟΡΦΙΩ (ἢ Ἀμφιγγίῳ) ΜΑΧΗΣ, καθ' ᾧ ἐνικήθη (1322) ὁ Φριδερίκος διὰ τῆς πολεμικῆς τέχνης τοῦ ἀρχηγοῦ ΣΕΥΦΡΕΙΔΟΥ ΣΧΟΥΕΠΠΕΡΜΑΝΝΟΥ, καὶ συνελήφθη αἰχμάλωτος. Ἐν τούτοις τὸ φρόνημα τοῦ Λεοπόλδου δὲν ἔκλινε πρὸς τὴν εἰρήνην. Βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ πάπα Ιωάννου ΚΒ'. ἐν Αβερίωνι, δστὶς ἐσφενδόνισε κατὰ τοῦ Λουδοβίκου τὸ ἀράθεμα καὶ τὸ ἀπαγόρευμα, διότι εἶχεν ὑποστηρίξει τοὺς Γιβελλίνους ἐν Μεδιολάνῳ, καὶ ὑπὸ διαφόρων τῆς αὐτοκρατορίας ἡγεμόνων, ἐξηκολούθησεν δὲ Λεοπόλδος τὸν ἀγῶνα, καὶ ἔζητησε υὰ παρασκευάσῃ νέαν αὐτοκράτορος ἐκλογὴν. Τότε δὲ

ἀπέλυσεν (1325) δὲ Λουδοβίκος τὸν αἰχμάλωτον αὐτοῦ ἀγτί-
παλον ἐλεύθερον ἐκ τοῦ Φρουρίου Τραουσιτσίου, ὑπὸ τὴν συμ-
φωνίαν, ὅτι ἥθελε παραιτήσει τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀξίωμα, καὶ
ἥθελε παρκκινήσει τὸ κόμμα αὐτοῦ νὰ εἰρηνεύσῃ. "Οτε δικαίως
οὔτε ὁ πάπας, οὔτε ὁ Λεοπόλδος παρεδέχθησαν τὴν συνθήκην
ἐπέστρεψεν ὁ Φριδερῖκος, πιστὸς εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ, εἰς τὴν
αἰχμαλωσίαν, καὶ συνεκίνησε διὰ τῆς χροντῆς ταύτης διαγω-
γῆς του τόσον πολὺ τὸν ιπποτικὸν ἀντίπαλόν του, ὥστε οὗτος
ἔγινεν ἔκτοτε εἰς στενωτάτην φίλιαν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἥθελε
μάλιστα μοιράσει μετ' αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν, ἀν δὲν ἀντέτεινον
εἰς τοῦτο οἱ ἔκλεκτοι τοι. Καὶ οἱ μὲν Λεοπόλδος ἀπέθανεν (1326)
ὅλιγον μετὰ ταῦτα· ἀλλ' ὁ ἐμπαθῆς πάπας ἐπέμεινεν εἰς τὴν
κατὰ τοῦ Λουδοβίκου ὄργην, τὸ δοποῖον παρεκίνησε τοῦτον νὰ
διορίσῃ ἐπίτροπον τοῦ κράτους τὸν Φριδερῖκον, καὶ νὰ ἐπι-
χειρίσῃ ἐκστρατείαν εἰς Ἰταλίαν.

§. 88. Ἐν Ἰταλίᾳ δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν πύτυχει ὁ Λουδοβί-
κος, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Γιβελλίνων καὶ τῶν *Micowirtaw*
Morajār, οἵτινες ἡριζον τότε πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἐκκλη-
σίας, ἔκαμε λαμπρὰς προόδους, καὶ κατώρθωσε νὰ ἐκλεχθῇ ἀν-
τίπαπας· ἀλλ' ὅτε, πρὸς εἰρήνευσιν τῶν μισθοφορικῶν αὐτοῦ
στιφῶν, διέταξε καταστρεπτικὰς ἀργυρολογίας εἰς τὰς Ἰταλί-
κὰς πόλεις, μετεβλήθη ἐντὸς ὅλης της ἡ εὐ-οἰκὴ πρὸς αὐτὸν διά-
θεσις. Ἐπιστρέψαντο δὲ αὐτοῦ εἰς τὴν Γερμανίαν, ὅπου εἶχεν
ἀποθάνει (1330) ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Φριδερῖκος, ἐνίκησε τέλος
ἐντελῆ νίκην τὸ πατικὸν κόμμα ἐν Ἰταλίᾳ. Καὶ οἱ μὲν Γιβελ-
λινικοὶ μεγιστᾶνες εἴκητον νὰ συνδιαλλογθῶσι πρὸς τὸν Ἰωάννην,
ὅ δὲ ἀντίπαπας παρηγήθη τοῦ ἀξιώματος του, καὶ ἐδέχθη ἐν
Ἀθηνίων τὴν κατὰ γάριν διατεροφήν αὐτοῦ. Τούναντίον δὲ τὸ
σκληροτράχηλον, μεθ' οὗ ὁ *Iωάννης KB'*, καὶ διάδειξος αὐτοῦ
Berédictos IB', ἐπέμενον εἰς τὸ κατὰ τοῦ Λουδοβίκου ἐκσφεν-
δονισθὲν ἀράθεμα, καὶ ἀπέκρουσταν πάτας τὰς πρὸς διαλλαγὴν
δοκιμὰς αὐτοῦ, παρώξυνε τοὺς Γερμανοὺς ἡγεμόνας τόσον πο-
λὺ, ὥστε εἰέδωλαν (1338) εἰς τὴν ἐν *ΡΕΝΣΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ*
ΤΩΝ ΕΚΛΕΚΤΟΡΩΝ τὴν διακήρυξιν. ὅτι τοῦ λοιποῦ πᾶσα
ὑπὸ τῶν ἐκλεκτόρων ἐνεργηθεῖσα αὐτοκράτορος ἐκλογὴ θελε-

ἔχει κύρος καὶ χωρὶς τῆς παπικῆς ἐπικυρώσεως. Πρὸς δὲ τοὺς καληρικοὺς, οἵτινες ἔζετέλουν τὰ τοῦ ἀπαγορεύματος, ἐφέρθησαν ὡς πρὸς διαταράκτας τῆς ἡσυχίας, καὶ ἐπαυσαν αὐτούς. Ή δὲ προφανῆς ἐπιρρόη τῆς Γαλλικῆς αὐλῆς εἰς δλα τὰ διαβήματα τοῦ πάπα, καὶ ἡ φιλοχρηματία καὶ φιληδονία τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν Καρδιναλίων ἐν Ἀβεντινοῖ, ἥλαττωσε τὴν ὑπόληψιν τοῦ παπικοῦ θρόνου. Ἀλλὰ καὶ ὁ Λουδοβίκος ἀπώλεσε τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ εὔνοιαν τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων μετ' ὀλίγον, ὅτε ἐκ φιλοχρηματίας καὶ ἐπιθυμίας προσκτήσεως χωρῶν, ἐπέτρεψεν εἰς ἑαυτὸν ἄδικα καὶ βίαια μέτρα, ἐζήτει νὰ τάξῃ ὑπὸ τὸν οἶκον αὐτοῦ τὸ *Tyrullor* καὶ *Bragadēmboūrgor*, καὶ διεύθυνε τὰ τε κληρικὰ καὶ κοσμικὰ δικαιώματα πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῦ. Διὸ κατώρθωσε τὸ παπογαλλικὸν κόρμα νὰ κερδήσῃ μέρος τῶν ἐκλεκτόρων, καὶ νὰ καταπράξῃ τὴν ἐκλογὴν ἀνταυτοκράτορος ἐκ τοῦ Λουξεμβουργικοῦ οἴκου (1346). Τὸ πλεῖστον ὅμως μέρος τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ, μάλιστα δὲ αἱ Αὐστριακαὶ πόλεις, ἔμενον πισταὶ εἰς τὸν Λουδοβίκον· διὸ δὲ νέος αὐτοκράτωρ ΚΑΡΟΛΟΣ Δ'. (υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Βοεμίας *Iωάννου* § 86) τότε μόνον ἀνεγνωρίσθη κοινῶς, ὅτε δὲ ῥωμαλέος Λουδοβίκος ἀπέθανε πλησίον τοῦ Μονάχου, κυνηγῶν ἀρκτούς· προσέτι δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Βαυαρικοῦ κόρματος ἐκλεχθεὶς διάδοχος αὐτοῦ ΓΥΝΘΕΡΟΣ δὲ ΣΧΟΥΑΡΤΣΟΒΟΥΡΓΟΥ ἀπέθανεν (1349) ἐν Φραγκοφορτίῳ πρόωρον θάνατον.

4. Οἱ Λουξεμβουργικοὶ αὐτοκράτορες,

§. 89. ΚΑΡΟΛΟΣ δὲ Δ'. (1347—1378) ἦτον ἡγεμὼν πολυμήχανος, τὸ ἕδιον μόνον συμφέρον καὶ τὴν αὔξησιν τῆς δυνάμεως τοῦ ἑαυτοῦ οἴκου ἔχων πρὸ ὄφθαλμῶν, θεωρῶν δὲ τὸ ἀργύριον καὶ τὰ κτήματα ἀνώτερα τῆς δόξης καὶ τιμῆς. Ἐπ' αὐτοῦ ἀπώλεσεν ἐν *Itallia* τελείως ἡ αὐτοκρατορικὴ δύναμις πᾶσαν ὑπόληψιν, διότι οὗτος ἐπώλει εἰς τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὰς πόλεις τὰ αὐτοκρατορικὰ δικαιώματα. Ἐκτοτε δὲ ἐπαυσεν δὲ ἀγῶν τῶν Γουέλφων πρὸς τοὺς Γιβελλίνους· διὸ κρίζον τώρα οἱ ἡγεμόνες καὶ αἱ ἐλεύθεραι πόλεις πρὸς ἐπέκτασιν τῆς ἐπικρατείας αὐτῶν, καὶ ἀγτὶ τῶν προτέρων πολιτικῶν στρατευμάτων

έγινετο ἔκτοτε χρῆσις (ώς ποτὲ ἐν Ἑλλάδι) μισθοφορικῶν στρατευμάτων, τῶν ὅποιων οἱ εὔτολμοι ὄρχηγοι (Condottieri) ἐλάμβανον οὐχὶ σπανίως εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν τὴν τύχην τῶν ἐπικρατειῶν, καὶ ἀπέκτων κυριαρχίας. — Προσέτι δὲ καὶ ἐν Γερμανίᾳ τοῦ Καρόλου αἱ προσπάθειαι διευθύνοντο κυρίως πρὸς πλήρωσιν τῆς πλεονεξίας αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ προσκτᾶσθαι χώρας. Ἐπώλει δηλ. εἰς τὰς αὐτοκρατορικὰς πόλεις ἐλευθερίας καὶ δικαιώματα, ἀπένεμεν ἐπὶ χρήμασιν δεπλάματα εὐγενείας, καὶ ἔταξε τὸ Βραδεμβούργον καὶ ἄλλας χώρας ὑπὸ τὸν οἶκον αὐτοῦ. — Εὑρεγετικωτάτη δ' ἦτον ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ ἐν Βοειᾳ, ἥτις ἔφθασε δι' αὐτοῦ εἰς μεγίστην ἀκμήν. Ἀπὸ τῆς Γερμανίας καὶ Ἰταλίας προσεκαλοῦντο τεχνῖται καὶ χειρόναυτες, ἐκτίσθησαν χωρία καὶ πόλεις (Καρολοβάδη), ἡ γεωργία καὶ βιομηχανία προώδευσαν, κατετκευάσθησαν ὁδοὺς καὶ γέφυρας, καὶ ἐκάησαν ἐρῆκαι καὶ δάση, ἵνα γίνωσιν ἀρόσιμοι γαῖαι. Ἐν Πράγῃ δὲ καθίδρυσεν ὁ Κάρολος, μὲ τὴν ἀδειαν τοῦ πάπα καὶ τὴν σύμπραξιν τοῦ ποιητοῦ Πετράρχα (§. 78), τὸ ΠΡΩΤΟΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ (1348), τὸ ὄποιον ἡρίθμει μετ' ὀλίγον 5,000 μέχρι 7,000 φοιτητῶν. — Εἰς Κάρολον τὸν Δ'. ἀνάγεται ὁ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ΧΡΙΣΟΒΟΥΓΛΟΥ γνωστὸς αὐτοκρατορικὸς νόμος, ὃστις ἀπένειμε τὴν ἐκλογὴν τοῦ αὐτοκράτορος ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς ἑπτὰ ἐκλέκτορας, ἐρόθυμισε τὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς στέψεως, καὶ ἐκανόνισε τὴν βαθμολογίαν τῶν ἡγεμόνων. Τὸ δὲ ἐκλεκτορικὸν ἀξιωμα, τὸ ὄποιον εἶχε τὴν πρώτην μετὰ τὸν αὐτοκράτορα βαθμίδα, ἔσχον πρῶτον μὲν οἱ τρεῖς παρὰ τὸν Ῥηνὸν ἀρχιεπίσκοποι, Μογορτιακοῦ, Τρευῶν καὶ Κολωνίας, ἔπειτα δὲ ὁ κόμης τοῦ παραρρήνιου Παλατινάτου καὶ οἱ ἡγεμόνες τῆς Σαξονίας, τοῦ Βραδεμβούργου καὶ τῆς Βοειας.

§. 90. Ἀλλ' ἡ μὲν αὐτοκρατορικὴ ὑπόληψις εἶχε πολὺ καταβίβασθη, καθ' ἀπασαν δὲ τὴν Γερμανίαν ἐπεκράτει ἀνομία καὶ ταραχή. Λί περι διαλύσεως τῆς εἰρήνης τῆς χώρας διατάξεις ὀλίγον ἦσαν σεβαστατοί. ἡ χειροκρατία, ἥτις ἴσχυε πανταχοῦ, ἀπήγτει αὐτοάμυναν, καὶ ὅπως λάθη αὕτη ἔτι περισσοτέραν

ἴσχυν συνεδέθησαν συμμαχίαι. Ἡ δὲ κατάστασις αὕτη τῆς παραγῆς τὸν ξήθη μάλιστα ἐπὶ τοῦ νεοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Δ'. Καρόλου ΒΕΓΚΕΣΛΑΟΥ (1378—1400), ἡγεμόνος, ὅτις κατ' ἄρχας μὲν προσεπάθησε νὰ πορευθῇ τὴν ὁδὸν τοῦ δικαίου, προστατεύων τὸν ἀδύνατον κατὰ τῶν βιαιοπραγιῶν τοῦ ἴσχυροῦ, διεφθίρη ὅμως μετ' ὀλίγον ὑπὸ τῶν ἰδίων ἔκυτοῦ παθῶν καὶ τῶν καιρικῶν περιπτάσεων, καὶ ἐξετράπη εἰς ἀνδρα τραχὺν, ὀργίλον καὶ ἔκδοτον εἰς τὴν φιλοποσίαν. Διέτι ἐνῷ ὁ αὐτοκράτωρ ἔζη ἐν Βαριάᾳ τὸν ἄγριον αὐτοῦ κυνηγετικὸν βίον, περιεπλέκετο εἰς ἕριδας πόδες τοὺς εὐγενεῖς καὶ τοὺς κληρικοὺς, καὶ κατέστησεν ἔκυτὸν μισητὸν καὶ καταφρονητὸν διὰ τῆς βαρβάρου πρὸς τὸν γενικὸν τοποτηροτὴν *Πομοῦκορ* (*Νεπομοῦκορ*) διαγωγῆς, διατάξας νὰ ρίψωσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γεφύρας τῆς Πράγης εἰς τὸν Μολδαύκν, καὶ διὰ τῆς ἀλλης αὐτοῦ σκληρότητος· ἐγκατελείφθη τὸ Γερμανικὸν κράτος ἐν τοῖς ἀγῶσι αὐτοῦ καὶ ταῖς ἀνάγκαις εἰς ἔκυτό. Αἱ δὲ ἐν *Σουεβίᾳ*, *Φραγκοΐᾳ* καὶ παρὰ τὸν Ῥήνον πόλεις, συνέδεσαν τὴν ΣΟΥΕΒΙΚΗΝ ΣΥΜΜΑΧΙΑΝ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ πρὸς διατήρησιν τῆς εἰρήνης τῆς χώρας, καὶ ἀμυναν κατὰ τῶν ληστρικῶν εὐγενῶν. Οἱ δὲ οὔτως ἀπειληθέντες ἵπποταὶ, οἵτινες ἔζων ἀπὸ τῆς ἀρπαγῆς καὶ ὁδοσκοπίας (ἐκ τοῦ προχείρου), ἐμιμήθησαν τὸ παράδειγμα τῶν ἔχθρῶν αὐτῶν, καὶ ἐνισχύθησαν δι' ΙΠΠΟΤΙΚΩΝ ΣΥΜΜΑΧΙΩΝ (συμμαχίᾳ τῷ πυκτῷ, τῷ λεόντῳ καὶ κερασφρῷ κτλ.). Αἱ δύο δὲ αὗται συμμαχικαὶ ἐταιρίκι εύρισκοντο εἰς ἀκαταπαύστους ἀγῶνας πρὸς ἄλλήλας, μέχρις οὗ τέλος ὁ φόνος τοῦ Ἐπισκόπου Σαλτσούργου ὑπὸ τινος δούκος Βαυαροῦ ἐπέκανε (1388) τὸν ΜΕΓΑΝ ΠΟΛΕΜΟΝ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ, ὅτις ἐνέσκηψεν εἰς τὴν μεσημβρινὴν Γερμανίαν μετὰ δεινῶν δυστυχημάτων. Καὶ ἐν Βαυαρίᾳ μὲν ἐνίκων οἱ πολεῖται· ἐν Φραγκονίᾳ δὲ διετήρει μετέωρον τὴν τύχην τοῦ πολέμου ἡ ἀνδρεία τῆς Νοριμβέργης· ἀλλ' ἐν *Σουεβίᾳ*, δους ἐστρατήγει τῶν εὐγενῶν δὲ ἀνδρεῖος ἔχθρὸς τῶν πόλεων Ἐθερχάρδος δὲ Γρενερος ἐκ Βυρτεμβέργης, ἔπαθαν πλησίον τῆς ΔΑΙΦΙΓΗΣ μεγάλας ζημίας, καὶ ἡ τῆθη ηθησαν παρὰ τὴν Βορματίαν καὶ τὸ Φραγκοφούρτιον ὑπὸ τῶν σιδηρῶν τάξεων τῶν ἐξ Ἐσσίας καὶ Παλατινάτου ιπποτῶν. Μετὰ μεγαλυτέρας δὲ

εύτυχις ἡγωνίζετο περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἡ Ἐλβετικὴ Ὀμοσπονδία κατὰ τῆς τάξεως τῶν εὐγενῶν τῆς μεσημβρινῆς Γερμανίας. Ὁ δούς δηλ. τῆς Αὐστρίας λεοπόλιδος ἐξεστράτευσε μετὰ στρατοῦ ὠπλισμένων εὐγενῶν, οἵτινες ἔτιμων αὐτὸν ὡς τὸ ἀνθος τῶν ιπποτῶν, κατὰ τῶν φιλελευθέρων δμοσπόνδων. Ἀλλ' εἰς τὴν ΜΑΧΗΝ ΤΟΥ ΣΕΜΠΑΧΙΟΥ (1386), ὅπου ὁ ἐξ Οὐντερβάλδης μεγαλόκαρδος ΑΡΝΟΛΔΟΣ ο βιγκελρειδης « ἥνοιξε δρόμον » εἰς τοὺς συντοπίτας αὐτοῦ ἐν μέσῳ τῶν τεθωρακισμένων τάξεων τῶν ἔχθρῶν, λαβὼν πληθὺν λογγῶν καὶ ἐμπήξας αὐτὰς εἰς τὸ στῆθος του, ἔπεισεν ὁ ὑπερήρχνος δούς μεταξὺ θῶν εὐγενῶν ὑπὸ τὰς βολὰς τῶν ῥοπάλων τῶν χωρικῶν τῆς Ἐλβετίας. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἔξερημώθηταν πολλοὶ ἀρχαῖοι οἴκοι, καὶ ἡ λάμψις τῶν ἡγεμονικῶν αὐλῶν τῶν πριγκίπων ὀπωλέσθη ἐπὶ πολλὰ ἔτη.

§. 91. Η ἀδυναμία τοῦ αὐτοκράτορος εἰς τὸ νὰ θεραπεύσῃ τὴν ἐπικρατοῦσαν ταραχὴν, παρεκίνησε τέλος τοὺς ἐκλέκτορας νὰ κηρύξωσι τὴν καθαρεσιν (1400) τοῦ Βεγκεσλάου εἰς συνέλευσιν τινα ἐν Λαροστέρῳ· διότι δὲν ἐβοήθησε τὴν ἐκκλησίαν πρὸς εἰρήνευσιν, ἐπώλησεν εἰς τὸν πλούσιον καὶ συνετὸν Γαλεάκκιορ Βισκόντην ἐν Μεδιόλανῳ τὸν τίτλον τοῦ δουκὸς, δὲν διώκησε τὴν εἰρήνην τῆς χώρας, καὶ ἐκυβέρνησεν ἐν Βοεμίᾳ σκληρῶς καὶ τυραννικῶς. Αντ' αὐτοῦ δ' ἔξελέχθη αὐτοκράτωρ ὁ ΓΟΥ ΠΑΛΑΤΙΝΑΙΟΥ ΡΟΥΠΕΡΤΟΣ (1400—1410), ὁ ἔκγανος τοῦ Ρουπέρτου ἐκείνου, ὃστις κατὰ τὸ ἔτος τῆς ἐν Σεμπαχίῳ μάχης ἰδρυσε (1386) τὸ πατεριστήμιο τῆς Ἐδελβέργης. Ἄλλα καὶ οὕτως, ἀν καὶ εἶχε καλάς τινας ἴδιωτητας, δὲν ἦτον ὅμως ἴκανός εἰς τὰς δυσχερεῖς ἐκείνας περιστάσεις. Οθεν ἡναγκάσθη νὰ παραχωρήῃ εἰς τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὰς τάξεις τὸ δικαιώματα τοῦ συνδέειν συμμαχίας, καὶ διοικεῖν τὴν εἰρήνην τῆς χώρας κατὰ τὸν τρόπον αὐτῶν· καὶ ὅτε ἡθέλησε νὰ προσθέσῃ πάλιν εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ τὸ Μεδιόλανον, ἡττήθη ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῶν Ιταλικῶν στρατῶν (§. 89), οἵτινες εἶχον ἐφεύρει νέαν τεχνικωτέρων πολεμικὴν (τακτικὴν). Οὐδ' ἦσαν εὐτυχέστεραι αἱ πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης προσπάθειαι αὐτοῦ, τὴν ὅποιαν πρῶτος ὁ διά-

δοχός του ΣΙΓΙΣΜΟΥΝΔΟΣ, (1410—1437), δ ἀδελφὸς τοῦ Βενγκεσλάου, ἐπανέρεψε μετ' ἀδιηγήτους κόπους. Αἱ πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ὑπὸ τοῦ Σιγισμούνδου γενόμεναι μεγάλαι ἐκκλησιαστικὰ σύνοδοι, ἔζηντι λησαν τὰ χρηματικὰ μέσα τόσον πολὺ ὥστε ἡ αγκάσθη ὁ αὐτοκράτωρ κατ' ἀρχὰς μὲν νὰ ἐνεχυριάσῃ, ἔπειτα δὲ παντάπασι νὰ ἀφῆσῃ κληρονομίαν καὶ ἴδιοκτησίαν εἰς τὸν βουργγράφιον τῆς Νορμανδείης, ΦΡΙΔΕΡΙΚΟΝ ΤΟΝ ΟΞΕΝΖΟΛΑΕΡΝΟΥ ΤΗΝ ΜΑΡΧΙΟΝΙΑΝ ΤΟΥ ΒΡΑΝΔΕΜΒΟΥΡΓΟΥ μετὰ τοῦ ἐκλεκτορικοῦ ἄξιώματος. Ο δ' αὐτοκράτωρ συγκατεύνεισε τοσούτῳ ἀσμενέστερον εἰς τὴν παραχώρησιν ταύτην, καθ' ὅστον ὥρειλεν εἰς τὸν Φριδερῖκον Ὁγενζολλέρνου πολλὰς οὔσιώδεις ἐκδούλευτεις, καὶ ἡδύνατο οὕτω νὰ ἀνταμείψῃ συγχρόνως τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ ἀφοσίωσιν αὐτοῦ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐτέθη τὸ θεμέλιον τῆς βασιλικῆς δυνάμεως τῆς Πρωσσίας.

5. Τὸ ἐκκλησιαστικὸ σχῆμα καὶ αἱ μεγάλαι σύνοδοι.

§ 92. Ἀπὸ πολλοῦ ἡδὸν εἰχον ζητήτει πολλοὶ νὰ μεταφερθῇ πάλιν ὁ παπικὸς θρόνος ἀπὸ τῆς Ἀβερλωρος εἰς τὴν Ρώμην, ἀλλ' οἱ γαλλοφρονοῦντες καρδινάλιοι, οἵτινες ἀπελάχμανον πλειοτέρων ἐλευθερίαν καὶ ἔζων ἡδέως ὑπὸ τὸν ὥρατον καὶ γλυκὺν οὐρανὸν τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας, μυρία ἐτρέψατον κωλύματα εἰς τὸν γενικὸν τοῦτον πόθον. Πολλαὶ δὲ πρὸς μετοικισμὸν ἀπόπειραι ἐματαιώθησαν. Ἀλλὰ τότε συνέβη νὰ σχηματισθῶσιν εἰς τὸ συνέδριον τῶν καρδιναλίων δύο κόμματα, τῶν ὅποιων ἔκαστον ἐπεχείρησεν αὐθαιρέτως ιδίαν παπικὴν ἐκλογὴν. Οὕτως ἔλαθεν ἡ ἐκκλησία δύο πάπας, τὸν μὲν ἐν Ἀβερλωρι, τὸν δὲ ἐν Ρώμῃ, τῶν ὅποιων ἐκάτερος ἐκήρυξεν ἔχυτὸν ὡς τὸν νομίμως ἐκλεγθέντα ἀρχηγὸν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐσφενδόνισε κατὰ τοῦ ἀλλοῦ καὶ τῶν ὅπαδῶν αὐτοῦ τὴν ἀναθεματιστικὴν κατάραν. "Ολη δ' ἡ χριστιανικὴ Δύσις ἐσχίσθη εἰς δύω, αἱ συνειδήσεις ἐταράχθησαν καὶ ἡ ἐκκλησία ἦτο ἐν διχονοίᾳ. Εἰς μάτην προσεπάθησε (1408) νὰ θεραπεύσῃ τὸ κακὸν ἡ ἐν Πλοσῇ ἐκκλησιαστικὴ σύνοδος, καθαιρέσαται τοὺς πάπκας καὶ ἐκλέξαται ἀντ' αὐτῶν ἄλλον· οἱ δύο

πρῶτοι ἐπέμενον εἰς τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν, εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἐκκλησία ἡτον ἡδη χωρισμένη εἰς τρία. Κοινὴ δ' ἀγανάκτησις διέτρεξε τὸν Χριστινικὸν κόσμον διὰ τὸ σκάνδαλον, καὶ διήγειρε τὴν δύμοθυμον αἴτησιν διορθώσεως τῆς ἐκκλησίας κατὰ τε τὴν Κεφαλὴν αὐτῆς καὶ τὰ μέλη. Ἐνῷ ὅμως ἡ ρερίς τῶν μετρίων, πρὸ πάντων οἱ λόγιοι θεολόγοι τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Περιτίων (Σορόβριης), ἥλπιζον ὅτι ἥθελον ἐπιτύχει τὴν βελτίωσιν ταύτην, ζητοῦντες τὴν συγκάλεσιν κοινῆς ἐκκλησιαστικῆς συνοδοῦ, ἵτις νὰ εἰναι ἀριστέρα τοῦ πάπα, ἐπεδίωκον ἐξ ἑναντίας μαθητῶν καὶ ὄπαδοι τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ὀξφόρδης Ιωάννου ΒΙΚΛΕΦΦΟΥ († 1384) ούσιώδη μεταβολὴν τῆς ἐκκλησίας κατὰ τε τὴν πίστιν καὶ πολιτείαν. Ὁ Βικλέφφος δηλ. ὅχι μόνον εἶχε κηρύξει τὸν παχπισμὸν ὡς ἀντιχριστιανικὴν διάταξιν, καὶ μετὰ ζήλου ἔβοχ κατὰ τῶν συγχωροχαρτίων, τῶν μοναχῶν, τῆς τιμῆς τῶν ἀγίων κτλ., ἀλλὰ προέβη μάλιστα καὶ εἰς βῆμα ἀναμορφωτικώτερον, μισταφράσας τὴν Ἀγίαν Γραφὴν εἰς τὸ ἀγγλικὸν, μὴ παραδεχθεῖς πολλὰ ἔρθρα τῆς πίστεως, ὡς τὴν ἐξομοιόγησιν, ἀγαμίαν καὶ μετουσιωσιν. Σημαντικώτατος δ' αὐτοῦ ὄπαδος ἡτον δ ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΥΣΣΟΣ, καθηγητὴς ἐν Πράγῃ, ἀνὴρ ἐπίσημος διά τε τὴν παιδείαν καὶ τὸν ἡθικὸν αὐτοῦ βίον, καὶ πολὺ μᾶλλον διὰ τὴν Χριστινικὴν πραότητά του. Οὗτος ἐκήρυττεν ἀπὸ τοῦ ἀμβωνὸς κατὰ τῶν καταχρήσεων τοῦ παπισμοῦ, κατὰ τοῦ πλούτου καὶ τῆς παχπικῆς δύναμεως τοῦ κλήρου, κατὰ τῶν μοναχῶν καὶ τῶν συγχωροχαρτίων καὶ μολονότι ἐσφενδόνισε κατ' αὐτοῦ ὄπέπας τὸ ἀνάθεμα, καὶ κατεδίκασε τὰ συγγράμματά του, ἐπολλαπλασιάζετο ὅμως καθ' ἑκάστην ὁ ἀριθμὸς τῶν ὄπαδῶν αὐτοῦ, μεταξὺ τῶν ὄποιων διεκρίθη διὰ τὸν ζῆλόν του εὐγενῆς τις Βοεμὸς, Ἱερώνυμος. Οἱ δὲ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Πράγης Γερμανοὶ, ἐπειδὴ ἐδειχθῆσαν ἑνάντιοι πρὸς τὸν νεωτερισμὸν τοῦ Ούσσου, ἐστερήθησαν πολλῶν δικαιωμάτων· διὸ 5000 φοιτητῶν καὶ καθηγητῶν μετενάστευσαν ἐκεῖθεν, καὶ ἐπήνεγκον οὕτω (1409) τὴν καθίδρυσιν ἄλλων πανεπιστημάτων, πρώτου δὲ πάντων τοῦ τῆς Λευγίας.

§. 93. "Οτε δὲ τέλος, ἐπιμένοντος τοῦ Αὐτοκράτορος Σι-

γισμούνδου, συνεκάλεσεν δὲ πάπας Ἰωάννης ΚΓ'. ΤΗΝ ΕΚ-
ΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΝ ΣΥΝΟΔΟΝ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑΣ (1414—
1418), ἔπειταν συμήνη κληρικῶν καὶ κοσμικῶν εὐγενῶν παν-
τὸς ἔθνους, ἡγουμένου τοῦ πάπα καὶ αὐτοκράτορος, πρὸς τὴν
Κωνσταντίαν, ὅπου συνθροίσθη οὕτω τὸ ἄνθος; πάσης τῆς Δύ-
σεως. Περὶ τὰς 150 000 ἀνθρώπων ἦσαν, ὡς λέγεται, πα-
ρόντες. Ἐρότης καὶ διέρθωσις τῆς ἐκκλησίας ἥτον ὁ ὑψηλὸς
σκοπὸς τῆς συνόδου, ἵτις ἀμέσως κατ' ἀρχὰς παρεστάθη ὡς
οἰκουμενική, τὴν δλην Χριστιανωσύνην ἀφορῶσα σύνοδος, ἔχου-
σα τὴν ἔξουσίαν οὔτης ἀμέσως ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὴν
δούλιαν πᾶς τις, γωρίς διάκρισιν, ἐπρεπε νὰ ὑπακούσῃ. Διὸ
ἔμελλον κατὰ πρῶτον νὰ προτρέψωσι τοὺς τρεῖς πάπας νὰ
ἀποθέσωσι τὴν ἀρχὴν· ἀλλ᾽ ὅτε ὁ Ἰωάννης ΚΓ', διὰ νὰ ἀπο-
φύγῃ τὴν ταπείνωσιν ταύτην, ἔφυγε μετρημφιεσμένος ἐν καιρῷ
ἰπποδρομίου τινὶς, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Φριδερίκου τῆς Αὐ-
στρίας, καὶ ἀνεκάλεσε τὴν παρατησίν του, ἐκήρυξεν (1415)
ἢ σύνοδος ὅτι εἶγι αὐτεξούσιος, καὶ ἀνιστέρα τοῦ πάπα, ἐδη-
μοσίευσε τὴν καθαρίεσιν τοῦ Ἰωάννου, καὶ ἡνάθη μὲ τὸν αὐτο-
κράτορα πρὸς τιμωρίην τῶν ἀντιτεινόντων. Καὶ δὲ μὲν Φριδε-
ρίκος τῆς Αὐστρίας «οὐ κανὸν φέρων τὸ βελάντιον», προε-
γράψῃ, καὶ ἐστερήθη διὰ τῶν Ἐλβετῶν τοῦ Ἀρχαγαύου καὶ
ἄλλων αὐτοῦ κτήσεων, δὲ Ἰωάννης ΚΓ'. διέμεινε πολὺν
καιρὸν φυλακισμένος εἰς τὸ φρούριον τῆς Ἐιδελδέργης. Ἐκ δὲ
τῶν δύο ἄλλων παπῶν, δὲ μὲν παρηγήθη, δὲ δὲ καθηρέθη μετὰ
μακράς, πλὴν ματαίας διαπραγματεύσεις.—Ἀλλ' αἱ προσπά-
θειαι τῶν Γερμανῶν καὶ Γάλλων, οἵτινες ἥθελον νὰ διορθώσωσι
πρῶτον τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἔπειτα νὰ ἐκλέξωσι νέον πάπαν,
ἔμποδισθησαν ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν (τῶν ὑπερορείων, Οὐλτραμον-
τάρων), οἵτινες πρὸ πάντων ἐζήτουν τὴν παπικὴν ἐκλογήν. Ἡ
γνώμη δὲ αὐτῶν ὑπερίσχυσε, καὶ λοιπὸν ἀνυψώθη εἰς τὸν παπι-
κὸν θρόνον Μαρτίνος ὁ Ε'. Οὗτος ἥτον ἀνήρ μέτριος, κατέπαυσέ
τινας καταγρήσεις, καὶ εἶξε ρε νὰ χωρίζῃ τὰς ψήφους καὶ νὰ
ματαιόνῃ τὰς προσπαθείας τῆς συνόδου, διαπραγματεύσεις
συνετῶς. Οὕτως ἐψεύσθησαν αἱ εὐχαὶ καὶ ἐλπίδες τῶν λαῶν;
ὁ παπισμὸς ἀφέθη εἰς τὴν δύναμιν του, καὶ ἡ ἐκκλησία εἰς

τὴν προτέραν αὐτῆς διαφθοράν Ἀλλὰ μετὰ μυστηρῶν ἐνεχαράχθη γραμμάτων εἰς τὴν παγκόσμιον ιστορίαν ἡ σύνοδος τῆς Κωνσταντίας, διὰ ΤΗΝ ΚΑΤΥΣΙΝ ΤΟΥ ΟΥΣΣΟΥ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ. Εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ἡ σύνοδος ἐπεχειρήσει νῦν ἔξετάσῃ τὰς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐκκλινούσας διδασκαλίας, κατεδίκασεν εἰς τὸ πῦρ τὰ συγγράμματα τοῦ Βικλέφου, καὶ προσεκάλεσε τὸν Οὔσσον νὰ ἀπολογήθῃ. Δακών λοιπὸν ἔγγραφον τοῦ αὐτοκράτορος, ἔγγυώμενον εἰς αὐτὸν ἀσφαλῆ τὴν εἰς τὰ ἔδια ἐπιστροφὴν, ἐπορεύθη ὁ Οὔσσος εἰς Κωνσταντίαν, ἐρυλακίσθη ὅμως ἐκεῖ ἀμέσως, καὶ κατηγορήθη ὡς διαδίδων αἱρετικὰς δοξασίας. Εἰς μάτην ἀπελογήθη ὁ ισχυρός, ὥρδες ἀνήρ, « τοῦ ὅποιου ἡ διάπυρος ψυχὴ ἐφαίνετο ὅτι κατεβιβρώσκε τὸ σῶμα, » μετ' ἀξιοπρεπίας καὶ ἐνθουσιασμοῦ κατὰ τῶν κατηγορῶν — οἱ δικασταὶ αὐτοῦ ἦσαν οἱ πρῶτοι του ἔχθροι — εἰς μάτην ἀνεφέρθησαν οἱ φίλοι του εἰς τὴν ἔγγυητικὴν ἐπιστολὴν τοῦ αὐτοκράτορος — ἡ σύνοδος ἀντέταξε τὸ δόγμα, δῆτα πρὸς τοὺς αἱρετικοὺς δὲν πρέπει νὰ φυλάττῃ τις κάμμιαν πλεστιν, καὶ ἔζητησεν ἀπόλυτον ἔξωμοσίαν. Ἐπειδὴ δ' ὁ Οὔσσος ἤργηθη τοῦτο, κατεδικάσθη ὡς σκληροτράχηλος αἱρετικὸς εἰς τὸν διὰ φλογῶν θάνατον, τὸν ὅποιον (1415) ὑπέμεινε μετὰ μαρτυρικῆς δυνάμεως καὶ σταθερότητος. Μετὰ ἣν ἔτος ὑπέστη καὶ ὁ ἐκ Πράγης Ιερώνυμος μετὰ στοιχῆς ἀνδρας τὰ βρανιστήρια τῆς πυρᾶς. « Οὐδεὶς φιλόσοφος ἐδειξεν τοσοῦτον ἡρωϊσμὸν ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου, ὃσον αὐτοὶ ἐπὶ τῆς πυρᾶς», ἔγραψεν ὁ Αἰνείας Σύλλιος.

§. 94. Ἡ περὶ τῶν βδελυγμῶν τῆς Κωνσταντίας εἰδοσίες, ὥθησε τοὺς Οὐσσίτας εἰς τρομερὸν θρησκευτικὸν πόλεμον. Τὸ ἱερὸν ποτήριον, ὅπερ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Οὔσσου ἐπρεπε νὰ προσφέρεται καὶ εἰς τοὺς λαϊκοὺς, ἐδεικνύετο ὡς σημεῖον συμμαχίας ἐμπροσθεν τῶν στρατῶν αὐτῶν (ὅθεν Οὐτρακουσταὶ καὶ Καλυζῖται). Κατὰ τῶν ιερέων δὲ καὶ μοναχῶν, οἵτινες ἤρνοῦντο τοῦτο, βαρεῖα ἐπιπτει τιμωρία. Εἰς μάτην ἐσφενδόνισεν ὁ πάπας τὸν κεραυνὸν τοῦ ἀναθέματος κατὰ τῶν ὄπαδῶν τοῦ Οὔσσου· ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ηὔξανετο καθ' ἑκάστην. Ἐφορμήσαντες δ' ἐκυρίευσαν τὸ δημαρχεῖον τῆς Πράγης, καὶ ἐφό-

νευσαν τοὺς δημοτικοὺς συμβούλους, τὸ ὅποῖον κατέστησε τὸν γηραιὸν αὐτοκράτορα Βεγκέσλαορ εἰς τοιαύτην μανίαν, ὥστε ἀπέθανε προσβληθεὶς ὑπὸ ἀποπληξίας (1419). Νῦν δὲ ἔμελλε νὰ γείνῃ δὲ Σιγισμοῦνδος καὶ βασιλεὺς τῆς Βοεμίας ἀλλὰ τότε ἔδραμε σύμπας ὁ λαὸς εἰς τὰ ὅπλα, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἀπιστὸν αὐτοκράτορα τοῦ νὰ καταλάβῃ τὴν χώραν. ΙΩΑΝΝΗΣ δὲ ο ΖΙΣΚΑΣ, στρατηγὸς ἐμπειροπόλεμος, τολμηρὸς καὶ θαυμασίαν κεκτημένος ἐπιδεξιότητα εἰς τὸ ἄρχειν καὶ διευθύνειν τὰ πλήθη, ἦγετο αὐτῶν. Εἰς μάτην ὠδήγησεν ὁ Σιγισμοῦνδος τρεῖς αὐτοκρατορικοὺς στρατοὺς ἐναντίον τῶν Ούσσιτῶν τρέμοντα ὑπεχώρουν τὰ στρατεύματα ἐμπροσθεν τῆς ἀγίας μανίας τοῦ παρωργισμένου λαοῦ. Οἱ Ούσσιται ἔκαυσαν τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ μοναστήρια τῆς Βοεμίας, καὶ εἰσέβαλον λεηλατοῦντες τὰς γειτονικὰς χώρας. Αἱ κατὰ τὴν ἐκπόρθησιν τῆς γῆς Χαναὰν φονικαὶ πράξεις τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐχρησίμευσαν εἰς αὐτοὺς ὡς παράδειγμα· τοῦ δὲ Ζίσκα, τοῦ τυφλοῦ στρατάρχου, τὸ ὄνομα ἦτον ὁ τρόμος τῶν ἔθνων. Ἀποθανόντος ὅμως αὐτοῦ, ἀπεχωρίσθησαν οἱ μέτριοι (*Καλιέτηροι*) ἀπὸ τῶν βιζυανοστῶν (*Δαβωριτῶν*). Καὶ οἱ μὲν τελευταῖοι ἔξηκολούθησαν (ὑπὸ Προκόπιον τὸν Μέγαρ καὶ Μικρὸν) τὰς φονικὰς αὐτῶν καταδηρώσεις, ἐλεηλάτησαν τὴν Σαζορλαρ, καὶ ἤναγκασαν τὸ Βραδεμβούργον καὶ τὴν Βαναρλαρ νὰ πληρώσωσι φόρον, οἱ δὲ *Καλιέτηροι* συγκατένευσαν νὰ εἰρηνεύσωσιν, ὅτε ἡ σύροδος τῆς Βασιλείας παρεχώρησεν εἰς αὐτοὺς τὸ ιερὸν ποτήριον εἰς τὴν μετάληψιν, καὶ τὴν κήρυξιν τοῦ ιεροῦ λόγου εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ τόπου. Πρῶτον δὲ ὅτε ἤτηθησαν (1433) οἱ Θαβωρῖται παρὰ τὴν Πράγα, καὶ ἔπεισαν οἱ δύο Προκόπιοι, ἐπέτυχεν ὁ αὐτοκράτωρ διὰ τῆς συνέσεως τοῦ καγκελλαρίου αὐτοῦ *Κασπαρίου Σχλίκου*, νὰ καταφέρῃ αὐτοὺς εἰς εἰρήνην· καὶ μετὰ τοῦτο ἀνεγνωρίσθη ὁ Σιγισμοῦνδος βασιλεὺς. Ἀλλὰ τῆς Βοεμίας ἡ λαμπρότης ἔκειτο χοῦς καὶ ἐρείπια. Δύο δὲ δεκαετηρίδας μετὰ ταῦτα ἀπεχωρίσθη (1453) μικρὸν τὸ μέρος τῶν ποτὲ Ούσσιτῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀπετέλεσεν ἔκτοτε ὡς Βοεμικαὶ καὶ Μοραβικαὶ ἀδελφότητες, χωριστὴν αἵρεσιν «πτωχὴν, σταθερὰν εἰς τὴν ιερὰν γραφὴν καὶ εἰρηνικὴν».

§. 95. Ἐν τῇ ΣΥΝΟΔΩΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ (1431—1449), τὴν ὁποίαν μόλις ἐπείσθη νὰ συγκαλέσῃ, μετὰ μαχρᾶς ἀναβολᾶς, ὁ διάδοχος τοῦ Μαρτίνου Ε'. Εὐγένιος ΣΤ',, ἔμελλε νὰ ἀποτελεσθῇ ἡ διφύθωσις τῆς ἐκκλησίας, ἵτις εἶχε διακοπῇ ἐν Κωνσταντίᾳ, καὶ νὰ διαλυθῶσιν αἱ Οὐσσιτικαὶ διαγωρίαι. Ἀλλ' ἐνταῦθα ἔλαβον μετ' ὄλιγον αἱ διασκέψεις πορείαν ἐπαπειλοῦσαν τὴν παπικὴν δύναμιν. Ἡ ἐν μέρει ἐκ κατωτέρων κληρικῶν συγκροτουμένη σύνοδος ἠλάττωσε τὰς χρηματικὰς εἰσφορὰς, τὰς ὁποίας ἡ Ῥωμαϊκὴ αὐλὴ ἐπέβαλεν εἰς τὰς κατὰ χώρας ἐκκλησίας, καὶ ἀπηγόρευσε τὰς παπικὰς ἀναμίξεις κατὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν ἐπισκοπῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἐπικαρπιῶν. Διὰ ταῦτα δὲ, καὶ ἄλλα ὅμοια ψηφίσματα, ἀνησύχησεν ὁ Εὐγένιος τόσον πολὺ, ὥστε μικρὸν ἤρκεσεν ἀφορμὴ, ὅπως μεταβεσῃ τὴν σύνοδον εἰς τὴν Φερράραν, καὶ ἐπειτα εἰς τὴν Φλωρεντίαν. Ἀλλὰ πολλοὶ κληρικοὶ διέμειναν εἰς τὴν Βασιλείαν, ἑξέλεξαν ἄλλον πάπαν, καὶ ἐπειρωτήσαν ἐκ νέου τὸ ἀζίωμα, ὅτι ἡ σύνοδος εἶναι ἀρωτέρα τοῦ πάπα, καὶ ὅτι ἐκείνη μόνον, οὐχὶ δ' οὗτος, εἶναι ἀραμάρτητος. Τότε δ' ἐσφενδόνισεν ὁ Εὐγένιος, ἐνθαρρύνθεις ὑπὸ τοῦ περὶ νέου σχίσματος φόβου τῶν ἡγεμόνων καὶ λαῶν, τὴν ἀναθεματιστικὴν κατάραν κατὰ τῶν ἀπειθῶν μελῶν τῆς σονόδου, καὶ ἀπέρριψε τὰ ψηφίσματα αὐτῶν· καὶ διὰ νὰ νικήσῃ βεβαίωτερον τὴν ἀντίστασιν τῶν Γερμανῶν, ἐδελέασε τὸν πανοῦργον Ἰταλὸν ΑΙΝΕΙΑΝ ΣΥΛΒΙΟΝ (μετὰ ταῦτα πάπαν Πίον Β')., δστις ἦτο μυστικὸς γραμματεὺς τοῦ αὐτοκράτορος Φριδερίκου Γ'. Συνεργοῦντος λοιπὸν τοῦ συνετοῦ τούτου ἀνδρὸς; δστις καὶ ὡς συγγραφεὺς εἶναι γνωστὸς, κατώρθωσεν ὁ πάπας νὰ πείσῃ τὸν ἀδυνάτου χαρακτῆρος αὐτοκράτορα, ὅπως ὑπογράψῃ τὸ ἐνωτικὸν τοῦ Σαραγραβούργου, δι' οὗ ἐμεινε μὲν ἡ ἐκκλησία εἰς τὴν παλαιὰν αὐτῆς κατάστασιν, πᾶσαι δ' αἱ καταχρήσεις ἡδύναντο νὰ ἔξαπολουθήσωσι, μετὰ μικρῶν ἑξαιρέσεων. Εἰς μάτην ἐπάλαισεν δὲ φιλόπατρος Πρηγόριος δὲ ἐξ Εισιθούργου, σύνδικος τῆς Νοριμβέργης, διὰ τῆς εὐφυίας αὐτοῦ καὶ εὐγλωττίας, ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ Γερμανικοῦ κράτους ἐγκα-

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

γ

ταλειφθεῖται τέλος ἡ σύνοδος παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῶν πλείστων ἡγεμόνων, ἀνεγνώρισε, μετά τινας ἐνδοιασμούς, τὸν διάδοχον τοῦ Εὐγενίου Νεκδλαορ Ε'. ὡς νόμιμον πάπαν, καὶ ἔπειτα διελύθη. Οὗτως ἐξῆλθε καὶ πάλιν ὁ παπισμὸς νικητὴς ἐκ τοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ διὰ μὴ ἐκκλησιαστικῶν μᾶλλον μέσων η̄ διὰ τῆς ἑστωτερικῆς δυνάμεως τῆς ἀληθείας.

6. 'Η Γερμανία ἐπὶ Φριδερίκου τοῦ Γ'. καὶ
Μαξιμιλιανοῦ τοῦ Α'.

§. 96. Ἀφοῦ ἐξερημώθη ἐν τῷ Σιγισμούνδῳ ἡ ἄρρων γενεὰ τοῦ Λουξεμβούργου, παρέλαβεν ὁ γαμbrὸς αὐτοῦ ΑΛΒΕΡΤΟΣ Β'. (1437—1439) τῆς Αὐστρίας τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα τῆς Γερμανίας, ὅπερ ἔμεινεν ἔκτοτε εἰς τὸν Αὐστριακὸν οἶκον τοῦ Ἀψοβούργου. Καὶ ἦτο μὲν ὁ Ἀλβέρτος ἀνὴρ καλῶν διαθέσεων καὶ δραστήριος ἐπειδὴ δύμως ἡ Βοεμία καὶ Ούγγαρια ἀπερρήφθων δῆλην αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν, δὲν ἡδυνήθη κατὰ τὸ ὀλιγοχρόνιν διάστημα τῆς βασιλείας αὐτοῦ νὰ πράξῃ τι σημαντικόν. 'Ο νιὸς δ' αὐτοῦ ΦΡΙΔΕΡΙΚΟΣ Γ'. (1440—1493) ὑπῆρξεν ὁ διάδοχος αὐτοῦ εἰς τὸ κράτος ἀνὴρ πολλὰς μὲν κεκτημένος οἰκιακὰς ἀρετὰς, ὀλίγα δύμως διοικητικὰ πλεονεκτήματα ἀντιτάττων δ' εἰς τὰ πολλὰ ἐπὶ τῆς μακροχρονίου αὐτοῦ βασιλείας συμβάντα δεινὰ ἀδράνειαν μόνον καὶ ἀμβλύνουν ἀδιαφορίαν. Εβλεπε δηλονότι μετ' ἀπαθείας ἀνυποφόρου, τοὺς μὲν Τούρκους γινομένους κυρίους (1453) τῆς Κλωνσταντινουπόλεως, καὶ εἰσδύοντας καταστρεπτικῶς μέχρι τῶν κληρονομικῶν χωρῶν τῆς Αὐστρίας, τὴν Ούγγαριαν δὲ καὶ Βοεμίαν ἐκλεγούσας ἐγχωρίους βασιλεῖς, Κάρολον δὲ τὸν Τολμηρὸν τῆς Βουργουνδίας ἐκτείνοντα τὸ κράτος αὐτοῦ μέχρι τοῦ Ράνου (§. 122), καὶ τὸ Μεδιδλαρον καὶ τὴν Λομβαρδίαν ἀποξενουμένας τοῦ Γερμανικοῦ κράτους (§. 115). 'Ἐν Γερμανίᾳ δ' ἔπεισεν ἡ αὐτοκρατορικὴ ὑπόληψις εἰς παντελῆ καταφρόνησιν· καθότι οἱ κατὰ χώρας ἀρχοντες κατέστησαν ἔκυτοὺς ἀνεξαρτήτους, καὶ ἐξηκολούθουν ἀνευ φόβου τὰς ἔριδας αὐτῶν. 'Η Σουεβικὴ συμμαχία εὑρίσκετο εἰς σφοδρὸν πόλεμον πρὸς τὸν Ἀλβέρτον ('Αχιλλέα η̄ 'Οδυσσέα), τὸν ἀν-

δρεῖον μαρχίωνα τῶν Βρανδεβουργικῶν χωρῶν ἐν Φραγκονίᾳ (Bayreuth), καθ' ὃν πόλεμον εἰς διάστημα ἑνὸς ἔτους ἀπετεφρώθησαν ὑπὲρ τὰς 200 κώμας, καὶ συνήφθησαν ἐννέα μάχαις ἐν Σαξονίᾳ καὶ Θυριγγίᾳ ἐμαίνετο ἐπὶ 5 ἔτη (1446—1451) μεταξὺ τοῦ ἐκλέκτορος Φριδερίκου τοῦ ἡπιόφρονος καὶ τοῦ δουκὸς Γουλιέλμου ἀνόσιος ἀδελφικὸς πόλεμος· αἱ δὲ περὶ τὸν Ῥῆνον καὶ Νέκκαρον χῶραι κατηρυμώθησαν ἐκ τῶν πολέμων τοῦ Παλατινάτου, καθ' οὓς ἐνίκησε μὲν ὁ Παλατῖνος κόμης Φριδερίκος ὁ Νικηφόρος εἰς τὴν ἐν Σεκκενχελμῷ ἔνδοξον μάχην, καὶ ἡχμαλώτισε (1461) τοὺς ἔχθρους αὐτοῦ (Οὐλερῖχον τὸν Βιρτεμβέργης, τὸν μαρχίωνα τῆς Βάδης, καὶ τὸν ἐπίσκοπον τῶν Μετῶν), δὲν ἡδυνάθη (1462) ὅμως νὰ ἐμποδίσῃ τὴν καθαίρεσιν τοῦ συμμάχου αὐτοῦ, τοῦ ἔζορίστου ἀρχιεπισκόπου Μογουντιάκου Δειτέρου, πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ ὅποίου εἶχε λάβει τὰ δπλα.

§. 97. Ἡ κατάστασις αὕτη τῆς αὐτοαμύνης καὶ ταραχῆς ἰσχυροποίει καθ' ἑκάστην πλειότερον τὴν ἐπιθυμίαν νέας αὐτοκρατορικῆς συνελεύσεως. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ ἡγεμόνες δὲν κθελον νὰ παραχωρήσωσι καὶ ἐν δικαίωμα ἐκ τῶν παρ' αὐτῶν κληρονομηθέντων, εὑρισκε διὰ τοῦτο πᾶσα πρότασις, ητις ἡπείλει νὰ ἐπιφέρῃ αὔξησιν μὲν τῆς αὐτοκρατορικῆς δυνάμεως, ἐλάττωσιν δὲ τῆς ἔζουσίας τῶν ἡγεμόνων, ἰσχυρὰν ἀντίστασιν. Τελευταίον δὲ προσεκάλεσε ΜΑΞΙΜΙΛΙΑΝΟΣ ὁ Α'. (1493—1519) τοὺς ἐκλέκτορας, τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς καὶ κοσμικοὺς δυνάστας, καὶ τοὺς ἀπεσταλμένους τῶν ἐλευθέρων πόλεων, εἰς τὴν διαιτὴν Βορματίας (1495), δπως σκεφθῶσι περὶ σχήματος τῆς πολιτείας, δπερ ἐθεράπευσε μὲν τὴν μέχρι τοῦδε ἐμπόλεμον κατάστασιν, ὑπέσκαψεν ὅμως παντάπασι τὴν ὑπόληψιν τῶν αὐτοκρατόρων. Εἰς τὴν διαιταν δῆλο ταύτην καθιδρύθη ἡ ΑΙΩΝΙΑ τῆς χώρας ΕΙΡΗΝΗ, καὶ ἀπηγορεύθη πᾶσα ἔνοπλος ἄμυνα μὲν προγραφὴν καὶ ἀναθεμάτισιν. Πρὸς διάλυσιν δὲ πάσης ἐριδος τῶν μελῶν τοῦ κράτους πρὸς ἄλληλα, συνέστησαν προσέτι τὸ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, καὶ μετὰ ταῦτα διήρεσαν τὸ κράτος εἰς ΔΕΚΑ ΚΥΚΛΟΥΣ, [1. Αὐστριακὸς κύκλος. 2. Βαυαρικὸς]

κύκλος. 3. Σουεβικός κύκλος. 4. Φραγκονικός κύκλος. 5. Κουρδήνικός κύκλος. 6. Κύκλος τοῦ ἀνω Πήνου. 7. Κύκλος τοῦ κάτω Πήνου καὶ Βεστφλικός. 8. Κύκλος τῆς ἡνω Σαξονίας. 9. Κύκλος τῆς κάτω Σαξονίας. 10. Κύκλος Βουργουνδικός). Διὰ τῆς μεταβολῆς δὲ ταύτης ὑψώθη ἔτι μᾶλλον ἡ δύναμις τῶν κατὰ χώρας ἡγεμόνων, ὥστε τελευταῖον κατήντησαν νὰ διοικῶσι καὶ πράττωσιν εἰς τὰ κράτη αὐτῶν πᾶν τὸ δοκοῦν ὡς ἀπεριόριστοι κυρίαρχοι. Οἱ δὲ διδοσπονθοὶ, οἵτινες ἦσαν τότε συνδεδεμένοι μὲ τὴν Γαλλίαν, δὲν ἡθέλησαν νὰ ἀναγγνωρίσει τὸ δικαστήριον τοῦ αὐτοκρατορικοῦ συμβουλίου, καὶ ἡρνήθησαν τὴν στρατολογίαν. Τότε δὲ ἡθέλησε μὲν ὁ Μαξιμιλιανὸς νὰ ἀναγκάσῃ αὐτοὺς μὲ τὴν δύναμιν τῶν ὅπλων, ἡττήθη δμῶς καὶ ἡναγκάσθη νὰ παραιτήσῃ (1499) τὰς ἀπαιτήσεις του ἐν τῇ εἰρήνῃ τῆς Βασιλείας, καὶ νὰ ἀναγνωρίσῃ οὕτω τὴν ἀνεξαρτησταῖς τῆς Ελβετίας ἀπὸ τῆς Γερμανίας.

§. 98. Τοῦ Μαξιμιλιανοῦ ἡ κυβέρνησις ἀποτελεῖ τὴν ἀπὸ τοῦ μεσαιῶνος εἰς τοὺς νέους χρόνους μετάβασιν. Αὐτὸς ὁ ἕδιος ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ αὐτοῦ ἐμφανίσει μὲ τὰ τολμηρὰ καὶ ἐπικίνδυνά του κυνήγια, μὲ τὰς ἀνδρείας αὐτοῦ πράξεις εἰς τε τὰς στρατείας καὶ ἵπποδρομίας, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς « ὁ τελευταῖος ἱππότης » ἐπὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θρόνου τῆς Γερμανίας. Η πρὸς τὴν ἀποσθεσθεῖσαν ἥδη ἱπποτικὴν ποίησιν ἀγάπην αὐτοῦ δὲ μετὰ τῆς ἐκ Βουργουνδίας Μαρίας γάμου του, οἱ ἐν ταῖς Κάτω Χώραις καὶ τῇ Ἰταλίᾳ πόλεμοὶ του, φέρουσι παντάπασι τὸν χαρακτῆρα τοῦ μεσαιῶνος. Τούναντίον δὲ ἀνεφαίνοντο ταύτοχρόνως ἐν Ἰταλίᾳ αἱ ἀρχαὶ λεπτοτέρας τινὸς πολιτικῆς τέχνης, καὶ ἀξιολόγου ἐπιμιξίας τῶν λαῶν, τὰ δοιῆ, ἡνωμένα μὲ τὰς συγχρόνους ἀρακαλύψεις καὶ ἐφευγέσεις, ἐπηγγκον τοὺς νέους χρόνους.

Ε'. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ
ΚΡΑΤΩΝ ΕΝ ΤΩΝ ΜΕΣΑΙΩΝΙ.

1. Γαλλία.

α). Ἡ Γαλλία ὑπὸ τοὺς Καπετίδας τοῦ παλαιοτέρου
γέρους (987—1328).

§. 99. Οἱ πρῶτοι διάδοχοι τοῦ Οἴγου Καπέτου (§. 34) μικρὰν εἶχον δύναμιν, καὶ περιωρισμένην ἐπικράτειαν. Οἱ δοῦλοι καὶ χόμητες τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν ἔθεώρουν τὸν βασιλέα, διτις κυρίως ἢτο δυνάστης μόνης τῆς Φραγκίας, ὡς ἵσον αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον μόνον ὀμολόγουν τὴν πρώτην αὐτοῦ μεταξύ των θέσεων, ἐφ' ὅσον ἡναγκάζοντο ἄλλα τὸν ἀναγνωρίζωσιν ὡς ἀρώτατον κύριον τῶν τιμαρίων. Ἀλλὰ τὰ ἐπὶ τῶν γαιῶν ἀνώτατα ταῦτα τιμαριωτικὰ δικαιώματα δὲν ἤδυναντο νὰ ἔξασθενται σιν εἰς εὐγενεῖς, ἀν τὴν οὐ μὴ δώσωσιν εἰς τοὺς ἴδιους αὐτῶν ὑπηκόους τὸ παράδειγμα τῆς παραβάσεως τοῦ ὄρκου τῆς πίτεως, καὶ νὰ ἐνθηρέργυνωσιν οὕτως αὐτοὺς εἰς δόμοιαν πρὸς ἔχυτοὺς διαγωγήν. Ἀλλως δὲ τὰ κτήματα τῶν μεγάλων ὑποτελῶν ἦσαν ἀνεξάρτητοι κομητεῖαι καὶ πριγκιπάτα, καὶ συνεδέοντο μετὰ τοῦ Γαλλικοῦ στέμματος ὅχι στενώτερον, ἢ ὅσον αἱ παρὰ τὸν Σηκουάραν, Αίγυρα καὶ Γαρούμαραν δυτικαὶ χῶραι, αἵτινες ἀνῆκον εἰς τοὺς Ἀγγλους βασιλεῖς, καὶ αἱ παρὰ τὸν Ροδανὸν καὶ τὸ ὄρος Ιούρων ἀνατολικαὶ (Βουργουνδικαὶ) χῶραι, αἵτινες ἦσαν συστατικὰ μέρη τοῦ Γερμανικοῦ κράτους. Τὴν περιωρισμένην δὲ ταύτην βασιλικὴν δύναμιν ἔζητον νὰ ἐπεκτείνωσιν οἱ Καπετίδαι ἀναλόγως τῆς δυνάμεως αὐτῶν, καὶ ἐβοηθήθησαν εἰς τὰς προσπαθείας αὐτῶν ὅχι ὀλιγώτερον ὑπὸ τῆς τύχης, ἢ ὑπὸ τῆς ἴδιας ἔχυτῶν συνέσεως. Καὶ τύχη μὲν ἦτο, διτις κατὰ τὴν μακροχρόνιον διάρκειαν τῆς ζωῆς τῶν πλείστων βασιλέων σπανίως ἔμενε χηρεῦον τὸ στέμμα, ὃστε πάντοτε σχεδὸν ἐνήλικος βασιλεὺς διελέχετο τὸν πατέρα, καὶ διὰ τοῦτο οὐδέποτε ἀνεψύν ἔρις περὶ θρόνου. Ἀλλὰ σύγεσις ἦτον, ὅτι οἱ πρῶτοι βασιλεῖς ζῶντες ἔτι ἔστεφον τὸν πρεσβύτατον αὐτὸν, καὶ παρελάμβανον αὐτὸν συγκυρενήτην, ὥστε κατὰ

τὴν ἀποβίωσιν τοῦ πατρὸς οὐδεμίαν σχεδὸν ἔπασχε μεταβολὴν ἢ κυβέρνησις. Ἀξιολογώτατοι δὲ βασιλεῖς, μετὰ τὸν Οὐγον Καπέτον ἦσαν δὲ Λουδοβίκος Ζ'. (1137—1180), δοστις ἐπεχείρησε τὴν δευτέραν σταυροφορίαν (§. 51), καὶ κατὰ τὴν ἀποουσίαν αὐτοῦ κατέλιπε τὴν κυβέρνησιν εἰς τὸν συνετὸν πολιτικὸν Ἀθηναϊκὸν Σούγερον τὸν ἐκ τοῦ Ἀγίου Διονυσίου (πολ.). ὁ Φιλιππος Αὐγονστος Β', (1180—1223), δοστις ἥρπασεν ἀπὸ τὸν Ἀγγλον βασιλέα Ἰωάννη τὸν Ἀκτήμορα τὴν Νορμανδίαν καὶ τὰς λοιπὰς ἐν τοῖς δυτικοῖς κτήσεις, καὶ ὁ Λουδοβίκος Η'. (1223—1226) δοστις ἐξέτεινε διὰ τοῦ πρὸς τοὺς Ἀλβιγαλοὺς πολέμου (§. 57) τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ πρὸς νότον. Ἀλλὰ μεγίστην ἔσχεν ἐπιβρόκην ἐπὶ τῆς ιστορίας τῆς Γαλλίας ἢ κυβέρνησις ΔΟΥΔΟΒΙΚΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ (1226—1270) καὶ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΤΟΥ ΩΡΑΙΟΥ (1285—1314). Καθότι ἔκεινος μὲν ἐβελτίωσε τὰ δικαστικὰ, καὶ κατώρθωσεν ὃστε τὰ βασιλικὰ δικαστήρια τῆς αὐλῆς νὰ ἀναγνωρισθῶσιν ὡς τὰ ἀνώτατα τῆς χώρας, καὶ αἱ τῶν εὐγενῶν πρὸς ἄλλήλους καὶ πρὸς τοὺς ὑπηκόους αὐτῶν ἔριδες νὰ φέρωνται εἰς κρίσιν ἐνώπιον αὐτῶν. ὁ δὲ τελευταῖος ἐπεξέτεινε τὰ προνόμια τῶν πόλεων, ἀπονείμας εἰς τοὺς πολίτας παντοιδῆ δικαιώματα καὶ ἔλευθερίας, καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν πάπαν (§. 84) αὐτοῦ ἔριδι, ἥλθον πρῶτον ἀπεσταλμέροι τῷ πόλεων εἰς τὰς διαίτας. Ἀλλ' ὅτῳ περισσότερον ἀγνοοῦντο αἱ κοινότητες τῶν πόλεων, τοσούτῳ μᾶλλον εἶχον ἀνάγκην τῆς προστασίας τῶν βασιλέων κατὰ τῶν ζηλοτυπούντων γεωκτημόνων εὐγενῶν, καὶ τόσῳ μᾶλλον ἦσαν πρόθυμοι νὰ ἀγοράζωσι τὴν προστασίαν ταύτην δι' ἀντευεργετημάτων. Διὸ συνεφώνουν αἱ πόλεις εἰς τὰς διαίτας πάντοτε μὲ τὸν βασιλέα. Καὶ καθ' ὅλον δὲ τὸν βίον Φιλίππου τοῦ Ὡραίου «ἐπιπνέει ἄδη ἢ ἐπαυξανομένη αὔρα τῆς νεωτέρας ιστορίας». Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τῶν τριῶν αὐτοῦ υἱῶν, οἵτινες ἐκυβέρνησαν μὲν διαδεχόμενοι ἄλλήλους, ἀλλ' οὐδένα κατέλιπον ἄνδρα κληρονόμον, μετέθη (1328) ὁ Γαλλικὸς θρόνος εἰς τὸν ΟΙΚΟΝ ΒΑΛΕΣΙΑΣ (Blois).

6'.) Ἡ Γαλλία ἐπὶ τῷ Βαλεστακ (1328—1589).

§. 100. Ο ἀγεψιδὸς Φιλίππου τοῦ Ὡραίου ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΣΤ'

Ο ΒΑΛΕΣΙΑΣ (1328—1347) ἐκληρονόμησε τὸν Γαλλικὸν θρόνον. Ἀλλ' Ἐδονάρδος δὲ Γ'. τῆς Ἀγγλίας ἔκαμεν ἐνστάσεις, καὶ ἀπήγαγεν ὡς νιὸς θυγατρὸς τιος Φιλίππου τοῦ Ὡραλοῦ τὸ Γαλλικὸν στέμμα δι' ἑαυτόν. Χωρὶς δὲ νὰ λάθῃ παντάπασιν ὑπ' ὅψιν τὸ Σαλικὸν δίκαιοι, τὸ δροῖον δὲν ἐπέχρεπεν εἰς γυραῖκα ῥὰ κληρογομήσῃ. ἔλαβε τὸν τίτλον βασιλέως τῆς Γαλλίας, καὶ ἔξεστράτευσε κατὰ τοῦ Φιλίππου. Μετά τινα δὲ ἔτη φονικῶν ἀγώνων συνεκροτήθη (1346) ἡ μεγάλη ἐν ΚΡΕΚΥΩ ΜΑΧΗ, καθ' ἣν ἐνίκησαν οἱ Ἀγγλοι, καὶ τὸ ἄνθος τὸν Γάλλων ἵπποτῶν μετὰ τοῦ τυφλοῦ βασιλέως τῆς Βοσμίας Ἰωάρρου ἐσκέπασε τὸ πεδίον τῆς μάχης. Ἡ ἐκπόρθησις τῆς ἀξιολόγου πόλεως ΚΑΛΕΤΟΥ ἦτο τὸ λάφυρον τῆς ἡμέρας ταύτης. Τὸ δὲ ἐπόμενον ἔτος ἀπέθανεν (1347) ὁ Φιλίππος, καὶ ἐκληρονόμησε τὸν ἀμφισβητούμενον θρόνον ὁ υἱὸς του Ἰωάρρης δὲ Ἀγαθὸς (1347—1364). Ἐπιθυμῶν δὲ νὰ ἔξαλειψῃ τὴν ἐνθύμησιν τοῦ Κρεκύου, προσβάλλει μὲν τὸν Ἀγγλικὸν στρατὸν, τοῦ δροῖού ἐστρατήγει ὁ ἡρωϊκὸς υἱὸς τοῦ Γ'. Ἐδουάρδου, δὲ Μαῦρος Πρίγκηψ, πλησίον τοῦ ΠΙΚΤΑΒΙΟΥ, ἡττᾶται (1356) δύμας κατὰ κράτος, καὶ ἀπάγεται αἰχμάλωτος εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἀγγλίας. Κατὰ τὴν ἀπουσίαν δὲ αὐτοῦ εἶχε τὴν ἀντιθεσιλείαν δὲ Ἐστεμμέρος Πρίγκηψ (Δελφίν). Τότε δὲ ἡγέρθη ἐν Παρισίοις καὶ καθ' ὅλην τὴν χώραν ἀνταρσία, καθ' ἣν ἐπράχθησαν μεγάλαι ἐρημώσεις καὶ κακουργήματα, μέχρις οὖ οἱ κακῶς ὀπλισμένοι πολεῖται καὶ χωρικοὶ ὑπέκυψαν (1358) εἰς τοὺς Γάλλους ἵπποτας, καὶ ὑπέστησαν δεινὴν τιμωρίαν. Ολίγον δὲ μετὰ ταῦτα συνωμολογήθη (1360) εἰρήνη μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, καθ' ἣν ἡ τελευταῖς ἔρινε μὲν τὸ Καλέτον καὶ τὰς χώρας τῆς νοτιοδυτικῆς Γαλλίας εἰς τοὺς Ἀγγλους, ὑπέσχετο δὲ νὰ πληρώσῃ διὰ τὸν Ἰωάννην μέγα ποσὸν λύτρων, ἀνθ' ὃν δὲ Ἐδουάρδος Γ'. παρητεῖτο, τῶν ἐπὶ τοῦ Γαλλικοῦ θρόνου ἀξιώσεων αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπότισις τῆς ποσότητος τῶν ἔξαγοραστικῶν λύτρων ἐβράδυνεν, ἐπέστρεψεν δὲ Ἰωάννης ἑκουσίως εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ ἀπέθανεν ἐν Λονδίνῳ (1364).

§. 101. 'Ο υἱὸς τοῦ Ἰωάννου Κάρολος Ε', (ὁ Σορδς)

(1364—1380) ἐθέραπευσε τὰς πληγὰς τῆς χώρας. Δι' ἡπλας καὶ καλῆς κυβερνήσεως καθησύχασε τὰ πνεύματα, καὶ ἔταξε πάλιν διὸ συνέσεως καὶ ἀνδρίας τὰς παρὰ τὸν Λίγυρον καὶ Γαρούμναν ἀπολεσθεῖσας χώρας ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ, εἰς τρόπον ὥστε ὅτε ὁ Μαῦρος Πρόγκηψ κατεβλήθη (1377) ὑπὸ φθισικῆς νάσου, καὶ Ἐδουάρδος ὁ Γ'. ἡκολούθησεν αὐτὸν μετ' ὀλίγον εἰς τὸν τάφον, δὲν ἔμεινεν εἰς τοὺς Ἀγγλους ἐξ ὀλῶν τῶν κατακτήσεων εἰμὴ τὸ Καλέτον. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Καρόλου τοῦ σ'. (1380—1422), ὅστις ἔπαθεν ἄμφι ἐνηλικιωθεὶς ἔκστασιν φρενῶν, περιῆλθε πάλιν ἡ Γαλλία εἰς κατάστασιν ταραχῆς καὶ ἀνομίας (Δύο δ' ἵσχυρὰ κόμματα τῆς αὐλῆς, ἀρχηγοὺς ἔχοντα τὸν θεῖον τοῦ βασιλέως (δοῦκα τῆς Βουργουνδίας) καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ (δοῦκα τῆς Αὐρηλίας), ἤριζον περὶ τῆς ἀντιβασιλείας, ἐνῷ ἡ τάξις τῶν πολιτῶν ἐπανίστατο κατὰ τῆς ἀσυμπαθοῦς φορολογίας, καὶ ἀπήτει ἐπέκτασιν τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς. Περὶ τοὺς χρόνους δὲ τούτους καθ' οὓς αἱ μὲν πόλεις τῆς Γερμανίας εὑρίσκοντο εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς ἵπποτας (§. 90), οἱ δὲ χωρικοὶ τῆς Ἐλβετίας ἤριζον πρὸς τὴν τάξιν τῶν δυναστῶν, καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ προώδευσεν ἐκπληκτικῶς ἐπικίνδυνός τις ἐπανάστασις τοῦ λαοῦ ὑπὸ τὸν Βαττύλερον καὶ ἄλλους ἀρχηγοὺς, ἡγέρθη καὶ ἐν Φλανδρίᾳ καὶ Γαλλίᾳ ἡ τάξις τῶν πολιτῶν καὶ χωρικῶν κατὰ τῶν εὐγένων τῆς αὐλῆς. Ἀλλ' ἔλλειψις ὅμονοίας μεταξὺ τῶν ἀνταρτῶν παρέσχεν εἰς τοὺς τελευταίους τὴν νίκην, καὶ τὴν ἐπανάστασιν ἡκαλούθησεν, (1383) ἐλάττωσις τῶν δικαιωμάτων τοῦ λαοῦ. Καὶ τὸ μὲν Βουργουνδικὸν κόμμα πήνοει τὴν τάξιν τῶν πολιτῶν, τὸ δὲ τῆς Αὐρηλίας τοὺς εὐγενεῖς.

§. 102. Ἐκ τῶν περιστάσεων δὲ τούτων ὡφελήθη ὁ ἱπποτικὸς βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας Ἐρρήκος Ε'. πρὸς ἀνανέωσιν τοῦ κατὰ τῆς Γαλλίας πολέμου. Διὸ ἀπήτησε τὰς προτέρας αὐτοῦ κτήσεις, καὶ ὅτε δὲν τῷ παρεχωρήθησαν, εἰσέβαλε (1415) διὰ τοῦ Καλέτου εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ ἐπανέλαβεν εἰς τὸ παρὰ τὸν Σομάνναν ΑΖΙΓΚΟΥΡΤΟΝ τὰς ἡμέρας τοῦ Κρεκύου καὶ Πικταΐου. Τὸ τετράκις ἵσχυρότερον στράτευμα τῶν Γάλλων ἤτταθη, τὸ ἀνθος τῶν Γάλλων ἱπποτῶν ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην

ἢ ἔπεσεν εἰς τὴν ἑζουσίαν τῶν ἐχθρῶν· εἰς δὲ τὸν νικητὴν ἦτον ἀνοικτὴν ἡ πρὸς τοὺς Παρισίους ἀδόξη, ὅπου ἡ μανία τῶν κομμάτων ἐφθασσε τῷρα εἰς τὸν ὄψιστον βαθμὸν, καὶ αἱ ἐπαναστάσεις τοῦ λαοῦ καὶ αἱ φονικαὶ πράξεις ἤσαν τὰ συνήθη τῆς ἡμέρας. Καὶ τὸ μὲν Αὐρηλιανὸν κόμιμα προσετέθη εἰς τὸν Δελφῖνα, τὸ δὲ Βουργουνδικὸν, μετὰ τῆς βασιλίσσης Ἰσαβέλλας, ἦνώθη μὲν τὴν Ἀγγλίαν, καὶ ἀνέγγωρισεν Ἐρρήκον τὸν Ε'. καὶ τοὺς διαδόχους αὐτοῦ κληρονόμους τοῦ Γαλλικοῦ θρόνου. Μετ' ὀλίγον δὲ πᾶσα ἡ πρὸς τὰ βόρεια τοῦ Δίγυρος χώρα ἦτον εἰς τὴν ἑζουσίαν τῶν Ἀγγλῶν. Ἀλλ' ἐν μέσω τοῦ ἡρωΐκοῦ αὐτοῦ σταδίου ἀνηρπάγη (1422) ὁ Ἐρρήκος Ε'. ὑπὸ προώρου θανάτου τὸ αὐτὸ ἔτος, καθ' δ', καταβάντος εἰς τὸν τάφον καὶ τοῦ νοσοῦντος τὰς φρένας Καρόλου τοῦ σ'. ἔλαβε τὸν βασιλικὸν τίτλον ὁ Δελφίνις ὁ Κάρολος Ζ'. (1422—1461). Τοῦτο ὅμως ὀλίγον μετέβαλε τὴν θέσιν αὐτοῦ. Οἱ Ἀγγλοι καὶ οἱ ὄπαδοι αὐτῶν ἐκήρυξαν τὸν μόλις ἐνὸς ἔτους ἡλικίαν ἔχοντα βασιλέα Ἐρρῆκον σ'. νόμιμον κυριάρχην τῆς Γαλλίας, καὶ τὸν ὑπεστήριξαν τοσοῦτον ἐπιτυχῶς εἰς τὸν πόλεμον, ὥστε ἐκράτουν ἡδη πολιορκημένην τὴν Αὐρηλίαν.

§. 103. Ἐν τῇ ἀνάγκῃ δὲ ταύτῃ (1429) ἡ ΑΓΡΗΑΙΑΝΗ ΗΡΘΕΝΟΣ, νεᾶνις χωρικὴ ἀπὸ τοῦ ἐν Δοθριγγίᾳ Δομερεμόνου, ἥτις προσεποιεῖτο ὅτι ἐκελεύσθη ὑπὸ τινος οὐρανίου δράματος νὰ σώσῃ τὴν Γαλλίαν, ἀνύψωσε τὸ παπεινωθὲν πνεῦμα τοῦ βασιλέως καὶ τῶν μαχητῶν αὐτοῦ. Ὅπο τὴν ὁδηγίαν λοιπὸν αὐτῆς ἡλευθερώθη ἡ πόλις Αὐρηλία, ἥχθη ὁ Κάρολος εἰς τοὺς Ρέμους διὰ νὰ στεφθῇ, καὶ ἀφηρέθησκεν ἀπὸ τῶν Ἀγγλῶν αἱ πλεῖσται αὐτῶν κατακτήσεις. Ἡ περὶ τῆς ἀνωτέρας αὐτῆς ἀποστολῆς πίστις ἐνέπνεεν, εἰς μὲν τοὺς Γάλλους θάρρος καὶ πεποίθησιν εἰς ἔκυτούς, εἰς δὲ τοὺς ἐχθροὺς φόβον καὶ ἀθυμίαν. Ἡ δὲ ἐπενέργεια αὕτη ἔμεινε καὶ ἀφοῦ ἡ Ἰωάννα (Jeanne d' Arc) ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἀγγλῶν, καὶ παρεδόθη ἐν Ροθομάρῳ (Pouar) εἰς τὰς φλόγας, συκοφαντηθεῖσα ἐπὶ βλασφημίᾳ καὶ μαγείᾳ (1431) Οἱ Ἀγγλοι ἀπώλυτον τὴν μίαν ἐπαρχίαν μετὰ τὴν ἄλλην καὶ ὅτε τέλος συνθηλλάχθη (1435) καὶ ὁ Φλανππος τῆς Βουργουνδίας ὁ Ἀγα-

θός μετὰ τοῦ βασιλέως, τὸ Καλέτον μόνον ἀπέμεινεν ἡ τελευταῖα καὶ μόνη κτῆσις αὐτῶν ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς γῆς. Οἱ δὲ Παρίσιοι ἦνοιξαν τὰς πύλας αὐτῶν καὶ ἐδέχθησαν (1436) τὸν Κάρολον μετ' ἀλαλαγμῶν. 25 δ' ἔτη ἀκόμη ἐκυβέρνησεν οὗτος ἐν εἰρήνῃ ἐπὶ τῆς Γαλλίας· ἀλλ' ἦτον ἀνὴρ ἀδυνάτου χαρακτῆρος, ἀγόμενος ὑπὸ τῶν γυναικῶν καὶ εὐνοούμενων αὐτοῦ. Αὐτὸν δ' ἡκολούθησεν ὁ ΛΟΥΓΔΟΒΙΚΟΣ Θ'. (1461—1483), ὡρεμῶν ὑπουλος μὲν καὶ σκληρὸς, ἀλλὰ συνετὸς ἀμφι καὶ ἐπιτήδειος πολιτικός. Οστις διὰ δόλου, βιαιοπραγιῶν καὶ ἀνηκούστου τυραννίας, ἔζωκεν εἰς τὸν θρόνον ἀπεριόριστον δύναμιν, καὶ ἔζετεινε καὶ ἀπεστραγγύλωσε τὸ κράτος. Ἐστέρησε δὲ τοὺς εὐγενεῖς τῶν σημαντικωτάτων αὐτῶν προνομίων, καὶ ἤνωσε κατὰ μικρὸν ὅλη τὰ μεγάλα τιμάρια μὲ τὸ στέμμα· ἔπειτα δὲ κατέβαλε, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Ἐλλετῶν (τῶν ὄποίων τούς; σκληργαγημένους νεανίας ἔλαθεν αὐτὸς καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ μισθοφόρους), Κάρολον τὸν Τολυμῆδην, καὶ ἔγεινε κύριος τοῦ δουκάτου τῆς Βουργουνδίας. Τύψεις ὅμως τοῦ συνειδότους καὶ φόβος τῶν ἀνθρώπων ἐβασάνιζεν αὐτὸν εἰς τὸ ἀποχωρισμένον αὐτοῦ ἀνάκτορον, ὃπου διήγαγε τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του. Οἱ δύο δ' αὐτοῦ διάδοχοι, Κάρολος φ. Η'. (1483—1498) καὶ Λουδοβίκος δ' ΙΒ'. (1493—1515) ἀπέκτησαν μὲν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν λεγομένην ἔλασσονα Βρετταρίαν, ἀλλὰ κατεσπάθησαν τὴν δύναμιν τῆς χώρας διὰ τῶν πρὸς τὴν Ιταλίαν ἐκστρατειῶν αὐτῶν. Διότι ἡ ὥραίχαρα τῶν Ἀπεννίνων δὲν ἦτον ὀλιγώτερον « τάφος τῶν Γάλλων » ἢ ὅσον ὑπῆρξε πρότερον τάφος τῶν Γερμανῶν. Τούναντίλον δ' ἐνισχύθησαν ἐπὶ τοῦ φιλανθρώπου καὶ φιλολάου βασιλέως Λουδοβίκου ΙΒ'. ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία, τάξις καὶ δικαιοσύνη.

2. Ἀγγλία.

§. 104. Δι' ΕΡΡΙΚΟΥ ΤΟΥ Β'. τῆς Ἀρδεγαυῆς (1154—1189), τοῦ ἀπεγγόνου Γουλιέλμου τοῦ Κατακτητοῦ (§. 36), ἔλαθε (1154) τὸ πολύδοξον γένος τῶν ΠΛΑΝΤΑΓΕΝΕΤΩΝ

τὸν Ἀγγλικὸν Θρόνον. Οὗτοι κατεῖχον πολλὰς χώρας παρὰ τὸν Αἰγαίον καὶ Γαρούμαρα, καὶ ἐπειδὴ ἀνῆκε καὶ ἡ Νορμανδία εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὅλη ἡ δυτικὴ Γαλλία ἦτον εἰς τὴν ἔξουσιαν τῶν Ἀγγλῶν βασιλέων. Ἐντεῦθεν δὲ προῆλθον πολλαὶ ἔριδες καὶ πόλεμοι καθότι οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας ισχυρίζοντο ὅτι ἔχουσι τιμαριωτικὰ δικαιώματα ἐπὶ τῶν δυτικῶν τούτων χωρῶν, τὰ ὅποια οἱ Ἀγγλοί βασιλεῖς δὲν ἔθελον νὰ παραχωρήσωσιν. Ἐρρήκος δ' ὁ Β'., σύγχρονος Φριδερίκου τοῦ Βαρβαρόσσα, ὑπῆρξε δυνάστης ισχυρὸς καὶ πεπαιδευμένος, ὅστις εὐηργέτησε μεγάλως τὸν τόπον βελτιώσας τὰ δικαιοτικά. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἡθέλησε νὰ περιορίσῃ διὰ τῶν ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΩΝ (ἄρθρων) τοῦ ΚΛΑΡΕΝΔΩΝΟΣ τὴν κληρικὴν δικαιοδοσίαν οὕτως, ὥστε οἱ κληρικοὶ νὰ ὑποτάσσωνται κατὰ τὰς κοσμικὰς ὑποθέσεις εἰς τὰ βασιλικὰ δικαστήρια, χωρὶς νὰ ἀραφέρωνται πατάπαισιν εἰς τὸν πάπα. Ἐντεῦθεν δὲ περιέπεσεν δ' Ἐρρήκος εἰς σφοδρὸν ἔριν πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς Καντουκρίας, ΘΩΜΑΝ ΒΕΚΚΕΤΟΝ. Ὁ Θωμᾶς δηλ. ἀπέρριψε τὰ ἄρθρα τοῦ Κλαρενδῶνος, καὶ καθήρεσεν ὅλους τοὺς κληρικοὺς, οἵτινες ὑπήκουσαν εἰς αὐτά· καὶ ὅτε ἡπειλησαν νὰ τὸν ἀνακρίνωσι δικαστικῶς, ἐγκατέλειψε τὴν Ἀγγλίαν, καὶ ἔζεφώντες κατὰ τοῦ Ἐρρίκου τὴν ἀναθεματιστικὴν κατάραν. Μεσίτευσαντος ὅμως τοῦ πάπα, συνεβίβάσθησαν μὲν μετά τινα χρόνον, ἀλλὰ μόλις ἐπέστρεψεν δ' Θωμᾶς εἰς τὴν Καντουκρίαν, καὶ εὐθὺς ἐφέρετο μὲ τὴν αὐτὴν τραχύτητα πρὸς τοὺς κληρικοὺς, οἵτινες εἶχον παραδεχθῆ τὰ ἄρθρα τοῦ Κλαρενδῶνος. Τότε δ' ἔζέφυγε τὸν βασιλέα, ἐν ἐκστρατείᾳ τυχόντα κατὰ τῆς Γαλλίας, φωνὴ ἀγανακτήσεως κατὰ τοῦ Θωμᾶ. Παρεπονέθη δηλ. πρὸς τοὺς ἵπποτας αὐτοῦ καὶ πιστοὺς, ὅτι δὲν ἡδύναντο νὰ τὸν ἀπαλλάξωσιν ἀπὸ τοῦ μηχανοβράχου τούτου ιερέως. Τὸν κοῦφον δὲ τοῦτον λόγον ἤκουσαν τέσσαρες τῶν περὶ αὐτόν. Ἀνεγχώρησαν λοιπὸν κρυφίως ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἕσπευσαν διὰ διαφόρων ὁδῶν πρὸς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ ἐφόνευσαν (1170) τὸν ἀρχιεπίσκοπον ἐπὶ τῶν βαθμίδων τῆς ιερᾶς τραπέζης. Ἀλλ' ἡ κατὰ τῆς ἐκκλησίας βέβηλος αὕτη πρᾶξις, διηγεῖται κοινὴν ἔκπληξιν, καὶ παρέσχεν εἰς τὸν

παπισμὸν παντελῆ νίκην ἐν Ἀγγλίᾳ. Οἱ φονεῖς ἐτιμωρήθησαν, τὰ συνιάγματα τοῦ Κλαρενδῶνος κατηργήθησαν, καὶ ὁ Θωμᾶς Βεκκέτος ἐνεγράφη εἰς τοὺς ἀγίους. Χιλιάδες προσκυνητῶν ἐπορεύοντο πρὸς τὸ ιερὸν αὐτοῦ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ἔδωκεν ἔτη τινὰ μετὰ ταῦτα ἀξιοσημείωτον παράδειγμα μετανοίας, παραχών εἰς τοὺς μοναχοὺς νὰ μαστιγώσωσι τὰ γυμνωμένα αὐτοῦ νῦντα ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ μάρτυρος.

§. 105. Ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Ἐρέκου δύο μόνον ἔζων μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς, ΡΙΧΑΡΔΟΣ (1189 — 1199) ἢ ΛΕΟΝΤΟΚΑΡΔΟΣ (§. 52) καὶ ΙΩΑΝΝΗΣ ὁ ΑΚΤΗΜΩΝ (1199 — 1216). Καὶ τοῦ μὲν πρώτου ἡ κυβέρνησις δὲν ὑπῆρξεν εὐεργετικὴ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὅσον καὶ ἀν διέπρεπε κατὰ τὴν ἀνδρίαν καὶ τὸν ἴπποτικὸν ἥρωιςμόν ὁ δὲ τελευταῖος ἦττον καθ' ἀπαντας τοὺς πολέμους. Καὶ πρῶτον μὲν ἐστέρρησεν αὐτὸν ὁ συνετὸς καὶ εὔτολμος Φίλιππος Αὐγούστος τῆς Γαλλίας τὴν Νορμανδίαν καὶ πίσας τὰς παρὰ τὸν Λίγυρα καὶ Γαρούμναν κληρονομικὰς χώρας τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ὅτε περιῆλθεν εἰς ἕριδα πρὸς τὸν πάπαν ἔνεκκ τῆς καταλήψεως τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ἔδρας τῆς Καντουαρίας, καθ' ἣν ἐξεφώνησεν ὁ Ἀγιος Πατήρ τὸ ἀνάθεμα καὶ τὴν ἀργευσιν κατὰ τῆς Ἀγγλίας, ἀπέλυτε τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ τοῦ πρὸς τὸν βασιλέα ὄρκου, καὶ προέτρεψε τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας νὰ ἐκπορθήσῃ τὴν χώραν — τότε ἐταπεινώθη ὁ Ἰωάννης, χαρίσας δι' ἐπισήμου πράξεως τὸ στέμμα τῆς Ἀγγλίας εἰς τὸν πάπαν, καὶ λαβὼν πάλιν αὐτὸν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ ἀπεσταλμένου ὡς πατικὸν τιμάριον ἀντὶ ἐτησίου φόρου 1000 μαρκῶν (mark). Τότε ὁ Ἰωάννης ἀπελύθη τοῦ ἀναθέματος, καὶ ἀπηγορεύθη εἰς τὸν Γάλλον βασιλέα νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐναντίον αὐτοῦ. Ἀγανακτήσας δὲ ὁ Ἀγγλικὸς λαὸς διὰ τὴν ἀτιμον ταύτην πράξιν τοῦ βασιλέως, ὅστις ἐκτὸς τούτου εἶχε δυσχρεστήσει πάσας τὰς τάξεις διὰ τῆς τραχύτητος, αὐθαιρεσίας καὶ σκληρότητος αὐτοῦ, ὥρμησεν ἥδη εἰς τὰ δυλα, καὶ ἤνάγκασε τὸν Ἰωάννην γὰ τέσση τὰ θεμέλια τῆς ἐλευθέρας πολιτείας τῷ Ἀγγλῶν, παραχωρήσας (1215) τὸν ΜΕΓΑΝ ΧΑΡΤΗΝ εἰς λειμῶνα τινὰ περὰ τὸ Βινδσώριον. Ὁ χάρτης οὗτος εἰς μὲν τὸν κ.ληρογ-

έξησφάλιζε τὸ δικαιώμα τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐπισκόπων αὐτοῦ, τοὺς δὲ εὐγένεις ἀπήλλαξεν ἐπαγθῶν τιμαριωτικῶν σχέσεων, καὶ εἰς τὴν τάξιν τῷ πολιτῶν ἀπένεμε τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἐμπορίου, καὶ προστατίαν κατὰ ἀδίκων καὶ καταθλιπτικῶν φύρων. — Ἡ μακροχρόνιος βασιλεία τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰωάννου ΕΠΡΙΚΟΥ Γ'. (1216—1272) ὑπῆρξεν εύνοϊκὴ ὡς πρὸς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἐλευθερίας, ἀν καὶ Θλιβερὰ ἦτον ἐπ' αὐτοῦ ἡ καθόλου κατάστασις τῆς χώρας. Αἱ πρὸς τοὺς εὐνοούμενοὺς αὐτοῦ δαπανηραὶ φιλοδωρίαι, καὶ αἱ καταπιέσεις τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ πάπα καὶ τῶν ἔξι Ἰταλίας κληρικῶν, ἐπήνεγκαν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἔθνους μεγάλας πληγὰς, καὶ παρώξυναν ἐπὶ τέλους τὸν λαὸν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε ἐπαναστατήσας συνέλαβε τὸν βασιλέα καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐτήρησεν αἰχμαλώτους, μέχρις οὗ τὰ κακῶς ἔχοντα διωρθώθησαν ὀλίγον λαὶ παρεχωρήθησαν νέαι ἐλευθερίαι. Ἡ πρὸς τὰς ὥραίας τέχνας ἀγάπη τοῦ Ἐρρίκου Γ', τὴν ὁποίαν ἔδειξε μάλιστα οἰκοδομήσας τὴν Αββατεῖον τοῦ Βεστμιρστενίου (Westminsterabtei), καὶ ἡ κλίσις αὐτοῦ πρὸς τὴν πολυτέλειαν καὶ λαμπρότητα, ἐβοήθησε πολὺ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας καὶ τέχνης.)

§. 106. Ἐρρίκον τὸν Γ'. διεδέχθη ὁ ἵπποτικὸς αὐτοῦ υἱὸς ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ ὁ Α'. (1272—1307), τοῦ ὁποίου ἡ κυβέρνησις εἶναι ἀξιοσημείωτος ἔνεκα τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἀδιαλείπτων αἰματηρῶν πολέμων. Προσήρτησε τὴν μέχρι τοῦδε ἀνεξάρτητον Οὐαλλίαν εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ, εἰσήγαγεν αὐτόθι τὸ πολιτευμα καὶ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἀγγλίας, καὶ προσέθηκεν αὐτὸς πρῶτος εἰς τὸν διάδοχον τοῦ θρόνου τὸν τίτλον τοῦ Πρελγγυπος τῆς Οὐαλλίας (1283). — "Οτε δὲ ἔξερόχη γε μετ' ὀλίγον ἐν Σκωτίᾳ μεταξὺ τοῦ Ῥοθέρτου Βρούκη καὶ Ἰωάννου Βαλιώλου περὶ θρόνου ἔρις, καθ' ᾧ ἔξελέχθη διαιτητὴ, ἔδραξε τὴν εὐκαιρίαν, ὅπως θεμελιώσῃ ισχυρῶς τὴν πολὺ ἀμφισβητηθεῖσαν τιμαριωτικὴν κυριαρχίαν τῶν Ἀγγλῶν βασιλέων ἐπὶ τῆς Σκωτίας, καὶ ἀπεφάνθη ὑπὲρ τοῦ Βαλιώλου, διστις ἦτο πρόθυμος νὰ δρκισθῇ πίστιν. Τοῦτο δμως διήγειρε τοὺς διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν ὑπερηφάνους Σκώτους, Ἐλασον

λοιπὸν τὸ ξίφος, καὶ ἡγωνίσθησαν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν ἡρῷων
ἰπποτῶν, ὡς τοῦ Γουλιέλμου Βαλλάκη, τοὺς ἐν τοῖς λόγοις
καὶ ἀσμασὶ πολυθρυλήτους ὑπὲρ ἐλευθερίας κατὰ τῶν Ἀγγλῶν
ἀγῶνας. Πεισματώδεις μάχαι ἐπότισαν τὰς πεδιάδας τῆς με-
σημβρινῆς Σκωτίας μὲ τὸ αἷμα τῶν ἡρώων ὁ Βαλλάκης αἰχ-
μαλωτισθεὶς ἀπέθανεν ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου ὁ ἐν
Σκώνη λίθος τῆς στέψεως τῶν Σκωτῶν βασιλέων μετεκομίσθη
εἰς τὸ Λονδίνον, ὅπου στολίζει ἀκόμη καὶ σήμερον τὸ Ἀββα-
τεῖον τοῦ Βερστμινστερίου ἀπασαν δὲ τὴν Σκωτίαν, μέχρι
τῶν ὄρέων τῆς ἐν τῷ ὕψει χώρας, διέτρεξαν τὰ νικηφόρα σρα-
τεύματα τοῦ Ἐδουάρδου καὶ δύως διετήρησαν οἱ Σκωτοί τὴν
ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν. Ὁ Ροβέρτος Βρούκης; ὁ θεῖος ἔκείνου,
περὶ οὗ ἐγένετο μνεῖα ὡς ζητοῦντος τὸν θρόνον, ἔλαβε μετὰ
διαφόρους περιπετείας τὸ Σκωτικὸν στέμμα, τὸ δόπιον ἔμεινε
κληρονομικὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τελευταῖον μετέβη εἰς
τὴν συγγενῆ οἰκογένειαν τῶν ΣΤΟΥΑΡΤΩΝ. — Ὁ δύωνυμος
τοῦ Ἐδουάρδου οὐδὲ αὐτοῦ Ἐδουάρδος Β'. (1307—1327)
ὑπῆρξεν ἡγεμὼν ἀσθεγής, δστις οὔτε εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἥδυ-
νθη νὰ ἐπιχειρήσῃ κατακτήσεις, οὔτε εἰς τὸ ἔσωτερικὸν νὰ
διατηρήσῃ ἡσυχίαν καὶ τάξιν. Οἱ μεγιστᾶνες ἔλαθον ἐπανει-
λημένως τὰ δπλα, ἐφόνευσαν τοὺς εύνοοιμένους αὐτοῦ, καὶ
εἶδον ἀταράχως τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν μοιχὸν αὐτῆς Μορ-
τίμερον, κρημνίζοντας ἀπὸ τοῦ θρόνου τὸν ἀτυχῆ μονάρχην,
καὶ διατάσσοντες αὐτὸν νὰ ἀποθάνῃ ἐν εἰρητῇ ἐπώδυνον θά-
νατον. Ἀλλ' ὅτε δ ἵσχυρὸς αὐτοῦ οὐδὲ ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ Γ'. (1327
—1377) ἦλθεν εἰς ἡλικίαν, ἐτιμώρησε τὸ κακούργημα, δια-
τάξας νὰ θανατώσωσι τὸν Μορτίμερον, καὶ ἔξορίσας τὴν βα-
σίλισσαν εἰς μονῆρες φρούριον.

§. 107. Ἐδουάρδος δ Γ'. ἐκυβέρνησεν ἐνδόξως καὶ ἴσχυ-
ρῶς. Ἐφρόντισε γὰ περιορισθῶσιν αἱ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἐκκλη-
σίαν ἐπεμβάσεις τοῦ πάπα, εἰς τὸ δόπιον ὑπεστηρίχθη δραστη-
ρίως ὑπὸ τοῦ ἐν Οξωνίᾳ καθηγητοῦ ΒΙΚΛΕΦΦΟΥ (§. 92), καὶ
ἀπένειμεν εἰς ἱκανὰς πόλεις τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ πέμπωσιν ἀπε-
σταλμένους εἰς τὰς συνελεύσεις τοῦ κράτους (ΠΑΡΛΑΜΕΝ-
ΤΑ), ὡς εἶχον ἥδη πράξει οἱ προκάτοχοί του. Οὕτω δ' ηὕτη:

Θη δ' ἀριθμὸς τῶν ἀντιπροσώπων τόσον πολὺ, ὡς τε διηρέθησαν καὶ ἡ μὲν ἀριθμὸς εὐγένεια μετὰ τοῦ ἀριθμὸν κλήρου (Prélats), ἀπετέλεσεν ἔκτοτε τὸν Ἀρων Οἰκον (Peershauss Ἀνω βουλὴν), ἡ δὲ κατωτέρα εὐγένεια (τῷρ ἀγρῷ) μετὰ τῶν ἀπεσταλμένων τῷρ πόλεων τὸν Κάτω Οἰκον τοῦ Κοινοβουλίου (Παρλαμέντου) (Κάτω Βουλὴν). Χωρὶς τῆς συγκαταθέσεως αὐτῶν δὲν ἦδύναντο νὰ εἰσαχθῇ κάπιμια φορολογία, οὕτε νὰ ἐκδοθῇ κάνεις νόμος. — Οἱ περὶ διαδοχῆς πόλεμοι, τοὺς ὄποιους διεξήγαγεν Ἐδουάρδος ὁ Γ'. καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ μαρρος Πρετγκηψ, πρὸς τοὺς Γάλλους, ἀπέβησαν ὑπὲρ τῶν Ἀγγλῶν (§. 100), καὶ ηὔησαν προσέτι διὰ τῆς πρὸς τοὺς δραστηρίους Φλάνδρους ἐπιμιξίας, τὴν βιομηχανίαν τῶν πολιτῶν, τὴν πηγὴν τοῦ μετὰ ταῦτα μεγέθους τῆς Ἀγγλίας. 'Αλλ' ἡ κυβέρνησις τοῦ ἐκγόνου αὐτοῦ καὶ διαδόχου ΡΙΧΑΡΔΟΥ Β'. (1377—1399) διεταράχθη ὑπὸ ἐσωτερικῶν θορύβων· ἐπειδὴνδυνος δέ τις ἐπανάστασις τοῦ λαοῦ (§. 101) μετὰ κόπου μόνον ἤδυνηθη νὰ καταβληθῇ διὰ τῆς ταχείας ἀποφάσεως τοῦ βασιλέως, καὶ δτε τέλος ἐξώρισεν ὁ Ριχάρδος ἐκ τοῦ κράτους τὸν πρωτουργὸν τῶν πλείστων ταραχῶν, τὸν ἐξάδελφον αὐτοῦ ΕΡΡΙΚΟΝ ΤΟΝ ΛΟΓΓΟΒΙΚΟΥ (Λαγκαστρίας) ἐσχημάτισεν οὗτος ὑπὲρ ἔχυτοῦ κόρμα, κατώρθωσε νὰ καταβιβασθῇ ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τοῦ θρόνου διὰ βουλεύματος τοῦ Κοινοβουλίου, καὶ ἐκόσμησεν ἔπειτα ἔχυτὸν μὲ τὸ βασιλικὸν στέμμα. 'Ο Ριχάρδος ἀπέθανεν ὑπὸ λιμοῦ εἰς ἀπομεμακρυσμένον τινὰ πύργον· ἐν ᾧ δ' οἱ ΕΡΡΙΚΟΣ Δ'. (1399—1413), μεθ' οὖ ἀνέστη εἰς τὸν Ἀγγλικὸν θρόνον ὁ οἶκος Λογγοβίκου, ἐξησφάλισε διὰ συγένεσεως καὶ ἀνδρίας τὸν κακούργως ἀρπαγέντα θρόνον εἰς ἔχυτὸν καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ. 'Ανταρσίᾳ δέ τις τῶν εὐγενῶν Ἀγγλῶν ὑπὸ τὸν κόμητα τῆς Νορθουμβερλαρδίας καὶ τὸν ἵπποτικὸν αὐτοῦ υἱὸν Πέρκυνον, τὸν ἐπονομαζόμενον θερμὸν κεντρον ἐτελεῖώσεις νικηθέντων τῶν ἀποστατῶν. 'Οπως δ' ἐλκυσθῇ ὁ κλῆρος πρὸς τὸν βασιλεύοντα οἶκον, κατεδιώχθησαν οἱ ὄπαδοι τοῦ Βικλέφρου, οἱ καλούμενοι Λολλάρδοι. 'Ερρίκον τὸν Δ'. διεδέχθη ὁ ἀνδρεῖος αὐτοῦ υἱὸς ΕΡΡΙΚΟΣ Ε'. (1413—1422), τοῦ ὄποιου τὴν γεανικὴν κουφότητα, ὡς καὶ τὴν

εύγενη ψυχὴν καὶ τὸ ἡρωϊκὸν μέγεθος, ἐζωγράφισε τοσοῦτον ἔξοχως δὲ μέγας τῆς Βρεττανίκης ποίητης Σαιξπῆρος. Διεξήγαγε δὲ καὶ νικηφόρους πολέμους πρὸς τὴν Γαλλίαν· ἀλλ' ὅ, τι ἀπέκτησεν οὗτος διὰ τῆς εὐτυχίας καὶ ἀνδρίας, ἀπωλέσθη πάλιν ἐπὶ τοῦ ἀνηλίκου αὐτοῦ οὐενὶ ΕΠΡΙΚΟΥ ΣΤ'.

§. 108. Οἱ ἑκτοὶ οὗτοι Ἐρρῖκος (1422—1461) ὑπῆρξεν δὲ ἀτυχέστατος βασιλεὺς, ὅστις ἐκάθισέ ποτε ἐπὶ θρόνου. Διὰ τῆς Αὐροριανῆς παρθένου ἡρπάγη ἀπ' αὐτοῦ τὸ Γαλλικὸν στέμμα, τὸ διποῖν εἶχε λάβει ὥν ἐνδεὶς ἦτος παιδίον (§. 103), καὶ διὰ τῶν πολεμῶν τοῦ ΕΡΥΘΡΟΥ ΚΑΙ ΛΕΥΚΟΥ ΡΟΔΟΥ ἀπώλεσε καὶ τὰς Ἀγγλικὰς αὐτοῦ κτήσεις. Οἱ Ριχάρδος δῆλοι, δοῦλοι τῆς Υδρκῆς, δὲ πέγγυονος τοῦ βασιλέως Ἐδουάρδου Γ', ἐπίστευεν ὅτι ἔχει πλησιέστερα δικαιώματα εἰς τὸ Ἀγγλικὸν στέμμα ἢ ὁ Ἐρρῖκος ΣΤ'. Ἐσχημάτισε λοιπὸν ἰσχυρὸν κόμιμα, ἀνεπέτασε τὴν σημαίνην τῆς ἀνταρσίας, καὶ ἤρχισε τὸν αἰματηρὸν ἔκεινον ἐμπρύλιον πόλεμον, ὅστις ἀπὸ τῶν συμβόλων τῶν κομματαρχῶν φέρει τὸ δόνομα τοῦ ἐρυθροῦ (Δογγοβίκου) καὶ λευκοῦ (Υδρκης) ἥδδον. Καὶ ἔπεισε μὲν ὁ Ριχάρδος εἰς πεισματώδη τινὰ πρὸς τὰ στρατεύματα τῆς βασιλίσσης μάχην, ἥτις διέταξε νὰ κοσμήσωσι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μὲν χάρτινον στέμμα, καὶ νὰ τὴν ἐμπήξωσιν ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τῆς Υδρκῆς· ἀλλὰ τοῦ Ριχάρδου ὁ πρωτότοκος οὐδεὶς, δὲ ιπποτικὸς Ἐδουάρδος (1461—1483) ἐξεδικήθη τὴν κατὰ τοῦ πατρὸς ὕδριν· Ἐλαβε τὸ σκῆπτρον· καὶ τοι δὲ πολλάκις ἀτυχίσας ἐπὶ τῆς κυβερνήσεώς του, ἐξησφαλίσθη ὅμως τελευταῖην ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἀφοῦ δὲ Ἐρρῖκος τοῦ Δογγοβίκου, ὅστις ἀντίλλαξε τετράκις τὸν θρόνον πρὸς τὴν εἰρκτὴν, ἐτελείωσε τὴν πολύμοχθον αὐτοῦ ζωὴν ἐν Τουέρῳ, καὶ δὲ οὐδὲς αὐτοῦ ἐφονεύθη. Ἀλλὰ τὸ αἷμοκηλίδωτον στέμμα οὐδεμίαν οὐδὲ εἰς τὸν οἶκον τῆς Υδρκῆς ἔφερεν εὐτυχίαν. Δυτικιστοῦν, ἔστρεψεν ἥδη τὸ τραχὺ γένος αὐτὸ καθ' ἐκυτοῦ τὰ διπλα. Καὶ πρῶτον μὲν ἦρεν ἐκ τοῦ μέσου δὲ Ἐδουάρδος διὰ φόνου τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Κλαρέγκην, καὶ ὅτε ἀπέθανεν ὁ ἔδιος, καταλείπων δύο ἀνήλικα τέκνα, ἔβαλεν ὁ γενάτας ἀδελφὸς αὐτοῦ Ριχάρδος Γ'. (1483—1485) νὰ πεγίζωσιν ἐν Τουέρῳ αὐτὰ, καὶ κατέλαβε τὸν θρόνον, ἐπὶ

τοῦ ὁποίου εἰς μάτην ἥλπισεν, δτὶ ἔμελλε νὰ στηριχθῇ διὰ νέων κακουργημάτων. 'Ο δ' ΕΡΡΙΚΟΣ ΤΟΥΔΩΡ, ἀπόγονος τοῦ βασιλικοῦ οἴκου Λογγοβίκου, ὅστις φυγὼν εἰς τὴν Γαλλίαν ἡδυνήθη νὰ σωθῇ ἐκ τῆς κοινῆς ἀπωλείας τοῦ γένους αὐτοῦ, προσωριμίσθη εἰς τὴν παραλίαν τῆς Ἀγγλίας, καὶ ἐκέρδισεν εἰς τὴν μάχην τοῦ Βουσουάρθου, (1485), καθ' ἣν ἔπεισεν ὁ 'Ριχάρδος Γ', τὴν νίκην καὶ τὸ κράτος. Συζευχθεὶς δ' ἔπειτα 'Ερρίκος ὁ Ζ'. (1485—1603), δι' οὗ ἀνέθη εἰς τὸν θρόνον ὁ ΟΙΚΟΣ ΤΟΥΔΩΡ, (1485—1603) μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἐδουάρδου Δ'. κατώρθωσε νὰ συνδιαλλάξῃ τὰ δύο ῥόδα.—'Η παγκόσμιος ἴστορία μόλις μνημονεύει ἄλλον πόλεμον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπεσωρεύθησαν τοσχῦται βδελυραὶ πράξεις, ὅσαι εἰς τὸν πόλεμον τοῦ ἐρυθροῦ καὶ λευκοῦ ῥόδου. 'Ογδοήκοντα μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας καὶ τὸ ἄνθος τῶν εὐγενῶν εἶχεν ἀφαρπάσει τὸ ξέφος. "Οθεν ἡδύνατο ὁ συνετὸς μὲν πολιτικὸς, ἀλλὰ καὶ σκληρόκαρδος 'Ἐρρίκος Ζ'. νὰ δώσῃ εἰς τὸ στέμμα μεγαλητέραν δύναμιν, ἢ ὅσην εἶχεν ἐπὶ τῶν Πλαταγερέτων.

§. 108. 6'. 'Η Σκωτία ἐπὶ τῷ Στουάρτων. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν πολεμικῶν τούτων συμβάντων, κατείχετο ἐν Σκωτίᾳ ὁ ἀσθενής θρόνος ὑπὸ τοῦ οἴκου Στουάρτ, ἐπὶ τοῦ ἑποίου οἱ εὐγενεῖς, ισχυροὶ ἔνεκκα τῶν κτημάτων καὶ τῶν ὑποτελῶν αὐτοῖς ἀνθρώπων, καὶ συνειθισμένοι εἰς ἀγῶνας, κυνήγιον καὶ ἀσκησιν εἰς τὰ ὅπλα, ἔλαθεν θέσιν σχεδὸν ἀνεξάρτητον. Προσεπάθουν δηλ. νὰ ἐλαττώσωσι τὰ βασιλικὰ δικαιώματα, καὶ νὰ οἰκειοποιηθῶσι τὰ κτήματα τοῦ στέμματος, εἰς τρόπον ὅστε ἡ ἴστορία τῶν Στουάρτικῶν βασιλέων δὲν ἔχει νὰ διηγηθῇ κατὰ τὸ διάστημα πολλῶν ἐκατονταετηρίδων, εἰμὴ ἀγρίους πολέμους καὶ ἀνταρσίας, καὶ ματαίας προσπαθείας τῶν μοναρχούντων, ἵνα χαλιναγωγήσωσι διὰ τοῦ δεσμοῦ τῆς τάξεως τὴν ἱπποτικὴν ἀναρχίαν. 'Ο 'Ιάκωβος Α'. (1406—1437), ὅστις κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας, διου πολὺν χρόνον εἶχε ζῆσαι αἰχμάλωτος, θελήσας νὰ ἡμερώσῃ τὴν βαρβαρότητα, ἐφονεύθη (1437) ὑπὸ συνωμοτῶν εἰς μοναστήριον τι ἐν Πέρθῳ. 'Ο δὲ τολμηρὸς αὐτοῦ υἱὸς 'Ιάκωβος Β'. (1437—1460), ὅστις ἐμιμεῖτο τὸν ζῆλον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ,

ἀπέθανεν ἐκστρατεύων κατὰ τῆς Ἀγγλίας βίζιον θάνατον τὸ 30 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Ἰάκωβος δ' ὁ Γ'. (1460—1483), ἡγεμὼν μεγάλης εὐφύΐας, ἥθελησε νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τῶν τραχέων ἥθῶν τῶν εὐγενῶν διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τεχνῶν καὶ βιομηχανίας, καὶ, κατὰ τὸ παράδειγμα Λουδοβίκου τοῦ ΙΑ'. τῆς Γαλλίας, νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν βασιλικὴν δύναμιν. Ἀλλ' ἐντεῦθεν εῖλκυσε πρὸς ἔχυτὸν τὸ μῆσος τῶν εὐγενῶν, οἵτινες ἦσαν παρωργισμένοι, διότι ὁ βασιλεὺς ηύνδει τοὺς ἀνθρώπους τῶν κατωτέρων τάξεων, οἵτινες συνεμερίζοντο τὴν πρὸς τὴν ἀστρολογίαν, μουσικὴν καὶ ἀρχιτεκτονικὴν ἀγάπην του. Συνύφναν λοιπὸν συνωμασίαν, ἐρόνευσαν τοὺς εὐνοούμενούς, καὶ ἡνάγκασαν τὸν βασιλέα νὰ φύγῃ. Ἐσφάγη (1488) δ' ἀγνώριστος ὁ Ἰάκωβος Γ'. εἰς μυλῶν τινὰ παρ' ἔθροῦ στρατιώτου. Ὁ υἱὸς δ' αὐτοῦ Ἰάκωβος Δ'. (1488—1513) ἦτον εὔπροστήγορος καὶ ἵπποτικός· διὸ ηνοκήθη πλειότερον ὑπὸ τῶν εὐγενῶν. Ἐν τῇ αὐλῇ αὐτοῦ διεδέχοντο ἄλληλα παίγνια καὶ ἕορτα, καὶ οἱ εὐγενεῖς ἀφοσιόνοτο μετ' ἀγάπης εἰς βασιλέα, ὅστις ἐφέρετο πρὸς αὐτοὺς μετ' ἐμπιστούντης, καὶ εἰχεν δόμοια πρὸς αὐτοὺς φρονήματα. Ἀλλ' ὅτε ὁ Ἰάκωβος, ἔνεκα συμμαχίας τινὸς πρὸς τὴν Γαλλίαν, ἐξεστράτευσε κατὰ τοῦ ἐξ ἀγχιστείας συγγένους αὐτοῦ Ἐδέρίκου Η'. τῆς Ἀγγλίας, ὁ Σκωτικὸς στρατὸς ἡττήθη (1513) κατὰ κράτος εἰς τὸν λόφο τοῦ Φλοδδένου· 10,000 μαχηταί, ἐν οἷς οἱ κορυφαῖοι τῶν εὐγενεστάτων οίκογενειῶν, ἐσκέπασαν τὸ πεδίον τῆς μάχης· τὸν δὲ νεκρὸν τοῦ βασιλέως εὗρον τὴν ἐπαύριον ὑπὸ σωρὸν ἐσφρυγμένων εὐγενῶν, οἵτινες δὲν ἥθιλησαν νὰ ἐπιζήσωσιν εἰς τὸν θάνατον τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτῶν ἀρχηγοῦ. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἀνηλίκου αὐτοῦ υἱοῦ Ἰακώβου Ε'. (1513—1542) κατεσπαράχθη ἡ χώρα ὑπὸ τῆς μανίας τῶν πολιτικῶν καὶ θρησκευτικῶν κομμάτων, καθ' ἣν πάντα τὰ πάθη ἐνήργουν ἀχαλινώτως, καὶ ἐπῆλθε κατάστασις ἀγριότητος καὶ ἀγομάτως.

3. Ἰσπαρία καὶ Πορτογαλλία.

§. 109. Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἴσταντο παρ' ἄλληλα τὰ βασίλεια ΑΡΑΓΩΝΙΑ, ΚΑΣΤΙΛΙΑ, ΚΑΙ ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ, (§. 25) εἰς κεχωρισμένην αὐθινπαξιένα. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐζήτησε γὰ

ἐκταθῇ πρὸς ἀνατολὰς, οὐχὶ μόνον προσλαβόν τὰς παραλίους
χώρας Καταλωλαρ, Βαλεγκλαρ καὶ Μουρκλαρ καὶ τὰς Ἰσπα-
νικὰς νήσους Μαλώρκαρ καὶ Μιρώρκαρ, ἀλλὰ καὶ ὑποτάξαν
κατὰ μικρὸν τὴν Σαρδινίαρ καὶ Σικελίαρ, καὶ ἐπὶ Ἀλφόνσου
μάλιστα τοῦ Ε'. (1416—1456) κατακτῆσαν τὸ βασιλείον
τῆς Νεαπόλεως· ἡ δὲ Καστιλία πάλιν ἔζετάθη πρὸς νότον,
προσλαβοῦσα δι' εύτυχῶν κατὰ τῶν Μαύρων πολέμων τὴν
Κορδόβην, Σεβίλλην καὶ τὰ Γάδειρα. Οἱ ἀγῶνες οὗτοι εἶχον
μεγίστην ἐπιχρόην ἐπὶ τῆς ιστορίας καὶ τοῦ χρακτῆρος τοῦ
Ἰσπανικοῦ ἔθνους. 1. Παρήγαγον ιπποτικὸν καὶ φιλοπόλεμον
φρόνημα, καὶ ἐπενήργησαν ὅστε ὁ Ἰσπανικὸς λαός νὰ εὑρίσκῃ
εὐαρέσκειαν εἰς τὰς μάχας καὶ τὰ σπλα, εἰς τὰ ιπποδρόμια
καὶ τὸν ιπποτισμὸν, τὴν ρωμαντικὴν ποίησιν καὶ τὰ ἄσματα.
2. Διετήρησαν τὸν θρησκευτικὸν ζῆλον, καὶ ἐθεμελίωσαν τὴν
μεγάλην δύναμιν τοῦ αἰλήρου, ἥτις ἐν Ἰσπανίᾳ ἔμεινε πάντοτε
ἀδιαφορούνεικητος. 3. Ἐξύπνισαν τὴν φιλελευθερίαν καὶ μεγα-
λοφροσύνην εἰς τὸν λαόν· διὸ αἱ Ἰσπανικὲς τάξεις, αἵτινες συ-
νήρχοντο εἰς τακτικὰς διατάξεις (Cortes), ἐπεζήτουν καὶ ἤτουν
δικαιώματα, ὅποια δὲν εὑρίσκοντο τότε εἰς κάνεν βασιλείον·
Δι τάξεις τῆς Ἀραγωνίας οὐχὶ μόνον εἶχον τὸ δικαίωμα τῆς
νομοθεσίας καὶ παραχωρήσεως τῷρ φόρῳ, ἀλλ' ἦτο προσέτε
καὶ ὁ βασιλεὺς ἡναγκασμένος νὰ ζητῇ τὴν γνώμην αὐτῶν, ὅτε ἐ-
ξέλεγε τοὺς συμβούλους του. Τὰς δὲ ἐριδας τῶν τάξεων πρὸς τὸν
βασιλέα ἔκρινεν ἀνεξάρτητός τις πρῶτος δικαστής (Justicia).

§. 110. Καὶ ἐκ τῶν βασιλέων μὲν τῆς Ἀραγωνίας γνω-
στότατος εἶναι ὁ ιπποτικὸς Πέτρος Γ'. (π. 1282), ὁ κατα-
κτητὴς τῆς Σικελίας (§. 69), ἐκ δὲ τῶν τῆς Καστιλίας Ἀλ-
φόνσος ὁ Ι'. (1252—1284), ὁ Σοφός. Ὁ τελευταῖος ἤσχο-
λεῖτο περὶ τὴν ἀστροφορμῶν καὶ ἀστρολογῶν, περὶ τὴν μου-
σικὴν καὶ ποίησιν, ἔζετειν τὸ πανεπιστήμιον τῆς Σαλαμάγ-
κας, προήγαγε τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐγχώριου γλώσσης, καὶ
διέταξε νὰ συγγράψωσι νομικὰ καὶ ιστορικὰ βιβλία· ἀλλὰ τῷ
ἔλειπεν ἡ πρακτικὴ γνῶσις τοῦ βίου. "Οπως δ' ἐπιτύχη τὴν
μηδαμινὴν τιμὴν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στέμματος τῆς Ρώμης
(§. 79), καὶ δυνηθῇ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν πρὸς τὴν πολυτέλ-

λειαν και τὰς ἡδονὰς κλίσιν αὐτοῦ, κατεπίεσε τὸν λαὸν μὲ φόρους, και ἐνέβαλε τὴν χώραν του εἰς ταραχὴν ἔνεκα τῶν ἀσωτειῶν αὐτοῦ και τῆς δικροφορᾶς τοῦ νομίσματος. Αλφόρσος δ' ὁ ΙΑ'. (1324 — 1350) ἐνίκησε τοὺς Μαύρους παρὰ τὸν ποταμὸν Σάλαδορ, και κατέκτησε (1340) τὸ ἐν τῇ Ἀνδαλουσίᾳ ὄχυρὸν Ἀλγεζίρας. Και ὅπως ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν ἔξοδα τοῦ πολέμου, εἰσήχθη ὑπὸ τῶν τάξεων ὃ εἰς τὸ ἐμπόριον και τὴν ἐπιμιξίαν λίγην ἐπιβλαβής φόρος ἀλκαβαλα, ὅστις ἐλαμβάνετο ἀπὸ παντὸς κινητοῦ και ἀκινήτου κτήματος, ὅσας κις αὐτὸς ἐπωλεῖτο ἢ ἀντηλλάσσετο. Ἐκτοτε δὲ διέμεινεν ὁ φόρος οὗτος ἐν Ἰσπανίᾳ. 'Ο νιὸς δ' αὐτοῦ Πέτρος ὁ Σκληρὸς (1350—1369) ἐλύσσει κατὰ τῶν γυναικῶν, ἀδελφῶν και συγγενῶν αὐτοῦ, κατὰ τῶν εὐγενῶν και τοῦ λαοῦ, μέχρις οὗ ἐνίκησεν αὐτὸν και ἐφόνευτεν ὁ ἵπποτικὸς αὐτοῦ ἐτεροθαλῆς ἀδελφὸς, Βοηθούμενος ὑπὸ μισθοφόρων Γάλλων, και κατέλαβεν ἐπειτα τὴν θέσιν του. Φέρ δὲ γάμος τῆς βασιλίσσης ΤΗΣ ΚΑΣΤΙΛΙΑΣ ΙΣΑΒΕΛΛΑΣ (1474 — 1504) μετὰ ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΥ ΤΟΥ ΚΑΘΟΔΙΚΟΥ ΤΗΣ ΑΡΑΓΟΝΙΑΣ (1479—1516) ἦνωσε περὶ τὸ τέλος τῆς 15ης ἑκατονταετηρίδος τὰ δύο βασιλεῖα, και ἔφερεν οὕτω νέαν ἐποχὴν εἰς τὴν Ἰσπανίαν.

§. 111. 'Ο Φερδινάνδος και ἡ Ἰσαβέλλα, ὁδηγαύμενοι ὑπὸ τῶν συμβουλῶν τοῦ συνετοῦ Καρδιναλίου ΕΙΜΒΕΝΕΖΟΥ, προστίθεντο μίαν και τὴν αὐτὴν πρόθεσιν, ἐκήτουν δηλ. καὶ ἐλαττώσωσι τὴν δύραιμιν τῶν εὐγενῶν και τοῦ κλήρου, και καὶ ἐπαυξήσωσι τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον κατώρθωσεν ὁ Φερδινάνδος νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ πάπα τὸ ἀξιωμα τοῦ προεστῶτος τῶν τριῶν πλουσίων ἵπποτικῶν ταγμάτων τῆς Καστιλίας, και τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν τοὺς Ἰσπανοὺς ἐπισκόπους. Ἐπειτα δὲ ἀφήσειν ἀπὸ τῶν εὐγενῶν τὴν δικαιοδοσίαν, ὅπως μετενέγκῃ αὐτὴν εἰς τὰ βασιλικὰ δικαστήρια, και συνέστησε τὴν ὠπλισμένην χωροφυλακὴν (gens d'armerie) πρὸς διατήρησιν τῆς εἰρήνης τῆς χώρας και κατάπαυσιν τῆς ληστείας και τῶν συχνῶν δικτυλητισμῶν. Τὸ οὐσιωδέστατον ὅμως τῶν πρὸς ἐπαύξησιν τῆς βασιλικῆς δυνάμεως γενομένων ἦτο τὸ ΔΙΚΑΙΩΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΕΞΕΤΑΣΕΩΣ, (ἢ ἱεροδι-

κείον), ἐνῷ διώριζεν ὁ βασιλεὺς τὸν μέγαν ἑταστὴν καὶ πάντας τοὺς δικαστάς. Τὸ βασιλικὸν δὲ τοῦτο, μετὰ πνευματικῶν ὅπλων ἐξωπλισμένον δικαστήριον τῆς πίστεως, οὐ μόνον ἦτον ὁ τρόμος τῶν αἱρετικῶν καὶ τῶν ἐν κρυπτῷ Μωαμεθανῶν καὶ Ιουδαίων, ἀλλὰ συνεῖχε προσέτι τοὺς εὔγενεῖς καὶ τὸν κλῆρον εἰς φόβον, καὶ ἐπέβαλλε στερεὰς πέντας εἰς τὴν ἐλευθερινὴν ἐνέργειαν τοῦ πνεύματος. Ἀπλῆ ὑποψίᾳ, ψυστὸς μαρτυρίας ἔχθροῦ τινος, ἥδηνατο νὰ φέρῃ τοὺς πολίτας εἰς τὴν ἀποτρόπαιον εἰρκτὴν τοῦ ιεροδικείου, ὅπου ἐζήτουν νὰ ἀναγκάσωσιν αὐτοὺς εἰς ἔξομολόγησιν τῆς ἐνοχῆς των διὰ τρομερωτάτων βισενιστηρίων, καὶ προσεπάθουν νὰ κλονίσωσι τὴν σταθερότητα διὰ παγίδων, δικοτροφῶν καὶ ὑπούλων ἐρωτήσεων. Πολυάριθμα δὲ σφάγια παρεδίδοντο εἰς τὸν διὰ πυρὸς θάνατον ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει (Auto da fé ἔργον πίστεως), ἢ κατετήκοντο ἐφ' ὄρου ζωῆς ἐν ὑγραῖς φυλακαῖς, ἐνῷ τὸ δημόσιον ταμεῖον ἐπλουτίζετο ἐκ τῶν δημευόμενῶν κτημάτων. Οὐδέποτε δὲ θρόνος καὶ ἡ ἐκκλησία εὑρεθῆσκεν εἰς τόσον ἐπικίνδυνον συμμαχίαν κατὰ τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν, ὅσον ἐν Ἰσπανίᾳ ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ ιεροδικείου.

§. 111. 6'. Ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς πρώτης σταυροφορίας ἥρπασσεν ὁ κόμης ΤΗΣ ΒΟΥΡΓΟΥΝΔΙΑΣ ΕΡΡΙΚΟΣ ἀπὸ τῶν Μεχρών δι' εὐτυχῶν πολέμων τὴν περὶ τὸ Ὀπόρτον χώραν (Porto Cale), καὶ ἔγινεν ἴδρυτης τοῦ βασιλείου τῆς Πορτογαλλίας, τοῦ ὀποίου ἥρχε κατ' ἀρχὰς ὡς Καστιλικῆς ἐπαργύριας. Ὁ υἱὸς δ' αὐτοῦ καὶ διάδοχος ΑΑΦΟΝΣΟΣ Α'. προσέλαβε μετὰ τὴν ἐν Οὐρίκῃ λαμπράν κατὰ τῶν Ἀράβων νίκην (1139), καὶ μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Αλγαρβίας, τὸν βασιλικὸν τίτλον, κατέστησε τὴν χώραν ἀνεξάρτητον ἀπὸ τῆς Καστιλλίας (1143), καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὴν καλὴν νομοθεσίαν καὶ πολιτείαν. Ὁλίγον δὲ μετὰ ταῦτα ἐκυρίευσε, βοηθούμενος ὑπὸ σταυροφόρων τῆς κάτω Γερμανίας καὶ Φλανδρίας, τὴν Λισσαβῶνα, καὶ κατέστησεν αὐτὴν πρωτεύουσαν τοῦ βασιλείου. Ὑποσχεθεὶς δὲ νὰ τελῇ φόρον τινὰ εἰς τὸν παπικὸν Θρόνον, κατώρθωσε νὰ ἀναγνωρίσῃ (1179) Ἀλεξανδρος δ' Γ'. τὸ βασιλικὸν αὐτοῦ ἀξιωμα. Ὁ ἀνδρεῖος δ' αὐτοῦ υἱὸς Σάγ-

χωρ ὁ Α', δστις ἐνίκησε (1184) παρὰ τὴν Σατάρην (Σαν-
λαβίν) τὴν Ἀραβικὴν αἰρεσιν τῶν Ἀλμοχαδῶν, ἀπέκτησε
διὰ τῆς φροντίδος, τὴν ὅποιαν ἔδειξεν ὑπὲρ τῆς γεωργίας καὶ
κτίσεως χωρίων καὶ κωμῶν, τὸ ἐπώνυμον τοῦ φίλου τῷ
γεωργῷ. Μέχρι δὲ τῆς 15ης ἐκατονταετηρίδος, καθ' ἣν τὸ μὲν
κράτος ἔζετάθη, κατακτήσαν τὴν Σέπταν (Κέουταν) καὶ Ταγ-
γέραρ (Tanger) ἐν τῇ Βορείῳ Ἀφρικῇ, αἱ δὲ πρὸς ἀνακάλυ-
ψιν γαιῶν τολμηρὴ θαλασσοπορία παρέτχον εἰς αὐτὸ μεγα-
λητέρων ἐπισημότητα, ἀποτελοῦσιν οἱ μεταξὺ βασιλέων καὶ
εὐγενῶν πόλεμοι, οἱ πρὸς τοὺς Μαύρους καὶ Καστιλιανοὺς
ἀγῶνες, καὶ αἱ πρὸς τὸν πάπαν καὶ τὸν προέχοντα κατὰ τὴν
δύναμιν κληρον ἕριδες, τὴν κυριωτέραν ὑπόθεσιν τῆς Πορτο-
γαλλικῆς ιστορίας. Τῶν δὲ βασιλέων λόγου ἄξιοι μάλιστα εἴ-
ναι Πέτρος ὁ Αὐστηρὸς (1357—1367), ὁ τρομερὸς ἐκδι-
κητὴς τῆς κατὰ δικταγὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παρ' αὐλικῶν τι-
νων φονεύθεισης ὥραιας συζύγου του Ἰερελας Δεκάστρου, καὶ
ὁ νιὸς αὐτοῦ Ἰωάννης ὁ Νόθος (1385—1433), κατακτή-
σας χώρας τινὰς τῆς Ἀφρικῆς. Ἀπὸ δὲ τοῦ Β'. Ἰωάννου
(1481—1495) καὶ Ἐμμανουὴλ τοῦ Μεγάλου (1495—
1521) ἀργίζει διὰ τὴν Πορτογαλλίαν νέα ἔνδοξος περίοδος.

§. 112. Εἰς τὰ θλιβερώτατα γεγονότα τῆς Ἰσπανικῆς
ιστορίας ἀνήκει ὁ διωγμὸς τῷ Μαύρῳ. "Οτε δηλ. τὸ βασί-
λειον τῶν Μαύρων, Γρανάδα, ὑπετάγη μετὰ δεκαετῆ πόλε-
μου εἰς τὴν ἀπλα τοῦ Φερδινάνδου καὶ τῆς Ἰσαβέλλης, ἀφοταν
τοὺς Μωχμεθανούς κυρίους νὰ πράξωσι μόνον ἐν τῶν δύο,
ἢ νὰ μεταναστεύσωσιν, ἢ νὰ ἀσπασθῶσι τὸν Χριστιανισμόν.
Τότε δ' ἐγκατέλειψκαν πολλοὶ τὴν γῆν τῆς γεννήσεως αὐτῶν
ἄλλοι δὲ προσεχώρησαν μὲν, καίτοι ἐσωτερικῶς τάναντιά φρο-
γοῦντες, εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ εὐαγγελίου, ἡναγκάζοντο
ὅμως ὑπὸ τῆς σκληρότητος τοῦ ιεροδικείου καὶ τῆς καταπί-
σεως τῆς κυβερνήσεως νὰ καταφεύγωσιν εἰς συγχάς ἐπαναστά-
σεις, αἵτινες πάντοτε καθίστων τὴν θέσιν αὐτῶν χειροτέραν.
Ο κατὰ τῶν Μαύρων ἀγὼν ἦτο συγχρόνως ἀγὼν φυλῆς καὶ
θρητικής. Πᾶσα νίκη ἦτον ἐν βῆμα πρὸς τὴν μακαριότητα
τῶν ἐπιγειον ἀμάρτημα εὑρίσκει τὸν ἔξιλασμὸν αὐτοῦ εἰς τὰ

αίρεια τῶν ἀπίστων ἔχθρῶν. Ἀλλὰ θλιβερωτάτη ἐγένετο ἡ τύχη αὐτῶν ἐπὶ τοῦ θρησκομανοῦς Φιλίππου Β'. καὶ τοῦ δύωνού μου αὐτοῦ διαδόχου (Φιλίππου Γ'). Καὶ πρῶτον μὲν ἐξεδόθη τὸ διάταγμα, καθ' ὃ ἐπρεπε νῦν ἀπαρνηθῶσι τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, τὴν ἑθνικὴν τῶν ἐνδυμασίαν καὶ τὰ ἴδιατερα αὐτῶν ἔθιμα· ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ σκληρὰ αὐτὴ διαταγὴ δὲν ἐφάνη ἀρκούντως ἐνεργητική, ὥστε νὰ ἀξουθενίσῃ τὰ τελευταῖα ἔχνη τῆς Ἀραβικῆς αὐτῶν καταγωγῆς καὶ τῆς ξένης τῶν πίστεως, ἐδιώγθησαν ἀσυμπαθῶς ἀπὸ τοῦ Ἰσπανικοῦ ἐδάφους. Τότε δὲ ἐγκατέλειψαν (1610) περὶ τὰς 800,000 Μαύρων, ἀνδρες καὶ γυναῖκες, γέροντες καὶ παιδία, τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς των, τοὺς ἀνθοῦντας ὄγροντες, καὶ τὰς ὑπὸ αὐτῶν τῶν ἴδιων συμπογχθείσας καλύζεις. Μετ' ὀλίγον δὲ τὰ τέως ἀνθοῦντα πεδία τῆς Μεσημβρίας ἦσαν ἔρημοι, ἡ γεωργία παρήκμασεν, ἡ βιομηχανία ἐσταμάτησεν, πρὸ μικροῦ εὐδαίμονα χωρία ἐπεσον εἰς ἐρείπια, βιομήχανοι πόλεις ἡρημώθησαν ἀνθρώπων πενίᾳ δὲ, ῥίπαρις καὶ νωθρότης, ἐκάθισαν ἐπὶ τῶν ποτὲ πλουσίων καὶ εὔτυχῶν τόπων, περὶ τῆς ἐξαφανισθείσης λαμπρότητος τῶν ὁποίων μαρτυροῦντιν ἔτι καὶ νῦν μεγαλοπρεπῆ ἐρείπια. Καὶ τοὺς Ἰουνδαίους δὲ δομοία κατέλαβε τύχη· ἵερεῖς καὶ αὐλικοὶ διευποράσθησαν τὰ κτήματα καὶ τοὺς θησαυροὺς τῶν καταδιωχθέντων. — *'H ἐξουθέργοις τῷ δικαιωμάτω τῷ τάξεων καὶ τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ Ἰσπανικοῦ λαοῦ, ἦτον ὡσαύτως ἐπακολούθημα τῆς καταχθονίου συμμαχίας τοῦ θρόνου καὶ τῆς ἐκκλησίας.*

Δ. Ιταλία.

ά.) *'Arw 'Italīa.*

§. 113. Ἐν τῇ ΑΝΩ ΙΤΑΛΙΑΙ προήχθησαν διὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ναυτιλίας αἱ δύο δῆμοικρατίαι ΒΕΝΕΤΙΑ καὶ ΓΕΝΟΥΑ εἰς ἀκμὴν, ἥτις ἐπενθύμιζε τὴν ὠρχιοτάτην ἐποχὴν τῆς παλαιᾶς Ελλάδος. Ἡ Βενετία ἔστρεψε τὰ βλέμματα αὐτῆς ἐπὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ Αιγαίου πελάγους, καὶ ἐζήτει νὰ κατακτήσῃ τὰς νήσους καὶ παραλίας, διὰ νὰ ἔχῃ ἀρμόδια

έμπορευκ, λιμένας καὶ ἀποθήκας οὕτως ἐν Δαλματίᾳ καὶ Βαλάδι, εἰς τὸ Ἀρχιπέλαιος, Κωροταρτιούπολην κ. ἄλλ. Διὰ τοῦ Ἀνατολικοῦ δὲ ἐμπορίου ἔγεινεν ἡ λόγου ἀξία αὖτη πόλις, ἡ οἵ εἶχε παραχθῆ ἀπὸ τῆς ἑνώσεως πολλῶν δρουνήσων (§. 9), πλουσία καὶ ισχυρά. Πολυτελέσταται ἐκκλησίαι (Μητρόπολις τοῦ Ἀγίου Μάρκου), λαμπρὰ παλάτια (Παλάτιον τοῦ Δόγη), μεγαλοπρεπέσταται πλατεῖαι (πλατεῖα τοῦ Ἀγίου Μάρκου) καὶ τολμηρὰ ὑπὲρ τὰ ὕδατα οἰκοδομα (γέφυρα τοῦ Ριάλτου) καθίστων τὴν Βενετίαν θαῦμα τοῦ κόσμου. Ἄλλ' ἡ πολυτέλεια, τὰ πλούτη καὶ αἱ ἀπολαύσεις, δὲν ἥδυναντο νὰ ἀντικαταστήσωσι τὴν ἔλλειψιν τῆς ἐλευθερίας. Η ἐν ἀρχῇ δημοκρατικὴ πολιτεία μετεβλήθη τὴν 13^{ην} καὶ 14^{ην} ἑκατονταετηρίδα εἰς καταπιέζουσαν κληρονομικὴν ἀρεστοκρατίαν. Καὶ πρῶτος μὲν ἅρχων τοῦ κράτους ἦτον αἴρετος τις Δόγης (δοὺξ) μετὰ περιωρισμένης ἔξουσίας· ἡ δὲ δηλητοῦ χριστιανοῦ τοῦ μεγάλου συμβουλίου, εἰς τὸ ὅποιον δὲν εἶχεν εἰσόδου δικαίωμα εἰμὴ ὡρισμένος ἀριθμὸς προκρίτων οἰκογενειῶν (Nobili), τῶν ὅποιων τὰ ὄγόματα ἦσαν ἐγγεγραμμένα εἰς τὸ « χρυσοῦν βιβλίον ». Εἰς προφύλαξιν δὲ ἀπὸ πάσης μεταβολῆς τῆς πολιτείας, ἐξελέγθησαν δέκα ἀρδρες, ἔξοπλισθέντες μετὰ δικτατωρικῆς ἔξουσίας, ὑπὸ τοὺς ὅποιους ἐτάσσετο ἡ ἀστυνομία τῆς πόλεως μὲν κατασκήπους καὶ συκοφάντας (καταδότας) καὶ ἐταυτήριον τι τῆς πόλεως, μεθ' ὑπογείων εἰρκτῶν, βασανιστηρίων καὶ μαλυβδίνων οἰκημάτων. Πᾶν βῆμα ἐπιγρυπνεῖτο, πᾶσα λέξις ἦτον ὑπαπτος, πᾶσα κιγκησις τοῦ λαοῦ ὑπεβλέπετο. Η δὲ ἀπόπειρα τοῦ Δόγη Μαρκού του Φαλιέρη, νὰ καταβάλῃ τὴν ὑπερήφανον ἀριστοκρατίαν, συνομόσας μετά τινων ριψοκινδύνων ἀνθρώπων τῶν κατωτέρων κλάσεων, ἐτελείωσεν (1355) ἐπενεγκοῦσα τὴν ιδίαν αὐτοῦ πτέσιν καὶ θάνατον βίᾳον ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ δημίου. Η ἀκόρεστος ἐπιθυμία τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ πλούτου, παρήγαγον ἀνίκτον σκληροκαρδίαν εἰς τοὺς Βενετούς, δι' ἣς ἐχαλαρώθη ὁ σύνδεσμος τῶν οἰκογενειῶν, καὶ ἐξησθενίσθη ὁ θρησκευτικὸς καὶ ἐκκλησιαστικὸς βίος. Τὴν 14^{ην} δὲ καὶ 15^{ην} ἑκατονταετηρίδα ἔγινησεν ἡ Βενετία γὰρ ἐπεκτείνη τὴν ἐπι-

κράτειαν αὐτῆς ἐπὶ τῆς Ἰταλικῆς ἡπείρου, καὶ κατώρθωσε τῷ ὅντι, βοηθουμένη ὑπὸ μυσθοφόρων ἐπιτηδείων, νὰ κυριαρχήσῃ τῆς Βεγέρης, Παδονίας, Βρεσκίας, καὶ πολλῶν ἄλλων πόλεων καὶ χωρῶν τῆς Ἀνω Ἰταλίας. Διὰ τούτου ὅμως περιῆλθεν εἰς ἔχθρικὴν σχέσιν πρὸς τὰ λοιπὰ κράτη τῆς Εύρωπης, καὶ ἐκινδύνευσεν ὅχι σπανίως νὰ ἀπολεσθῇ. Οὕτως μάλιστα ἐν ἀρχῇ τῆς 16^{ης} ἑκατονταετηρίδος ἐπὶ τῆς συμμαχίας (Liga) τοῦ Καμεράκου (Cambrai), εἰς τὴν δυοῖαν ἡνάθησαν ὁ αὐτοράτωρ Μαξιμιλιανὸς, ὁ Λουδοβίκος ΙΒ'. τῆς Γαλλίας, Φερδινάνδος ὁ Καθολικὸς τῆς Ἀρχαγωνίας, καὶ ὁ πάπας Ἰούλιος Β., διὰ νὰ μοιράσωσι (1508) τὴν ἐπικράτειαν τῆς Βενετίας. Ἡ πείλουν δ' οἱ Γάλλοι ἥδη νὰ κυριεύσωσι τὴν πλουσίαν πόλειν, ὅτε ηὐτύχησε τὸ ὑψηλὸν συμβούλιον τῆς Βενετίας, νὰ χωρίσῃ τὴν συμμαχίαν, καὶ νὰ καταστήσῃ ὑπὲρ ἐκυτοῦ εὔνοϊκούς τὸν πάπαν καὶ τὸν Φερδινάνδον. Οὕτω λοιπὸν κατωρθώθη ἡ σωτηρία τῆς Βενετίας, καὶ ἡ ἀποδίωξις τῶν Γάλλων ἐκ τῆς Ἰταλίας. Ἀνίστοι ὅμως ἦσαν αἱ πληγαὶ, ἃς ἔπαθεν ἡ Βενετία, καθιδρυθέντος τοῦ Ὁθωμανικοῦ κράτους εἰς τὰς Ἀνατολικὰς αὐτῆς κατοχὰς, καὶ ἀνακαλυφθείσης τῆς κατὰ Θίλασσαν δόδοι πρὸς τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας. Ἐκτὸτε ὁ συμβολικὸς μετὰ τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης γάμος τοῦ Δόγη ἐπὶ τοῦ πλοίου τῆς πολιτείας Βουκορταύρου, ἦτον ἀσήμαντος πανήγυρις. Διὰ τῆς μεγάλοδωρίας δὲ καὶ φιλοτεχνίας τῶν πλουσίων Βενετῶν ἔφθασεν ἡ ζωγραφικὴ ἐν τῇ πόλει τῶν λιμνοθαλασσῶν εἰς μεγάλην ἀκμὴν, μάλιστα ἐπὶ τοῦ Ζωγράφου TITIANΟΥ (1477 — 1576).

§. 114. Ὑπερήφρανος ἀντίπαλος τῆς Βενέτιας ἦτον ἡ ΓΕΝΟΥΑ. Ἡ ἀμοιβαία ζηλοτυπία τῶν δύο πολιτειῶν, ἔνεκκ τοῦ Ἀνατολικοῦ ἐμπορίου, ἐπήνεγκε πολλοὺς πολέμους, καὶ τινας αἷματηρὰς κατὰ Θίλασσαν συμπλοκὰς, ἐκ τῶν διοίων νικήτρια ἐξήρχετο συνήθως ἡ Βενετία. Τῆς Γενούν, τὰ λαμπρὰ ἐκ μαρμάρου παλάτια, ὁ ὑπὸ δάσους ιστῶν σκεπασμένος λιμὴν αὐτῆς, ἡ Τραπεζα κ.τ.τ. μαρτυροῦσι περὶ τοῦ πλούτου τῆς πόλεως. (Άλλ' αἱ μεταξὺ τῶν ἀριστοκρατικῶν καὶ δημοκρατικῶν, μεταξὺ Γονέλφων (Φιέσκη καὶ Γριαλδῆ) καὶ

Γιβελλίων. (*Σπιρόλα καὶ Δωρλα*) Ἐριδες ἔξησθέντες τὴν ἑτοῖς τερικὴν δύναμιν, καὶ ἔξηφάντες τὰς ἀρετὰς καὶ εὐγενεστέρας ὄρμάς. Φιλοχρηματία δὲ καὶ ἐπαρσία διὰ τὸν πλοῦτον ἦσαν τὰ ἐπικρατοῦντα εἰς τὸν λαὸν πάθη. Ἀνίκανοι γὰρ διοικήσωσιν ἔχυτούς, ἔζητον ξένους κυθερώνιτας, μέχρις οὐ τέλος περιήρχοντο, ἀλλοτε μὲν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Μεδιολάνου, ἀλλοτε δὲ ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν τῶν Γάλλων. Τὸ δ' ἔντεχνον πολίτευμα, διπερ ἐσχεδίασεν διὰ τὴν πατρίδα αὐτοῦ τὴν 16ην ἐκατονταετηρίδα δ' θαλασσινὸς ἥρως Ἀρδρέας Δωρλας, ἀφοῦ ἔξεβαλεν (1528) αὐτόθεν τὴν Γαλλικὴν κυριαρχίαν, καὶ ἀπεκτέκτησε τοὺς δημοκρατικοὺς τύπους, παρέσχε μὲν πάλιν εἰς τὴν πόλιν τὴν ἔξωτερικὴν αὐτῆς ἀνεξαρτησίαν, ἀλλ' οὐδόλως τὴν ἔσωτερικὴν εἰρήνην. Δύο δὲ δεκαετηρίδας μετὰ ταῦτα (1547) ἐπεχείρησε μὲν δ' ὡραῖος, πλούσιος καὶ πεπαιδευμένος ΦΙΕΣΚΟΣ, κόρης τῆς Λαζάργης, νὰ ἀρπάσῃ ἀπὸ τὸν οἶκον Δωρλα τὸ δογικὸν ἁξίωμα· ἀλλ' ἡ ἐπιχείρησις ἐμπατιώθη ἔνεκα τοῦ ἀπροσδοκήτου θαγάτου τοῦ τολμηροῦ συνωμότου. Καὶ τῆς Γενούν, δὲ ἡ δύναμις καὶ τὸ ἐμπορικὸν μεγαλεῖον πολὺ ἐκλονίσθησαν, ιδρυθέντος τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους καὶ ἀνακαλυφθείσης τῆς κατὰ θάλασσαν ὁδοῦ πρὸς τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας.

§. 115. Τὸ ΜΕΔΙΟΛΑΝΟΝ περιῆλθε κατὰ μικρὸν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς πλουσίας οἰκογενείας τῶν *Βισκοντῶν*, ητις κατώρθωσε νὰ λάβῃ περὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὸ ἁξίωμα τοῦ δουκὸς, ἴδρυσε διὰ σκληρότητος καὶ κακουργημάτων τρομερὰν βίαιον ἀρχὴν, καὶ κατέκτησε δι' ἀγρῶν στιφαρχῶν καὶ μισθωφρῶν (§. 89) τὸ μέγιστον μέρος τῆς Λομβαρδίας. Ὄτε δὲ περὶ τὸ μέσον τῆς 15ης ἐκατονταετηρίδος ἐσβέσθη ἐπὶ τοῦ *Φιλέππον* *Μαρλα*, τοῦ ἀπίστου φονέως τῆς ἐναρέτου αὐτοῦ συζύγου, τὸ ἄρρεν γένος τῶν Βισκοντῶν, μετήνεγκον οἱ κάτοικοι τοῦ Μεδιολάνου τὴν ἐπὶ τῆς ὡραίας χώρας κυριαρχίαν εἰς τὸν ίκανώτατον τῶν στιφαρχῶν τούτων, ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΝ ΣΦΟΡΖΑΝ (1450). Ἐν τούτοις δμωας ἐπεθύμησαν τὴν χώραν μετ' ὀλίγον οἱ Γάλλοι καὶ Ἰσπαροί. Ἐριδες δὲ συμβᾶσαι εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ *Σφρόζα* εὐκόλυνγον εἰς τὸν Γάλλον βασι-

λέα Λουδοβίκον τὸν ΙΒ', τὴν κατάκτησιν τῆς χώρας. Ἀπόγαγε δ' οὗτος (1500) τὸν δοῦκα (Λουδοβίκον Μῶρον) αἰχμάλωτον, καὶ κατέκλεισεν αὐτὸν νὰ σήπηται δέκα ἔτη εἰς ὑπόγειόν τινα εἰρκτήν. Καὶ ἀπεδιώθησαν μὲν πάλιν ὀλίγα ἔτη μετὰ ταῦτα οἱ Γάλλοι ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ ὁ νιὸς τοῦ αἰχμαλώτου Μώρου ἐγκατεστάθη δοὺξ τοῦ Μεδιολάνου· ἀλλ' ἡ πρώτη πολεμικὴ πρᾶξις τοῦ ἱππετικοῦ τῆς Γαλλίας βασιλέως Φραγκίσκου Α'. ἦτον δὲ ΕΝ ΜΑΡΙΓΝΑΝΩ « ΓΙΓΑΝΤΩΔΗΣ ΜΑΧΗ » (1515), καθ' ἣν ἐνικήθη ὁ δοὺξ καὶ οἱ Ἐλβετοὶ αὐτοῦ, καὶ τὸ Μεδιολάνον ἤνωθη πάλιν μετὰ τῆς Γαλλίας. Δέκα ἔτη μετὰ ταῦτα περιῆλθε τὸ δουκάτον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἰσπανῶν, οἵτινες κατεῖχον αὐτὸν ἔπειτα δύο σχεδόν ἑκατονταετηρίδας.

§. 116. Τὰ δυτικὰ δὲ κράτη τῆς Ἀνω Ἰταλίας περιῆλθον κατὰ μέγα μέρος εἰς τοὺς κόμητας τῆς ΣΑΒΩΔΙΑΣ, οἵτινες ἐζέτειναν κατ' ὄλγον τὴν κατ' ἀρχὰς μικρὰν αὔτῶν ἐπικράτειαν διὰ τῆς συνέσεως αὐτῶν, εὐτυχίας καὶ ἴσχύος τῶν ὅπλων εἰς δουκάτον, τὸ ὅποιον πρὸς βορρᾶν μὲν ἐζετείνετο ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς Ἐλβετίας μέχρι τοῦ Ιουράσσου (Γενεύη, Βάλση, Βαλεστία), πρὸς νότον δὲ περιελάμβανε τὸ ΠΕΔΕΜΟΝΤΙΟΝ μετὰ τοῦ Τουρλέου, τὸ κομητάτον τῆς Νικαλας καὶ ἄλλας χώρας. Ἀλλ' ὅτε ἔγειναν ὅμοροι τῆς Σαβωδίας πρὸς ἄρκτον μὲν εἰς ἡτακηνένοι εἰς τὰ ὅπλα δύσπονοι, πρὸς δυσμὰς δὲ ἡ εἰς Ισχυρὸν βασιλείου ἐνωθεῖσα Γαλλία, τότε ἐσμικρύνθη πάλιν κατὰ μικρὸν ἡ περιφέρεια τούτου. Καὶ ἐν τῷ Βουργουνδικῷ μὲρι πολέμῳ (§ 122) ἀπωλέσθη τὸ κομητάτον τῆς Βαλδηρίδος (Wadtland). εἰς δὲ τοὺς ἐν τοῖς χρόνοις τῆς ἀναμορφώσεως πολέμους, ἥλευθερώθη ἡ Γενεύη, καὶ εἰς τοὺς πολέμους τοὺς ὅποιους ἐπολέμησε Φραγκίσκος ὁ Α'. πρὸς Κάρολον τὸν Ε'. περὶ τῆς κατοχῆς τοῦ Μεδιολάνου, ἀπώλεσεν δούξ τῆς Σαβωδίας Κάρολος Γ., σύμμαχος ὁν τοῦ τελευταίου, τὸ κάλλιστον μέρος τῶν κληρονομικῶν αὐτοῦ κρατῶν, τὰ ὅποια πρῶτον (1559) ὁ νιὸς αὐτοῦ (Ἐμμαρονὴλ Φιλιέρτος) ἐπανέλαβε μέ τινας ἀπωλείας εἰς τὴν εἰρήνην τοῦ Πύργου Καμβρέσης (Khateau Cambresis). Ἀλλ' ἐπωφελούμενοι

εύνοϊκάς, περιστάσεις οι διάδοχοι αύτοῦ ἀντικατέστησαν πλουσίως τὸ ἀπολεσθὲν, προσκτώμενοι ἀλλα (Σαρδηνία, Γένουαν), καὶ ἀπέκτησαν τέλος τὸ βασιλικὸν στέμμα.

6'.) Μέση καὶ Κάτω Ιταλία.

§. 117. Ἐν ΤΟΣΚΑΝΗΙ ἡκμασε κατὰ πρῶτον ἡ ἐμπορικὴ πόλις ΠΙΣΑ. "Οτε δὲ αὕτη κατεβλήθη ὑπὸ τοῦ φθόνου τῶν Γενουγγίων, ἀνυψώθη ἡ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ ὑπὲρ τὸς λοιπᾶς, καὶ ἔταξε τελευταῖον καὶ σύτην τὴν Πίσαν ὑπὸ τὴν ἔζουσίκην της. Ἐν Φλωρεντίᾳ κατ' ὅρχας μὲν ἐκυριάρχουν οἱ Λύρετες ἀλλ' ὅτε οὗτοι διὰ τῶν κομματικῶν πολέμων τῶν Γουέλφων («μαύρων») καὶ Γιβελλίων («λευκῶν») ἔξηθεντοσαν, κατώρθωσε νὰ λάθη τὴν κυβέρνησιν δεις συντελεῖας διηρημένος λαὸς, συνιεῖμενος μάλιστα ἐξ ἐργαστασιαρχῶν καὶ ἐριουργῶν. Ἀλλὰ μόλις ίδρυθη εἰς Φλωρεντίαν ἐτελῆς δημοκρατία, καὶ ἀμέσως ἀνεφύη νέος ἄγων μεταξὺ τῶν πλουσίων ἐμπόρων καὶ τῶν πενεστέρων τεχνιτῶν περὶ τῆς ἀρχῆς, δι' ὃν ἀλλοτε μὲν ἡ ἀριστοκρατία τῶν πλουσίων, ἀλλοτε δὲ αἱ δημοκρατικαὶ συντεχνίαι εἶχον τὴν διεύθυνσιν τῶν πραγμάτων τοῦ κράτους. Ὅπο τοὺς ἀγῶνας δὲ τούτους ἀνεπιύχθη τοσοῦτον τὸ φιλελεύθερον αἰσθημα, ἡ φιλοπατρία καὶ νοητικὴ διάπλασις, ὡς εἴ τι Φλωρεντίκης ἡδύνατο νὰ παραβληθῇ πρὸς τὰς παλαιὰς Ἀθήνας. Τελευταῖον δ' ηὔτυχησεν ἡ πλουσία οἰκογένεια τῶν ΜΕΔΙΚΩΝ νὰ ἐλκύσῃ τοσοῦτον ὑπὲρ ἔχυτῆς τὴν εὐνοίαν, τῶν μικρῶν μὲν δεὶς ἡ πιότητος καὶ εὔμενείς, τῶν εὐγενῶν δὲ διὰ φιλικῆς εὐπροσηγορίας, ὡστε ΚΟΣΜΟΣ Ο ΜΕΔΙΚΟΣ (1428—1464), ἀνὴρ μεγάλης μὲν εὐφυΐας καὶ φιλόπατρις τὰ φρονήματα, ἀλλὰ χωρίς εὐγενείς καὶ τίτλου ἐκυριάρχει, ὡς ποτὲ ὁ Περικλῆς ἐν Ἀθήναις, τοῦ Φλωρεντίνου κράτους σχεδὸν ἀπεριορίτως, καὶ εἰς τὸ ἔχωτερικὸν μὲν ἐπιχειρῶν εὐτυχεῖς πολέμους, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν δὲ προσιβάζων τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, καὶ ἐγείρων λαμπρὰ οἰκοδομήματα, κατέστησε τὴν Φλωρεντίαν ἴσχυρὸν καὶ ἀκμάζουσαν. Εἰς αὐτὸν δικαίως ἀνήκει τὸ ἐπώνυμον «πατήρ τῆς πατρίδος».

§. 118. Τοῦ Κόσμου δ' ὁ ἔγγονος ΔΑΥΡΕΝΤΙΟΣ Ο ΜΕ-

ΓΑΛΟΠΡΕΠΗΣ (1472—1492), ἐξηκολούθησε τὸ σάδιον τοῦ προπάτορος, καὶ ἀνύψωσε τὴν Φλωρεντίαν εἰς ἔδραν πάτης τέχνης καὶ ἐπιστήμης, καὶ ἐκπαιδευτήριον συμπάσσοντας τῆς Εὐρώπης. Καλλιτέχναι, ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς, ἐκδόσμουν τὴν αὐλὴν αὐτοῦ. Βοζαντινοὶ δὲ λόγιοι, φυγόντες τὸ ξίφος τῶν Τούρκων, ἐδίδασκον ἐν Φλωρεντίᾳ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν. Ἡ ἀγαλματοποιία, ζωγραφικὴ καὶ μουσικὴ, ἐπ' αὐτοῦ ἥχισαν νὰ ἀναπτύσσωσι τὴν ὡραιοτάτην αὕτων ἀκμήν. Ἀποθανόντος ὅματος τοῦ Λαζαρεντίου ἵτχυσαν οἱ ἐνθουσιαστικοὶ λόγοι τοῦ δομινικανοῦ ΣΑΒΑΝΑΡΟΛΑ ήταν πείσωσι τοὺς Φλωρεντινοὺς, ὅπως ἀποδιώξωσι τοὺς Μεδίκους, καὶ ἀποκαταστήσωσι πάλιν τὴν δημοκρατικὴν πολιτείαν. Ἄλλ' ὅτε δὲ πάπας ἀρώρισε καὶ ἀναθεμάτισε τὸν τολμηρὸν «προφήτην τῆς Φλωρεντίας», ἡγέρθη δὲ κατ' αὐτοῦ ὁ κλῆρος, διότι κατὰ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἀσώτου ζωῆς αὐτοῦ μάλιστα ἐδημηγόρει, ἐπέτυχον οἱ ἔχθροι του νὰ τὸν καταβάλωσιν μετὰ δὲ ταῦτα κατεδικάσθη εἰς τὰς φλόγας ὡς ταράκτης τῆς ἐκκλησίας καὶ δημοκόπος. Ολίγον δὲ μετὰ ταῦτα (1498) ἐπέστρεψεν οἱ Μέδικοι καὶ ὅτε τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα ἐξύπνησε πάλιν μιτά τινα χρόνον, καὶ ἐπηκολούθησε δευτέρα ἔξορία, ἐστράτευσεν ὁ αὐτοκράτωρ Κάρολος Ε', συνενοηθεὶς μετὰ τοῦ μεδικοῦ πάπα Κλήμεντος Ζ', κατὰ τῆς Φλωρεντίας (1530), καὶ ἀναγκάσας αὐτὴν μετ' ἐπίμονον πολιορκίαν νὰ παραδοθῇ, ἀνέδειξε τὸν ὀμόφρονον Ἀλέξανδρο Μέδικον δοῦκα ἐπὶ τῆς ταπεινωμένης δημοκρατίας. Καὶ ἐφονεύθη μὲν ὁ Ἀλέξανδρος μεθ' ἐπταστῆ τυραννίαν ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ὁ οἶκος τῷ Μεδίκῳ ἔμεινεν ἐν τῇ ἀρχῇ. Ἐκ τῶν πολλῶν δὲ τεχνιτῶν καὶ συγγραφέων, οἵτινες ἔζων κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἐν Φλωρεντίᾳ, διασημότατα ὄνόματα είναι ὁ ΜΙΧΑΗΛ ΑΓΓΕΛΟΣ ο ΒΟΔΟΝΑΡΩΤΗΣ (1474—1563), διαπρέψας συγχρόνως ὡς ἀρχιτέκτωρ, γλύπτης καὶ ζωγράφος, καὶ ὁ πνευματωδέστατος πολιτικὸς ΜΑΚΚΙΑΒΕΛΗΣ, († 1527) ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου, ὅπερ ἐπιγράφεται «ὁ ἡγεμὼν», «τῆς» «ιστορίας τῆς Φλωρεντίας» καὶ τῶν «Περὶ Τιτλου Λιβλου διαλόγων».

§. 119. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν Αβερίων (§. 84)

διαμονής τῶν παπῶν ἐπεκρύτει ἐν τῷ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ
ΚΡΑΤΕΙ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ βικιοπραγία καὶ ἀνομία, προελθοῦσα
ἐκ τῶν αἰματηρῶν ἔριδων τῶν οἰκογένειῶν Κολώνα καὶ Ὀρ-
σίην. Τότε λοιπὸν διενοήθη ὁ ὑπὲρ τῆς παλαιᾶς Ῥώμης ἐνθου-
σιασμένος ΚΟΔΑΣ ΡΙΕΝΖΗΣ (Νικόλαος Λαυρέντιος) νὰ ἀπο-
δώσῃ εἰς τὸ κράτος τὸ παλαιὸν μέγεθος, ἀποκαθιστῶν τὴν
δημοκρατικὴν πολιτείαν. Ἡ γειραν νέαν Ῥώμαικὴν δημοκρατίαν,
ἔχειροτόνησαν τὸν δημηγόρον δῆμαρχον (Tribunum), καὶ
ἀπεδίωξαν τοὺς Ῥώμαιούς. Ἡ γειραν νέαν Ῥώμαικὴν δημοκρατίαν,
λαμπρὸν μέρος τοῦ Ριένζη ταχέως ἔληξε· μεγαλαυχίᾳ καὶ
ραταιότης ἐμώραναν αὐτόν· καταθλιπτικὴ δὲ φορολογία ἐστέ-
ρησεν αὐτὸν τὴν εὔνοιαν τοῦ λαοῦ· οὕτως ὥστε ἐπέτυχον οἱ
ἐχθροὶ του νὰ τὸν καταβάλωσι, καὶ νὰ τὸν ἀναγκάσωσι νὰ
φύγῃ. Καὶ ἐπέστρεψε μὲν μετά τινα ἔτη, ἀλλὰ μόνον ἵνα φο-
νευθῇ μετ' ὄλιγον κατά τινα ἔξαψιν τοῦ λαοῦ (1354). — Διοῦ
παρῆλθε τὸ ἐκκλησιαστικὸν σχίσμα (§. 92), προσεπάθησαν
διάσημοι τινες πάπαι, νὰ θεραπεύσισι τὰς πληγὰς τοῦ κράτους
καὶ τῆς ἐκκλησίας. Τούτων δ' ἀξιομνημόνευτοι μάλιστα εἶναι
οἱ Νικόλαος Ε'. (π. 1450), ὁ καθιδρυτὴς τῆς βιβλιοθήκης
τοῦ Βατικανοῦ παλατίου, καὶ ὁ ὡς εὐφυΐστατος καὶ ποικίλην
ἔχων μάθησιν γνωστὸς συγγραφεὺς Πτοες Β'. (Aireias Σύλβιος,
π. 1460 §. 95), ἀμφότεροι προσαγαγόντες τὴν παιδείαν καὶ
ἐπιστήμην. Τούναντίον δὲ διήγειρεν Ἀλεξανδρὸς δὲ ΣΤ'. (Βορ-
γιας π. 1500) διὰ τοῦ θεοστυγοῦς αὐτοῦ βίου τὴν ἀγανάκτη-
σιν ὅλης τῆς χριστιανωσύνης, καὶ ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ (μάλιστα
δ' ὁ ΚΑΙΣΑΡ καὶ ἡ ΔΟΥΚΡΗΤΙΑ ΒΟΡΓΙΑ) ἔπραξε μυσαρὰ
κακουργήματα. Οἱ διάδοχος τοῦ Ἀλεξάνδρου ΙΟΤΛΙΟΣ Β'.
(π. 1510) ἦτο μὲν μεγαλόφρων, ἀλλ' ἡ πρὸς τὸν πόλεμον
κλίσις αὐτοῦ ἦτο πολὺ ἀντίθετος πρὸς τὸ πνευματικὸν του
ἀξιωμα. Ἐξεστράτευσε δ' αὐτὸς ὁ ἴδιος, καὶ ἐξέτεινε τὸ ἐκ-
κλησιαστικὸν κράτος προσλαβὴν τὴν Borwlar, Ἀγκῶρα,
Φερράρα καὶ ἄλλας πόλεις καὶ χώρας. ΛΕΩΝ δ' ὁ Γ'. († 1.
Δεκ. 1521) ὁ ὑψηλὴν κεκτημένος παιδείαν υἱὸς τοῦ Λαυρεν-
τίου Μεδίκου, ἤνωσεν ἐγ τῷ Βατικανῷ πᾶσαν τὴν λαμπρότητα

τῆς τέχνης καὶ παιδείας ὡς κληρονομίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ.
 Ἀλλ' ἐν τῷ ζήλῳ αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν κλασικῶν συγγραμμάτων
 τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Ῥωμαϊκοῦ ἐθνισμοῦ, παρημέλησε τὴν ἐκ-
 κλησιαστικὴν παιδείαν καὶ τὸ πρός τὸ εὐαγγέλιον σέβας· καὶ
 ὅμως ἐφορολόγησε διὰ τοῦ ἐμπορίου τῶν συγχωροχαρτῶν
 τὴν εὔσεβῆ πίστιν τῶν λαῶν, διὰ νὰ ἀποτελέσῃ τὴν πολυτε-
 λῆ οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Πέτρου, καὶ νὰ δύ-
 ναται νὰ ἀνταμείβῃ μετὰ χειρὸς ἐλευθερίου τοὺς διαφόρους
 καλλιτέχνας. Ὁ « θεῖος » ζωγράφος ΡΑΦΑΗΛ (1483 —
 1520) ἦτο τὸ κόσμημα τῆς αὐλῆς του. — Ἐν ΦΕΡΡΑΡΑῖ
 ἐκυβέρνησε τὴν 15ην ἑκατονταετηρίδα τὸ νεώτερον γένος τοῦ
 οἴκου ΕΣΤΗ, τὸ ὄποιον δὲν ἔγεινεν ὅλιγάτερον ἐπίσημον τῶν
 Μεδίκων διὰ τὴν παιδείαν αὐτοῦ καὶ τὴν προστασίαν τῶν τε-
 χνῶν καὶ ἐπιστημῶν. ΑΡΙΟΣΤΟΣ (1474 — 1533) δὲ, ὁ ποιη-
 τὴς τοῦ « μαιρομένου Po.láρδου » καὶ ὁ Τορκουάτος ΤΑΣ-
 ΣΟΣ († 1595), δὲ φάλητης τῆς « ἐλευθερωμένης Ἱερουσα-
 λήμης » ἐκόσμησεν τὴν δουκικὴν αὐλὴν τῆς Φερράρας.

§. 120. Ἐν ΝΕΑΠΟΛΕΙ, ἥτις ἀπὸ τῆς πτώσεως τῶν Ὀ-
 χεντώφων (§. 68. 69) ἦτο παπικὸν τυμάριον, ἐκυβέρνων οἱ
 ἀπόγονοι τοῦ Ἀρδεγανίκοῦ Καρόλου. Οὗτοι δὲ ὑπερασπίσθησαν
 τὰ τῶν Γουέλφων τοσοῦτον θερμῶς ὅσον τὰ τῶν Γιβελίνων
 αἱ ἐκ τοῦ οἴκου τῶν ἡγεμόνων τῆς Ἀραγωνίας βασίλισσαι τῆς
 Σικελίας. Δύο δὲ κακοῦργοι βασίλισσαι ἦσαν Α'. (1343
 — 1382) καὶ Β'. (1414 — 1435) ἐνέπλησαν τὸ
 κράτος βδελυρῶν πράξεων, πολέμων καὶ ταραχῶν. Ἡ τελευ-
 ταῖα δὲ πρέδειξε, πρὶν ἔτι ἀποθάνη ἀτεκνος, πρῶτον μὲν ἐνα
 Ἀραγῶνοι, ἔπειτα δὲ ἐνα Γάλλοις ἡγεμόνα, κληρονόμον· ἐνε-
 κα τοῦ ὄποιού μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 15ου αἰώνος δύο κόμ-
 ματα, ἐν Γαλλικὸν καὶ ἐν Ἀραγωνικόν, ἐμάχοντο πρὸς ἀλ-
 ληλα μετὰ μεγάλης ὀργῆς καὶ ἀμοιβαίας ἐπιτυχίας περὶ τῆς
 κατοχῆς τῆς Νεαπόλεως, μέχρις οὗ τέλος Φερδινάνδος ὁ Κα-
 θολικὸς τῆς Ἀραγωνίας, προσέλαθε (1504) πάλιν αὐτὸ διὰ
 τῆς πανουργίας καὶ εύτυχίας τῶν δπλων, καὶ τὸ ἥνωσε μὲ τὴν
 Σικελίαν. Δύο αἰώνας ἔμεινε τὸ βασιλεῖον τῆς Νεαπόλεως
 καὶ Σικελίας ὑπότεταγμένον εἰς τὸ Ισπανικὸν σκῆπτρον, καὶ

έκυθερνάτο ὑπὸ ἀντιβασιλέων. Η ἐπαυξηνομένη ὅμως καταθλιπτική φορολογία, καὶ ἡ ἔξασθένησις τῶν δικαιωμάτων τῶν τάξεων, ἐπήνεγκον κατὰ μικρὰν πενίαν καὶ δουλικὴν κατάστασιν.

5. Τὸν νέον Βουργουνδικὸν κράτος.

§. 121. Φίλιππος ὁ Τολμηρὸς (1363 — 1401) εἶχε λάβει ως τιμάριον παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Ἰωάννου, τὸ δουκάτον τῆς Βουργουνδίας. Ἡγωσε δὲ μετ' αὐτοῦ διὰ γάμου καὶ κληρονομίας τὸ πρότερον εἰς τὸ Γερμανικὸν κράτος ἀνηκον Ἐλεύθερον Κομητάτον (Franche Comté) τῆς Βουργουνδίας καὶ τὰς πλουσίας Φλαρδρικάς χώρας μετὰ τῆς Ἀρτεσίας, Μεχελνίας, Ἀντβερπίας καὶ ἄλλ. τ. Ο νίδις δ' αὐτοῦ Ἰωάννης ὁ Ἀτρόμητος (1401—1419), καὶ ὁ ἔγγονός του Φίλιππος ὁ Ἀγαθὸς (1419—1417) ἐξέτειναν τὰς κτήσεις αὐτῶν ἐπὶ τῶν λοιπῶν κρατῶν τῶν Κάτω Χωρῶν, καὶ ἐθεμελίωσαν κράτος, τὸ ὅποῖον ἦδυνατο νὰ πραθληθῇ πρὸς τὴν Ἰταλίαν κατὰ τὴν παιδείαν, φιλοτεχνίαν, βιομηχανίαν καὶ εὐπορίαν. Φίλιππος ὁ Ἀγαθὸς ἦτον εἰς τῶν ἰσχυροτάτων καὶ πλουσιωτάτων ἡγεμόνων τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, καὶ οἱ ἱππόται αὐτοῦ τῶν Κάτω Χωρῶν ἐπίσημοι διὰ τὴν λαμπρότητα, δεξιότητα καὶ τοὺς κομψοὺς αὐτῶν τρόπους. Άι δὲ πλούσιαι ἐμπορικαὶ καὶ βιομηχανικαὶ πόλεις: Γάνδα, Βρυξέλλαι, Ἀντβερπλα, Βρύγαι, Λοβάνιον καὶ ἄλλ. εἶχαν μεγάλα δικαιώματα καὶ ἐλευθερίας καὶ στρατιωτικὴν δύναμιν πολιτῶν λόγου ἀξίαν.

§. 122. Τοῦ Φιλίππου ὁ υἱὸς, ΚΑΡΟΛΟΣ ο ΤΟΛΜΗΡΟΣ (1467 — 1477) ἐξέτεινε τὸ δουκάτον, καὶ προήγαγε τὴν λαμπρότητα τῆς ἱπποτικῆς αὐλῆς εἰς τὸν Κολοφῶνα. Καὶ ἦτο μὲν ἀνὴρ ἰσχυρὸς, ἀνδρεῖος καὶ πολεμικοῦ χαρακτῆρος, ἀλλὰ ἡ φιλαργία καὶ ἐμπάθεια καθίστων αὐτὸν ἀβουλον, ὑβριστικὸν καὶ σκληροτράχηλον. Σκοπός του δὲ κύριος ὑπῆρχεν ἡ ἐπέκτασις τοῦ δουκάτου αὐτοῦ εἰς Γαλλοβελγικὸν βασίλειον, δριζόμενον πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ Ρήνου. Άι ἐπιχειρήσεις ὅμως αὐτοῦ ἐμπαταιώθησαν ὑπὸ τοῦ πονηροῦ καὶ ἀπίστου βασιλέως

τῆς Γαλλίας Λουδοβίκου τοῦ ΙΑ'. "Οτε δηλ. Κάρολος ἡ Τολμηρὸς ἡπείρησε νὰ κηρύξῃ πόλεμον πρὸς τὸν δοῦκα τῆς Λοθαριγγίας, τοῦ ὀποίου τὴν χώραν καὶ πρωτεύουσαν Ναυκεῖον ἐπωφθαλμία, κατώρθωτεν ὁ Λουδοβίκος νὰ συνομολογηθῇ συνθήκη μεταξὺ Λοθαριγγίας καὶ Ἐλβετῶν. Τότε δὲ ἔξεστράτευσε μὲν ὁ Κάρολος μετ' ἀξιολόγου καὶ καλῶς ἐξωπλισμένου στρατοῦ ἵππων πέραν τοῦ Ἰουράσου κατὰ τῶν Ἐλβετῶν, ἡ τιθην (1476) ὅμως εἰς τὴν ΕΝ ΓΡΑΝΣΩΝΙ ΜΑΧΗΝ τοσοῦτον δεινῶς, ὥστε οἱ μὲν ἐπιζήσαντες διεσκορπίσθησαν εἰς ἀτακτον φυγὴν, τὸ δὲ λαμπρὸν πυροβολικὸν, ὡς καὶ τὸ πολυτελές, βαρυτίμων ὑφασμάτων, χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ πολυτίμων λίθων γέμον στρόπεδον, ἔπειτα εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἔχθρῶν, οἵτινες δὲν εἴξευρον νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν ἀξίαν αὐτῶν. Λυσσῶν δὲ διὰ τὸ δινείδος τοῦτο, ἔξεστράτευσεν δὲ Κάρολος μετά τινας μῆνας συλλέξας νέον στρατὸν κατὰ τῶν δμοσπάνδων. Ἀλλ' ἡ ΕΝ ΜΟΡΑΤΩΝ ΜΑΧΗ ἐτελείωσε καθ' ὅμοιον τρόπον· ἐκ νέου δὲ ἐπλούτησαν οἱ νικηταὶ συναγαγόντες ἀπειρα λάφυρα. Ἡ Βέρνη ἦρπασεν ἀπὸ τοῦ μετὰ τῆς Βουργουνδίας ἡγεμόνου κυβερνητικοῦ οἴκου τῆς Σαβωδίας τὸ κομητάτον τῆς Βαλδηνοίας, καὶ ὁ δοῦκ τῆς Λοθαριγγίας ἔγεινε πάλιν κύριος τῆς χώρας αὐτοῦ, θην εἶχε καταλάβει πρότερον δὲ Κάρολος. Ἡ ἀτυχία αὐτη ἐτάραξε τὸ πνεῦμα τοῦ δουκὸς τῆς Βουργουνδίας· ὑπὸ τυφλῆς δὲ περόμενος μανίας καὶ ἐκδίκησιν μόνον πνέων, ἀπέρι ῥίψε πᾶσαν μεσιτείαν, καὶ ἔξεστράτευσε τρίτην ἡδη φορὰν κατὰ τῶν εἰς ἀγῶνα ἐξωπλισμένων ἔχθρῶν. Ἀλλὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1477 ἔπειθεν δὲ στρατὸς αὐτοῦ εἰς τὰ παγωμένα πεδία τοῦ ΝΑΓΚΕΙΟΥ τὴν τρίτην τρομερὰν ἡτταν, τοῦτο μὲν διὰ τοῦ ἀνδρείου ξέφους τῶν Ἐλβετῶν, Ἀλσάτων καὶ Λοθαριγγῶν, τοῦτο δὲ διὰ τῆς προδοσίας τοῦ Ἰταλοῦ αὐτοῦ στιφάρχου. Αὔτοὶ δὲ Ἰδιοὶ ἐσφάγη κατὰ τὴν φυγὴν εἰς παγωμένον τι ἔλος.

§. 123. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Καρόλου, ἐσφετερίσθη δὲ Λουδοβίκος ΙΑ'. τὸ κυρίως δουκάτον τῆς Βουργουνδίας (Βούργον), ὡς χηρεύον τιμάριον τοῦ Γαλλικοῦ στέμματος, καὶ διενοεῖτο νὰ καταλάβῃ καὶ τὰς λοιπὰς χώρας. Τότε δὲ (1479)

ΒΙΒΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

συνεζεύχθη ή θυγάτηρ τοῦ Καρόλου Μαρία μετὰ τοῦ ἵππο-
τικοῦ Μαξιμιλιανοῦ τῆς Λύστρας, ὅστις ἐνίκησε τοὺς Γάλλο-
λους, καὶ τοὺς ἡνάγκασε νὰ παραιτηθῶσι τοῦ σκοποῦ αὐτῶν.
Οὐλίγον δὲ μετὰ ταῦτα κατέπεσεν ἡ Μαρία ἀπὸ τοῦ ἵππου,
ἐν ᾧ ἔκυνήγηει ἴερακις, καὶ ἀπέθανε. (Τοιμηρὸν κυνήγιον ἦτο
καὶ τοῦ Μαξιμιλιανοῦ πάθος). Νῦν δ' ἀνενέωσεν ὁ Γάλλος
βασιλεὺς τὰς δολερὰς αὐτοῦ μηχανορράφιας, ὅπως διεγέρῃ
τὰς πόλεις τῶν Κάτω Χωρῶν κατὰ τοῦ Μαξιμιλιανοῦ, ὅστις
εἶχε διορισθῆ ἐπίτροπος τοῦ ἀνγλίκου αὐτοῦ υἱοῦ, τοῦ Φιλίππου
τῆς Βουργουνδίας. Καὶ ἡ μὲν Γάνδα ἀπεστάτησε· αἱ δὲ συντε-
χνίαι τῆς πόλεως τῶν Βρυγῶν ἐκράτησαν αὐτὸν ἐπὶ τινα χρό-
νον αἰχμάλωτον, καὶ ἡ Βρυξέλλη διέμεινε μετέωρος· ἀλλὰ
τέλος ἡνάγκασεν ὁ Μαξιμιλιανὸς διὰ τῆς ἐπιφυνῆς αὐτοῦ καὶ
ἀνδρίας συμπάσας τὰς Κάτω Χώρας νὰ ἀναγνωρίσωσι τὰ ἐπι-
τροπευτικὰ αὐτοῦ δικαιώματα. Τοῦ Φιλίππου δ' ὁ υἱὸς ΚΑ-
ΡΟΛΟΣ (Ε.), τὸν ὅποιον ἐγέννησεν εἰς αὐτὸν ἡ Ισπανίς
Ἰωάννα, καὶ ὅστις ἐγεννήθη (1500) εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶ-
νος ἐν ΓΑΝΔΗΙ, ἐκληρονόμησε πάσας τὰς χώρας τῶν γονέων
αὐτοῦ καὶ πάπιων. Ἐν τούτοις ἡ καρδία αὐτοῦ ἔκλινε πάν-
τοτε πρὸς τὰς πλουσίας, μορφωμένας καὶ δραστηρίους Κάτω
Χώρας, τὰς ὄποιας προσλαβὼν τὸ Ούτρέχτον τὴν Γελδρα-
καὶ ἄλλους τόπους, ἥνωσεν εἰς ἐν διορ τὸ ὅποιον προσεύκεν-
ώς Βουργουνδικὸν κύκλον εἰς τὸ Γερμανικὸν κράτος.

6. Σχαρδιγρανία.

§ 124. Ἀφοῦ ἔπαισαν αἱ τοιμηραὶ θαλασσοπορίαι καὶ
πλανήσεις τῶν Νορμανδῶν καὶ Δαρῶν (§. 33. 35.) ἐπέτυ-
χον ἐπιχειρηματικοῖς τινες ἡγεμόνες νὰ ἀνυψωθῶσιν ὑπὲρ τοὺς
ἄλλους φυλάρχας (βασιλεῖς τῶν Φύλκων), καὶ ἐνόνοντες τοὺς
διαφόρους λαοὺς (Φύλκους), νὰ συστήσωσι βασίλειον. Καὶ ἐν
ΝΟΡΒΕΓΙΑΙ μὲν ἔγεινε τοῦτο ὑπὸ ΑΡΛΑΔΟΥ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙ-
ΤΡΙΧΟΣ (875) ἐν ΔΑΝΙΜΑΡΚΙΑΙ δὲ ὑπὸ ΓΟΡΜΟΥ ΤΟΥ
ΓΗΡΑΙΟΥ, καὶ ἐν ΣΟΥΗΔΙΑ ὑπὸ τῶν ΥΓΓΑΙΓΓΙΩΝ (900).
Ἄλλα μετὰ μεγάλης μόνον ἀντιστάσεως ἔκλινον οἱ μάχιμοι

ἀρχηγοὶ τῶν Νορμανδῶν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν ἐνὸς ὑπερτάτου βασιλέως, καὶ πολλοὶ δυστρεστημένοι ἀνενέωσαν τὰς κατὰ θάλασσαν πορείας, καὶ ἔζήτησαν εἰς τὰ ξένα νέαν πατρίδα. Οὕτως ὁ Ῥόλλος ('Ροθέρος) εἰς Νορμανδίαν. (§. 34) Οἱ δὲ κατὰ τῶν φυλάρχων ἀγῶνες τῶν βασιλέων ἔξηκολούθησαν πολλὰς εἰσέτι ἐκατονταετηρίδας, καὶ ἐμπόδισαν τὴν ταχεῖαν καὶ ἐνεργητικὴν εἰσαγωγὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὰ Σκανδιναϊκὰ κράτη. Διότι δὲ καὶ τὴν ἐννάτην ἥδη ἐκατονταετηρίδα ἐκηρύχθη τὸ εὐαγγέλιον παρὰ τοῦ ΑΝΣΓΑΡΟΥ, « τοῦ ἀποστόλου τῆς Ἀρκτοῦ » εἰς τὰ τρία κράτη, καὶ τινες βασιλεῖς, ως ΑΡΑΛΔΟΣ ὁ ΓΛΑΥΚΟΔΟΥΣ ἐν Δαριμαρκίᾳ καὶ ΟΔΦΑΔΟΣ ὁ βασιλεὺς τῶν κόλπων ἐν Σουηδίᾳ, κατὰ τὸν 10ον ἥδη αἰῶνα εἶχον ἀσπασθῆ αὐτὸν, αἰῶνα ὅμως ὅλον καὶ τι πρὸς ἐπάλαισεν ἡ ἑθνικὴ λατρεία τοῦ Ὁδίρου πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν, περὶ τοῦ τίς θέλει ἐπὶ τέλους ἐπικρατήσει. Καὶ ἐν Δανιμαρκίᾳ μὲν παρέσχε τὸ κράτος εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἐσταυρωμένου (π. 1025) δ᾽ ἔγονος τοῦ Ἀράλδου ΚΑΝΟΥΤΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ (§. 36), ἐν Νορβηγίᾳ δὲ ΟΛΑΦΟΣ Ο ΑΓΙΟΣ· ἀλλ᾽ ἐν Σουηδίᾳ δὲν ἐπέτυχε τοῦτο εἰμὴ κατὰ τὰ μέσα τοῦ 12ου αἰῶνος ἐπὶ ΕΡΙΧΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ, καὶ ἔτι βραδύτερον παρὰ τοῖς ήμιαγροῖς Φίλτροις. Εἰς τὰ Σκανδιναϊκὰ κράτη ὁ χριστιανισμὸς ἐπενήργησεν εὐεργετικώτατα. Οἱ Βενεδίκτηοι μοναχοὶ οὐ μόνον ἔθηκαν τὴν πρὸς πνευματικὴν ἀνάπτυξιν ἀναγκαιοῦσαν κρηπίδα, ἀλλὰ καὶ ἔξηγένισαν τὸν τρόπον τοῦ βίου, καὶ κατέστησαν εἰς τὸν λαὸν γνωστὰ τὰ πλεονεκτήματα τοῦ πολιτισμοῦ. Εἰσήγαγον τὴν τέλειην τοῦ γράφειν, καὶ ἔξειλον τὴν τραχεῖαν καὶ ἐλλιπὴν φουνικὴν αὐτῷ γραφὴν διὰ τοῦ Λατινικοῦ ἀλφαριθμοῦ· προήγαγον τὴν γεωργίαν καὶ ἔσπειραν νέα ἥδη δημητριακῶν καρπῶν, ψκοδόμησαν μύλους, ἀνώρυζαν μεταλλεῖα, καὶ ἐσυνείθισαν τὸν πολεμικὸν λαὸν εἰς τὰς τέχνας τῆς εἰρήνης, τὴν βιομηχανίαν, λέγω, καὶ γεωργίαν. Οἱ δὲ χριστιανισμὸς ἐσμίκρυνε τὸ μέγα χάσμα, τὸ διάστημα ὑφίστατο μέχρι τοῦδε μεταξὺ ἐλευθέρων καὶ δούλων, ἔξυπνοις εἰς πᾶν στῆθος τὸ αἰσθημα τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας καὶ τὴν ισότητα ἐμπροσθεγγεῖ τοῦ θεοῦ. Δυστυχῶς ὅμως κατέστρεψον

οι μοναχοί, κινούμενοι υπό θρησκευτικοῦ ζήλου, τὴν ἑθνικὴν ποίησιν καὶ τὰς παραδόσεις τοῦ παρελθόντος· καὶ τῆς Ἰσλανδίας ἡ μεγάλη ἀκμὴ καὶ ὁ ἐγγάριος βίος ἐξηραντίσθη διὰ τοῦ χριστιανισμοῦ. — Ἐν βραχεῖ δ' ἀπέκτησεν ὁ κ.λῆρος μεγάλα πλούτη, δικαιώματα καὶ ἀγαθά, εἰς τρόπον ὥστε ἡδύνατο νὰ παρουσιασθῇ ἔχων ἵσα δικαιώματα πρὸς τοὺς ἐλευθέρους γεωκτήμορας. Τούναντίον δ' ἡ τάξις τῶν χωρικῶν ἐταπεινοῦτο ὑπὲρ αὐστηρὰν ὑπακοὴν, καὶ ἡ τάξις τῶν ἀστῶν οὐδέποτε ἔλαβεν ἀκμὴν ἢ σημασίαν.

§. 125. Ἡ ΔΑΝΙΜΑΡΚΙΑ, μεθ' ἣς εἶχεν ἐνωθῆ καὶ ἡ ΝΟΡΒΕΓΙΑ, κατώρθωσε νὰ ἐκτείνῃ τὸν 11^{ον} καὶ 12^{ον} αἰῶνα διὰ πολεμικῶν τιγων βασιλέων μεγάλως τὴν ἐπικράτειαν αὐτῆς. ΒΑΛΔΕΜΑΡΟΣ Β'. (1202 — 1241), ὁ Νικητὴς ἐξηκολούθησε τὰς κατακτήσεις τοῦ πατρὸς καὶ τῶν πάπκων αὐτοῦ εἰς τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης μετὰ τοιαύτης ἐπιτυχίας, ὥστε ἦνωσεν ἐπὶ τέλους μὲ τὰ λοιπὰ αὐτοῦ κράτη ὅλους τοὺς παρὰ τὴν Μεσημβρινὴν καὶ Ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης Σλαυτικὸς λαοὺς, ἀπὸ τοῦ Ὁλστείνου μέχρι τῆς Ἐστλανδίας (λοιπὸν Λαυσεμβούργον, Μεκλεμβούργον, Πομερανίαν, μέρος τῆς Πρωσσίας, τὰ παράλια τῆς Κουρλανδίας, τὴν Λιθλανδίαν καὶ Ἐστλανδίαν), καὶ δικαιώς ἡδύνατο νὰ ὀνομάζηται βασιλεὺς τῶν Δανῶν καὶ Σλαύων καὶ κύριος τῆς Νορδαλβιηγίας (Σλεσβίσκου καὶ Ὁλστείνου). Ἄλλ' ἡ σκληρότης αὐτοῦ παρήγαγε μῖσος καὶ ἀγανάκτησιν· διὸν ὅτε ἔπεσε ποτε (1227) κυνηγῶν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ παρ' αὐτοῦ μεγάλως ἀδικηθέντος κόμητος τοῦ Σχονερίου Ἐρύκου, καὶ ὅτος ἐκράτησεν αὐτὸν ὑπὲρ τὰ δύο ἔτη αἰχμάλωτον εἰς τὸν ὁχυρὸν αὐτοῦ πύργον Δαννεβέργον, ἀπεστάτησαν δῆλοι οἱ τιμαριωτικοὶ αὐτοῦ ὑποτελεῖς ἡγεμόνες ἐναντίον του, καὶ ἐξησφάλισαν μὲ τὸ ξίρος τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν, εἰς τρόπον ὥστε κατέπεσεν ἐν βραχεῖ ἡ ὑπερήφανος οἰκοδομὴ τῶν Βαλδεμάρων. Τὸ Ἀμβούργον καὶ ἡ Λυθεκη ἔγιναν ἐλεύθεραι αὐτοκρατορικαὶ πόλεις· ἡ ἐκ χωρικῶν δημοκρατία τῶν Διτμάρσων ἀπέκτησε πάλιν τὴν αὐτονομίαν αὐτῆς· αἱ δὲ Γερμανικαὶ χῶραι ἐπέστρεψαν ὑπὸ τὴν αὐτοκρατορικὴν κυριαρχίαν, Ἀποθανόντος

Βαλδεμάρου τοῦ Β'., ἐπῆλθεν ἐποχὴ ἐσωτερικῶν ταραγῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ὡρελήθησαν οἱ εὐγενεῖς ἀριστοκρατορικοὶ, διπος ἐπικυρώσας τὰ προνόμια τῶν. Πρὸς τῇ ἀτελεῖᾳ δὲ τῶν φύρων ἐπέτυχον τώρα οἱ μεγάλοι γεωκτήμονες καὶ ἥδαρ προσέτι δικαιοδοσοὶ. Ἀλλὰ Βαλδεμάρος δ Γ'. ἐπέβαλε πάλιν τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ μὲν χεῖρα στρατού (1340—1375)· ἡ θυγάτηρ δ' αὐτοῦ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ἦνωσε διὰ τῆς ΕΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΑΛΜΑΡΙΑΣ τὰ τρία Σκανδιναϊκὰ κράτη ὑπὸ τὸ σκῆπτρον αὐτῆς (1397).

§. 126. Ἀλλὰ καὶ ἐν ΣΟΥΗΔΙΑΙ ήλαττώθη πολὺ ἡ δύναμις τῶν βασιλέων διὰ συνεγῶν περὶ θρόνου πολέμων, καὶ ηὔξηθη ἡ τῶν εὐγενῶν ἴπποτῶν. Αὐτὸς μάλιστα τὸ ἵσχυρὸν γένος τῶν ΦΟΛΚΟΥΓΓΩΝ, τὰ διποῖον ἀνέβη τὸν θρόνον περὶ τὰ μέσα τῆς δεκάτης τρίτης ἔκατονταετηρίδος, ὑπέστη μετά τενας γενεὰς τὰς ακληρὰς πληγὰς τῆς τύχης, αἵτινες ἐπίπεδαν ἐπὶ πάντας τοὺς ἡγεμονικοὺς οἶκους τῆς Σουηδίας. Ἐξ ἐπτά βασιλέων τοῦ ἄρχοντος τούτου βασιλικοῦ γένους πέντε ἀπεθρονισθησαν, καὶ ἀπέθανον εἰς τὴν εἰρητὴν ἡ τὴν ἐξορίαν. Ἐκθρονισθέντος δὲ τοῦ τελευταίου Φολκούγγου Μάγγου τοῦ Β'., περιῆλθε τὸ Σουηδικὸν στέμμα εἰς τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ Ἀλεύρτορ τὸν Μεκλεμβούργου (1363), διστις διμώς νικηθεὶς μετά τινα ἔτη ὑπὸ τῆς Δανῆς Μαργαρίτας, ἐστερήθη τῇς ἀρχῇς, καὶ μετὰ ταῦτα συνωμολόγησεν ἡ Σουηδία πρὸς τὴν Δανίαν τὴν ἔρωσεν τῆς Καλμαρίας (1397). Ἀλλ' ἡ ἐωτις αὕτη τῆς Καλμαρίας εἰς οὐδεμίαν τῶν τριῶν ἐπικρατεῖσιν ἀπέβη εύτυχης. Ἐν Δανιμαρκαὶ δῆλο, καὶ Νορβεγίᾳ περιήρχετο κατὰ μικρὸν ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων βασιλέων, οἵτινες διεδέχθησαν τὴν Μαργαρίταν, ἡ δύναμις τοῦ κράτους εἰς τὰς χεῖρας τῶν πλουσίων εἰς κτήματα εὐγενῶν, ἐνῷ οἱ Δανοὶ βασιλεῖς μετεχειρίζοντο καὶ ἐκυρέρνων τὴν Σουηδίαν σγεδὸν ὡς κατακτηθεῖσαν χώραν. Ἡ διχόνοια λοιπὸν ἐχαλάρωσε μετ' ὀλίγον τὸν δεσμὸν τῆς ἐνώτερας τῆς Καλμαρίας, χωρὶς διμώς νὰ διασπάσῃ αὐτὸν παντελῶς. Οἱ δὲ Ἀνσεᾶται, οἵτινες ἐζήτουν νὰ ἔμποδίσωσι κατὰ πάντα τρόπον τὴν στερεὰν ἔνωσιν τῶν τριῶν κρατῶν, ὑπέτρεψαν ἐξ ιδιοτελείας τὴν διχόνοιαν ταύτην. Ἀπὸ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ δὲ τοῦ Α'. (1448—1481) ἡγεμόνευσε τῆς Δα-

νημαρχίας ὁ οἶκος ΟΛΔΕΜΒΟΥΡΓΟΥ· συγχρόνως ὅμως ἐπέτυχε καὶ ἡ Σουηδία συνετὸν καὶ ἀνδρεῖον τοποτηρητὴν τοῦ κράτους τὸν ΣΤΕΝΟΝ ΣΤΟΥΓΡΗΝ (1471 — 1504). Οὗτος ἐπειριόρισε τὸ θράσος τῶν εὐγενῶν, ἀνύψωσε τὴν τάξιν τῶν πολετῶν καὶ χωρικῶν, ἐθεμελίωσε τὸ πανεπιστήμιον τῆς Οὐγγάλης καὶ προσεκάλεσε ξένους λογίους καὶ τυπογράφους εἰς τὴν χώραν. Καὶ ὁ μὲν Στένος Στούρης ἐκυβέρνητες τὴν χώραν σχεδὸν ἀπεριορίστως· ἀλλ’ ὅτε ὁ δεύτερος αὐτοῦ διάδοχος, Στέρεος Στούρης ὁ Νεώτερος, διηνέχθη πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς Οὐγγάλης, ἐπέτυχεν ὁ βίαιος ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ Β'., βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ τελευταίου, νὰ θεμελιώσῃ πάλιν ἐκ νέου τὴν ἐπὶ τῆς Σουηδίας κυριαρχίαν τῆς Δανιμαρκίας. 'Ο Στένος Στούρης ἐνικήθη ἐν πολέμῳ, καὶ ἐπληγώθη θανασίμως (1520)· μεθ' ὁ Χριστιάνος Β'. διέταξε νὰ ἀποκεφαλίσωσι ἔννενήκοντα τέσσαρας τῶν ἐπισημοτάτων καὶ ἴσχυροτάτων εὐγενῶν ἐν Στοκχόλμῃ (σφαγὴ τῆς Στοκχόλμης). 'Η σκληρότης αὕτη διέλυσε μετ' ὄλιγα ἔτη διὰ παντὸς τὸν μεταξὺ Δανιμαρκίας καὶ Σουηδίας δεσμόν.

7. Οὐγγαρία.

§. 127. 'Ολίγον ὕστερον ἀφοῦ ἦ ἐν Παραλιγίᾳ (§. 39) γίκη τοῦ "Οθωρος" ἔθηκε τέρμα εἰς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Οὐγγρῶν, ζητάσθη ὁ ΓΕΙΣΑΣ τὸν χριστιανισμὸν (973), καὶ διέδωκε διὰ Γερμανῶν ιεραποστόλων τὴν διδασκαλίαν τοῦ εὐαγγελίου καὶ εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ. "Ο, τι δ' ἥρχισεν αὐτὸς, ἐτελείωσεν ὁ οὐλὸς αὐτοῦ ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ο ΑΓΙΟΣ, (π. 1000) δοτίς ἔλαβε παρὰ τοῦ πάπα τὸ βασιλικὸν ἀξιωμα καὶ τὸ ἄγιον στέμμα. 'Ἐφρόντισε περὶ τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, πρὸς τὸν ὄποιον διέκειντο δυσμενῶς οἱ Μαγυάροι, τοῦτο μὲν ὡς ἀγαπῶντες βίον ἀγριον καὶ ἀχαλίνωτον, τοῦτο δὲ ὡς μισοῦντες τοὺς Γερμανούς, ιδρύσας ἐπισκοπὰς καὶ προσκαλέσας εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ Βενεδικτίνους μοναχούς· διωργάνισε τὸ κράτος, διαιρέσας τὸ βασίλειον εἰς κομητάτα (Gespanschafien), καὶ ἀπονείμας εἰς τοὺς παρ' αὐτοῦ ἐκλεχθέντας ἀρχοντας τὴν δι-

εδόμυνσιν τῶν στρατιωτικῶν, τῶν οἰκονομικῶν καὶ τῆς δικαιο-
σύνης· ὑπῆρξε γομοθέτης, συνειδίσας τὸν λαὸν εἰς τὴν πολιτι-
κὴν τάξιν, τὴν γεωργίαν καὶ βιομηχανίαν. 'Αλλ' ἡ πολεμικὴ
φύσις τῶν Μαγυάρων καὶ τὸ μῆσος αὐτῶν κατὰ τοῦ χριστια-
νικοῦ τῆς Δύσεως πολιτισμοῦ, ὅπτις ἀντὶ τῆς παλαιᾶς ἐλευθε-
ρίας εἰσήγει δουλεπαροικίας, ἀγγαρείας καὶ ἐπίπονον γεωργίαν,
ἐπήγαγε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Στεφάνου ἀγρούς ἀγῶνας καὶ
νέαν ταραχήν. — 'Επὶ Γείσα δὲ τοῦ Β'. (π. 1150) ὁρμησκὴν
στήριγματανστατῶν, Φλάνδρων καὶ Κάτω Γερμανῶν πρὸς τὴν
Traianos Ulbarlar, οἵτινες ὑπὸ τῷ ὄνομα τῶν Σαξόνων διετή-
ρισαν μέχρι τῆς σῆμερον τὰ πατρῷα αὐτῶν ζῆτη, τὴν γλώσ-
σαν καὶ τὰ καθεστῶτα. Μετέβαλον διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ
ἐπιμονῆς αὐτῶν εἰς χώραν ἀκμάζουσαν, μετὰ πόλεων πλου-
σίων καὶ χωρίων εὐδαιμόνων, τὴν τέως ἔρημον πεδιάδα, καὶ
προεφύλαξαν ἀνδρείως τὰς μεγάλας αὐτῶν ἐλευθερίας κατὰ
πάσης προσβολῆς. Τὸν 13ον δ' αἰῶνα (1234) κατώρθωσαν
διὰ τῆς βίᾳς οἱ μεγιστᾶνες τῆς Οὐγγαρίας (Magnaten) νὰ λά-
βησι παρὰ τοῦ βασιλέως 'Αρδρέου Β'. διάταγμα παρέχον εἰς
αὐτοὺς ἐλευθερίαν (τὸ «χρυσοῦρ προρόμιον»), ὅπερ ἐξηστά-
λισσεν εἰς τοὺς εὐγενεῖς καὶ τὸν κλῆρον σπουδαῖα δικαιώματα
καὶ, ὡς ἐν 'Αγγλίᾳ ὁ μέγας χάρτης (§ 105), ἔθηκε τὰ θεμέ-
λια τῆς ἐλευθερίας πολιτείας τῶν Οὐγγρῶν (1301). 'Η δὲ
παρὰ τοῦ βασιλέως παράθεσις τοῦ «χρυσοῦ προνομίουν ἔδι-
δεν εἰς τοὺς εὐγενεῖς τὸ δικαίωμα τῆς ἐνόπλου ἀντιστάσεως.

§. 128. "Οτε δ' ἐξερημώθη ἀπὸ τοῦ βασιλέως 'Αρδρέου
τοῦ Β'. τὸ βασιλικὸν γέρος τῷ 'Αρπάδωρ, ἔγεινεν ἐν ΟΥΓ-
ΓΑΡΙΑΙ Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΙΡΕΤΗ. Τότε δ' ἀνέβη τὸν θρόνον δ
ἐκ τοῦ ἐν Νεαπόλει κυβερνῶντος 'Αρδεγανίκοῦ οἴκου ΛΟΥΔΟ-
ΒΙΚΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ (1342—1382) (§. 120). 'Επὶ τοῦ δια-
σημοτάτου δὲ τούτου βασιλέως ἔψθασεν ἡ Οὐγγαρία εἰς τὸν
κολοφῶνα τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ ἐσωτερικῆς ἀκ-
μῆς. Δύτος προσέλκει τὸ στέμμα τῆς *Po.lwrlas*, ἐξέτεινε τὰ
ὅρια τῆς Οὐγγαρίας πρὸς τὸν Κάτω Λουναβίρ, καὶ ἤναγκασε
τοὺς Βενετοὺς νὰ πληρώσωσι φόρον. Οἱ περὶ τὸ Τοκαϊον λόφοι
ἔγειναν κατάφυτοι ἀμπελώγων, ἡ νομοθεσία ἐξελιγώθη, οἱ

πολῖται καὶ χωρικοὶ ἔξησφαλίσθησαν κατὰ τῆς καταπλέσεως καὶ αὐθαιρεσίας, καὶ τὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα ἔλαβον ζωήν. Ἀποθανόντος δύμας τοῦ Λουδοβίκου, διστις διεξήγαγε πολλοὺς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ πολέμους, ἐπῆλθον μακροχρόνιοι καὶ σφροδροὶ περὶ θρόνου πόλεμοι, μετὰ τὸ τέλος τῶν ὁποίων ἤγνωσεν ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ Σειγμονδός τὸ Οὐγγρικὸν στέμμα μετὰ τῶν ἀλλων ίδικῶν του, καὶ διευθέτησε τὰ κατὰ τὴν ἀρτιτροστοπελαρ τῶν κατὰ χώρας τάξεων. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀδυνάτων ἀπογόνων τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ ἥθελε γείνει ἡ Οὐγγαρία λεία τῶν Ὁθωμανῶν Τούρκων, ἀν δὲ ἡρωϊκὸς ΟΥΓΝΑΔΗΣ δὲν ἔσωζε διὰ τῆς ἀνδρίας αὐτοῦ καὶ πολεμικῆς τέχνης τὴν χώραν. Εὐγνωμονοῦν δὲ διὰ τοῦτο τὸ ἔθνος, ἀπένειμεν εἰς τὸν ισχυρὸν αὐτοῦ μίδον ΜΑΤΘΙΑΝ ΚΟΡΒΙΝΟΝ (1458—1490) τὸν Οὐγγρικὸν θρόνον, ἐφ' οὗ ἐκάθισεν ἀσφαλῆς κατὰ τὸ διάστημα τῆς 32 ἑτῶν κυβερνήσεώς του ὡς ἄξιος διάδοχος Στραγίου τοῦ Ἀγίου καὶ Λουδοβίκου τοῦ Μεγάλου. Ὁ Ματθίας ἔλαμψεν εἰς τὰς τέχνας τοῦ πολέμου καὶ τῆς εἰρήνης. Ἐκράτησεν εἰς περιορισμὸν τὴν δύναμιν τῶν Ὁθωμανῶν, ἐζέτεινε τὰ δριάτου πρὸς τὴν Αὐστρίαν καὶ Γερμανίαν, καὶ ἔβελτίωσε τὰ στρατιωτικά. Ἐν Βούδῃ ιδρύθη παρ' αὐτοῦ νέον πανεπιστήμιον, συνεστήθη βιβλιοθήκη καὶ προώδευσεν ἡ παιδεία τοῦ λαοῦ καθ' ὅλους τοὺς κλάδους, προσκληθέντων ξένων λογίων καὶ τεχνιτῶν, τυπογράφων καὶ ἀρχιτεκτόνων, κηπουρῶν, οἰκονόμων (σοφῶν τὰ γεωργικά) καὶ βιομηχάνων παντὸς εἶδους. — Ἀλλ' ἐπὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ πάλιν ἀπωλέσθησαν πάντα τὰ ἀγαθά ταῦτα. Οἱ Τούρκοι προσήλασαν κατακτῶντες πέραν τοῦ Βελιγραδίου· αἱ δὲ πρὸς δυσμάς κατακτήσεις παρεχειρήθησαν διὰ συνθηκῶν· μεθ' δὲ ἡ βασιλικὴ δύναμις περιωρίσθη τόσον πολὺ, ὥστε ἔκτοτε ὄχι μόνον τὰ φορολογικά, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ πόλεμος καὶ ἡ εἰρήνη ἔξηρτῶντο ἀπὸ τῶν συνόδων τοῦ ἔθρους, καὶ τελευταῖον οἱ μεγιστᾶνες ἐσφετερίσθησαν δλην τὴν δύναμιν. Ὁ παρὰ τὸ Μογάτσιον (§. 136) θάνατος (1526) τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου Β'. ἐπήγαγεν ἔριν τινὰ περὶ θρόνου, καθ' ἣν ἔχωρεσθη ἡ χώρα εἰς δύο ἡμίσους μέρη· εἰς Τρασσούλβαριαν καὶ Αρατολικὴν Οὐγγαρίαν μέχρι τοῦ Τιβέσκου, ἢτις

ὑπέκειτο εἰς τὸ Τουρκικὸν κράτος, καὶ εἰς Δυτικὴν Οὐγγαρίαν, τὴν ὁποίαν ἦνωσεν ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Φερδινάρδος τῆς Αὐστρίας μετὰ τῶν ἄλλων αὐτοῦ κρατῶν, μέχρις οὗ παρέλαβον τὸ ὅλον οἱ διάδοχοί του.)

8. Πολωρία.

§. 129. Ἡ παρὰ τὸν Βιστούλαν μεγάλη πεδιὰς καὶ αἱ παρὰ τὸν Ὀδέραν καὶ Βάρθην χώραι ἐκατοικοῦντο ὑπὸ Σλαυτῶν λαῶν, οἵτινες ἀλλοτε μὲν ἐκυβερνῶντο ὑπὸ ἑνὸς μόνου ἀρχηγοῦ, ἀλλοτε δ' ἡσαν χωρισμένοι εἰς πολλὰς ἡγεμονίας. Ἀφ' ὅτου δ' ἐπέστρεψεν (966) εἰς τὸν Χριστιανισμὸν διὰ Γερμανῶν ιεραποστόλων ὁ δοὺς Μεικτοῦ λαοῦ (Μιέσκος), ἐθεωρεῖτο μὲν ἡ Πολωνία ὡς τιμάριον τοῦ κράτους, ἐξηρτᾶτο δμως πολὺ χαλαρῶς ἀπὸ τῆς Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας, καὶ ἐπὶ Φριδερίκου τοῦ B'. ἔγεινε παντάπασιν ἐλευθέρια. Πολυειδεῖς δὲ διαιρέσεις ἐξησθένταν καὶ διεπτάραξαν τὸ Πολωνικὸν κράτος, οὕτως ὥστε τὸν 12ον αἰῶνα διελύθησαν παντάπασι καὶ ἐξεγερμανισθησαν αἱ παρὰ τὸν Ὀδέραν Σιλεσικὰ ἡγεμονίαι. Σημαντικὴ δ' ἔγεινεν ἡ Πολωνία πρῶτον κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα, ὅτε ΒΛΑΔΙΣΛΑΥΟΣ, ὁ Δ'. (π. 1320) ἦνωσε διαρκῶς τὰς παρὰ τὸν Βάρθην ἡγεμονίας (Ποσνανίαν κ. ἄλλ. τ.), ὡς Μεγάλην Πολωρίαν μὲ τὰς παρὰ τὸν Βιστούλαν χώρας (Μικρὰν Πολωρίαν), ἐστέψθη ἐν Κρακοβίᾳ, καὶ κατέλιπε τὸ βασιλικὸν ἀξιωματονομικὸν εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ. Ὁ υἱὸς δ' αὐτοῦ ΚΑΣΙΜΙΡΟΣ ὁ Μέγας (1333 — 1370) δστις ἐξέτεινε τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ ὑπὲρ τὴν Γαλικίαν καὶ Ῥωθρονσολαρδαναρίαν (Ἐρυθρᾶν Ῥωσσίαν), καὶ ἀνήγειρεν ἐν Κρακοβίᾳ Παρεπιστήμιον, εὐηργέτητες καὶ ὡς νομοθέτης μεγάλως τὴν Πολωνίαν. Ἀλλ' ὅσον καὶ ἀν ἐζήτει νὰ ἐλαττώσῃ τὴν δύναμιν τῶν εὐγενῶν, καὶ ηύνοιε τὰς τάξεις τῶν πολιτῶν, εἰς ἔθνος δμως τοσοῦτον πολεμικὸν καὶ πάστης μορφώσεως ἐστερημένον σύδεμα ἡδύρατο νὰ ἀνθήσῃ πολιτικὴ ἐλευθερία. Καὶ ἡ μὲν ἐπὶ τῆς μαχαίρας θεμελιωθεῖσα κυριαρχία ἔμεινε διαρκῶς κτῆμα τῶν εὐγενῶν τὸ ἀργύριον δμως, τὸ μικρὸν ἐμπόριον καὶ

ἡ βιουμχανία, εύρισκετο εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἰουδαίων· ὁ δὲ χωρικὸς διηγένεις ὡς δουλοπάροικος ὑπηρέτης Θλιβερὸν ζωὴν, καὶ δὲν ἐκέρδαινεν εἰμὴ πενιχρὰν διατροφὴν εἰς τὰ παρὰ τὸν Βιστούλαν εὔφορα εἰς σῖτον πεδίκην.

§. 130. Ἀπὸ Κασιμίρου ἐτήσιτη τὸ ἀρρέν φῦλον τῶν ΠΙΑΣΤΩΝ· μετὰ δὲ τοῦτο μετέφερον οἱ Πολωνοὶ τὸ στέμμα εἰς τὸν ἀνεψιόν αὐτοῦ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΝ ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ. 1370—1382) τῆς Ούγγαρίας. Ἀπὸ τοῦδε δὲ ἡ Πολωνία ἔγειρεν αἰρετὴ βασιλεία· διέμεινεν ἐν τούτοις τὸ ἔθνος, ἀποθανόντος τοῦ Λουδοβίκου, δύο ἔτη αἰώνας παρὰ τῷ γένει τῶν ΙΑΓΕΛΑ·ΛΟΝΩΝ (1386—1512), οἵτινες δύμιοις ἀνὴρ τῆς ἐκυτῶν ἀνυψώσεως εἰς τὸν θρόνον ἡναγκάσθησαν νὰ παραχωρήσωσιν εἰς τοὺς εὐγενεῖς ἀτέλειαν καὶ ἄλλα μεγάλα προγόμμα. Ἐπὶ τοῦ πρώτου δὲ βασιλέως τοῦ γένους τούτου, ΙΑΓΕΛΟΥ (Βλαδι-σλαύου), προσετέθη ἡ Λιθουαρία, εἰς τὸ Πολωνικὸν κράτος, ἀφοῦ εἰσῆχθη αὐτόθι ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἐκρημνίσθησαν τὰ εἴδωλα. Τὸ δὲ μάλλινα ἐπανωφόρικ, τὰ δποτε ἐμοιράζοντο μετὰ τὸ βάπτισμα, εἶλκυον χιλιάδας ἡμιαγγρίων Λέττων εἰς τὴν νέαν πίστιν. Τοῦ Ἰαγέλλου ὁ δεύτερος διάδοχος, ΚΑΣΙΜΙΡΟΣ δ' (1447—1492), ἡνάγκασε τὰ Τευτορικὰ τάγματα νὰ ἀποχωρήσωσι τῆς Κουλμίας, τῆς Ἐλβίγγης καὶ τῆς Μαριανῆς ρήσου, καὶ νὰ ἀναγνωρίσωσι (1466) τὴν ἀρωτάτην τιμαριωτικὴν κυριαρχίαν τῆς Πολωνίας· πρὸς τὸν δόποιον σκοπὸν ἡναγκάσθη νὰ ἀγοράσῃ τὴν βοηθείαν τῶν εὐγενῶν διὰ νέων παραχωρήσεων· διότι μόνοι οὗτοι ἦδύναντο νὰ παράσχωσιν εἰς τὰς διατάξας τῆς Πολωνίας τὴν ἀδειαν τῆς εἰσπράξεως τῶν φόρων καὶ τῆς στρατολογίας. Διὰ νὰ μὴ ἀναγκάζωνται δὲ ἀπαντεῖς οἱ εὐγενεῖς νὰ παρευρίσκωνται αὐτοπροσώπως εἰς τὰς διατάξας, ἐκανονίσθη ὅστε ἐξ ὅλων τῶν Βοϊβοδιῶν νὰ πέμπωνται ὁρισμένος ἀριθμός πληρεξουσίων, ἐπαρχιακῶν ἀπεσταλμένων, εἰς τοὺς δόποιους προσέθετεν ἔπειτα ὁ βασιλεὺς καὶ τινας ἀντιπροσώπους τοῦ κλήρου καὶ τῆς ὑψηλοτέρας τῶν ἀρχόντων ταξεως (γερουσιαστῶν). Χωρὶς δὲ τῆς συγκαταθέσεως τῆς συνελεύσεως τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ κράτους, εἰς τὴν ὄποιαν δύνα-

δὲν ἔντεπροσωπεύετο ἡ τάξις τῶν πολεῖτων, οὐδὲν νέον ἤδυνχτο νὰ διατάξῃ ὁ βασιλεὺς οὕτε εἰς τὴν φορολογίαν ἀνηκον, οὕτε εἰς τὴν νομοθεσίαν, οὕτε νὰ διεξαγάγῃ τὸ λόγον ἄξιον εἴτε ἐν τῇ διοικήσει εἴτε ἐν πολέμῳ. Οἱ δὲ εὐγενεῖς ἔθεωροῦντο ὡς οἱ μόνοι ἀληθεῖς πολῖται, καὶ τὸ ἄξιον, ὅτι ἥσαρ καθ' ὀλοκληρίαν ἵστοι πρὸς ἀλλήλους, καὶ συγχρόνως τὴν δύναμιν αὐτῶν κατὰ τοσοῦτον βαθμὸν, καθ' ὅσον συγχρόνως τὰς ἀλλαγὰς θρόνου καὶ πόλεμοι περὶ διαδοχῆς ἔξησθενται τὴν βασιλικὴν δύναμιν. — Κατὰ δὲ τὸν αἰῶνα τῆς ἀναμορφώσεως ἐκράτυνεν ὁ βασιλεὺς Σιγισμοῦρδος τὴν ἀνωτάτην τιμαριωτικὴν κυριαρχίαν τῆς Πολωνίας ἐπὶ τοῦ δουκάτου τῆς ΠΡΩΣΣΙΑΣ, τὸ ὄπιον ἐσύστησεν ἐκ νέου ὁ λουθρανδός γενόμενος ἀρχηγὸς τοῦ Τευτονικοῦ τάγματος, Ἀλέρτος ὁ Βραδεβούργος, καὶ ἀπένειμεν εἰς τὸν ἐπίσης εἰς τὸν προτεσταντισμὸν μεταβάντα ἀρχηγὸν τοῦ Ξιφήρους τάγματος, Γοτθάρδον ΚΕΤΤΑΕΡΟΝ, τὴν Κονράδηαν ἀλλ' ἔνεκ τῆς ἴδιοτελείας τῶν εὐγενῶν καὶ τῶν ἐσωτερικῶν σπαραγμῶν δὲν ἤδυνθη τὸ Πολωνικὸν κράτος νὰ ἀντιτάξῃ ἐπὶ πολὺ ἐπαρκῆ ἀντίστασιν εἰς τοὺς τολμηρῶν προκωροῦντας Ῥώσους καὶ Τούρκους.)

9. Τὸ Ρωσσικὸν κράτος.

§. 131. "Οτε ὁ ἀπέγγονος τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Βαραΐγων Ρουρκον (§. 35), ΒΛΑΔΙΜΙΡΟΣ ο ΜΕΓΑΣ, (π. 1000), δοτὶς εἶχε τὴν ἔδραν αὐτοῦ ἐν Κιοβίᾳ, εἰσῆγαγε τὴν Ἐληνικὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ, ἐξετείνετο αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Δανάπριος μέχρι τῆς λίμνης Λαδώγας καὶ τῶν ὄχθων τοῦ Δύνα. Ἄλλ' ἐπὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ ἀπώλεσε τὸ μὲν διὰ κληρονομιῶν, τὸ δὲ δι' ἐσωτερικῶν πολέμων, τὴν ἐνότητα αὐτοῦ καὶ ισχὺν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε (1237) οἱ Αιθοναροί, Πολωροί, Ξιφήρεις ἀδελφοί καὶ ἄλλοι ἐν τῇ Δύσει, ἀφήρπασαν μεγάλα τυμάτα χώρας, καὶ τελευταῖον κατέκτησαν οἱ Μογγόλοι ὅλην τὴν ἀπὸ τοῦ Δανάπριος μέχρι τοῦ Βιστούλα χώραν, καὶ κατέστησαν τὴν Ρωσσίαν φόρου ὑποτελῆ. Οἱ δὲ μέγας Χάρης τοῦ Χρυσοῦ

στίγους τοῦ Καπιτού, τοῦ ὅποίου ἡ καθέδρα καὶ τὸ στρατό· πεδον ἦτο πρὸς Ἀν. τοῦ Βόλγο, ἐλάμβανεν ἐπὶ δύο ἑκατονταετηγίδας βρυὸν φόρον παρὰ τῶν Ρώσων ἡγεμόνων καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν. Πρῶτον δ' ὅτε ἐσωτερικὴ διχόνοικ διέσπασε τὴν δύναμιν τοῦ χρυσοῦ στέφους, κατώρθωσεν δὲ μέγας δοὺς τῆς ΜΟΣΧΑΣ ΙΒΑΝ (Ιωάννης) ΒΑΣΙΛΕΙΒΙΤΣ ο Μέγας (1462 — 1505) νὰ ἐλευθερώσῃ τὸ κράτος αὐτοῦ ἀπὸ τῆς φορολογίας, καὶ νὰ τὸ ἐκτείνῃ δι' εὐτυχῶν πολέμων πρὸς ὅλα τὰ μέρη. Η πλουσία, εἰς τὴν Ἀναστατικὴν συμμαχίαν ἀνήκουσα, ἐμπορικὴ πόλις Νοβγοροδία, ἥτις ἐπὶ αἰωνας δόλους εἶχε δημοκρατικὴν κοινότητα, καὶ εἶδεν τὸ ἔξαστραλή τὴν ἐλευθερίαν της δι' ισχυρᾶς πολιτῶν δυνάμεως, ὑπετάγη, ἐστερήθη τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς, καὶ μέρος τῶν πρώτων πολιτῶν μετωκίσθη εἰς ἄλλας πόλεις. Ο Ιβάν ἦτον ὅχι μόνον κατακτητής, ἀλλὰ καὶ νομοθέτης καὶ διοργανιστὴς τοῦ κράτους αὐτοῦ, ἀν καὶ ὡς πρὸς τὰ φρονήματα καὶ τὰ ἥθη ἔμεινε τραχὺς καὶ σκληρὸς βάρβαρος, εἰς τοῦ ὅποίου τὸ δόγμαν βλέμμα οὐδεὶς ἤδύνατο νὰ ἀντιθέψῃ χωρὶς τρόμον. Εκπινούσε δὲ τὰ τῆς διαδόχης τοῦ θρόνου, ἵνα μὴ δικμελισθῇ τὸ κράτος τοῦ λοιποῦ, καὶ προσεκάλεσε τεχνίτας καὶ γεωργοὺς ἀπὸ τῆς Γερμανίας καὶ Ἰταλίας, διπος ἐμφυτεύση εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ τὸ σπέρμα τοῦ πολιτισμοῦ. Πρὸς ὑπεράσπισιν δὲ τῆς πρωτευούσης του Μόσχας ἔκτισε τὸ Κρεμλῖνον (ἀκρόπολιν). — Κατακτηθείσης δὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, δὲ Ρώσσος Μητροπολίτης (βραδύτερον Πατριάρχης) ἔξελέγετο ὑπὸ τῶν Ἕγκωρίων ἐπισκόπων, καὶ προσεκτήθη ὕπτω καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐλευθερία. Ο ἔγγονος δὲ τοῦ Ιβάν, ΙΒΑΝ ΒΑΣΙΛΕΙΒΙΤΣ ο Β'. (1533 — 1588), διτις πρῶτος προσέλαθε τὸν τίτλον τοῦ ΤΣΑΡΟΥ ἡ «αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσσιῶν», κατέκτησε τὸ Καζάν καὶ Αστραγάλαρ, ἔξετενε τὸ κράτος αὐτοῦ μέχρι τοῦ Καυκάσου, καὶ ἔκαμψ προπαρακευάς εἰς ἀνακάλυψιν καὶ ὑποταγὴν τῆς Σεβίριας. Συστήτας δὲ τὸ τάγμα τῶν τοξοτῶν Στερλίτσων, ἔθηκε τὸ θριάλιον ἐμμόνου στρατιωτικῆς δυνάμεως. Επὶ τοῦ οὗτοῦ δὲ τοῦ Ιβάν Φεδώρου ἔξερημάθη (1598) τὸ ἄφρεν γέρος

τῶν Ῥουρέκων. — Παρὰ τοὺς καταρράκτας δὲ τοῦ Δανάπριος, παρὰ τὸν Τάναιν καὶ τοὺς πρόποδας τοῦ Καυκάσου, ἔζων τὰ εὗππα καὶ μάχιμα φύλα τῶν ΚΟΖΑΚΩΝ ὑπ' αὐτεκλέκτους ἡγεμόνας ἐν ἀγρίᾳ ἀνεξχρησίᾳ καὶ ἀκαταπαύστοις πολέμοις πρὸς τοὺς Πολωνοὺς καὶ Μογγόλους, μέχρις οὗ ηὗτοι χνισεν ὁ Ἰσλάν καὶ οἱ διάδοχοι του, νὰ ὑποτάξωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ κράτος αὐτῶν.

10. Μογγόλοι καὶ Τούρκοι.

§. 132. Εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς 13ης ἑκατονταετηρίδος ἔξεστράτευσεν εἰς κατακτήσεις ὁ ΤΣΕΓΓΙΣΧΑΝΗΣ (Τεμουτσῖνος), ἀρχηγὸς († 1227) μαχίμων τινῶν Νομαδικῶν φυλῶν ἐπὶ τῶν ὁροπεδίων τῆς Μέσης Ασίας. Ὑπερέβη δὲ τὸ Σινικὸν τεῖχος, καὶ κατέκτησε τὸ εὔρυ « οὐράνιον κράτος. » Οὕτε τὸ Ἰνδοστάν, οὕτε τὸ παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν καὶ ἐν τῇ Περσίᾳ μέγα κράτος τοῦ Χοθαρεσμελρ[†] (Χορασμίας) ἀντέστη εἰς τὴν ἀγρίαν δύναμιν τοῦ προχωροῦντος ποιμενικοῦ λαοῦ. Ἡ Βογύρα, Σαμαρκάνδη καὶ Βάλκη, ἀπιωλέσθησαν μεθ' ὅλων τῶν Θησαυρῶν τῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης εἰς τὰς φλόγας. Οἱ δὲ υἱοὶ καὶ ἔγγονοι τοῦ Τσεγγισχάνου ἔξηκολούθησαν τὰς κατακτήσεις. Ὁ ΒΑΤΟΥΓΟΣ ὑπέταξε τὰς πρὸς βορρᾶν τῆς Μαύρης Θαλάσσης χώρας, κατέστησε τὴν Ῥωσίαν φόρου ὑποτελῆ, ἔκκυσε τὴν Κρηκοθίαν, καὶ ἐνέπλησε τὴν Πολωρίαν καὶ Οὐγγαρίαν φόνων καὶ ἀποτροπαίου ἐρημώσεως. Τελευταῖον δ' οἱ Μογγόλοι (οἱ καὶ Τάρταροι ὀνομαζόμενοι) διέβησαν τὸν Ὀδέραν. Ἡ Βρεσλαύικη ἔξηρανίσθη· ὁ δούξ τῆς Κάτω Σιλεσίας Ἐρδούκος ἔπεσε (1241) μετὰ τοῦ ἄνθους τῶν χριστιανῶν αὐτοῦ μαχητῶν εἰς τὸ παρὰ τὸ Λιγυρίκιον ΠΕΔΙΟΝ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ ὑπὸ τὰς πληγὰς τῶν ἑθνικῶν Νομάδων ἀπας δὲ λαδεῖς ἔζήτει καταφύγιον εἰς τὰ ὅρη δλητή Δύσις ἔτρεμε, ἐνῷ ἐ αὐτοκράτωρ καὶ ὁ πάπας, περιπεπλεγμένοι εἰς σφοδρὰν φιλονεικίαν (§. 65) οὐδὲν ἔπραττον πρὸς σωτηρίαν τῆς χριστιανωσύνης. Εὐτυχῶς ὅμως οἱ ἐγγόροι δὲν ἔπροχώρησαν περαιτέρῳ. Ἡ ἀνδρία τῶν Εύρωπαίων μαχητῶν καὶ τὰς ισχυρὰς φρουρίας ἐνεποίη-

xxv. αρχηγος

τούρκοι.

εαν εἰς αὐτοὺς τρόμον. Ἐπέστρεψαν δ' ἀπὸ τῆς χώρας, ἵνα
εὐδεις πλοῦτος εἴλκουεν αὐτοὺς, καὶ ἔφερον τὰ ὄπλα κατὰ
τοῦ ἐν Βαγδατίῳ τρυφηλοῦ κράτους τῶν Καλιφῶν, εἰς τὸ
όποῖον παρεσκεύασαν (1258) αἰματηρὸν τέλος. (§. 24). Ἀφοῦ
δ' ἔπειτας οἱ τελευταῖοι Καλίφοι μετὰ 200,000 Μουσουλμά-
νων, καὶ ἑλεηλατήθη ἐπὶ 40 ἡμέρας ἡ παλαιὰ ἔδρα τοῦ με-
γαλείου τῶν Ἀββασιδῶν, προήλασαν οἱ Μογγόλοι πρὸς τὴν
Συρίαν, κατέστρεψαν τὸ πολυτελὲς Ἀλέππον καὶ τὴν Δαμα-
σκὸν, καὶ κατεπάτησαν ἐν τῇ ἀγίᾳ χώρᾳ τὸν χριστιανικὸν καὶ
Ἀραβικὸν πολιτισμὸν ὑπὸ τὰς ὄπλας τῶν Ἰππων αὐτῶν. Μετά
τινος δὲ γενεᾶς ἔχωρίσθη τὸ Μογγολικὸν κράτος εἰς πολλὰς
ἀνεξαρτήτους ἐπικρατείας. Ἀλλ' ἔτι ὑπὲρ τοὺς δύω αἰῶνας
ὑπέφερον οἱ Ῥῶσσοι τὸν ζυγὸν τῆς « χρυσῆς ὁρδῆς » πρὸς
ἀνατολὰς τοῦ Βόλγα, καὶ ἡ Οὐγγαρία καὶ Πολωνία ἀργά
μόνον ἀνέλαβον ἀπὸ τῶν ἐρημώσεων ἐκείνων.

§. 133. Ωθούμενοι ὑπὸ τῶν Μογγόλων ἐγκατέλιπον περὶ
τὸ τέλος τοῦ 13ου αἰῶνος οἱ ΟΘΩΜΑΝΟΙ τὰς μέχρι τοῦδε εἰς
τὰ Ἀνατολικὰ μέρη τῆς Κασπίας θαλάσσης κατοικίας αὐτῶν
καὶ ἐπροχώρησαν πρὸς τὴν Μικρὰν Ασίαν. Ἡσαν δὲ μάχιμοι νο-
μάδες, Μωαμεθαροὶ τὴν Θρησκείαν, καὶ παρωζύνοντο ὑπὸ ιερέων
(Δερβίσιδων) εἰς πόλεμον κατὰ τῶν Χριστιανῶν. Ὁ ΟΣΜΑΝ
ἐπροχώρησεν εἰς τὴν Βιθυνίαν, ἀνύψωσε (1229) τὴν Προύσαν
εἰς καθέδραν τῆς δυναστείας του, καὶ ἐξησφάλισε τὰς κατακή-
σεις αὐτοῦ κατὰ τῶν χαύνων Ἑλλήνων καὶ τῶν ἐκ τῆς Δύσεως
μισθοφόρων αὐτῶν. Οἱ διάδοχοι δ' αὐτοῦ ἐβελτίωσαν τὰ στρα-
τιωτικά καθότι λαμβάνοντες νεανίας ὡραιοτάτους καὶ ισχυ-
ροτάτους, τοὺς ὅποίους ἔξελεγον ἐκ τῶν νικημένων Χριστιανικῶν
λαῶν (παιδομαζωμα) καὶ ἀνατρέχοντες αὐτοὺς πολεμικῶς,
ἔστρεψον αὐτοὺς πρὸς τὸν Ἰσλαμισμὸν, καὶ ἐμόρφωσαν πεζικὸν
μάχιμον, τοὺς ΓΙΑΝΙΤΣΑΡΟΥΣ. Μετὰ δὲ ταῦτα Μουράτης ὁ
Α'. (1361 — 1389) ἔταξε σύμπασαν τὴν Μικρὰν Ασίαν ὑπὸ¹
τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ, μετέβη εἰς τὴν Εύρωπην, καὶ κατέκτη-
σεν εἰς ὄλιγας ἐκστρατείας πᾶσαν τὴν ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου
μέχρι τοῦ Αἴμου χώραν. Ἡ Ἀδριανούπολις ἐκυριεύθη, ἐκο-
σμήθη μὲν λαμπρὰ τζαμία, καὶ προωρίτην εἰς ἔδραν τοῦ κυ-

ριάρχου Μουράτου. Ὁ οὗδε δ' αὐτοῦ, δ δραστήριος μὲν, ἀλλὰ
βίαιος ΒΑΓΙΑΖΙΤΗΣ, (1380—1403) ἔξηκολούθησε τὸ νικη-
φόρον στάδιον τῶν προκατόχων αὐτοῦ μετὰ τοιαύτης ἐπιτυ-
χίας, ὥστε ὡνδραζόν αὐτὸν Ἀστραπήν. Ἐκυρίευσε τὴν *Μακε-
δονίαν* καὶ Θεσσαλίαν, εἰσῆλασε διὰ τῶν Θερμοπυλῶν εἰς
τὴν ἑρημώθεισαν Ἐλλάδα καὶ Πελοπόννησον, ἔξεπόρθησε τὸ
Ἀργος, καὶ διετάρχει διὰ τῶν ἐλαφρῶν αὐτοῦ ἵππεων τὴν
μεσημβρινὴν ἄκραν τῆς παλαιᾶς Λακωνικῆς. Τότε δύμας ὥπλε-
σθη τέλος ἡ Δύσις κατὰ τοῦ τρομεροῦ ἔχθροῦ. Ὁ Σειγμοῦρδος
τῆς Ούγγαρίας, ὁ Ἰωάννης τῆς Βουργουνδίας, τὸ ἄνθος τῶν
Γάλλων ἵπποτῶν, πολλοὶ Γερμανοὶ καὶ Βοεμοὶ εὐγενεῖς, ἔξε-
στρατευσαν, ἀποτελέσαντες στρατὸν ὑπὲρ τὰς 100,000 ἀν-
δρῶν, πρὸς τὸν κάτω Δούναβιν. Ἄλλα καὶ τοι ἀνδρείως ὑπο-
στάντες τὸν ἀγῶνα, ἔπαθον (1396) οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὴν φο-
νικὴν ΜΑΧΗΝ ΤΗΣ ΝΙΚΟΠΟΔΕΩΣ μεγάλην ἥτταν. Πολλοὶ
κόμητες καὶ ἵπποται ἔπεσαν εἰς τὴν ἔξουσίαν τῶν Τούρκων,
καὶ δὲν ἦλευθερώθησαν, εἰμὴ διὰ βαρέων λύτρων. 10,000 δ'
αἰγμαλώτους κατωτέρας τάξεως, διέταξεν ὁ Βαγιαζίτης νὰ
σφάξωσι. Οὐδ' ἀνεχαίτισε τὰς κατακτήσεις ἡ κατὰ τὸ 1571
κερδῆθεῖσα κατὰ τῶν Τούρκων *ταυμαγία* τοῦ Λεπάντου
(Ναυπάκτου) ὑπὸ τοῦ Δώρ Ζούαρ τῆς Αύστριας καὶ τῶν
Ἐνετῶν, καθ' ᾧν ἔξηρανίσθη ὁ Τουρκικὸς στόλος.

§. 134. Ἡ νικηφόρος δύμας πορείᾳ τοῦ ἰσχυροῦ ἐμποδί-
σθη ὑπὸ ἔχθροῦ ἀλλου, διστις ἔβαδιζεν ἐπὶ μεγαλητέρων καὶ
αἰματηροτέρων δρόμων. Ὁ ἔχθρὸς δ' οὗτος ἦτον δ δυνάστης
τῶν Μογγόλων ΤΙΜΟΥΡ ο ΧΩΛΟΣ (Ταμερλάνος), ἀπόγο-
νος τοῦ Τσεγγισχάρου, τοῦ ὁποίου τὸ καταπεσδὸν κράτος ἀ-
πεφάσισε νὰ ἀνεγείρῃ πάλιν. Ἡγούμενος στιφῶν μαχίμων,
ἀρησ τὴν Σαμαρκάδην, τὴν ἐν θελκτικῇ τοποθεσίᾳ πρω-
τεύουσάν του, διὰ νὰ ὑποτάξῃ μὲ τὴν δέσύτητα τοῦ ἔιφους αὐ-
τοῦ πάντας τοὺς ἀπὸ τοῦ τείχους τῆς Σινικῆς μέχρι τῆς Μεσο-
γείου λχούς. Προχωρήσας δὲ νικητὴς διὰ τῶν Ἰρδιῶν καὶ τῆς
Περσίας, ἀναστατώσας τὸ Βαγδάτιον καὶ τὴν Δαμασκὸν, καὶ
ἀρπάσας τὴν Συρίαν ἀπὸ τοὺς Μαμυελούκους, ἐνέπλησε τὴν
Μικρὰν Ἀσίαν ἑρημώτισις καὶ τρόμου. Καπνὸς, ἐρείπια καὶ

λόφοι νεκρῶν, ἐσῆμαινον τὸν νικηφόρον αὐτοῦ δρόμον. Σωρὸς δὲ κρανίων μὲ σεσηριάζας τεθνεώτων κεφαλὰς ἦσαν τὰ τρόπαια αὐτοῦ. Τότε δὲ κατέλιπεν ὁ Βαγιαζίτης τὴν πολιορκίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐξεστράτευσε κατὰ τοῦ παγκοσμίου πορθητοῦ. Παρὰ τὴν ΑΓΚΥΡΑΝ λοιπὸν συνεκροτήθη (1402) τρομερὰ ΜΑΧΗ, ἥτις, ἀν καὶ οἱ Τοῦρκοι ἔδειξαν πολλὴν ἀνδρίαν καὶ στρατιωτικὴν τέχνην, ἀπέθη δύμας ὑπὲρ τῶν Μογγάρων καὶ τοῦ Καντίου τροσεχές ἔτος ἀπὸ τὴν Θλίψιν. Τοῦ δὲ Τιμούρῳ ἡ κοσμοκρατορία διελύθη τόσον ταχέως, ὅσον καὶ συνέστη.

filou. §. 135. 'Ο ἔγγονος δὲ τοῦ Βαγιαζίτη Μονράτης ὁ Β'. (1421—1451) ἔδωκε πάλιν εἰς τὸ κλυδωνιζόμενον Ὀθωμανικὸν κράτος τὴν παλαιὰν ἴσχυν καὶ τὴν προτέραν ἔκτασιν ἐν τε τῇ Ἀσίᾳ καὶ τῇ Εὐρώπῃ. Ἐπειρόβισε τὴν Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν εἰς τὴν ἴσχυρὰν πρωτεύουσαν καὶ τινας περικειμένους τόπους, καὶ ἐποίησεν αὐτὴν φόρου ὑποτελῆ. Τότε δὲ ἀπεφάσισεν ΙΩΑΝΝΗΣ Ζ', ὁ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ, νὰ περιποιήσῃ ἔσωτῷ τὴν βοηθείαν τῆς Δύσεως, ἐνόνων τὴν Ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν μετὰ τῆς Ρωμαϊκῆς (ώς εἶχον ἥδη προσπαθήσει εἰς μάτην οἱ δύω προκάτοχοι αὐτοῦ Ἰωάννης ὁ ΣΤ' καὶ Μανουήλ). Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἐπορεύθη μετὰ τοῦ Πατριάρχου καὶ πολλῶν ἐπιτικόπων εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅπου ἥρχισαν μακρὰς καὶ σφοδρὰς συζητήσεις περὶ τοῦ ζητήματος, ἀντὶ τὸ ἄγιον Πρενῖμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ πατρὸς ΚΑΙ ΓΙΟΥ ἡ μόνον ἐκ τοῦ πατρὸς, ἐν ᾧ τὸ ξίφος τῶν Ὀθωμανῶν ἡπείλει δόσημέραι πλειότερον τὴν ὑπαρξίν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Καὶ ὅτε τέλος ἡνώθησαν διὰ δισήμου τινὸς καὶ ἀσφαλτοῦ συνθήκης, ἐδήλωσεν ἡ πρωτεύουσα τὴν δυσκέρεσκειαν αὐτῆς κατὰ τοῦ ἐπιστρέψαντος αὐτοκράτορος καὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτοῦ τοσοῦτον φανερά, ὡστε οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἀπέσυραν τὴν δοθεῖσαν συγκατάθεσίν των, καὶ ὁ χωρισμὸς ἔγινε μεγαλήτερος ἢ πρότερον: Θεολογικαὶ φειλονικίαι ἦσαν ἡ κυρία ἀσχολία τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν· τριακόσια δὲ μοναστήρια ἔκειντο ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ πέριξ αὐτῆς, ἐνῷ ἡ στρατιωτικὴ δύναμις δὲν ἔφθανε τὰς πέντε χιλιάδας ἄνδρας. Εἶχεν ἐγ τούτοις ἡ συγθήκη συγέπειαν,

ὅτι ὁ Πάπας ἐζήτησε νὰ ἑγώσῃ διὰ τοῦ πρεσβευτοῦ αὐτοῦ Ἰου-
λιανοῦ τοὺς χριστιανοὺς ἡγεμόνκς εἰς σταυροφορίαν κατὰ τῶν
Τούρκων, καὶ νὰ πείσῃ ἐν τῷ μεταξὺ τοὺς Οὐγγρούς καὶ Πολω-
νοὺς νὰ προσθάλωσι τὸ Ὀθωμανικὸν κράτος. Ὁ δὲ Λαδισλαος,
βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας καὶ Πολωνίας, καὶ ὁ ἐκ Τρανσυλβανίας
ἡρωῖκὸς ΟΥΝΙΑΔΗΣ διέβησαν μὲν τὸν Δούναβιν, ἀλλὰ ἐνικήσαντες τὸν
Θησαύρον (1444) κατὰ κράτος εἰς τὴν ΕΝ ΒΑΡΝΑΙ αἱματηρὰν
ΜΑΧΗΝ. Ὁ νέος βασιλεὺς εὑρίσκετο μεταξὺ τῶν φονευθέντων
ἢ κεφαλὴ δ' αὐτοῦ περιεφέρθη ἐπὶ λόγγης, καὶ τὸν πρεσβευτὴν
Ἰουλιανὸν κατέλαβε φεύγοντα ὁ θάνατος.

§. 136. "Οτε δ', ἀποθνάντος Μουράτου τοῦ Β', ἔγεινε
σουλτάνος τῶν Ὀθωμανῶν ὁ δραστήριος μὲν, ἀλλὰ φίλαρχος καὶ
αἱμοδιψῆς αὐτοῦ υἱὸς ΜΩΑΜΕΘός Β'. (1451—1481), ἐπλησία-
ζεν ἡ τελευταῖα ὥρα τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Ἀποφασίσας οὖ-
τος νὰ κάμη τὴν Κωνσταντιούπολιν πρωτεύουσαν τοῦ κρά-
τους αὐτοῦ, ἐκήρυξεν εἰς τὸν φόρου ὑποτελῆ αὐτοκράτορα τὸν
πόλεμον, προέβη εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς πόλεως, καὶ ἐστενοχώ-
ρησεν αὐτὴν δι' ἐπανειλημμένων ἐφόδων ἐπὶ 50 ἡμέρας εἰς
τοιοῦτον βαθμὸν, διότε, καὶ τοι ὑπερασπισθέντων ἀνδρείως τῶν
φατριαζόντων κατοίκων αὐτῆς καὶ τῶν Γενουηνσίων, (*) δὲν
ἡδυνήθη νὰ ἀνθέξῃ περισσότερον εἰς τὰς πολιορκητικὰς μηχα-
νὰς (29 Μαΐου 1453). "Οτε δ' οἱ Τούρκοι ἀνέβησαν τὰ τείχη, ὁ
τελευταῖος αὐτοκράτωρ ΚΩΝΣΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ,
εἰς τὸν ὄπιον ἔγινε ἀκόμη φρόνημα διὰ τὸ παλαιὸν μεγαλεῖον
τῆς Ῥώμης, τὴν ἐλευθερίαν, θρησκείαν καὶ πατρίδα, ἀνεμίχθη μὲ

(*) Περίεργον κατὰ τὴν πολιορκίαν ἦτο τὸ ὑπό τινος Οὐγγροῦ, Ὁρ μ πὰ ν
καλούμενου, καταπευασθὲν καγόνιον. Ἐῷ διπτε σφαίρας ἐκ λίθου, ἐχούσας δώ-
δεκα παλάμας περιφέρειαν, καὶ εἴλκε δώδεκα σταῦρας (καντάρια). Ἐσύρετο
ὑπὸ πεντήκοντα ζευγῶν βοῶν, διακόσιοι ἄνθρωποι ἐθάδεον ἐκατέρωθεν, διὰ
γὰ κρατῶσιν αὐτὸν εἰς ἴσοφοπίαν, καὶ πεντήκοντα ἀμαξοποιοὶ καὶ διακόσιοι
σκαπανεῖς ἐπρεπορεύοντο διὰ νὰ ἐπιμάζωσι τὰς ὁδοὺς καὶ γεφύρας. Ἐχρεά-
ζοντο δύο ὥραι ἵνα γεμισθῆ, καὶ 70 ἄνθρωποι ἡσχολοῦντο μόνον εἰς τὴν
ὑπηρεσίαν αὐτοῦ. Ἀλλὰ δὲν ἔριψεν εἰμὴ δικτὼ βολὰς, καὶ ἐν τῷημα αὐτοῦ
συνέτριψεν εἰς τεμάχια τὸν Ὀρμπάν. — Ο Μωάμεθ ἐφέρθη μετὰ πολιτικῆς
συνέσεως, δώσας εἰς τὸν τόπον Πατριάρχην Γεγγαδίον θρησκευτικὴν ἄμφι
καὶ πολιτικὴν ἔξουσίαν.

τὰ πυκνότατα στίρη τῶν ἀγωνιζομένων, καὶ ἔπεισε μάχομενος ἀνδρείως ἐπὶ τῶν περιτειχισμάτων τῆς πρωτευούσης αὐτοῦ. Ἡ παλαιὰ ἔδρα τῆς Βυζαντίου λαμπρότητος ἔγεινεν ἡ βασιλικὴ πόλις τοῦ Σουλτάνου. Ἡ Ἀγία Σοφία μετεξέλθη εἰς Τζαμίον, εἰς τοὺς χριστιανοὺς κατοίκους ἐπεβλήθη ὁ ζυγὸς τῆς δουλείας καὶ ἐπὶ τῶν ἑρειπίων τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ ἐνέπλεξεν ὁ θριαμβεύων Ἰσλαμισμὸς τῶν Τούρκων τὴν ιμαστέληρον. Ἐντρομοὶ δ' ἔφυγον πολλοὶ λόγιοι εἰς τὴν Δύσιν, καὶ συνεισέφερον εἰς τὴν διάδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας, συντελεσάσης τὰ μέγιστα εἰς τὴν πανταχούν ἀναφάινομένην πρόδοσιν τῶν νέων χρόνων. Τὴν πτῶσιν δὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκπόρθησις τοῦ κράτους τῆς Τραπεζούντος, τῆς ὅποιας ὁ τελευταῖος κυριάρχης ἀπεκεφαλίσθη ὡς καὶ ἡ κατάκτησις τῆς Στερεάς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου, ἢν εἰς μάτην ὑπερασπίθησαν μετὰ πολλῆς ἀνδρίας οἱ Ἐνετοί· Μαχαίρις προσέτι προσεπάθησαν οἱ πάπαι Νικόλαος ὁ Ε', καὶ Πίος Β'. (Αἰνείχες Σύλλογος) νὰ ἔξυπνισωσι τὸν κοιμηθέντα Θρησκευτικὸν ζῆλον πρὸς σταυροφορίαν κατὰ τοῦ ἀσπονδοτάτου ἐχθροῦ τῆς χριστιανωσύνης — ἀτακτα μόνον στίρη ἐστράτευσαν ὑπὸ εὔγλωττόν τινα Φραγκισκανὸν μοναχὸν (Καπιστράνον) εἰς βοήθειαν τοῦ ἡραϊκοῦ Οὐνυάδου εἰς τὸ σκληρῶς ταλαιπωρούμενοι Βελιγράδιον· Ἡ Σερβία καὶ Βλαγήια συνετωματώθησαν μὲ τὸ Οθωμανικὸν κράτος, καὶ ἡ Μολδαυίκη ἔγεινε φόρου ὑποτελής· πρὸς δὲ τὴν Συρίν, Κορινθίαν καὶ Κορινόλαν, ἔκαμαν τὰ Τουρκικὰ στίρη καταστρεπτικωτάτας ἐπιδρομάς. Μόνον δ' εἰς τὰς ὄρεινάς χώρας τῆς Ἀλβαρίας καὶ Ἡπείρου διετήρει μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ κυριαρχίαν ἀνεξάρτητον ὁ ἐμπειροπόλεμος ἥρως Γεώργιος Καστριώτης, ὁ ἐπικληθεὶς Ἀλέξανδρος (ΣΚΕΝΤΕΡΜΠΕΗΣ), καὶ τῆς Ούγγαριας τὴν αὐτονομίαν ἔσωσεν ἡ παρὰ τὸ Βελιγράδιον νίκη (1456) τοῦ Ούνυάδου. Ἄλλ' ἐπὶ ΣΟΥΛΕΪΜΑΝΟΥ (Σολιμάρου) τοῦ Μεγαλοπρεποῦς (1520 — 66), ὃστις ἥρπασεν ἀπὸ τοὺς ἵπποτας Ἰωαρίτας μετ' ἀνδρειοτάτην ἀντίστασιν τὴν γῆσσον Ρέδον (§. 56), περιῆλθε μετὰ τὴν τρομερὴν ΕΝ ΜΟΧΑΤΣΙΩΝ MAXIN (1526); καὶ

τὸ ἡμίσυ τῆς Οὐγγαρίας μετὰ τῆς Βούδης εἰς τὴν ἔξουσίκων τῶν Ὀθωμανῶν, οἵτινες μάλιστα εἰσέβαλον τώρα λεηλατοῦντες μέχρι τῶν τειχῶν τῆς Βιέννης καὶ κατετρόμαξαν ὅλην τὴν Δύσιν (1529). Ἐπὶ Σολιμάνου εἶχε τὸ Τουρκικὸν κράτος τὴν εύρυτάτην αὐτοῦ ἔκτασιν καὶ τὴν μεγίστην ἐστερικὴν ισχύν. Καὶ ἐν Ἀσίᾳ μὲν περιελάμβανε τὴν Συρίαν καὶ ὅλην τὴν μέχρι τοῦ Τίγριδος χώραν· ἐν Ἀφρικῇ δὲ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Βόρειον παραλίαν μετὰ τῶν πειρατικῶν κρατῶν, Ἀλγερίας, Τύριδος καὶ Τριπόλεως. Μετὰ τὸν Σολιμάνον δὲ, διττοῖς ἀπέθανεν (1566) εἰς βαθὺ ἥδη γῆρας ἐμπροσθεν τοῦ Σιγιζούν έν Οὐγγαρίᾳ (τὸ ὄποιον ὑπερασπιζόμενος ἡρωϊκῶς ἀπέθανεν ὁ Ζοΐνος), ἔπιπτε κατὰ μικρὸν ἢ πολεμικὴ δύναμις τῶν Τούρκων ὑπὸ τὴν ἐκθηλυντικὴν ἐπιρροὴν τῆς ἀστείας καὶ φιλιδονίας. Οἱ Γιανίτσαροι ἐχανοῦντο, οἱ δικασταὶ καὶ ἔπαρχοι διεφθείροντο δώροις, καταπιέστεις δὲ καὶ ἄνομοι φορολογίαι ἐρήμουν ἀνθρώπων τὰς ἐπαρχίας. Ἐξαγρίωσις δὲ καὶ ἔρημία ἀπεκαθίσαν μετ' ὀλίγον εἰς τὰς ὑπ' αὐτῶν καταληφθείσας χώρας τοῦ Βυζαντίου κράτους.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

Καταβιβάζοντες μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ παραπέτασμα τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου, δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν μετ' ἔθνικῆς μεγαλοφροσύνης, διτι ἐν ᾧ σύμπασκ ἡ Δύσις ἦτο βυθισμένη εἰς τὰ σκότη τῆς ἀμαθίας καὶ βαρβαρότητος, εἰς μόνον τὸ Ἑλληνικὸν κράτος τοῦ Βυζαντίου διετρούντο εἰσέτι ζώπυρα τῆς ἀρχαίας παιδείας καὶ φιλοτεχνίας· καὶ ἀν δὲν ἔλειψεν καὶ ἐντεῦθεν πράξεις ὑποδεικνύουσαν πως τὴν ἐποχὴν ἐκείνην (οἷον οἱ σκληροὶ τῶν εἰκονομάχων διωγμοὶ κ. τ. τ.), οὐδέποτε δύνατος ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει θεοβλάστεις ἔρθασε τὴν στυγήν τῶν δυτικῶν θρησκομανίαν, τὴν παραδίδουσαν εἰς τὰς φλόγας μυριάδας αἱρετικῶν ἢ ἀντηγκάζουσαν πολλοὺς ὑπόπτους εἰς τὸν λαόν νὰ ὑφίστανται τὴν παράδοξον δοκιμασίαν τῆς κοίσεως τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐκπνέουσα δι' ἀκόμη ἡ Ἑλληνικὴ ἐλευθερία ἐξέπεμψε τοὺς ἀιδίους ἐκείνους τοῦ φωτὸς σπινθῆρας, οἵτινες σκεδασθέντες ἐν Ἰταλίᾳ, Γερμανίᾳ, ἐν μέρει δὲ καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀνῆψαν τὴν μεγάλην ἐκείνην τοῦ πολιτισμοῦ λάμψιν, ἐξ ḥης φωτίζεται σήμερον τοσοῦτον εὐδαιμόνιως ἡ καυχωμένη διὰ τὸν πολιτισμὸν οὐτῆς Εὐρώπη.

Ο μεταφραστής.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΟΜΟΥ.

ΠΙΝΑΞ
ΤΩΝ ΗΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Α'. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ Ο ΜΕΣΑΙΩΝ.

ά. Ἡ γίκη τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἔθνισμοῦ. Σελ. 3.

1. Ἡ Χριστιανικὴ ἐκκλησία τῷ πρώτῳ αἰώνι.

§. 1. Διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν.

2. Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας καὶ Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης. Σ. 4.

§. 2. Διάταγμα τοῦ Κωνσταντίνου περὶ τοῦ κράτους καὶ τῆς ἐκκλησίας.

§. 3. Ἀρειανισμός. Αύγουστινος. Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.

§. 4. Ἰουλιανὸς Ἀποστάτης.

6'. Ἡ Μετανάστασις τῶν εθνῶν. Σ. 9.

1. Θεοδόσιος ὁ μέγας.

§. 5. Οὖννοι καὶ Βησιγότθοι.

2. Βησιγότθοι. Βουργούνδοι. Βαρδάλλοι. Σ. 10.

§. 6. Ἀλαρίχος. Στηλίχων. Ραδάγαιος.

§. 7. Ὁ Ἀλαρίχος εἰς τὴν Ἰταλίαν. —

§. 8. Οἱ Βανδάλοι εἰς τὴν Ἀφρικήν.

2. Ἀττιλας ὁ βασιλεὺς τῶν Ούγγων (450). Σ. 13.

§. 9. Ἡ μάχη τῶν Ούννων. Ἀκυλήτα.

4. §. 10. Καταστροφὴ τοῦ δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους (476). Σ. 14.

5. §. 11. Θεοδωρίχος ὁ Οστρογότθος (π. 500). Σ. 15.

6. Χλωβόθικος ὁ βασιλεὺς τῶν Φράγκων καὶ οἱ Μερέγγοι. Σ. 16.

§. 12. Μάχη ἐν Τολπιάνῳ.—§. 13. Οἱ Μερέγγοι καὶ οἱ Μαΐόρδομοι αὐτῶν.

7. §. 14. Οἱ Ἀγγλοσάξονες. Σ. 18.

8. Τὸ Βυζαντινὸν κράτος καὶ οἱ Λογγοθάρδοι. Σ. 19.

§. 15. Ἡ αὐλή. Ἰουσινινός.—§. 16. Γποταγὴ τῶν Βανδάλων καὶ Οστρογότθων. — §. 17. Ἀλβοῖνος. —

§. 18. ἀ. Εικονομαχίαι τῶν Βυζαντινῶν.

9. §. 18. 6'. Οἱ Σλαυῖκοι λαοί.

γ'. Ὁ Μωάμεθ καὶ οἱ Ἀραβεῖς. Σ. 37.

§. 19. Ἀραβία.—§. 20. Μωάμεθ ὁ Προφήτης.—§. 21:

Οἱ Μωάμεθανοὶ εἰς τὴν Περσίαν καὶ Αἴγυπτον. —

§. 22. Ἀλᾶς καὶ οἱ Ὀμεϊζάδαι.—§. 23. Οἱ Ἀραβεῖς εἰς τὴν Ιεραπύλαν καὶ Γαλλίαν. — §. 24. Οἱ Ἀβδε-

σίδαι εἰς τὸ Βαγδάτιον. — § 25. Οἱ ἀγῶνες τῶν Χριστιανῶν καὶ Μωαμεθανῶν εἰς τὴν Ἰσπανίαν. — Πολιτισμός καὶ φιλολογία τῶν Ἀράβων.

B'. Ο ΜΕΣΑΙΩΝ.

Δ'. Ὁ αἰών τῶν Καρολιγγίων. Σ. 44.

1. Πιπήνος ὁ Μικρὸς (752 — 768) καὶ Κάρολος ὁ Μέγας (768 — 814).

§. 27. Πιπήνος ὁ Μικρὸς καὶ Βονιφάκιος.

§. 28. Σάξονες καὶ Δογγοθάρδοι. — §. 29. Σαξονικὸς πόλεμος καὶ ἡττα ἐν τῷ κοιλάδι Νορκε-Θάλλη. — §. 30. Κάρολος ὁ Μέγας αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης. — §. 31. Ἐσωτερικὴ διοίκησις τοῦ Καρόλου.

2. Διάλυσις τοῦ Φραγκικοῦ κράτους. Σ. 47.

§. 32. Λουδοῖκος ὁ εὐσεβής. Συνήκη τοῦ Βεροδούνου. —

§. 33. Κάρολος ὁ Παχὺς καὶ Ἀρνοῦλφος. — §. 34. Κάρολος ὁ Ἀπλοῦς καὶ Οὐγός Καπέτος.

6'. Νορμανδὸς καὶ Δανοί. Σ. 53.

§. 35. Σκανδινανία. Ἰσλανδία. Ρωσία. — §. 36. Ἀγγλία Ἀλφρέδος. Κρονοῦτος. Γουλλιέλμος; ὁ Κατακτητής. — §. 37. Κύριος Ἰταλία. Ροβέρτος Γουϊτκάρδος.

Γ'. Η ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΟΡΩΜΑΪΚ. ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ. Σ. 56.

1. Ὁ βασιλικὸς οἶκος τῆς Σαξονίας (909 — 1024).

§. 38. Ἐρρήκος ὁ Ὁρνιθοθάρρος. — §. 89. Ὅθων Α'. ὁ Μέγας. — §. 40. Ὅθων Β'. καὶ Ὅθων ὁ Γ'. §. 41. Ἐρρήκος Β'. Πολιτισμός τῆς Γερμανίας ἐπὶ τῶν Ὅθωνων.

2. Ὁ Σαλογραγκικὸς αὐτοκρατορικὸς οἶκος (1024 — 1125). Σ. 60.

§. 42. Κορράζδος Β'. καὶ Ἐρρήκος Γ'. — §. 43. Ἐρρήκος Α'. καὶ οἱ Σάξονες. — §. 44. Ἐρρήκος Δ'. καὶ ὁ Πάπας Γρηγόριος Ζ'. — §. 45. Θάνατος Ἐρρήκου τοῦ Δ'. — §. 46. Ἐρρήκος Ε'. καὶ Λοθάρος ὁ Σάξων.

Δ'. Η ΜΕΓΙΣΤΗ ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΤΩΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΩΝ. Σ. 66.

1. Άι σταυροφορίαι.

§. 47. Η εν Κλαραμοντίῳ ἐκκλησιαστικὴ σύνοδος. —

§. 48. Πέτρος ὁ ἔξ Αμβιανοῦ καὶ Βάλθερος ὁ Ακτήμων.

— §. 49. Η πρώτη σταυροφορία ὑπὸ τὸν Γοδοφρέδον Βουηλλῶνος. — §. 50. Ἀλωσις τῆς Ἱερουσαλήμ. — §. 51.

Η δευτέρα σταυροφορία. — §. 52. Η τρίτη σταυροφορία. — §. 53. Η τετάρτη σταυροφορία. Τὸ Λατινικὸν

κράτος ἐν Κωνσταντίνουπόλει. — §. 54. Ἡ πέμπτη σταυροφορία· αὐτοκράτωρ Φριδερίκος Β'. — §. 55. Ἡ εκτη σταυροφορία ὑπὸ Λουδοβίκου τὸν Θ'. — §. 56. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν σταυροφοριῶν. Ἰπποτικὰ τάγματα. — §. 57. Πόλεμος πρὸς τοὺς Ἀλβιγενσίους.

2. Οἱ Ὁχενστῶφοι (1138—1245) Σ. 81.

§. 58. Κορόχδος ὁ Γ'. Γουέλφοι καὶ Γιβελλῖνοι. — §. 59. Ὁ Φριδερίκος καθαρόσσας εἰς τὴν Ἰταλίαν ὁ Ἀρνόλδος Βρεσκίνης. — §. 60. Τὸ Μεδιόλανον καταστρέψεται. Κτίζεται ἡ Ἀλεξάνδρεια. — §. 61. Ἡ ἐν Αεγγύνῳ μάχη. Ειρήνη τῆς Κωνσταντίας. — §. 62. Φριδερίκος ὁ Βαρβαρόσσας κατὰ Ἐρρίκου τοῦ Λέοντος. — §. 63. Ἐρρίκος ὁ ΣΤ'. καὶ Φίλιππος ὁ Σουεβίας. — §. 64. Ὁ πάπας Ἰννοκέντιος Γ'. καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Ὅθων Δ'. — §. 65. Πόλεμος τοῦ Β'. Φριδερίκου κατὰ τοῦ παπισμοῦ. — §. 66. Ἀνταυτοκράτωρ ἐν Γερμανίᾳ. — §. 67. Θάνατος τοῦ Β'. Φριδερίκου. — §. 68. Ἡρωΐδος θάνατος τοῦ Μανφρέδου ἐν Βενετίᾳ. — §. 69. Θάνατος τοῦ Κορόχδίου. Ὁ Σικελίκος ἑσπερινός.

3. Πολιτικὰ κατασκευάσματα τοῦ Μεσαιώνας. Σ. 94.

§. 70. Τιμαριωτικὸν σύστημα. — §. 71. Ἰπποτισμός. — §. 72. Ἱεραρχία. — §. 73. Μοναχοί. — §. 74. Τάγματα τῶν προστατούντων. Φραγκισκανοί καὶ Δομινικανοί. — §. 75. Τὰ τῶν πόλεων. — §. 76. Φιλολογία. 1) Σχολαστικοί καὶ Νυστικοί. — §. 77. 2) Ἐπιστήμη καὶ Ἰστοριγράφεις — §. 78. 3) Ποίησις καὶ 4) Τέχνη.

Β'. ΠΤΩΣΙΣ ΤΩΝ ΙΠΠΟΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣ. Σ. 109.

1. Ἡ μεσοβασιλεία, (1250—1273).

§. 79. Χειροκρατία. Συμμοχής πόλεων.

2. Γένεσις τῆς Ἀψοβιουργικῆς δυνάμεως καὶ τῆς Ἐλεετικῆς ὁμοσπονδίας. Σ. 110.

§. 80. Ρουδόλφος ὁ Ἀψοβιουργοῦ. — §. 81. Διαγωγὴ τοῦ Ρουδόλφου ἐντὸς τοῦ κράτους. — §. 82. Ἀδόλφος ὁ Νασσοβίας καὶ Ἀλβέρτος ὁ Λύστρεις. — §. 83. Συμμαχία τοῦ Ρυτλίου. Γουλλιέλμος Τέλος Μοργάρτη.

3. Φίλιππος ὁ Ὀραῖος τῆς Γαλλίας καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Λουδοβίκος ὁ Βρυξερός. Σ. 115.

§. 84. Ὁ Φίλιππος Δ'. καὶ ὁ πάπας Βονιφάνκος Η'. Οἱ πάπαι εἰς τὸν Αύσηνον. — §. 85. Διάλυσις τοῦ τάγ-

μυτος τῶν Ναϊτῶν. — §. 86. Ἐρρῆκος δὲ Λουξεμβούργου. — §. 87. Λουδοβίκος δὲ Βρυξελλος καὶ Φριδερίκος δὲ Πραΐσ. — §. 88. Συνέλευσις τῶν ἐκλεκτόρων εἰς Ρένσιν, Θάνατος τοῦ Λουδοβίκου.

4. Οἱ Λουξεμβουργικοὶ αὐτοκράτορες. Σ. 120.

§. 89. Κάρολος ΙΔ'. — §. 90 Βεγκέσλχος. Ο πόλεμος τῶν Γερμανῶν πόλεων. — §. 91, 'Ρουπέρτος δὲ ἐκ Πλατινάτου καὶ Σιγισμούνδος.

4. Τὸ ἐκκλησιαστικὸν σχίσμα καὶ αἱ μεγάλαι σύνοδοι. Σ. 124.

§. 92. Τὸ σχίσμα τῆς ἐκκλησίας Βικλέφος καὶ Ούσσος. — §. 93. Ἡ ἐν Κωνσταντίᾳ σύνοδος. — §. 94. Ο πόλεμος τῶν Ούσσιτῶν. — §. 95. Ἡ ἐν Βασιλείᾳ σύνοδος.

6. Ἡ Γερμανία ἐπὶ Φριδερίκου Γ'. καὶ Μαξιμιλιανοῦ Α'. Σ. 130.

§. 96. Ἀλβέρτος Β'. καὶ Φριδερίκος Γ'. — §. 97. Μαξιμιλιανὸς Α'. Μετάπλασις τοῦ Γερμανικοῦ πολιτεύματος. — §. 98. Τέλος τοῦ Μεσαιώνος.

ΣΤ'. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΔΟΙΨΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΔΙΩΝΑ. Σ. 138.

1. Γαλλία.

α.) 'Η Ταλλία ἐπὶ τῷ Καπετίγγωρ τοῦ παλαιοτέρου γένους (987—1328). §. 99.

β.) 'Η Γαλλία ἐπὶ τῷ Βαλεστιανῷ (1328—1589) Σ. 134.

§. 100. Φιλιππος δὲ σ'. καὶ Ιωάννης δὲ Αγαθός. Κρέκυον καὶ Πικτάβιον. — §. 101. Κάρολος Ε'. καὶ ΣΤ'. Εμφύλιος πόλεμος. — §. 102. Μάχη ἐν Αζιγκούρτιῳ. — §. 103. Παρθένος τῆς Αύρηλίας. Λουδοβίκος ΙΔ'.

2. Αγγλία. Σ. 139.

§. 104. Ἐρρῆκος Πλανταγενέτου καὶ Θωμᾶς. Βεκκέτος. —

§. 105. Ριχάρδος δὲ Λεοντόκαρδος καὶ Ιωάννης δὲ Ακτήμων. — §. 106. Εδουάρδος Α'. καὶ οἱ ὑπὲρ ἐλευθερίας πόλεμοι τῶν Σκώτων. — §. 107. Εδουάρδος Γ'. Ο οἶκος Λογκαστρίας. — §. 108. Οἱ ἀγῶνες τοῦ έρυθροῦ καὶ λευκοῦ ράδου.

3. Ισπανία καὶ Πορτογαλλία Σ. 161.

§. 109. Ισπανικὰ καθεστώτα εἰς τὸν Μεσαιώνα. — §.

110. Αρχγωνία καὶ Καστιλία. — §. 111. Φερδινάνδος καὶ Ισαβέλλα, Ιεροδικεῖον. — §. 112. Αποδίωξις τῶν Μαύρων.

4. Ἰταλία. Σ. 151.

- ἀ.) "Αρω Ἰταλία.
 §. 113. Βενετία.—§. 114. Γένουα.—§. 115. Μεδιόλαν-
 νον.—§. 116. Σαβαδίχ, καὶ Πεδεμόντιον.
 ἔ.) Μέση καὶ Κάτω Ἰταλία. Σ. 156.
 §. 117. Φλωρεντία. Κόσμος ὁ ἐκ Μεδίκων. — §. 118.
 Δαυρέντιος ὁ Μεγαλοπρεπής. Σαβαναρόλας. Ἀκμὴ
 τῆς τέχνης. — §. 119. Τὸ εἰκληπτικὸν κράτος.
 Φερράρα.—§. 120. Νεάπολις καὶ Σικελία.
 5. Τὸ νέον Βουργουνδικὸν κράτος. Σ. 160.
 §. 121. Καθεστῶτα τοῦ κράτους ἐπὶ τῶν πρώτων δου-
 κῶν.—§. 122. Κάρολος ὁ τολμηρός.—§. 123. Τὸ
 Βουργουνδικὸν κράτος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καρόλου.
 6. Σκανδιναύικ. Σ. 162.
 §. 124. Ἐγκαθιδρυσις τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὰς τρεῖς
 Σκανδιναύικὰς χώρας. — §. 125. Ἡ Δανιμαρκὴ πρὸ^τ
 τῆς ἐνώσεως τῆς Καλαμαρίας. — §. 126. Ἡ Σουηδία
 πρὸ τῆς ἐνώσεως τῆς Καλαμαρίας καὶ μετ' αὐτήν.
 7. Οὐγγαρία. Σ. 166.
 §. 127. Στέφανος ὁ Ἀγιος. Οἱ Σάξονες εἰς τὴν Τρανσυλ-
 βανίαν. Τὸ «χρυσοῦν προνόμιον» . — §. 128. Δου-
 δοβῖκος ὁ Μέγας καὶ Ματθ. Κορδεῖνος.
 8. Πολωνία. Σ. 169.
 §. 129. Καθεστῶτα τῆς Πολωνίας. Κασιμίρ ὁ Μέγας.—
 §. 130. Οἱ Ιαγέλλωνες. Ἐπαύξησις τῆς δυνάμεως
 τῶν εὐγενῶν.
 9. Τὸ Ρωσσικὸν κράτος. Σ. 171.
 §. 131. Οἱ ἄρχων Ρουρικικὸς οἶκος. Ἱεὰν Βασιλείειτες.
 10. Μογγόλαι καὶ Τοῦρκοι. Σ. 173.
 §. 132. Τσεγγισχάνης ὁ Μογγόλος καὶ οἱ οἰοὶ αὐτοῦ. —
 §. 133. Οἱ Οθωμανοὶ Τοῦρκοι εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.
 §. 134. Βαγιαζίτης καὶ Τιμούρ. — §. 135. Ἀμου-
 ράτης Β'. οἱ Χριστιανικοὶ στρατοὶ νικῶνται εἰς τὴν
 Βάρναν.—§. 136. Ἀλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως.
 Μέγεθος καὶ πτῶσις τοῦ Οθωμανικοῦ κράτους.